Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

H. P. HANSEN

SYNER OG VARSLER

PARAPSYKOLOGISKE FÆNOMENER

ANDET OPLAG

København
ROSENKILDE OG BAGGERS FORLAG
1957

SYNER OG VARSLER

H. P. HANSEN

SYNER OG VARSLER

PARAPSYKOLOGISKE FÆNOMENER

ANDET OPLAG

With an
ENGLISH SUMMARY

KØBENHAVN
ROSENKILDE OG BAGGERS FORLAG
1957

There are more things in heaven and earth Horatio, than are dreamt of in your philosophy. *Hamlet.*

Det mystiske, det overnaturlige har altid øvet en dragende magt over sindene, og derfor blev der lyttet med spænding, når ældre folk fortalte om deres mærkelige oplevelser eller om, hvad de havde hørt pålidelige folk berette. Det var ofte træk, der syntes at tilhøre en anden verden end den, vi befinder os i.

I adskillige tilfælde var folks mystiske oplevelser dog kun et udslag af en opskræmt fantasi, en panisk skræk for overnaturlige magter eller en fejlvurdering af, hvad der virkelig fandt sted. Her et par eksempler:

En mand havde hængt sig i Sunds. Maren Tamsen i Sønderos turde i denne anledning ikke sidde alene hjemme en aften, hendes mand var ude, og derfor fik hun en anden kone til at holde sig ved selskab.

Bedst som de to kvinder sad og snakkede og iøvrigt passede deres bindehose, lød der et voldsomt rabalder oppe på loftet. Kvinderne skreg og fór sammen. Situationen var uhyggelig, og de to kvinder var naturligvis ikke i tvivl om, at det var den hængte, der spøgte — skønt han slet ikke havde hørt hjemme der.

Men næste morgen, da Kræ Tamsen kom op på loftet, viste det sig, at spøgeriet stammede fra, at et brød, der var lagt op på en fjæl under en bjælke, var trimlet ned. Brødet var lagt der for at beskytte det mod musene.

Mikkel Holsteners lille datter, Stense, i Sunds Østermark blev en morgen sendt op i heden med deres får; men kort efter kom hun tudbrølende og skrækslagen hjem — hun havde i det tågede vejr set et rædsomt, ubeskriveligt spøgelse komme vraltende.

Ingen jordisk magt kunde atter få barnet til at gå op i heden alene, og derfor fulgte faderen med. Det varede ikke længe, inden Mikkel

fik øje på gespenstet, og han var også nær ved at blive ræd. Men, så viste det sig, at det var en gammel, skikkelig mand, der kom slæbende med to mægtige knipper rævlinger, hvad der i afstand tog sig højst besynderligt ud.

Om hovedløse heste og om helhesten, der humpede om på tre ben, gik der mange sagn. Den reelle baggrund for disse var følgende: I ældre tid gik hestene ofte ude det meste af året, og for at dyret ikke skulde løbe væk, satte man undertiden en lås på dets ene bagfod, hvorved det kom til at humpe. Og når hesten så gik og græssede, så kunde det i tåget vejr se ud, som det var en hovedløs hest, der gik.

Den slags misforståelser var folk ofte udsat for i en tid, da både oplysningen og belysningen var ringe. Men, man oplevede tidligere, og mange oplever den dag i dag noget, der er uforklarligt ud fra vor viden om naturen og dens kræfter. Om nogle af disse okkulte fænomener, om syner og varsler, handler nærværende bog.

Til udgivelsen har jeg med megen tak modtaget økonomisk støtte fra Carlsbergfondet, Den grevelige Hielmstjerne-Rosencroneske stiftelse og fra Undervisningsministeriet.

Herning, i juni 1957.

Forfatteren.

Takket være den interesse, som dagspressen og læserne har vist bogen, blev denne hurtigt udsolgt, og nu udsendes et nyt oplag. Skønt jeg stadig får eksempler sendt vedrørende omtalte okkulte fænomener, så har jeg i dette oplag kun medtaget et par nye, nr. 810 og 811.

Herning i oktober 1957.

H. P. H.

INDHOLDSLISTE

Forord 5
Indledning 9
Er der reelle varsler? 14
Det hellige tretal 24
Tre bloddråber 30
Hvem er synsk? 33
Varsel for bryllup 35
- - egen død 40
Liglys 48
Mærkelige lyde varsler 56
Klokken slår. Klokken står 82
Varsel gennem følelse og lugt 86
Andre dødsvarsler 94
Der hørtes salmesang 102
Ligkiste og ligskare 107
Heste for ligvognen 115
Synske bæster 123
- hunde 129
Varsel for ulykke 137
- - drukning 151
- - stranding 160
An Bjerre i Fjand 168
Varsel for ildebrand 177
- - nybygning 189
- - baner og biler 196
- - brunkulsbrydning 204
- - krig besættelse, bombning og flyvning .. 206
Blandede syner og varsler 221
Anelser og drømme-varsler 228
English summary 246
Register 249

KILDER OG FORKORTELSER

Mine egne optegnelser og modtagne meddelelser er mærket *H.* og dette materiale vil indgå i Dansk folkemindesamling. Det kgl. bibliotek.

DF. = Jens Kamp: Danske Folkeminder. 1877.

DFS. = Dansk folkemindesamling.

DS. = E. Tang Kristensen: Danske sagn, bd. II. 1893.
do. 2. række bd. II. 1936.

JF. = do.: Jyske folkesagn. 1876.

NEU. = Nationalmuseets etnologiske undersøgelser.

Sj. M. = Sønderjydsk månedsskrift.

Str. N. = Strange Nielsens midtsjll. samlinger.

T. Kragl. = T. Tobiassen Kragelund.

INDLEDNING

FRA DE ÆLDSTE TIDER har man af solen, månen, stjernerne, kometer, skyerne osv. draget varsel af, hvorledes fremtiden ville blive med hensyn til vejr og vind og hvilke begivenheder, man kunde vente. Og disse *naturvarsler* spiller stadig en stor rolle.

Vi lægger mærke til trækfuglene og ved, det er tegn på, at vinteren nærmer sig, når vildgæssene trækker syd på; og når højnordiske fugle viser sig tidlig, kan vi vente en streng vinter. Modsat hilser vi vibens og lærkens komme som tegn på, at foråret nærmer sig.

Fra gammel tid har man betragtet en aparte fugl, en albino, en sort stork, en hærfugl osv. som varsel for én eller anden ulykkelig begivenhed. Den alm. stork var ganske vist en lykkefugl, men satte den sig på en skorsten og keg ned i huset, så blev man betænkelig. Hvad keg den efter?

Uglens tuden lød ildevarslende i den mørke nat, og satte en sådan fugl sig på eller ved et hus og tudede, så måtte én af beboerne være forberedt på at tage afsked med denne verden.

1. P. Chr. Nielsen i Bjallerbæk, Tjørring s., født 1868, var en dag på vej til Herning. Ved Tjørring kirke sad en ugle og tudede fælt, og P. Chr. tænkte: Hvad er det — det må betyde noget — skal jeg vende om? Men han fortsatte dog. Da han næste dag vilde tage sig en middagssøvn, sagde han til konen: Kræsten kan komme op til mig. Drengen, der var to år og løb ude i køkkenet, faldt et øjeblik efter i en gryde koghed saltlage, som konen havde sat på gulvet, og han blev frygtelig skoldet og døde.

2. Selv den grå krage, hvis hæse skrig ikke just lyder godt, kunde varsle ulykke. Da Jacob Nøjsom en dag tarsk i Agerskov i Bording, kom der en krage og satte sig på taget over lodøren. Vel er det sjæl-

dent, at en krage sætter sig på et hus; men her var ingen træer, hvor fuglen kunde hvile sig. Imidlertid var der en gammel kone i gården, og da hun fik øje på kragen, udbrød hun: Det er nok mig, der er bud efter!

Da Jacob om aftenen var inde for at få sin nadver, sagde konen: Du kommer vel igen i morgen? Jacob svarede: Ja, ellers skal jeg da få forfald! Og det fik han.

På hjemvejen ind over heden kom han forbi An Graversens hus. Ane vilde endelig have ham til at rense hendes brønd, og det lovede han. Men da han gik ned i brønden, der var sat af såjtørv, skred disse sammen om ham, og han kvaltes. Der var forresten flere, der havde set et blåt liglys der.

I modsætning til kragen, og forresten også skaden, så var gøgen en lykkefugl. Unge karle og piger, der gik i giftemålstanker, skulle tælle, hvormange gange årets første gøg kukkede, thi lige så mange år vilde der gå, inden de blev gift. Men, var det et gammelt menneske, der stod og lyttede, så drog det af gøgens kuk varsel af, hvormange år vedkommende endnu havde at leve i.

Mange steder i de midtjydske hedeegne var der ingen muldvarpe omkring midten af 1800årene. Dukkede der så en skønne dag et muldvarpeskud op ved huset eller inde under en seng, hvor der var lergulv, så troede man, det betød dødsfald, og man forstår bonden, der udbrød: Hvad vil den her efter? da han en dag så et muldvarpeskud ved huset.

I oldtidens kulturlande tog man varsel af offerdyrets indvolde, og lignende overtro var kendt her hjemme, så længe bønderne selv slagtede. Når julegrisen blev slagtet, så lagde man nøje mærke til, om der var en fure (grav eller ligkiste) i dyrets milt. *Æ dow'lap*, dvs. brusklappen bag fårets brystben, smækkede man mod en dør eller væg, og deraf drog man varsel, om konen, man tænkte på, vilde få en dreng eller en pige. Hængte lappen fast, så fik hun en dreng, ellers blev det en pige.

Julegåsens brystben blev studeret, når det var afpillet. Var der mørke pletter på det, så betød det nedbør, og efter pletternes stilling kunde man se, om man vilde få et stykke bagvinter.

Man tog varsel af forskellige insekter, af mariehønen, dødningeuret, fårekyllingen, edderkoppen osv. og af forskellige planter: Springer

ask før eg, bliver sommeren bleg; men springer eg før ask, så giver sommeren vask. *Manne fy'n i æ mu'es gir manne gry'n i æ pu'es.* Fyn er kæruld; blomstrer denne stærkt, får man en god boghvedeavl. Af lyngens blomstring spåede man om vinterens strænghed osv. osv.

Så var der mange *tilfældige varsler,* hvoriblandt bare skal nævnes enkelte: Kom to strå eller to knive til at lige over kors, blev det betragtet som dødsvarsel; det samme var tilfælde, når man satte brød i ovnen og et trillede af skødselen. Det betød også dødsfald, hvis det første lam, der blev født i det nye år, var sort, eller når der fandtes et hvidt blad i en grønkål (ligkål) eller i en anden plante.

Og der var en lang række *spekulationsvarsler,* hvorigennem folk vilde prøve at løfte en flig af fremtidens gåder. Når nytårsny blev tændt, så gik man i ældre tid udenfor hjemmet og slog op i en salmebog, som man holdt om på ryggen, så skulde salmen vise, om man i det kommende år vilde komme til bryllup, barnedåb eller til begravelse.

Man tegnede med kridt 12 cirkler på en bjælke, én for hver af de tolv juledage. Gav dagen nedbør, så skraverede man cirklen, og så troede man deraf at kunne se, hvorledes vejret vilde blive i de tilsvarende tolv måneder. Jvnf. udtrykket solemærker, der egentlig burde hedde julemærker.

Den forlibte ungersvend talte — han tæller måske endnu? — på sine knapper og mumler: Hun vil — hun vil ikke — hun vil! Er det en fornuftig skrædder, der har syet jakken, så sørger han naturligvis for, at karlen får sit lønlige ønske opfyldt. Mere tvivlsomt bliver udfaldet, når den forelskede ungmø plukker kronbladene af en margerit og hvisker: Han vil — han vil ikke —? osv.

3. Som dreng havde lærer G. P. Thomsen, der er født i Nordby på Fanø 1886, en kammerat, der hed Morten, og de havde en fællesven, hvis far var på jordomsejling, og fra ham havde man ikke hørt i lange tider. Man snakkede om, at nu kunde konen vistnok godt tage de blå »klude«, dvs. et tørklæde, der viste, at hun var enke, på.

En dag sagde Morten hemmelighedsfuldt til Thomsen: Følg med ind i vort spisekammer. Der viste han et syltetøjsglas frem; det stod i en mørk krog, og i glasset var der puttet en æggeblomme, hvorfra der gik lange, tynde tråde ned i vandet, og så lå der en klump på bunden. Og nu forklarede Morten, at det var sømandens skib, der lå

der, og at manden var omkommet. Det var helt sikkert, for det sagde både Mortens mor og hans tante! *H.*

Blandt mere primitive eller naive spekulationsvarsler kan nævnes spåen i kort eller kaffegrums, og de forskellige hundekunster, som folk undertiden bruger ved tipning — og som lejlighedsvis giver resultat.

*

Fra de ældste tider har der været seere, dvs. folk, der gav sig af med at profetere om enkelte personers eller nationers skæbne. Jeg behøver bare at nævne bibelens profeter, augurerne og vølverne, og fra den nyere tid kunde man nævne et utal af mer eller mindre berømte spåmænd og navnlig spåkoner, der særlig har floreret i Tyskland og Frankrig, men som heller ikke er ukendt her hjemme.

Men, i det materiale vedrørende *overnaturlige, spontane varsler,* som jeg fremlægger her, *er der ikke tale om forsøg på at kige ind i fremtiden,* hvad skeptikere bør lægge mærke til. Man kan i alm. sige omvendt, at *fremtiden først viser, hvad varslet, der ikke var søgt, betød.*

For at undgå forveksling er det næppe overflødigt at bemærke, at genfærd optræder *efter* døden, medens varsler viser sig *før* begivenheden indtræffer, og at det kun er sidstnævnte fænomener, der behandles her.

*

Spørger man så: Hvad er syner og varsler? da vil de fleste »fornuftige« folk uden tøven svare: Det er overtro, indbildning, tilfældighed, humbug og lignende. Og lærde vil bruge en »videnskabelig« betegnelse som: Hallucination, telepati, clairvoyance, television osv. Det lyder dog bedre og vil tilfredsstille de fleste. Men de fremmede gloser giver ingen forklaring på fænomenerne og de siger ikke mere end de danske, syner og varsler.

Hallucination betyder sansebedrag; telepati er fjernfølelse eller tankeoverføring; clairvoyance betyder klar- eller fremsyn; og television fjernsyn. Blandt andre fremmede udtryk, man ofte møder, når man sysler med disse spørgsmål, er parapsykologi. Para er græsk og betyder ved siden af. Undertiden bruges i stedet meta-psykologi. Meta er ligeledes græsk og betyder efter. Psykologi er sjælelære.

*

I vor tid, i radio- og atomalderen, da ældre og, som man troede, faste naturlove vakler, tør vel ingen benægte, at der er mange fysiske hemmeligheder, som man ikke forstår eller kender, og endnu mindre kender man mange psykiske. Det er, som John Björkhem skriver i sin bog. Det okkulte problem, 1953, s. 114, »— *ikke utænkeligt, at der eksisterer én eller anden form for virkelighed, som videnskaben ikke engang kender metoder eller midler til at trænge ind i.*«

Hvilke usynlige kræfter, der forårsager et varsel, og hvorledes dette kan sendes ud længe før, begivenheden bliver virkelig, det er gådefuldt. Drejer det sig om parapsykiske, parafysiske eller måske om andre, ukendte kræfter?

Modtager én et varsel vedrørende en slægtning eller ven i vedkommendes dødsøjeblik, må man antage, at det er sendt telepatisk af den døende; men vi savner forudsætning for at kunne forstå, at det kan være afsendt *længe før vedkommende blev syg*. Heller ikke forstår vi, at et varsel kan være sendt af en ko eller hest, før dyret kreperer. Og et varsel for en vejrmølle, et baneanlæg, for lynnedslag m. m. kan man dog ikke henregne til de sjælelige fænomener. Men hvad så?

Efter at *Society for Psychical Research* blev stiftet i England i 1882, har lærde folk og selskaber rundt om i verden haft travlt med at registrere, eksperimentere og analysere de forskellige okkulte fænomener. Men læser man lidt af den omfattende litteratur, der er skrevet om de parapsykiske fænomener, så er man omtrent lige klog.

Den danske forsker, prof. Alfr. Lehmann, udgav som bekendt et tobinds værk, Overtro og Troldom, 2. udg. 1920. Lehmann er temmelig reserveret overfor de forskellige forsøg, der var stillet med de såkaldte medier, som navnlig optrådte under og lige efter den første verdenskrig. Folk troede, at de ved hjælp af medier, i stedet for direkte (!), kunne komme i forbindelse med hedenfarne slægtninge eller berømte personers ånder. Men, det kan ikke nægtes, at resultaterne af mediernes interviewer var magre og at svarene var naive og lidet åndfulde.

I en artikel i Salmonsens Konversations Leksikon skrev prof. Lehmann om hallucinationer bl. a. følgende: »Den spontane Hallucination synes saavel hos Sunde som Syge kun at opstaa i Slaphedstil-

stande, for normale Individers Vedkommende især paa Grænsen mellem Søvn og Vaagen.«

Vel kan syner og varsler opstå på grænsen mellem søvn og vågen, hvad man især vil finde en del eksempler på i afsnittene her om mærkelige lyde og i et om drømme-varsler; men *det almindeligste er dog, at synske folk oplever nævnte fænomener i vågen tilstand.*

Senere hedder det i nævnte artikel: »Da ydre Paavirkning i det mindste tilsyneladende mangler ved mange Hallucinationer, kan der ikke være Tvivl om, at disses egentlige Indhold udgøres af Erindringsbilleder; herom er da ogsaa alle enige.«

Denne opfattelse er absolut forkert, hvor der er tale om reelle varsler. Man behøver bare at tænke på et varsel for en ildebrand — når lynet slår ned i en gård, og gården brænder, kan der dog ikke være tale om, at varslet for samme kan skyldes et erindringsbillede.

Det må bemærkes, at prof. Lehmann ikke synes at have interesseret sig for den slags syner og varsler, der skal behandles her, hvad der er mærkeligt nok, eftersom Jens Kamp i 1877 havde givet interessante eksempler på varsler i sin bog, Danske Folkeminder, og E. Tang Kristensen i sin bog, Jyske Folkesagn, 1876, og navnlig i Danske Sagn, II, 1893, havde offentliggjort flere hundrede eksempler, altså længe før Lehmanns værk udkom.

ER DER REELLE VARSLER?

I alm. har den gren af parapsykologien, der omhandler varsler, hidtil kun været lidet påagtet, for ikke at sige ignoreret. Grunden er vel den, at disse fænomener er så naturstridige, efter vore begreber, at den, der vilde tage spørgsmålet alvorligt, udsatte sig for at blive til grin af dem, der ikke selv havde oplevet noget af den slags, og som heller aldrig havde søgt at sætte sig ind i disse spørgsmål.

Det kan heller ikke nægtes, at varsler, der både trodser sund fornuft, »vore« naturlove, tid og rum, hører til de mest gådefulde fænomener. Og der synes ikke at være mulighed for, at man kan finde en blot nogenlunde rimelig forklaring på, *hvorfra og hvorfor synske folk oplever varsler, der ofte slet ikke vedkommer iagttageren, og som undertiden først bliver til virkelighed efter den synskes død.*

Der er heller ingen mulighed for, at man kan eksperimentere med de spontane varsler, da disse ikke lader sig fremkalde endsige genfremkalde. Men indirekte kan der leveres beviser for, at de overnaturlige varsler er reelle:

I.

Den omstændighed, at *flere personer samtidig eller til forskellige tider har set eller hørt et varsel for en senere begivenhed, er i hvert fald bevis for, at det ikke drejer sig om en enkelt persons fantasi.* Her enkelte eksempler, og længere omme i bogen er der mange flere:

4. Ved gården Brink i Daler s. *stod tre karle og manden en aften udenfor og så en gård i Østerby stod i lys lue.* Karlene tog en spand og løb derned, medens manden blev stående. *Han så da, at taget skred og spærrene stod nøgne, og så faldt de.* Derefter gik manden ind. Men da karlene kom nær til brandstedet, fejlede gården intet, og så gik de hjem.

Sommeren efter stod de samme folk en dag og så, at omtalte gård virkelig brændte. Det var i middagsstunden, de havde lige spist. Så løb karlene; men manden blev og så nu det samme syn som før. *DS. II. 456.*

5. Harboøre landevejskro brændte den 3. 12. 1903. Mariane Bruun har fortalt Jørgen Houmaa Jørgensen følgende: *Der var flere gange**) *set forvarsel for branden, og to aftener, før det skete, var der tre mænd, der løb efter branden;* men da de kom i nærheden, var der intet at se. Og pigen havde mange gange, efter at hun nu var gået i seng og havde slukket lyset *set, det var så uhyggeligt glöj derinde. NEU.*

6. Til *NEU.* har viceskoleinspektør Jens P. Bang i Glostrup optegnet følgende: Min kollega, Rask Nielsen ved Ollerup gymnastikhøjskole, fortalte mig, at én af hans brødre lå for døden af tuberkulose på rigshospitalet. Moderen og to af hans brødre var tilstede. Klokken 2 om natten sagde den døende: Hør nu ringer kirkeklokkerne! — *hvad alle fire kunde høre!* — — — Og så døde han.

Men samme nat kl. 2 vågnede deres søster, der var gift med læreren i Egebjerg i Ods herred, og hun sagde til sin mand: *Hør, kirkeklokkerne ringer — nu dør broder!* Men manden kunde intet høre.

*) Ejendommeligt nok gentages varslet undertiden flere gange og kan da ses eller høres af de samme eller af flere forskellige personer; men altid før begivenheden.

7. Gamle Lars Hansen fra Stauning fortalte, at både *han, konen og børnene flere gange om natten havde hørt, der blev banket på deres sovekammervindue*, uden at der var nogen udenfor. Men en nat i 1918 blev der atter banket, og da var det den gamle smed Chr. Jepsen, der kaldte, og han fortalte, at L. H.s far var blevet syg henne i Bovsø. Han døde kort efter, og siden hørte man ingen banken. *H.*

II.

Når et varsel eller syn viser noget, der er ukendt for iagttageren, eller noget, der strider mod vedkommendes tankegang, og virkeligheden får et forløb, som den synske ikke kan have haft spor af kendskab til eller anelse om, så ligger der netop deri bevis for, at varslet er reelt, og at det ikke var fantasien, der løb af med vedkommende. Her nogle eksempler:

8. Sidst i 1880erne hørte forfatteren en gartner fra Herningsholm fortælle, at han var synsk. Han havde f. e. set varsel for, at *der vilde komme til at gå en sporvogn fra Herning til Herningsholm.* Han havde set oplyste vogne komme på den strækning, et syn, han kendte så godt fra København.

Tanken var urimelig, thi Herning var kun en landsby, og mellem byen og Herningsholm var der ingen bebyggelse. Imidlertid blev Viborgbanen åbnet i 1906; og når jeg i min ungdom om aftenen så det oplyste tog komme kørende fra Herning bag om Herningsholm, så tænkte jeg på gartnerens sporvogn. *H.*

9. Efter krigen 1864 fik Ole Råbjerg plads på store Albæk, Snejbjerg sogn. Ole fortalte flere gange, at der vilde komme til at gå et tog fra Kibæk gennem Olling, hvor han var fra, thi *han havde som ung hørt toget komme pustende de snese af gange; men dengang vidste han ikke, hvad det var,* og det var først, da han blev soldat i Kiel, at han så et tog. En snes år efter kom toget gennem Olling. *H.*

10. En morgen ved tretiden i 1906 var en gammel aftægtskone i Skygge i Bording s. ude at flytte sine får. Min meddeler, Niels Sangill, Ny Snogdal ved Spjald, var dengang ungkarl i Skygge. Da han nævnte morgen vendte hjem fra råbukkejagt, vinkede aftægtskonen ad ham, og da han kom hen til hende, spurgte hun: *So' du æ tåg?* Nej, svarede Sangill, her var intet tog, og der er da heller ingen skinner.

Men konen påstod, at toget var kommet gennem dalen, og at røg og ild stod ud fra det. Der skal nok komme til at gå et tog der, sagde hun.

Nogle år senere kom der til at gå en mergelbane, nøjagtig hvor konen havde set varslet, og der blev endestation på fortællerens mark, hvor hun havde set toget gøre holdt. *H.*

11. Medens Chr. Andersen boede i L. Studsgård, Skarrild s., stod han og konen en sommer eftermiddag, lidt før solnedgang, og *så et hus brænde med stærk flamme i Gejlbjerg, hvor der intet hus lå, der var kun hede.*

Imidlertid kom man til at grave brunkul der. Der blev bygget en købmandsforretning, og et par år efter brændte denne, og det var netop, hvor de to havde set varslet. *H.*

12. En aften fik Jens Chr. »Pallesen« i Sdr. Albæk i Snejbjerg besøg af en mand, der hed Otto. Da manden vilde hjem, fulgte Jens Chr. med udenfor. Vejret var stille med lidt tåge. Lige med et opdagede Jens Chr., at *Jens Mosegårds ejendom stod i lys lue. Hwa æ de?* råbte han, og da Otto vendte sig om, så han også, at stedet stod i *fuld brå'nd.* De kaldte på Jens Christians kone, og hun så også branden. Det var dog kun udhuset der brændte, salset stod uskadt; men det mærkelige var, at *flammerne slog ned over muren som i stærk blæst, skønt vejret var stille!*

Der blev naturligvis snakket meget om dette forvarsel. Et par år efter brændte nævnte udhus. Da man var bange for stuehuset, sagde Pæ Dæjn: *Den brender et', de hår Jens Kresten sjæt!* Og i den stærke blæst bar vinden fra og stuehuset blev reddet. *H.*

13. En gårdmand i Tange ved Ribe så *to gange,* at én af gårdene stod i forbrand; men han kunde ikke begribe, at *laden i nord ikke brændte.* Han fortalte om sit syn til bymændene; men først 3—4 år efter brændte gården ved lynnedslag, dog med undtagelse af laden — *denne var nemlig brudt ned sommeren før! DS. II. 542.*

14. Der var set forbrand for en gård i Kirkeby ved Løgumkloster. Imidlertid blev gården udstykket, og man begyndte at brække husene ned. Dagen før håndværkerne kom, sagde en gammel kone: *Den skal ikke brækkes ned, for den skal brænde!* Og en mand fra Kirkeby i Åbølling sagde: Hvis gården skal brænde, hvad der er set varsel for, så skal det være snart, for nu brækker de den ned! Men da de kom

udenfor, stod gården i flammer. Konen vilde bage endnu engang, derved gik der ild i taget, og huset brændte. Det var i 1907. *DFS.*

15. Ole Paarup i Assing så en aften, da han gik hjem, forbrand for hjemmet; men det mærkeligste var, at *der stod tre nøgne skorsten, medens der i virkeligheden kun var to på huset!* Det var der megen snak om, og Ole, der var ræd for varslet, sagde: Der skal aldrig komme tre skorsten på mit hus!

Men gamle Ole døde, sønnen, Chr. Olesen, overtog gården, hans moder kom på aftægt, og da blev der opført en skorsten til hendes lejlighed. Den nye ejer fik en søn, der blev opkaldt efter sin bedstefar, og som lille purk brændte drengen gården af, og så stod de tre skorsten der, som bedstefaderen havde set mange år før. *H.*

16. Julius Frahm i Assing fortalte en dag sin nabo og svoger, Hans Madsen, at han *flere gange havde set lys et bestemt sted på heden,* og han kunde ikke forstå, hvad det skulde betyde. Så var der en mand, Chr. Hansen, som købte et stykke hede der og samlede materialer til de påtænkte bygninger. Er det der, du så lyset, spurgte Hans; men Julius svarede nej.

Inden man bygger på heden, må man sørge for vand. Man gravede forgæves en 42 alen dyb brønd, og så måtte man prøve et andet sted, der fandtes vand nok, og så byggede man. Da sagde Julius: Ja, *det var netop der, jeg så varslet! H.*

17. I en gård i Hørup ved Jelling tjente en røgter, der var synsk. Men da han engang fortalte, at han havde set en ligskare komme *gennem gårdens vestre længe,* troede man ham ikke, thi *deri var ingen port.*

En tid efter lod ejeren lave en port i nævnte hus, og da hans moder døde, og liget skulde føres til Jelling, kørte man gennem porten. *H.*

18. T. Tobiassen Kragelund i Esbjerg, hvem jeg skylder tak for mange gode optegnelser, beretter: Da morfar døde, *hørte mor en nat, at snedkeren savede og bankede i ladeporten.* Da hun fortalte det til en broder, svarede han: Denne gang skal du få at se, at snedkeren kommer til at stå i vesterporten! og der anbragte man ham også. Men, da slagteren kom dagen efter for at slagte et kreatur til begravelsen, vilde han kun stå i vesterporten, og nu måtte snedkeren flytte hen i ladeporten.

19. Hans Thomsen, Høllet i Stauning, var næsten 100 år, da han

døde i 1939. Da han var 90, lå han syg, og lægen erklærede, at han ikke kunde leve ret længe. Da bandede en nabo på, at det kunde ikke passe, for Hans's datter, *Stine, havde i et varsel set, at faderen stod i deres nye lade, så han døde i hvert fald ikke, før denne blev bygget.* Det skete først i 1937, og to år efter døde Hans. *H.*

20. En gårdejer i Labing pr. Harlev var efter den første verdenskrig meget syg af mavesår, og man mente ikke, at han kunde leve. Da nogle en dag stod og snakkede om, hvorvidt manden kom sig, var der én, der sagde, at sygehuslægen havde udtalt, at nu varede det sikkert ikke længe, inden manden døde. I denne anledning bemærkede min meddeler, Laurs Kr. Laursen i Labing: Hvis I har bestilt kranse, kan I godt afbestille disse, for han dør ikke denne gang!

På mit spørgsmål: Hvorledes kunde De vide det? svarede Laursen: Jo, *i et syn havde jeg set manden komme kørende her forbi på en traktor, og en sådan havde han ikke dengang,* den fik han først senere. Han kom sig et par måneder efter, og nu en halvsnes år efter kommer han jævnlig her forbi. *H.*

21. Lærerinde frk. Jensine Jensen i Vildbjerg fortalte mig blandt andre oplevelser følgende: En morgen, hun som ung pige hjemme i Fasterholdt skole var ved at fyre, kom hun til at se gennem vinduet, og da blev hun meget overrasket ved at se *en vogn med en sort ligkiste køre vesten om deres udhus, hvor der ingen vej var.* Hun gik ud og rundt om huset, men der var intet at se. Hun fortalte sin moder om synet; men moderen svarede blot: Tænk ikke over det — der er så mange ting, vi ikke forstår!

Faderen havde haft det uheld at slå sin albue, der gik betændelse i armen og han lå syg. Anelse om faderens død kunde vel i fantasien have skabt billedet af en vogn med en ligkiste; men det var aldeles urimeligt, at vognen skulle køre vesten om udhuset, da *vejen gik ved den modsatte side!*

Imidlertid døde faderen, lærer Chr Jensen, d. 22. 12. 1891, og da han nytårsdag skulde begraves, kom omegnens beboere kørende, og der holdt 17 vogne udenfor.

Vognen med ligkisten skulde køre først, og da den ikke kunde komme frem for de andre, måtte den køre bag om huset, en situation, som pigen i hvert fald ingen anelse kunde have haft om i forvejen. *H.*

III.

Det lød højst udsandsynligt, når én fortalte, at *han havde set, man kørte et lig ikke til men fra kirken;* og dog er der flere eksempler på, at det er sket.

22. En tidlig morgen havde sognefogden i Grejs sendt én af sønnerne et ærinde ud i marken nord for kirken. Da sønnen gik tilbage, *så han en ligskare, der kom fra kirken.* Der var 8 vogne, og på den forreste stod kisten. Enkelte af deltagerne kendte han.

Karlen løb forskrækket hjem og fortalte, hvad han havde set; men faderen troede ikke, det kunde passe. Kort efter døde en mand på Grejs mark. Han havde før boet i Sindbjerg, og da hans kone var begravet der, vilde han ligge ved siden af hende. Så blev liget kørt i den retning, karlen så varslet. *DS. II. 459.*

23. Murer Jacob Jensen i Ølgod fortalte mig følgende: En dag først i det nye år var jeg på jagt sammen med grdm. Jacob Jacobsen i Ansager. Da vi om aftenen var på vej hjem, sprang min jagtfælle pludselig fra. Hvorfor? spurgte jeg forbavset. Kan du ikke se, vi kommer lige imod en ligskare? lød svaret. Kan du ikke se, *der er to vogne, og at der er en hvid og en sort hest for den ene* — men, det er mærkeligt, *for de kører fra Ansager mod Skovlund!* Det var mærkeligt, for i Skovlund var der ingen kirke. Fortælleren kunde ingenting se.

Imidlertid blev Skovlund kirke bygget i 1910. Kort før, den blev færdig, blev en pige fra egnen jordet på Ansager kirkegård. Senere søgte forældrene om tilladelse til, at de måtte flytte hendes lig til Skovlund, og de fik de lov til, når det skete om natten. Og så gik varslet i opfyldelse. *H.*

24. Om et lignende tilfælde har fru Kirstine Kaasgaard i Ferring fortalt mig følgende: Hendes mand, der var fra Søndergård, var en snes år, det var o. 1900, og da lå han om natten sammen med sin broder i karlekammeret ved siden af stalden. En måneklar aften *så de en mand komme forbi vinduet, og de hørte han tog et kraftigt tag i døren; men der kom ingen ind.* De rejste sig og så da, manden gik tilbage, og så troede de, at det var mælkekusken, Jens Poulsen; men det var et varsel.

Jens Poulsen flyttede med sin familie til Esbjerg. De havde en

datter, der var død, og som var begravet på Ferring kirkegård. Nu søgte de om tilladelse til, at de måtte flytte hendes lig til Esbjerg, og det fik de lov til, men det skulde ske om natten.

Så kom Jens en nat og bankede Jens Kaasgaard i Søndergård op og spurgte, om én af hans karle måtte hjælpe med at grave kisten op. Dertil svarede Jens, at karlen kun måtte, hvis han selv vilde frivillig. Så var der en karl, der gik med. Men idet Jens Poulsen gik hen til karlekammeret, opstod den situation, som sønnerne havde oplevet 30 år før. *H.*

25. I nærheden af Grate ligger Voergård. Ved en høj på marken var der ofte set lys; men gik nogen efter det, så var der intet. En aften kom to koner blege og forskræmte ind i Voergård og fortalte, at *de havde mødt et ligtog, men det kørte ikke efter kirken, men til den modsatte side i retning af højen.*

Omkring en snes år efter blev Grate kirke bygget, og da kom omtalte høj til at ligge inde på kirkegården. Den ene af de to kvinder oplevede da at se ligtog passere, hvor de så varslet. *H.*

26. Husmand Niels Jensen i Nees fortalte Nicolaj Henningsen følgende: En dag N. J. og sønnen gik hjem fra købmanden, greb sønnen pludselig faderen i armen og sagde: Vent lidt! Og da de havde stået lidt, spurgte sønnen: Så du ikke, *der kom fire vogne kørende mod Nees kirke — men der var ingen kiste på nogen af vognene.* Faderen havde ikke set noget. Kort efter døde Jesper Jespersens søn af halssyge; og hans lig blev kørt direkte fra Lemvig epidemisygehus til Nees, og ligfølget, de fire vogne, kom fra hjemmet til begravelsen. *DFS.*

27. Mikkel Studsgaard var synsk. En aften kom han ind og fortalte, at han havde set mange lig blive kørt til kirken; men nu havde han haft et syn, som han aldrig havde oplevet mage til før: *Han havde set et lig blive kørt fra Snejbjerg kirke!*

Synet blev til virkelighed. En ældre giftelysten pige fik endelig fat på en affældig enkemand, og brylluppet skulde netop stå hos Mikkel. Men så simpel var brudgommen, at han ikke nåede længere end til våbenhuset, der sank han død om, og så kørte man liget hjem til bryllupsgården. *H.*

28. I Fjerbæk, Lønborg s. boede en mand, Andreas Fløe, der var synsk. En aften kom han ind til Chr. Klosters bedstefar og sagde:

Jeg har ofte mødt ligskarer; men i aften mødte jeg én, og der var liget *aw' for o pes — de hå'r a ilyw'l åld'er sjæt fa'r.* Han hævedede, at han havde set to mænd på vognen holde med kisten, og da løb der vand fra en hvid skikkelse.

En tid efter døde der en pige, og da man kørte hendes lig til kirken, stod der en væder midt på vejen. Skaren måtte holde, da dyret ikke vilde flytte sig, før det var kommet af med en tår vand. Det var denne situation, manden havde misforstået. *H.*

29. Omkring 1860 tjente der en synsk pige på en gård i Ølsby. En aften stod hun og så ud af et vindue, og da sagde hun med et: *Der kommer de bærende med et lig fra kirkegården ind efter byen til.* Folk troede, hun vilde holde dem til bedste. Men en halv snes år efter hængte degnen sig i et træ på kirkegården, og hans lig blev derfra båret hen i degneboligen. *Sj. M. 1938. 114.*

Det lød også utroligt, da én fortalte, at han i et varsel havde set en bekendt mand køre med et par brogede heste for ligvognen, thi *der fandtes ingen brogede heste i hele sognet*, og mandens heste var røde. Ingen kunde ane, at der under begravelsen vilde falde tøsne på dyrene, så de blev brogede.

30. Pastor H. P. Christensen, der var f. i Søndervig, besøgte som dreng ofte deres nabo, Johan Christian. I et hus tæt ved boede en gammel, synsk kone, der hed Ane Kirstine Mogensdatter. En dag fortalte hun, at *hun havde set en ligskare komme ud fra Johan Christians og køre tværs over markerne.* Da drengen fortalte det til sin fader, svarede denne: Det er kun indbildning — den vej kommer man aldrig til at køre. Men i vinteren 1878 døde Jens Christian, og da en voldsom snestorm spærrede vejen, måtte man køre ind over markerne. *P. Pedersen: Klittens Historie, 1950, 187.*

IV.

Af særlig interesse er en del tilfælde, hvor *børn har set et varsel uden at fatte, hvad synet betød.* Her enkelte talende eksempler:

31. Christen Brunhede, der var født i Arnborg Kirkegård i 1844, fortalte mig, at han var synsk fra lille. Efter at moderen havde fået tvillinger, var hun svagelig, og derfor måtte drengen somme tider op om natten for at røre vuggen, skønt han kun var seks år. En nat, sovekammerdøren stod på klem, så drengen, at der i stuen stod en

aflang kasse på en stol. Da spurgte han: *Mu'er ma't fo den skri'n?* Moderen gav ham et tjat på hovedet, og så puttede han sig igen. Næste morgen spurgte moderen: Hvad var det for et skrin, du snakkede om i nat — og hvad vilde du med det? Dertil svarede drengen: *A vel gja'n hå'n te mi sager!*

Det næste barn, moderen fik, døde. Kisten blev sat på en stol i stuen, og nu forstod moderen, hvad det var for et skrin, drengen havde set varsel for.

En nat blev samme Christen kaldt op, han skulde af med en tår vand. *De ka a et', for der sto'r en mand mæ'n fjæ'l!* sagde drengen; men et øjeblik efter var synet borte, og drengen kom op.

En års tid efter døde Pæ Skjoldborgs kone i nabolaget, og da man manglede fjæl til at lægge liget på, lånte man et, der var slået på Christens seng forneden for at møde for kartoflerne, der blev opbevaret under sengen for ikke at fryse om vinteren. Men, da Pæ Skjoldborg tog fjælen, var man klar over, hvad det var, drengen havde set varsel for. *H.*

32. Gårdejer Niels P. Hansen, Pøl ved Malling, har meddelt mig følgende: Vor nabos kone døde i 1934 på Odder sygehus efter en barnefødsel. Samtidig med, at hun døde, udbrød en toårig pige, der var hjemme: *Far er ked af det!* Det må hun have set i et syn. *H.*

33. Den synske præst Bertel Agerholm i *Ådum* ved Tarm fortalte fra den tid, han var hører i Ringkøbing i begyndelsen af 1700årene følgende: Da den femårige Anna Marie Boesen en middag sad sammen med sine forældre i stuen, *så hun en ligkiste, der stod midt i stuen,* og hun råbte: *Se mamma, hvilket liden sort ligkiste, der står midt på gulvet!* Moderen skændte på barnet og sagde: Mener du, om én af dine søskende døde, den skulde komme bort i en sort kiste? Men kort efter døde hendes lille broder, og der blev gjort »en prober beslagen Eege-Kiste«, og barnet blev lagt der i. Men, da liget skulde bæres bort, kom byfogden kl. 11½ slet med to mænd og gjorde forbud mod, at kisten kom ud af huset, da det stred mod kgl. forordning, *»hvorover de maatte i Hast sværte Kisten, hvorved Barnets Syn blev fuldkommen opfyldt«*. Hards. årbg. 1907. 10.

34. Den 75årige fru Christine Hjort i Haderslev har meddelt mig, at hun lige som sin mor har hørt og set mange varsler. Da fortælleren en dag var henne i et bryggeri efter mask til at fede deres svin, og

hun stod indenfor døren, *hørte hun pludselig nogen græde.* Så spurgte hun sin mor: Var det et barn, der græd? Og moderen svarede overrasket: Hvad, kan du høre det? Ja, svarede Christine, der var mellem 7 og 8 år, kan du ikke? Hvortil moderen svarede: Jo, men jeg troede ikke, at du også kunde høre det; og så sagde hun: Det var ikke et barn — men der vil ske noget. Kun kort tid efter fik en arbejder, Andreas Johansen, en arm revet af. *H.*

V.

Blandt indirekte beviser for, at spontane varsler er reelle, må fremhæves, at dyrene, specielt *hunde og heste, i mange tilfælde har reageret overfor varsler, og det har de undertiden gjort samtidig med, at folk har set eller hørt varslet.* Her er et enkelt eksempel, men flere bliver omtalt i senere afsnit:

35. En sommeraften i 1880erne gik børstenbinder Gabs og kone i Herning en tur henad Snejbjergvejen. Udenfor byen *sad en hund og tudede fælt midt på vejen.* Da sagde konen: Kan du ikke jage den hund væk, det lyder så grimt! Det gjorde Gabs, men lidt efter sad hunden atter midt på vejen og hylede.

Gabs vilde dengang til at bygge, og en vognmand skulde hente sten fra et teglværk i Snejbjerg. Da manden en dag undlod at sætte en forsmække i vognen, havde han det uheld, at stenene under kørslen begyndte at rasle ned, og så gled han selv ned, blev kørt over og dræbt, netop, hvor hunden havde siddet og hylet. *H.*

VI.

Som et vægtigt bevis for, at de overnaturlige varsler er reelle, må endelig nævnes, at *man intet eksempel kender på, at disse fænomener har vist sig efter, at varslet er blevet til virkelighed.*

DET HELLIGE TRETAL

Medens det, man i alm. kalder overtro, ofte er en blanding af ældgammel hedenskab, middelalderlig visdom og kristen tro, så *er syner og varsler hverken præget af hedenskab eller kristendom, og religiøst prægede varsler forekommer* aldrig, hvad man dog kunde

have ventet i tilfælde, hvor varslet drejede sig om dødsfald eller en ulykke.

Mærkedage med gude- eller helgennavne spillede i ældre tid en stor rolle i folketroen; men så regelløse optræder nævnte fænomener, at *de hverken tager hensyn til dage eller timer.*

Det hed sig ganske vist, at folk, der var født juleaften eller én af de andre store højtidsaftener, en søndag eller natten (kl. 12) mellem to dage, var synske; men det stemmer ikke med virkeligheden. Derimod *er evnen til at se eller høre varsler ofte nedarvet.*

Der er heller ingen regel for, hvor lang tid, der går mellem varslet og virkeligheden, thi sidstnævnte kan indtræffe samtidig med eller kort efter, men oftest flere dage, uger, ja endog flere år efter, at varslet er iagttaget.

Men, skønt varslet, som nævnt, ikke er religiøst præget, så *forekommer der, ejendommeligt nok, mange tilfælde, hvor det »hellige tretal« går igen.* Gennem tiderne har man tillagt dette tal og 3 × 3 stor magisk betydning, og i vor daglige tilværelse spiller tretallet en betydelig rolle: Vi banker 3 gg. på døren; råber hurra 3 gg.; auktionsholderen råber: 1.—2.— og 3. gg., og så falder hammeren; soldaten ved krudttårnet råber stands 3 gg., før han skyder; præsten øser 3 gg. vand over barnet; lægen skriver på recepten: Tag en skefuld 3 gg. daglig; og præsten kaster 3 skovlfulde muld på kisten osv. Alle gode gange er tre!

36. En nat hørte Anthon Winther, da han lå vågen i sit kammer i Hvinningdal, at *der blev banket tre slag;* men han var ikke klar over, hvor lyden kom fra. Næste morgen fortalte han det til sin moder, der udbrød: Nu dør din far. Og tre dage efter døde manden. Det var o. 1929. *H.*

37. Børge Mansa, Cafe Køge Bugt, Greve Str. har meddelt mig, at *det bankede 3 dage i træk på fortællerens dør,* og fjerde dags morgen døde hans far. *H.*

38. Maler Emil Johansen, Faurskov ved Gelsted, har sendt mig følgende oplevelse:

I febr. 1944 lå jeg på Middelfart sygehus, hvor jeg blev opereret. En dag blev der indlagt en ældre mand. Mikkelsen. Han var meget syg og talte ofte i vildelse, og vi andre i stuen var overbevist om, at han snart døde.

En morgen blev han meget urolig og klagede sig. Jeg ringede efter sygeplejersken — — og han blev straks kørt ind i et eneværelse.

Om aftenen ved titiden vågnede jeg ved, at *der blev banket tre gange på døren*, og det var, som nogen sagde, at nu døde Mikkelsen. Jeg lå længe vågen for at høre, om der var én af de andre patienter, der havde været oppe; men det var der ikke, og alle sov. Der var heller ingen, der gik ude i gangen. Da sygeplejersken kom næste morgen, spurgte jeg hende, hvordan det var med Mikkelsen. Hun svarede da, at han var død ved titiden. Så slutter meddeleren: »Jeg har ofte tænkt på, hvorfor jeg var den eneste i stuen, der havde hørt banken på døren, og hvorfor det kun var mig, der skulde have meddelelse om Mikkelsens død?« *H.*

39. Jeg mistede engang en lille søster, fortæller en kone i Valsølille ved Ringsted. Min moder kom gående fra udhuset ind i stuehuset. I det samme hun kom ind, hørte hun, der *blev banket tre slag på yderdøren.* Hun råbte: Nu skal jeg komme og lukke op, og *hun så håndtaget bevæge sig;* men da hun lukkede op, var der ingen, og så vidste hun, at min lille søster skulde dø. Det skete få dage efter. *Str. N.*

40. Chr. Nielsen i Nørresundby, f. 1889 i Bælum, hørte en aften, da han og faderen sad inde ved bordet, medens moderen og en yngre søster var ude at malke, *tre hårde slag på døren.* Hvem er det, der banker — de kan jo komme ind, døren er ikke låset, udbrød faderen. Så gik han hen og lukkede op, de gik rundt om huset, men der var ingen. Omkring fjorten dage efter døde nævnte søster. *H.*

41. Den 8. 1. 1948 hørte Kirstine Sørensen, Rallebæk ved Fåborg, at *det bankede to gange på stuedøren* i hendes hjem. Hun så efter, men der var ingen. *Så bankede det én gang på gangdøren,* og fortælleren (K. S.) spurgte da sin fader, om han havde hørt noget, men han svarede nej. Da har det banket tre gange, sagde hun. Så kom der telegram fra Fakse med meddelelse om, at hendes broder var død. *H.*

42. Den 85årige enkefru Marie Wiedling i Hobro har ofte haft ejendommelige drømme. En søndag morgen i 1931 vågnede hun ved at høre *tre hårde slag på entredøren.* Hun turde ikke stå op, men spurgte sin mand, om han havde hørt nogen gå i haven, og det havde han ikke. Den følgende tirsdag morgen døde han af et hjerteslag. *H.*

43. En kone og hendes kusine, Stine, stod en dag i dagligstuen i

N. Holluf, Fraugde s., fortæller A. Uhrskov i sin bog, Fynske Sagn, 1929, s. 102. Da hørte de fodtrin udenfor vinduet og *tre hårde slag på vinduessprossen* på den midterste karm. De gik hen og lukkede op, men der var intet at se i den månebelyste gård og porten var lukket. Dagen efter kom der bud om, at Stines Broderkone i Allested pludselig var død på samme tid, varslet blev hørt.

44. I 1898 lå Harbo B. Johnsen, senere adjunkt i Hjørring, som soldat på Kronborg. Broderen, Niels, der var syg, var hjemme i Sejlflo, Ålborg a. En aften blev der *banket tre slag på et vindue nær Johnsens seng, og så hørte han broderen kalde: Harbo!* Det var Johnsens daglige navn hjemme; men på Kronborg var der ingen, der kendte eller brugte dette navn. Johnsen var straks klar over, at det var broderen, der kaldte, og at han nu døde, hvad også snart viste sig at være tilfældet.

Nævnte eksempel er af største interesse, fordi det tydeligt viser, at den døende broder havde telepatisk forbindelse med Johnsen. *H.*

45. Medens K. og E. J. boede i Sk. vågnede K. *en mandag morgen kl. 4 ved, at der blev slået tre slag på deres sovekammervindue.* Hun svarede ja og stod op; men der var ingen udenfor. Mærkeligt nok *gentog det sig de følgende to mandage* ved samme tid. Da der blev banket anden gang, fik manden en mindre hjerneblødning og tredie gang en endnu værre, hvorfor han blev kørt til Århus og opereret. Men før, manden kom til Århus, vågnede K. en morgen, og da så hun *et blåligt lys udenfor sovekammervinduet.* Hun var straks klar over, at det var et liglys, og manden kom hjem som lig. *H.*

46. T. Tobiassen Kragelund fortæller, at hans fader i Hunderup vækkede fortælleren en nat og spurgte, om han havde hørt noget. Nej, svarede drengen, der dengang var i tolvårs alderen, jeg sover. Næste morgen fortalte moderen, at der om natten kl. 12 var blevet *banket tre gange på vinduet.* Nogle dage efter kom en nabo kl. 12 om natten, bankede tre slag på vinduet, kaldte på fortællerens moder og fortalte, at hans gamle moder nu var død.

47. En nat, da fru toldofficiant Jørgensen i Hejls vågede hos sin syge datter, Dagmar, hørte hun *tre kraftige slag på fordøren.* Hun tænkte: Det er vel én af grænsegendarmerne, der vil hvile sig lidt og har sat geværet op ad døren. Men da Dagmar var død, blev hendes kiste bragt af en karl, og da han ikke kunde få slåen op på den ene

halvdør, så tog han en træsko og bankede tre slag på døren, akkurat som fruen havde hørt. *H.*

48. En nat, Niels Vesterager og kone i Vorgod var gået i seng, *faldt der noget ned på loftet.* Hvad er det? spurgte konen, og Niels svarede: Det er nok et stykke ler, der er faldet ned fra skorstenen. Men, da der *lidt efter atter faldt noget ned,* stod han op, fik en lygte tændt og gik op på loftet for at se efter; men han kunde intet opdage. Da han atter var kommen i seng, *lød der igen et bump,* og han gik atter op på loftet og gik rundt om skorstenen; men der var ikke faldet noget ned.

En tid efter fik de besøg af en uldkræmmer. Han kom ud i kostalden og sagde: Den gamle pige, der er hos Eder, lever ikke ret længe. Jo, svarede fortælleren, Chr. Vesterager, således har hun set ud længe. Men lidt efter kom Niels Vesterager ud i kostalden og kaldte: Kom ind Johan' (pigen) er besvimet! Pigen lå kun syg få dage, så døde hun.

Fortælleren og en bror skulde være halvt om begravelsen, og de skulde lade kisten lave. Oppe på hanebåndene lå tre nye fjæl, og da fortælleren smed disse ned, *gav det tre bump,* akkurat, som man havde hørt i varslet. Uldhandleren vilde ikke sige, hvad det var, han havde hørt eller set. *H.*

49. Jacob Snedker i Ry gik en mørk aften om til et hus, der lå ved enden af Ry Vandsted-mose, og da hørte han *et bump* i en tørvegrav, og så gav det en lyd som P.h. Lidt efter gentog det sig, og han var næppe kommen 3—4 skridt længere *så lød det tredie plump.* Er det Jer, An Skrædders?, spurgte Jacob, men der kom intet svar.

Da Jacob kom hjem, fortalte han om sin oplevelse, og da sagde faderen: Der vil drukne én der ude. Og lille juleaften blev en gammel kone henne. Man søgte i mosen, kom til en grav, hvor isen var brækket; men der var hun ikke. Hun var heller ikke i den anden grav; men så fandt man hende i den tredie. Det skete 5—6 år efter, at krigen brød ud i 1848. *DS. II. 449.*

50. I sin afhandling, Fra gamle Dage i Elsø sogn, 1945, fortæller lærer Anton Kjølby, at Peder Smed, der var graver i Elsø (Mors), var synsk. En nat, han skulde fyre i kirken, hørte han *tre gange bag sig på vejen en mærkelig støj;* men der var intet at se. Samme nat druknede en gammel kone sig i en brønd i Elsø. S. 14. Og en aften så han *et*

lys stå udenfor sønnens dør, og da konen kom til, så hun det også. Kort efter døde sønnens lille pige.

51. Line Nyboe, der var født i Kølkjær 1865, blev en middag, da hun var i syvårs alderen, sat til at passe sine mindre sønskende, medens moderen fik sig en middagssøvn. Da så Line *en skammel dingle tre gange over mod bilæggeren,* og det fortalte hun sine forældre. Kort efter døde det mindste barn, der var sygt, og da snedkeren kom med kisten, satte faderen, Palle Bjerregaard, den på en skammel; men da denne ikke stod godt, vilde han flytte den, hvorved den kom til at dingle, som Line havde set. *H.*

52. En aften, M. N. i K. hverken sov eller var vågen, hørte han *en aparte lyd,* der kunde minde lidt om papir, der blev krøllet sammen. Der var fuldmåne, og han stod op og så efter, hvad det kunde være; men han opdagede ikke noget. *De to følgende nætter hørte han den samme lyd.*

Nogle år efter havde fortælleren det uafvendelige uheld at vælte med et læs korn ved gården, konen kom under læsset ned i en vandpyt og brækkede et ben, og da han fik hende trukket frem, hørte han samme lyd som i varslet. *H.*

53. Om et mærkeligt tilfælde har forhv. landpost Karl Hansen i Vedskølle ved Vallø meddelt mig følgende: Hansens søster havde en lille pige, der lå meget syg i 1907, og tre mennesker sad og vågede over hende. En aften *gik tællelyset pludseligt ud; det blev tændt, og det gentog sig tre gange.* Så døde barnet. *H.*

54. Den 5. oktb. 1875 gik Dines Martin Jensen i Hejbøl, Ølgod s., ud for at grave kartofler op, og da opdagede han, at Store Helbølgårds lade stod i lys lue. Han løb straks der over, men der var intet i vejen. *Tre uger efter* stod han i sin lade, og da så han atter, at gården brændte. Atter *tre uger efter* så, ikke Dines, men Jens Knudsen i Hejbøl forbrand for gården. Han løb, men snublede over en knold, og da han rejste sig, var synet borte. I febr. 1876 brændte gården. *H.*

55. En dag sad min dengang unge mor ved vinduet i vort hjem i Nørregade i Odense, fortæller Anna Rasmussen, nu D. gl. hjem i Middelfart. Mor sad med sit lille, førstefødte barn på skødet, da far gik forbi i et ligfølge; en af vore gode venner havde mistet en datter. På kirkegården stod fader på et stykke grønsvær ved siden af graven. *Pludselig blæste hans høje silkehat af.* Tilfældigt — men *det gjorde*

den tre gange! Far var meget bevæget, da han kom hjem og fortalte mor det.

Nogle måneder efter døde min lille bror, som moder sad med hin dag, og han blev netop begravet, *hvor far stod hin dag.* Og i de følgende 3—4 år døde to andre af mine små søskende og kom i samme grav — *altså tre små børn. H.*

TRE BLODDRÅBER

Om nogle højst mærkelige tilfælde har repræsentant Sv. Jørgensen i Silkeborg fortalt mig følgende: Jørgensens moder, der var meget synsk, var gift med toldofficiant Jørgensen, Kjær-mølle ved Hejls, og hendes oplevelser falder i tiden mellem 1914 og 25, siden hørte eller så hun ingen varsler, efter hvad hun fortalte sønnen.

56. I 1915 blev deres otteårige datter Dagmar syg af lungebetændelse. En tid før sad Jørgensen og konen ved morgenbordet, og da fruen vilde række over efter smør, *faldt der tre dråber blod fra hendes næse på dugen.* Hun greb sit lommetørklæde og pudsede næsen, og så sagde hun: Det var dog mærkeligt, der er ikke spor af blod på klædet. Hun pudsede næsen igen med samme negative resultat. Bare det ikke betyder noget slemt, sagde hun til sin mand.

En halvsnes dage efter blev Dagmar syg, og en uges tid efter døde hun.

Nu kunde nævnte træk godt udlægges som en tilfældighed; men det mærkelige er, at fruen seks gange oplevede, at hun fik næseblod og at *der hver gang kun faldt tre dråber og på noget hvidt.* Det skete ved morgenbordet en halvsnes dage, før manden døde i 1918; og hun kunde altid forudsige, når der vilde ske dødsfald i familien, både da hendes fader og moder døde, og da hendes to brødre døde i Amerika.

Efter mandens død, blev fru Jørgensen ansat som hjemmesygeplejerske i Hejls. En dag, hun stod i sin entre iført hvidt forklæde og skulde have sin frakke på, *faldt der pludselig tre dråber blod i hendes forklæde.* Hun tog sit lommetørklæde, pudsede næsen og betragtede tørklædet, hvad fortælleren så på, og så sagde hun: Nå, jeg fik næseblod, men nu er det ovre — jeg skal lige have et andet forklæde på.

Omkring 1923 fik fru Jørgensen sin gamle, syge moder hjem til sig, og denne blev rask. Så en dag fik fru Jørgensen *atter tre dråber næseblod.* Ingen anede, at det var fortællerens bedstemor, der skulde afsted, for hun var rask. Men en morgen kom hun til at nyse kraftigt, og to dage efter døde hun af hjerneblødning.

57. Forhv. gårdm. Hans Johansen, Dybbøl mark, f. 1878, har meddelt *NEU.* følgende: En gammel, forlængst afdød jordemoder, Christine Petersen i Dybbøl, hørte en nat *tre skarpe pik på vinduet og samtidig dryppede der tre dråber blod fra hendes næse.* Kort efter døde der en barselkone.

58. Men, der er dog også tilfælde, hvor kun én dråbe blod varsler om dødsfald: Ringer og graver Chr. J. Christensen, f. i Jetsmark 1873, fortalte *NEU.*, at hans mor-mors ældste søn rejste til N. Amerika i 1888. En dag under hans rejse, stod moderen og vaskede, og pludselig *faldt der en dråbe blod på hendes ene arm, uden at hun kunde* opdage, hvor den kom fra. Men en dag kom der brev fra sønnens rejsefælle, der var fra samme sogn, at toget, som den unge mand rejste med, var styrtet i en flod — rejsefællen blev reddet, men den anden omkom.

59. Om andre mærkelig tilfælde, hvor døden varsles ved en blodsdråbe, har frk. Yrsa Sørensen i København meddelt mig følgende: Min skånske mor-mors far sad en dag i 1858 og læste i sin bibel, da der *pludselig faldt en blodsdråbe ned på bogen.* Ganske automatisk tørrede han sig under næsen, thi hvorfra skulde der ellers dryppe blod; men der var intet. En uge efter døde både han og hans kone med få dages mellemrum.

60. Og fortællerens kusine, adjunkt, fil. mag. Torborg Rundcrautz, i Hälsingborg, var en aften hjemme hos sine gamle forældre i Lund. Hun hjalp da sin 92-årige mor med et bad. Idet hun hjalp sin moder natkjolen på, *opdagede hun en blodplet bag på natkjolen,* og da hun intet blodspor kunde finde på moderens legeme, kom hun i tanker om sin morfaders blodsdråbe og var forberedt på en katastrofe. Dagen efter trådte fortællerens moster på sit løse skobånd, hun faldt og brækkede hoften og døde fire måneder efter på hospitalet. Men medens kusinen sad ved patientens seng, så hun i et syn *»vore bedsteforældre, oldeforældre og andre afdøde slægtninge stå omkring hende.«*

61. Endelig har samme fortæller meddelt mig, at hun i 1953 telefonisk blev kaldt til Höör, hvor den yngste af hendes mostre, Cecilia, lå syg af lungebetændelse. En nat, da fortælleren vågede over hende, *»blev vi begge opskræmte ved, at vækkeuret ringede kl. 2,50. Det var ikke trukket op til at ringe, og vækkeviseren stod på ca. 5!* Min pendul bekræftede, at det var et dødsvarsel, og at det gjaldt Cecilia og ikke min farbroder, som samtidig lå dødssyg på sygehuset i Herning, ej heller min hjertesvage, blinde onkel i Lund. Det var natten til torsdag, at uret vækkede os. Næste morgen, da jeg havde vasket og tørret mig i badeværelset og derefter rakte hånden op efter redekammen, *ligger der en rund bloddråbe på min håndryg.* Jeg foretog en grundig undersøgelse, men fandt intet sår eller andet blodspor. Pendulen bekræftede atter dødsvarsel for Cecilia.« Og tre dag efter døde hun. *H.*

62. Lærer Nielsen i Grindsted, f. 1873, fortalte, at han som elleveårig tjente som hyrde hos en mand i Ølgod. Manden havde tre voksne børn. Den ældste var karl hjemme, den næste var snedker i København, og den yngste var en datter. Næste år tog karlen plads på en fjærn gård, og der hængte han sig. Broderen i København fortalte, at *blodet styrtede ud af hans næse,* netop samme stund, som broderen tog sit liv; og så var snedkeren klar over, at det var galt fat hjemme. *DFS.*

63. Abelone Hansdatter i Debelmose i Borris viste en dag sit barnebarn, Frits Nielsen, at *hun havde en sort blodplet på sin venstre hånd,* af størrelsen som en tiøre, og så forklarede hun, at når der kom en sådan plet, så *var det varsel for, at der vilde dø en slægtning.* Og der døde også én kort efter, Bedstemoderen flyttede med familien til Fjellerup. En dag kom en lignende plet på hendes hånd, og da sagde hun: Denne gang er det for mig selv! Hun blev syg og de havde læge til hende flere gange, men hun døde kort efter, 77 år gammel. Det var i 1903.

Fortælleren, Frits Nielsen, der er født 1872, siger, at han har arvet denne »ulykke-gave«; og på ham har en sådan sort plet vist sig flere gange som varsel for et dødsfald eller en ulykke. Pletten holder sig et par dage. Han føler sig altid ilde berørt af disse varsler. *H.*

I en akademisk disputats (Diss. crit.-philos. de variis superstitionibus) af Sixtus Aspach, trykt i Kbh. 1697, fortælles bl. a. om døds-

varsler, at »uformodet og ganske kortvarigt Næseblod paa tre-fire draaber troes af Almuen at varsle samme Ulykke«. Jvnf. J. Olriks fortale til Fejekost, 1923, s. XIX.

Også i Tyskland har det været en udbredt tro, at der vil dø én af familien, hvis der drypper tre dråber næseblod ned på hånden af én.

HVEM ER SYNSK?

På dette spørgsmål kunde jeg godt svare, at det er vi faktisk alle. Vi ser jo syner, når vi er i bio eller ser fjernsyn; og gennem æteren pr. tråd eller trådløs hører og taler vi med en person i en fjern egn. Det hænder også, at to personer i stor afstand tænker på det samme — to sjæle én tanke. Derfor lyder det ikke utroligt, at fjerne venner kunne stå i telepatisk forbindelse med hinanden i kritiske øjeblikke. Folk, der drømmer, ser syner, og adskillige oplever *drømmevarsler*, der senere bliver til virkelighed.

Men, når vi siger om en person, at vedkommende er synsk, så gælder betegnelsen især én, der *i vågen tilstand ser eller hører varsel for noget, der sker senere*, og denne evne er der relativt få, der har. Men den kan findes såvel hos mænd som kvinder, hos børn som hos gamle, og den er som nævnt ofte arvelig. På forhånd ligger det nær at antage, at kvinder med deres mere følsomme sind er mere synske som mændene; men det synes dog ikke at være tilfældet.

Vel er der folk, som er synske fremfor andre, men der forekommer tilfælde, hvor enkelte, der formentlig ellers ikke har evne i den retning, ved en vis lejlighed har set eller hørt et varsel ene eller sammen med én, der var synsk. Det må bemærkes, at det i alm. er forholdsvis få varsler, den enkelte oplever; man må altså ikke forestille sig, at synske folk jævnlig har sådanne oplevelser. Eksempelvis kan nævnes, at én af mine kilder, der har set eller oplevet flest varsler, er gårdejer Johannes Nielsen, Vester Bordinggård, Sunds s. Under et besøg hos ham i oktober 1956 fortalte han mig om 12 mærkelige tilfælde, han havde oplevet. En dame i Herning har fortalt mig et dusin selvoplevede eksempler, og hun kunde have fortalt flere. Af hensyn til, at mange ikke tror på den slags, ønsker hun ikke sit navn frem. Begge hendes forældre var synske og det er én af hendes søstre ligeledes.

Laurs Kr. Laursen i Labing ved Harlev er vel den af mine meddelere, der har haft flest oplevelser og stadig oplever at se syner; og efter Chr. Damgaard i Sdr. Nissum har jeg optegnet mange interessante eksempler.

Folk, der lever af et farefuldt erhverv, må naturligvis være forberedt på, at der kan indtræffe en ulykke. Det gjaldt f. e. vesterhavsfiskerne i ældre tid, før man fik motorer; og hos beboerne langs Vesterhavet traf man vistnok oftere synske folk, end man gjorde, hvor folk levede i en mere sorgløs tilværelse. Men, når det kunde se ud til, at beboerne i Vestjylland og i Sønderjylland i alm. var synske fremfor folk på øerne, så skyldes det nok, at folkemindesamlerne på øerne hidtil har interesseret sig mindre for den slags. Jeg har i hvert fald ved at foretage stikprøver på øerne altid kunnet træffe synske folk, og gennem dagspressen har jeg fået meget godt materiale frem fra egne, hvorfra man ikke før havde eksempler.

Man traf og træffer synske folk i alle samfundslag; men folk, der vil gælde for at være mere intelligente end mængden, holder naturligvis ikke af at blotte sig overfor andre, der betragter syner og varsler som overtro og som noget uvirkeligt. Det hedder i mange af de beretninger, jeg har modtaget: Andre griner ad mig. Og én skriver: De er en modig mand, der tør skrive om dette emne.

Adskillige forfattere og lærere har sendt mig gode bidrag; men enkelte har ikke haft mod til at få deres navn med som kildeangivelse, og præsterne har, på enkelte undtagelser nær, ikke villet udsætte sig for at blive til grin. Det er naturligvis en ringe trøst for andre, at de, der griner ad den slags, griner af deres egen dumhed.

For godt 200 år siden levede førnævnte præst, hr. Bertel Agerholm i Ådum ved Tarm. Da Hans Jørgen Lemwig i 1747 blev kaldet til præst for Hemmet-Vium menighed, »begiærde nogle lærde, brave og anseelige mænd i Kiøbenhavn«, at han skulde informere sig om sin kollegas, Bertel Agerholms, syner og »indberette derom hans egne ord, siden de havde hørt om ham, at hand skulde være en alvorlig og sandru mand«.

Efter flere samtaler med Agerholm og med dennes embedsbrødre og andre kunde pastor Lemwig give en fyldig og såre interessant beretning, som C. Klitgaard har offentliggjort i Hardsyssels årbog, 1907, s. 10—21.

Om Agerholm skriver Lemwig blandt andet: »— hand altid kom mig for som en fornuftig og sandru mand —«; og det hedder, at der endnu er mange i live, der kan bekræfte sandheden af denne beretning. »Hand desuden er en gammel og oprigtig mand, som taler få men fyndige ord —«.

Denne attest for troværdighed kunde jeg også give de mange synske folk, som jeg har haft forbindelse med. Det var, på få undtagelser nær, ikke overeksponerede folk, og *ingen har villet gøre sig interessant ved at fortælle om deres syner — tvært imod!* Og når jeg har kunnet indsamle så mange udmærkede træk fra nutiden, så skyldes det, at mine fortællere var klar over, at jeg tog alvorligt på spørgsmålet.

VARSEL FOR BRYLLUP

Det er få eksempler, der er optegnet vedrørende varsel for bryllup. I enkelte tilfælde berettes, at man har hørt musik, i andre, at man har set lys for brudeskaren eller set brudehuset oplyst, og man har hørt, der blev flyttet møbler, hvor der skulde holdes bryllup, etc.

64. Forhenv. landpost Morten Nielsen i Herup, Sevel s., fortalte mig følgende: Min fader, Jacob Smed, var flyttet til Sevel, og en dag i 1884 kom han kørende over til sin stedmoder i Ørum, hvor jeg var som dreng. Og så fik jeg lov til at komme med ham hjem for at se, hvorledes mine forældre boede nu. Vi nåede først hjem kl. 2—3 om natten, og da var min mor og søskende naturligvis i seng. Jeg skulde sove i gæsteværelset. Da jeg var kommen i seng, hørte jeg pludselig, at *der blev spillet dansemelodier i sovekammeret*, og jeg var meget overrasket, for der var ingen, hverken far eller mor, der kunde spille.

Næste morgen spurgte jeg, hvem fremmede, der havde været der; men ingen havde spillet. Samme dag kom der imidlertid nogle karle og tog lovning på at måtte holde parbal her, og otte dage senere blev der holdt dans, hvor man spillede de stykker, jeg hørte hin nat. *H.*

65. I en artikel til Skive Folkeblad d. 13. 9. 1927 fortæller Marie Jespersen, der har optegnede en mængde forskellige folkeminder fra Salling til Dansk Folkemindesamling, at hun før sin ældste søsters bryllup hørte musik, de nydeligste bryllupsstykker, blive spillet, da hun en aften var ude at fodre hestene.

66. Og Chr Hansen Møller i Hedeby, Ringgive s., fortalte, at hans fader, moder og børnene en aften var kommen i seng, og da *lød der musik inde fra dagligstuen.* Der blev både spillet violin og klarinet, først et stykke på violin og derefter på klarinet. Både fortællerens moder og hans søster hørte det. Så siger moderen: Det er sært, Hans, at du ikke kan høre, de spiller der inde. Hans var hendes mand; men *lige, som hun sagde det, holdt musikken op.**) De rejste dem og så efter; men der var ingen i stuen. En tid efter blev der holdt bryllup i gården, og bryllupsmorgenen kom Knud Plet og Niels Skov ind og spillede selvsamme stykker på violin og klarinet, som man havde hørt i varslet. DS. II. 553.

67. Kræmmer Hans, der boede på Agerskov hede i Bording s., så ofte varsel for forskellige begivenheder, blandt andre *så han flammende lys for brudeskaren, der i stærk fart kørte mod kirken,* efter hvad gårdejer Th. Sørensen i Agerskov har fortalt mig. *H.*

68. En aften o. 1900, da Niels Vestergaard i Fjelstervang gik hjem, blev han meget overrasket ved at se *alle vinduer i stuehuset var oplyst* — dengang havde de ikke elektrisk lys men petroleumslamper. Men da han nåede hjem, sov alle, og ingen havde været op. En tid efter blev Mads Husted gift med Niels's søster, og da kan det nok være, at der var lys i alle værelser. *H.*

69. Mariane Fonager i Borris syede engang et sted i Sdr. Felding, hvor hun skulde ligge hos pigen. Om natten *hørte hun, at der var stærk færdsel langs og ved sengen, og at der blev trukket en dragkisteskuffe ud osv.* Men det var kun et varsel og man havde aldrig mærket noget før. En tid efter blev der holdt bryllup i gården, og i denne anledning blev dragkisten og sengen båret ud. *H.*

70. Niels Præst, der var skrædder i Lønborg, kunde se varsler. Et sted, hvor han var at sy, sov han om natten i storstuen. En morgen, da han kom ned, sagde han: Da har a ikke haft megen ro i nat — *de havde bordet og bænket og slået lærred på væggene,* der skal bestemt være gilde her, og det bliver fornøjeligt, for de var så muntre —kan ske, vi får bryllup.

*) Der foreligger mange eksempler på, at et syn eller varsel er forsvundet, så snart én mælede et ord. Jvnf., at det var gammel snak og tro, at ingen måtte mæle et ord, når man i midnatsstunden gravede efter en skat; og »Husk, der må du gå med lukket mund —« (Elverhøj).

Folkene lo ad hans snak, for børnene var små, og der var ingen udsigt til bryllup i mange år. Men næste forår blev mandens 39årige søster gift, og da kom hendes bryllup til at stå der i gården. *JF. 316.*

71. Der var bryllup i Sivebæk i Tjørring ved Herning. Sønnen kørte med brudepigerne, og da de kom tilbage, og han havde fået sine folk læsset af, vendte han omkring i gården, kom for nær til møddingen og væltede. Da sagde en lille pige til sin mor: Moder, kan du se, det sædede, hvad a har sagt? Præsten og degnen stod lige ved, og så spørger præsten: Hvad har hun sagt? Å — siger moderen, det var ikke andet, end hun har påstået, der skulde vælte en her i gården. Hun har set, der var bryllup her, at vognen kørte om i gården og kunde kende søsteren, der gik med smykke om hovedet. *JF. 32.*

72. En mand, man kaldte ham Bumann, i Bollingsted i Sydslesvig havde ofte set varsel for brudeskarer; men engang så han mellem Bollingsted og Langsted varsel for et dobbeltbryllup, og da lo man ad mandens snak, thi dobbeltbryllup forekom kun yderst sjældent. Men så var der en bonde, der fik to døtre gift samme dag, og varslet gik i opfyldelse. *DFS.*

73. Fru Kirstine Kaasgaard fra Ferring fortalte mig følgende: Som ung pige var fortællerens moder sypige. Engang, hun sammen med en anden sypige skulde med til et bryllup, kneb det med at få nogen til at køre med dem, men det lykkedes dog til sidst. Manden, der skulde køre, havde et par hvide heste.

Da man bryllupsdagen mente, man var færdig til at køre, sagde manden, der ordnede rækkefølgen: Nej, vi er ikke færdige endnu, for den sidste vogn vil være forspændt med et par hvide heste, det har jeg set! Og omsider kom køretøjet med sypigerne. *H.*

74. En aften Anno Kål's havde været omme i Frøslev kro for at lave kaffe ved en komsammen og hun på hjemvejen kom ned til hjørnet ved H. C. Clausens, *kunde hun ikke komme forbi for menneske*r. Hun gik da tilbage til kroen og bad Karsten Thomsen følge med, hvad han også gjorde.

Kort efter holdt Johann Frøslee bryllup på Frøslev Kådnermark. Da brudeskaren kørte gennem byen, skød smeden, som skik var, med en lille kanon til ære for brudeparret. Netop, da man nåede omtalte hjørne, lød skraldet og med det resultat, at hestene blev bange, vognen væltede og brudeparret fløj af den. J. Frøslee fik hovedet slemt for-

slået, bruden brækkede sin ene arm, og begge blev kørt til sygehuset i Flensborg. Men ved dette uheld samledes en mængde mennesker på stedet og ingen var i tvivl om, at det var dem, Anno ikke kunde komme forbi. *H.*

75. I en gård i Vildbjerg kom konen ud for et smertefrit uheld. Pigen, der var synsk, sagde en dag til sin madmoder: Du skal snart *te bå'jel*, og du skal låne mit underklæde. Uventet blev de budt til bryllup, og da der på samme tid kom en kræmmer, købte konen et klæde, og så sagde hun til pigen: Nu behøver jeg ikke at låne dit, hvortil pigen svarede: Du skal nok komme til det!

Dagen kom, konen blev pyntet med sit nye klæde. Ser du nu, sagde hun til pigen, idet hun svingede rundt. Da greb klædet i et søm og fik en flænge, og nu måtte konen låne pigens klæde. *DS. II. 554.*

76. Ane Tøt, der i fem somre tjente i Brydebol ved Lemvig, var meget synsk. Hun så forbrand og varsel for meget andet. Hun beskrev, hvilke nye folk man vilde få på gården. Engang havde hun således i et syn *set en svær, skeløjet karl stå og pirre i sit lommeur med et halmstrå.* Karlen kom tre år efter.

Hendes madmoders bror var med i 1864. Efter Dybbøls fald hørte man længe ikke fra ham; men en dag siger pigen: Jeg tror ikke, din bror er faldet, men han er vistnok såret, for jeg *så en mand komme gående ind i stuen ved krykke og kæp,* og han mødte dig i døren — du var ved at koge suppe. Otte dage efter kom der brev om, at karlen lå på lazarettet i København, og en tid efter kom han hjem, som pigen havde set.

Ane *så i et syn en mand komme bærende med en druknet dreng på ryggen.* Senere faldt en skoledreng gennem isen, og faderen bar liget hjem på ryggen. Og hun så varsel for et vådeskud og for meget andet.

Hun havde forskellige steder i huset set en hvid jomfru ved alm. husgerning, og om aftenen forsvandt skikkelsen i gæsteværelset. Endelig *så hun jomfruen iført sin brudedragt med slør og krans stå i folkestuen,* hvor der sad nogle dagligklædte mandfolk.

Omkring 15 år efter kom der, efter hvad proprietær N. P. Brydeboel i Roslev har meddelt *DFS.*, en ung pige til gården for at lære husholdning. Hun forlod gården iført sin brudedragt, slør og krans, som hun vilde vise folkene, før fortællerens forældre kørte hende til Lemvig.

77. Niels Møller i Vandborg blev en aften, da han gik på landevejen i nærheden af Vandborg kirke, skubbet i vejgrøften, og da *så han et brudetog på 24 vogne og med 8 forridere drage forbi.* Tolv år senere oplevede han samme sted at se Jens Magbæks søsters brudeskare passere, akkurat, som han havde set i varsel. *DFS.*

78. Kristine Stausholm fortalte Konrad Understrup i Brændgård ved Herning følgende: Da mor var hjemme i Vester Toftum, Resen s., havde de en synsk karl, der bl. a. fortalte, at han havde set moders bryllupsfærd. *Der var 17 vogne og 4 unge mænd red hver på en hvid hest i spidsen; men til den synskes forbavselse kørte skaren vest i stedet for øst om bakken.* Fem år senere blev Sidsel Stausholm gift. Det var om vinteren, der lå mægtige snedriver øst for bakken, hvorfor man måtte køre vesten om, og det gik iøvrigt, som karlen havde set i varslet. *DFS.*

79. Der var stor sorg, da Niels P. Bojlesens unge kone døde i Vostrup. Manden kørte selv ligvognen, og det var hårdt ved ham. To nabokoner vartede op ved begravelsen, og de blev meget forundret, da de *under middagsbordet hørte spillemænd stemme deres violiner i gæsteværelset.* Det var dog kun et varsel. Et halvt år efter vartede de samme koner op ved enkemandens bryllup med en nabodatter. *DFS.*

80. Når folkene i en gård gik ud for at malke om aftenen, var der flere gange, at sønnen ikke gik lige over gårdspladsen, som de andre gjorde, men ad en omvej. Da de andre spurgte om årsagen, svarede han, at *det kunde han ikke, for gården var fuld af vogne! og han kendte mændene så nær som én.*

Det var forvarsel for et bryllup. Brudgommen, der blev gift med karlens søster, kendte han ikke, da han så varslet. Hards. årbg. 1914 149.

VARSEL FOR EGEN DØD

I mange beretninger hedder det, at den synske ikke kan kende sig selv, hvor vedkommende er med i et varsel; men det er dog ingen fast regel.

81. En fisker i Sdr. Nissum kom en dag hjem og var i skidt humør. Konen spurgte: Er du syg? Nej; men *han havde set seks strandlig i et syn — de fem kendte han, men ikke den sjette.* Kort efter kæntrede en båd med seks, og den sjette var fiskeren, der havde set varslet. *H.*

82. En møllersvend i Tarm havde ofte om aftenen set lys over dammen; men en morgen sagde han: *Nu bliver lyset noget nærgående, nu har jeg set det om dagen.* Kort efter druknede svenden i denne dam under badning. *H.*

83. Fra Grevinge s. har Lars Andersen i sin bog, Folkesagn og Folketro fra Ods herred 1918, s. 40, følgende træk: På Gyldenholm var der en kvinde, som stod for og skulde have et barn. Nogle dage, før hun barslede, sagde hun til en nabokvinde: Vil du love mig at tage dig af mit barn, for jeg ved, jeg skal dø. *Jeg har ude i stegerset mødt mig selv i ligklæderne.* Hun døde også så snart, hun havde født.

84. En dag omkring århundredskiftet var Christen »Post« fra Troldhede i Vorgod for at besøge sin syge broder, Ferdinand Jensen. Da udtalte Ferdinand, at han ikke havde ret lang tid at leve i — *jeg har set min egen begravelse, og du kørte med kisten, jeg kunde kende dine heste.*

Ferdinand døde, Chr. Post kørte i stiv vogn med et par russere ad en sandet vej, så det blev en drøj tur for hestene. Da han kom til Ferdinands hjem, sagde enken: Du skulde jo have kørt med kisten; men det er næsten for strengt for dine heste at gøre denne tur også, derfor har jeg fået en nabo, der har et par danske heste, til at køre.

Chr. Post mindedes nu, hvad broderen havde sagt, og så tænkte han: Varslet kommer dog ikke til at passe. Men hvad sker. Da man spiste frokost og snart skulde have spændt for, kom naboens karl og fortalte, at den ene hest var blevet lam. Så gik varslet i opfyldelse. Meddelt af J. Lindbjerg, Troldhede. *H.*

85. Jørgen Thomsen, Bramminge efterskole, fortalte E. Tang Kristensen om en synsk pige fra Vesterenge ved Ribe. Da hun blev gift,

var hun og hendes mand en aften på besøg. Da de gik hjem, gik manden om bag huset for at låse en dør; men da konen gik hen mod indgangsdøren, *kunde hun ikke komme frem for folk, og da så hun sig selv ligge i en kiste, hendes børn stod om denne og græd, og der var fuldt af folk rundt omkring.* Så forsvandt synet, hun gik i seng og fortalte sin mand, hvad hun havde set, og det var det sidste, hun sagde. I nogle dage lå hun bevidstløs, og så døde hun. *DS. II. 2. 489.*

86. Pastor Brix i Jærnved fortalte, at hans oldefar, der var gårdm. i Alslev ved Tønder, en aften kom ind og sagde: *Nu dør jeg vist snart. Han havde set en ligskare drage ud fra gården,* og da han var den ældste, så måtte det vel være ham. Kun var der en ting, han ikke kunde forstå: *En af naboerne havde en anden hest for end hans egen, den havde en blis i panden.* Få dage efter døde han. Naboen havde spændt sine egne heste for, men den ene vilde ikke trække, og så måtte han låne en anden, og denne havde en blis. *DS. II. 2. 390.*

87. Havebrugskonsulent Falch Hansen i Vejle har meddelt mig, at hans bedstemor, der var gift med sadelmager Frantz Outzen i Ringkøbing, var synsk, og *hun så sin egen begravelse.*

En dag, hun sad og så i vinduesspejlet i Vestergade, kom der en ligskare ud af deres port. Hun kendte deltagerne, men *var ikke selv med,* og derfor var hun klar over, at det var hende selv, der skulde jordes. Men det overraskede *hende, at hendes søn, Laurits, var med, for han opholdt sig i Amerika!*

Tre år efter døde den gamle kone, det var i 1904, og *dagen før, hun blev begravet,* kom *Laurits hjem fra Amerika;* men *han vidste ikke,* at moderen var død, før han kom hjem. *H.*

88. Marie Jespersen, Bostrup hede i Salling, optegnede efter sin moder, Dorthe Cathrine, en mængde ypperlige folkeminder. Et udtog af disse optegnelser er gengivet i Skivebogen 1946, da Marie blev 80 år. Hun fortæller deri, at moderen havde hørt sit eget varsel. »Det var en nat, hun ikke kunde sove, da med et *hørte hun alle save inde i fars snedkerstue gå, og hun hørte det hamre og banke.* Og far kom også selv til at lave hendes ligkiste.« S. 57. Og om sin mands, Hans Chr. Vammens, død fortalte hun, at *han også så sit eget dødsvarsel, »en sort ligkiste her udenfor døren.«* S. 76.

89. I 32 år boede nuværende naturlæge Chr. Ditlev Gabs i Tarm som tømrer. En dag sendte fru Gabs deres otteårige datter hen til

en gammel kone i asylet med noget garn. Pigen kom grædende hjem og sagde, at hun ikke kunde lide at gå forbi kirkegården. Denne var nylig anlagt, der var kun enkelte grave, og resten lå græsklædt hen. Da moderen pressede på, fortalte pigen, at *hun havde set en hvid ligkiste stå på græsset.* Det er noget snak, sagde moderen, der står da ingen kiste der nu ved aftenstid. Nej, svarede pigen — men det er netop derfor.

Pigen blev senere gift og kom til at bo i Esbjerg. En dag, hun var hjemme i Tarm til sin faders fødselsdag, omtalte hun det syn, som hun havde haft som barn, det stod så tydeligt for hende endnu. Men i februar året efter blev hun begravet på Tarm kirkegård, netop, hvor hun havde set kisten stå. *H.*

90. Sidst i 1860erne lå Ane Nielsdatter i Moltkenbjerg ved Vorbasse syg. Hendes mand, Jens Hansen, og børnene sad en aften ved hendes sygeleje, og *da hørte de, der gik én hen over loftet, og lidt efter lød det, som om der blev slæbt noget hen over loftet og sat ned i forstuen gennem en lem;* men der var intet. Det gentog sig, og manden udbrød: Hvad er dog det? Da sagde den syge: *Det var varsel for min død, og det var fjælene til min kiste, der blev båret ned.* Tre måneder efter døde hun. En søn, der var snedker, lavede kisten, og fjælene hentede han fra loftet. Fortalt af lærer Joh. Kristiansen, Forsomho. Ølgod. *H.*

91. Fiskeeksportør Jørgen Jørgensen i Glyngøre meddeler, at hans fader, Lars Jørgensen i Ålbæk ved Lime var synsk; men han var ikke overtroisk, som mange ellers var den gang. Han fortalte, at han både havde set varsel for sin hustrus, svigerfaders og for sin egen død i årene 1895, 96 og 97; men hvori varslerne bestod, det fik meddeleren desværre ikke at vide. *H.*

92. Martin Jensens mor i Fjand, Sdr. Nissum, lå syg. En dag *så hun, at der kom en ligkiste ind over hendes seng.* Så spurgte hun: Er det den kiste, jeg skal ligge i? Så forsvandt synet. Men, da hun var død, måtte man have hendes kiste ind over sengen, da der var så snæver plads. *H.*

93. Fru Hedevig Overgaard i Askov, tidligere Landelund, f. i Leegårdshus i Thy, har meddelt *NEU* følgende: En lille pige, der legede med sine kammerater i en vognport, *så et brændende lys stå i bunden på en arbejdsvogn,* og da udbrød hun: Det er sært at sætte et lys så-

dant sted og midt på dagen! De andre kunde ikke se noget. Men et par dage efter *blev den lille pige kørt ihjel af den samme vogn.*

94. Anders Thøgersen i Stagshede, Kragelund s., havde en broder, der blev syg og døde. Men nogen tid før sagde han: I siger, at jeg nok bliver rask og kommer op igen; men jeg kommer aldrig op mere, *jeg har set mit eget varsel.* Skovlovringer, 1936. 160.

95. Svenning Kjærgaard, Bjerrehus, Sdr. Nissum, har fortalt mig følgende oplevelse: En nat i 1936 kaldte konen på ham og spurgte: Hvad er det? Det var *pe'gmørk,* men Svenning rejste sig i sengen, og da *så han noget aflangt, lyst i køkkenet,* hvortil døren stod åben. Så stod han op og gik der ud og så efter; men han fandt intet mærkeligt, og så gik han i seng igen. Men *da så han atter det samme syn,* der dog forsvandt kort efter.

Året efter fik konen en halsbyld med påfølgende blodforgiftning. Ambulancen fra Holstebro kom for at hente hende; men da båren blev sat i køkkenet, var man klar over, hvad det var, de havde set varsel for. *H.*

96. Efter at Chr. Damgaard i Sdr. Nissum var blevet gift i 1910, tog konen somme tider ud og hjalp andre. Således var hun et sted, hvor pigen var blevet syg. Ud på aftenen spurgte den syge: *Hvad er det for noget hvidt der inde i stuen?* Christens kone kunde ingenting se; men da pigen var død, kom der en kone for at sy ligtøjet, og da det blev hængt op på en stol i stuen, var det nok varsel for dette, pigen havde set. *H.*

97. Den 90årige, forhenv. smed Martin A. Sørensen i Hoven fortalte mig, at hans fader var synsk og ofte havde mødt ligskarer, og *han fø'ld* for hver vogn.

Da fortælleren var en snes år, var han hjemme på besøg, og da sagde faderen: Det varer ikke længe, inden du skal hjem til begravelse. Martin slog det hen og sagde, det var noget pjat. Men faderen fortsatte: Jo, *I har mig liggende i laden, og I må slå en tavl ud, for at få kisten ud — det har jeg set!*

Nogle dage efter blev moderen lammet, hun lå i ti dage og døde, og så blev hun lagt på strå i laden, fordi der ikke var plads inde. Men ved begravelsen kunde kisten med låget på ikke gå ud af døren, og så måtte man slå en tavl ud. Først da mindedes Martin faderens udsagn. *H.*

98. I 1934 blev Povl Jespersen i Herning opereret for en blindtarmsbetændelse. Forældrene, der også boede i Herning, vilde en søndag eftermiddag besøge sønnen på sygehuset. Faderen gik i forvejen, og det varede noget, inden moderen kom. Årsagen til, at det trak ud, blev først opklaret senere.

Ovenpå hos forældrene boede en kone, der fortalte Povls fader, at hans kone hin søndag var kommen op til hende i chokeret sindsstemning og havde fortalt, at hun fra sit sovekammervindue havde *set en sortklædt dame med slør på komme forbi om hjørnet og ind ad havelågen, og da fru Jespersen gik ind i stuen, sad damen i sofaen* — men et øjeblik efter var synet borte.

Moder var ikke i tvivl om, at varslet gjaldt Povl, og hver dag, undertiden flere gange, spurgte hun svigerdatteren om, hvorledes det gik. Hun anede ikke, at varslet gjaldt hende selv; men nogle dage efter døde hun, medens Povl, min hjemmelsmand, lever i bedste velgående. *H.*

99. Fru Karen Kjeldsen, De gl. hjem i Velling, har meddelt mig, at hendes 15årige søster tjente i Store Holmager i 1898. Fortælleren var en aften fulgt med søsteren på vej, og efter at de skiltes, kom søsteren ud for følgende oplevelse, hvorom hun fortalte: Jeg kom over *æ Mogbrow,* og der mødte jeg en ligvogn. *Jeg kendte hestene, for det var min faders, og jeg kendte alle dem, der fulgte efter vognen.* Den hele skare strakte sig fra Lille Holmager og til *æ Mogbrow.* Jeg prøvede at sætte over grøften, men jeg var som naglet til vejen og kunde ikke røre mig ud af flækken; men da skaren skulde dreje til højre, fik det ende, og jeg skyndte mig at komme hjem og i seng. Men jeg var syg og rystede af kulde over hele kroppen.

Da pigen senere fortalte om sit syn, sagde faderen, at de endelig ikke måtte tale om varslet til nogen, for det var konens ligtog i Lille Holmager, som pigen havde set. Nævnte kone lå på den tid syg og var meget dårlig.

Men *et halvt år efter døde fortællerens søster, hende der så varslet,* medens konen i Lille Holmager levede videre. Ved pigens begravelse *vilde faderen ikke have haft sine egne heste for vognen;* men det viste sig, at det var umuligt at låne andre, og så gik det i enkelthederne, som pigen havde set i varslet. *H.*

100. Thomas Pedersen i Gullestrup ved Herning fortalte, at hans

oldefar *så et liglys for sig selv* få aftener før han døde. Han havde været oppe, og da han kom i seng igen, satte han sig og stirrede stift frem for sig og sagde: *No hår a da åse sjæj de mæj!* Og så fortalte han, at han havde set et lille, blåt lys bevæge sig fra sengen hen over værelset. Få dage efter døde han. *DS. II. 2. 422.*

101. J. Kilsholm, Engmark i Vejrum, f. 1873 i Kilsholm i Bur, har meddelt mig, at de i hans hjem var syv personer, da han var ti år. En dag sad de alle ved middagsbordet, da *én kom kørende ind i gården, og det hørte de alle undtagen hyrdedrengen.* De løb ud for at se efter, hvem det var; men der var ingen! *Det gentog sig tre dage i træk!* Men otte dage efter blev drengen syg, lægen blev hentet, og vognen kørte ind i gården på samme klokkeslet, som de hørte varslet. Drengen kom på sygehuset, hvor han døde. *H.*

102. Fru Gerda Sørensen, Hornbæk ved Randers, skriver: Man kender ikke sig selv, dersom man i en drøm eller et syn ser noget, der skal ske med én. Jeg så en ulykke, før den indtraf; men at det var mig selv, det gik ud over, det havde jeg ingen føling med. *Jeg så ulykken på gaden, og at de bar én ind i sygevognen.*

Næste dag, en søndag eftermiddag, skulle vi køre i skoven i en jumbe, og da løb hesten, tilsyneladende uden grund, løbsk. Der var ingen mennesker i denne gade; en lærer med nogle børn var lige passeret. Vi var tre, der blev slynget af, vognen slog imod en trappesten, og hesten løb. Jeg var den, der tog mest skade og blev kørt bort i en ambulance, som jeg havde set.

Og engang drømte fru Sørensen, at hun stod ved siden af sig selv, men kunde ikke forstå, hvem det var, der lå i sengen, og *den, der lå der, syntes hun ikke om. H.*

Det, at den synske har antipati mod en person, der optræder i et varsel, når det drejer sig om den synske selv, er et ejendommeligt træk, som forfatteren har hørt fra flere sider.

103. Anders Chr., der var snedker, boede hos en svoger øst for Vium kirke ved Troldhede. En nat mødte han en ligskare, hvor han tydeligt *kunde kende alle undtagen en mand, der sad hos kusken.* Så døde Anders Christens kærestes moder, og ved begravelsen kom Anders Chr. til at sidde ved siden af kusken, der kørte ligvognen. *H.*

104. Fru Jutta Møller i Lyngby fortalte E. T. Kristensen følgende efter sin moder: Medens vi boede i Skørping præstegård, boede mo-

ders søster hos os. Det var en gammel præstegård, hvor der var en stor sal med vinduer til begge sider og gæstekamre ovenfor, og der havde hun sit værelse. En aften, hun sad og skrev til sin kæreste, hører hun døren gå op til storstuen, og idet hun vender sig om og ser efter, *kommer der fire mand bærende med en ligkiste ind i stuen til hende og stiller den, uden låg, ved siden af hendes seng. Hun blev nu så angst, at hun styrtede ud af stuen.* Men, da hun kom ind i den store sal, *stod skamlerne, hvorpå kisten skulde stå, der og låget stod ved siden af, og stuen var fyldt med sortklædte mennesker.* Hun blev endnu mere angst, løb ind til en veninde af mor, Elise Monrad — hun turde ikke gå ind til moderen, der var frugtsommelig, for ikke at forskrække hende, og så lå hun hos Elise den nat. Men siden turde hun ikke være i præstegården, og hun fik plads i Randers som lærerinde, hvor hun var i to år; men da hun længtes hjem, kom hun tilbage. Kort efter blev hun syg og døde i det kammer, hun havde før. Hendes kiste blev båret op ved siden af sengen, mens man lagde hende i den, og det gik, som hun havde set i nævnte syn. *DS. II. 2. 504.*

105. Fru Sophie Andersen i Åbenrå fortalte, at hendes halvtolvte år gamle søster, Mathilde Buchholdt i Haderslev, vågnede en aften og græd. Forældrene var gået til koncert, men broderen var oppe. Pigen spurgte: Hvordan kan det være, *der står så mange udenfor min seng og græder?* — hun nævnte personerne ved navn og sagde, de plejer aldrig at komme ind i det værelse.

Så gik broderen ud i byen efter moderen, og da gentog pigen det samme for hende. En treugers tid efter fik Mathilde difteritis og døde. Lige i det øjeblik, døden indtraf, og hun var ved fuld bevidsthed, var de folk til stede, som hun havde nævnt. *DS. II. 2. 502.*

106. Efter at Chr. Damgaard i 1941 var flyttet til sit nuværende bosted ved vejen mellem Sdr. Nissum og Husby, sover han om sommeren på loftet, men om vinteren nede. En aften, han lå på loftet, *lød det, som om der blev kastet fint grus mod vinduet.* I førstningen kunde han ikke røre sig; men da han lidt efter *hørte nogen komme ind ad døren, hvor han sov,* var der intet i vejen. Det var dog kun et varsel, og han tænkte sig muligheden af, at han vilde komme til at dø på loftet, og at man vilde finde ham der.

Da han så om vinteren lå nede, *hørte han en aften,* han endnu ikke var falden i søvn, *et stort bump efter et mindre, og så pusselt det i*

sengen, hvorved han følte en sær fornemmelse. Et par gange, spurgte han: Hvad er det? Moderen havde i sin tid sagt, at varslet hørte op, når man snakkede. Men det mærkelige var, at han ikke kunde kende sin egen stemme.

Hvad det var varsel for, ved Chr. Damgaard ikke, men under mit besøg hos ham i december 1956 udtalte han, at det måske var hans kiste, der blev sat, og at det lille bump stammede fra låget. Det må bemærkes, at Christen er en rask og normal mand. *H.*

107. Knud Vad i Gildmose, Tjørring s., så et liglys som varsel for konens død i 1900, og en nat kaldte han på sin søn, fortælleren (P. Chr. Pedersen) og spurgte: Hørte du en vogn? Nej, svarede sønnen, jeg sov. Så trak Knud et par underbukser på, gik frem og tilbage på gulvet og sagde: Det var mærkeligt — det var mærkeligt — nu lever jeg ikke ret længe! Han var svagelig og døde kort efter af apopleksi. Men en nat kort før drømte fortælleren, at han så to kvinder stod og vaskede et lig, der lå på en grøn dør. Han kunde hverken kende liget eller kvinderne; men en hund der sprang op mod liget, var deres. Denne scene så han dog ikke i virkeligheden; men faderen kom i 1911 til at ligge lig på deres grøntmalede dør. *H.*

108. En dag sad Hildeborg Olsen på Femø sammen med sin mand og læste aviserne. Da hørte manden *nogen komme ind i forstuen, hvor det puslede;* men da han gik der ud, var der ingen. *Det gentog sig atter to gange;* men Hildeborg hørte intet. Lidt efter sagde manden: Jeg føler mig utilpas og går i seng. Kort efter kaldte han på sin kone og sagde, at han kunde mærke, at han skulde dø i aften, og nu vilde han tage afsked. Lidt efter døde han. *DFS.*

109. Dagmar Pallesen i Torstrup ved Varde fortæller: Ikke langt fra mit hjem boede et ungt ægtepar, der havde en søn på fire år. En dag, moderen stod og lavede mad, sagde drengen: *Se mor, se hvormange mennesker, der står ude i gården — de er i sort tøj — og se, der er en hest, der står på bagbenene — så nu sprang seletøjet.* Men moderen kunde ingenting se. Nogle dage senere døde drengen, og ved begravelsen gik det, som drengen havde set, en hest stejlede og seletøjet sprang. *DFS.*

110. Fisker og gårdm. J. Tarbensen i Lønborg havde en søn, Mads, der var synsk. En søster lå på sygehuset, og en dag siger Mads: Søster dør — *jeg så hendes ligskare og kunde kende alle vogne undtagen den*

forreste. Søsteren levede imidlertid; men nogle år efter druknede Mads på fjorden. Det var hans egen ligskare, han havde set. *DFS.*

LIGLYS

Til de mere alm. dødsvarsler og varsler for ulykke med dødeligt udfald hører såkaldt liglys eller ligild. Det var i reglen et blåligt lys, der kunde stå, hvor én vilde dø eller omkomme; men lyset kunde også bevæge sig i den retning, vedkommende gik døden i møde, eller, hvor liget eller blot ligkisten blev transporteret.

111. E. J. i Sk. havde ofte gjort nar ad sin kone, fordi hun så så meget; men efter at han en aften selv havde haft et syn, holdt han op med det. Sammen med sin kone og børnene var han på vej hjem fra et besøg. Pludselig sagde han: *Men hvad er det for et lys, der står udenfor vor forgang?* Af hensyn til børnene svarede konen ikke; men næste morgen sagde hun, at det var et liglys, de havde set.

Et halvt år efter havde de et lille plejebarn, der fik krampe og lungebetændelse og døde. Barnets kiste kom til at stå i forgangen. *H.*

112. I Herborg skole *havde man ofte om aftenen set lys i skolestuen,* fortalte lærer Lustrup, og folk havde set lys i skolen, *skønt læreren ikke var hjemme.* Den næste lærer efter Lustrup mistede to børn, og begge lig blev lagt op i skolestuen. *DS. II. 2. 422.*

113. Skræddermester A. Nørgaard Pedersen i Ringkøbing gik i 1902 fra Skjern til sit hjem i Handerup, og der passerede han et hus, der lå med gavlen ud mod vejen. Da *så han et blåligt lys halvvejs op ad døren på husets nordside.* Han fortalte om synet, da han kom hjem, og moderen sagde: *Så vil manden dø, når det var på nordsiden.* Han døde også kort efter. *H.*

114. Omkring 1916 var Karl Madsen og hustru, der nu bor i Hodsager (1956) på vej hjem til Stovbæk i Aulum, og da så de, at *der var ild, »de wa liså glu'nd«, over Peder Kikkenborgs gangdør* — han boede på Stovbæk mark. Nogle måneder efter døde der en lille pige der, og liget kom ud af gangdøren. *H.*

115. Snedker Chr. Povlsen i Herning fortæller, at hans mor i Heltborg på Thy en aften var i by, og da hun gik hjem, *så hun der var lys i deres østerstue, hvad hun ikke kunde forstå, thi der var ingen hjemme. Da hun kom nærmere,* forsvandt lyset. Så gik hun lidt til-

bage, idet hun tænkte, det kunde være genskin fra månen; men lyset stod der atter som et enkelt lys. En tid efter døde manden pludselig af tarmslyng, og da hans lig blev sat op i østerstuen, forstod hun, hvad hun havde set lys for. *H.*

116. Et par folk lå i deres seng og *så flere gange, at der slog en blå flamme ud fra østerstuen i Christiansborg i Resen.* Bedefredag i 1864 brændte gården, og da indebrændte der et lig, der stod i østerstuen, og som skulde have været begravet dagen efter, efter hvad Jeppe Ryttergaard i Humlum fortalte mig i 1934. *H.*

117. Og i Hedehusene i Ølgod brændte der en ejendom, hvorved et barn indebrændte. Tre børn var gået op på høloftet for at lede efter kattekillinger, og de havde brugt tændstikker. De to børn kom ned, men det tredie omkom. Barnets moder fortalte, at *hun havde set ligild, der brændte over mønningen. H.*

118. Severin Olesen, Borbjerg, har ofte set liglys på strækningen Holstebro—Sevel, når patienter blev kørt til sygehuset i Holstebro og de kom tilbage som lig. En dag, det var lige ved solnedgang, sagde fortællerens mor: Herregud — der kommer et liglys! Men *så forsvandt lyset med det samme.* Fortælleren, der også så det, sagde, at lyset havde et *blåse skja'r.* H.

119. Provst, dr. theol. J. Fr. Holdt har efter Karsten Thomsen i Brede optegnet flere træk til *NEU.* om dødsvarsler. Her et par: Grdm. Henrik Sønnich Clausen i Sdr. Vollum døde på Tønder banegård. Et par aftener før gik en lærer fra Vollum lidt sent hjem fra Bredebro, og *da så han et lys bevæge sig på vejen hen imod mandens gård.* Så indtraf dødsfaldet, og manden kom selvfølgelig den vej.

120. Ifølge samme kilde kom grdm. Jakob Høeg i Nr. Vollum en aften i 1880erne hjem, og da *så han lys i pisselen. Da han nu kom op i stuen, stod der en ligkiste der.* En tid efter døde manden.

121. Et år var der en ondartet difteriepidemi i Skovbjerg i Arnborg. En aften kom karlen hjem og sagde, at han havde *set et blegt, blåligt lys gå fra bagdøren i stuehuset hen til en lille smedie, der lå lidt fra gården.* Så vil der ske noget, sagde manden, Jørgen Skovbjerg. Kort efter døde en lille pige, og hendes lig blev af hensyn til smittefaren båret fra bagdøren hen i smedien. *H.*

122. Fra Gullestrup ved Herning har E. Tang Kristensen optegnet følgende ejendommelige tilfælde: Karlen i Søndergård *havde i mange*

aftener set et lys skride hen over deres agre forbi nogle klynegrave til vejen, der gik ad Herning gamle kirke; men et sted på Østergårds mark skred lyset i en rundkreds i nogen tid. Konen i Søndergård havde også set dette fænomen, og hun var ræd for, at der vilde drukne én i klynegravene.

Så døde Knud Nørgård i Gullestrup, og da han skulde jordes, var alting knøgen efter af sne, og da man ikke kunde få vejen ryddet, så lånte man en slæde i Søndergård og kørte over marker, diger og grøfter, netop, hvor man havde set lyset bevæge sig. Men, da man kom ind på Østergårds mark, kom mændene i tanker om, at de havde glemt jordesedlen, og der måtte bud tilbage. Vejret var koldt, hestene frøs og derfor kørte man i en rundkreds på marken, indtil budet var kommet tilbage. Varslet var gået i opfyldelse. *DS. II. 427.*

123. En vinterdag i 1894, da mørket var ved at falde på, vendte en flok skoledrenge med deres lærer i spidsen mod land, de havde været ude at løbe på skøjter på fjorden. Den sidste i flokken var Julius Fisker, og han fortæller: Tilfældig kom jeg til at se mod Hjarbæk, og da *så jeg et stort, blank-rødt lys rejse sig mellem Hjarbæk og Kvols, men ved Hjarbæksidens engkant. Lyset gled i en god meters højde over isen, jævn og i lige linie skrås over til den vestlige engkant, hvor det blev usynligt.* Det varede kun ca. 8 sekunder. Ofte senere tænkte Julius på dette syn og hvem det varslede for.

I 1914 flyttede fortælleren med sin familie til Hjarbæk. Senere fik de en dreng, der kun levede i 14 dage og blev begravet på Kvols kirkegård. På den tid var fjorden tillagt med stærk is, og derfor vilde de gå den nærmeste vej over isen; men Julius måtte først forvisse sig om, at man kunde gå tørskoet over. Han vidste et sted, hvor isen lå mod engkanten; *men der vilde han ikke gå.* Og så kom de alligevel til at gå der! Og det var netop, hvor han hin aften havde set varslet.

Begravelsesdagen var tiden løbet fra ham, uret havde snydt ham en time, og præsten havde pålagt ham at være præcis. Hvor han havde set lyset gå, var der et tørt landingssted, men ved begge sider lå isen under vand; men retningen var markeret ved fire pæle, og så kørte de den vej. *H.*

124. Gamle sadelmager Müller i Gjellerup kirkeby ved Herning så en aften *to lys gå foran sig hen til Mads Moselunds, og der gik de*

ud. Han var vis på, at det var liglys, og da Mads blev jordet, *blev der båret to brændende lys forved kisten*, hvad der ellers ikke var skik her; men det var efter enkens ønske, og den skik, hun var vant til. *S. fra J. 248.*

125. Landpost Morten Nielsen i Herup, Sevel s., var født 1876. Som otteårig var han hyrde hos sin bedstemoder i Ørum. En aften, han havde været ude at flytte fårene og gik på en markvej, *så han på den parallelle kommunevej et lys, der bevægede sig hen ad vejen*. Da Morten fortalte sin bedstemoder, hvad han havde set, svarede hun: *Så dør Per te Pæ Lu'nds!* Naboens unge søn lå syg; otte dag efter døde karlen, og hans lig blev kørt, hvor drengen så lyset. *H.*

126. Murer Chr. Nielsen i Herning fortæller: Da jeg blev gift i 1912, fik vi en ejendom på Holstebro Sønderby mark. Min kones søster var forlovet med vor nabo, og han døde af spansk syge. Jeg arbejdede på et cementstøberi dengang. Da jeg en aften gik hjem forbi Helgolandsgade, *så jeg et lys, der hoppede*. Først troede jeg, det var en cykellygte; men det var det ikke. *Lyset stod derefter stille, drejede og blev borte ud for et lysthus*. Da min kone ventede en lille, var jeg ræd for, at det var lys for hende, og derfor omtalte jeg ikke synet. Imidlertid døde nævnte karl, og hans lig blev midlertidig lagt i omtalte lysthus. Fortælleren, der er født Hellig tre kongersdag, er lige som moderen synsk. *H.*

127. For en del år siden levede der i V. Moselund en original, man kaldte Anders Bertel. Denne mand var synsk. *En aften så han et lys bevæge sig ind over en rugmark ved siden af vejen*, og da han fortalte om dette syn til en bekendt, sagde denne: Jeg kan egentlig ikke vide, om Pæ Kristian vil have den køren over hans rug? Men ved en begravelse i nabolaget måtte man køre ind over marken, fordi, der var for megen sne på vejen. *H.*

128. Chr. Snejbjerg i Hove ved Lemvig meddeler, at han er født 1880. I hans drengetid hørte han en mand fortælle, at han en nat *havde set et lys bevæge sig op og ned over agrene* mod en vej. En tid efter døde der én, og natten før begravelsen blev der snestorm, hvorfor man måtte bære kisten over markerne og driverne, op og ned. *H.*

129. En aften i skumringen stod Anna Rasmussen, nu D. gl. hjem i Middelfart, i sin daværende lejlighed på Blegdamsvej i Kbh. og så over mod et beboet havehus. *Pludselig kom der et skarpt, blåt lys, næ-*

sten som et lynglimt indenfor et af vinduerne. Fruen skriver: Jeg troede det var nogen, der stod og pjankede; men næste aften så jeg, der holdt en ligvogn udenfor samme vindue, og en kiste blev båret ud, det var en gammel mand, der var død.

En aften samme efterår var min frøken og jeg lige kommet hjem, og vi sad og drak kaffe i dagligstuen. Døren stod åben ud til entreen, hvor der i døren til hovedtrappen var matte glasruder. *Pludselig ser jeg igen dette skarpe, blå glimt 2—3 gange.* Jeg gik rask ud og så efter, fordi jeg troede, der var nogen, der stod med blåt lys; men der var ingen, og vi talte om, at det dog var underligt.

To dage efter blev fruen på 2. sal — vi boede på 1. — båret ned i sin kiste lige forbi døren med ruderne.

Endelig oplevede samme meddeler i 1945 følgende: Min frøken boede da på et sygehjem og var meget syg. En dag, gik jeg hen ad den lange korridor, *kom det forfærdelige glimt, så jeg gik helt baglænds.* Så vidste jeg besked. To måneder efter døde frøkenen. *H.*

130. Først i det nye århundrede havde Mikkel Henriksen, der nu (1927) som 85årig bor i Brejning ved Spjald, en ejendom ind til Hamborg plantage i Vorgod s. Mikkel og konen *så da ud gennem deres køkkenvindue flere gange, at der var ild over Nøragers hjem, der lå på brinken nord for Barde — de wa liså glöj'*, sagde Mikkel; men snakkede de, så forsvandt varslet. Og de så lys bevæge sig, hvor man i nærheden gravede mergel. På den tid tjente én af Andreas Smeds piger hos Nøragers. Da hun en dag var hjemme, snakkede man om, at der var noget mærkeligt (et varsel) henne hos Nøragers, og da sagde pigen: I skal tie stille med sådan noget, ellers render jeg der fra!

Da man var 20 alen nede i mergelgraven, advarede Niels Bech folkene; men det gik alligevel galt. Karlen Jørgen og Nørager omkom, da graven skred. Ligene blev først gravet frem om aftenen ved lygter — det var disse, man havde set varsel for; og ligene blev båret op i Nøragers hjem. Men efter den tid så man ikke disse lysfænomener. *H.*

131. En forfalden grdm. fra L. Torup ved Sparkær var en dag gået til Mønsted efter brændevin. Han drak sig fuld, fik en fyldt brændevinsflaske med sig og gik vild på heden. Så lagde han sig i et hul, lagde sin kasket ved den ene side, sine træsko ved den anden, tømte flasken og sov ind uden at vågne mere.

Efter at man forgæves havde søgt efter ham i flere dage, traf man en mand, der fortalte, at *han for tyve år siden havde set et lys der ude; han viste dem stedet, og der fandt de liget. DS. II. 519.*

132. Om et varsel for et mord i Sdr. Lundgård ved Herning i 1886 har jeg en skriftlig beretning: Da proprietær Jensen og frue fra Store Lundgård en aften kørte hjem fra Herning, så de et mærkeligt lysfænomen over en gammel mergelgrav, der lå på grænsen af de to gårde, dog på Sdr. Lundgårds jord. Det var *et svagt, men bredt blus, der blussede op i en højde af ca. 2 m, slap grunden, opløstes og begyndte forfra.* Da staldkarlen havde spændt fra, gik han ind og kaldte på de andre karle, og de stod længe og så på fænomenet. Og mange aftener så man samme syn. På den tid var der en dame, én af de to første kvindelige snedkermestre i København. Hun var modig, gik en aften ind i blusset, og da hun kom tilbage, fortalte hun, at *blusset blev svagere, da hun nærmede sig det, og så var der tilsidst intet at se. Men de andre folk, der stod udenfor gården, kunde se, at hun var midt i blusset og derefter på den anden side af det. Mange kendte lygtemænd og st. elmsild, men dette var noget helt andet. Der kunde godt gå en uge, uden at man så blusset, men så kom det igen.*

På den tid tjente der to karle og en pige i Sdr. Lundgård. Af skinsyge dræbte den ene karl den anden og gravede liget ned i omtalte gamle mergelgrav. Men efter at mordet en tid efter var opklaret og liget var fundet, hørte nævnte lysfænomen op, efter hvad én af proprietær Jensens døtre har meddelt mig. *H.*

133. Biskop Peder Madsen var engang hjemme i Vinding på besøg, og da hørte han om en kone, der havde druknet sig i en mergelgrav. I denne anledning bemærkede han: *Det lys, jeg så over denne grav for tyve år siden, var måske forvarsel for denne ulykke. DFS.*

134. Knud Malmkjær i Kølkjær fortalte mig i sin tid følgende: Min mor *så engang i 1890erne et lille lys bevæge sig fra naboens kostald,* hvor der var gennemgang fra stuehuset, *og hen til en plet vest for på heden, og derfra gik lyset tilbage igen til kostalden.* Nabokonen døde, og mor hjalp dem i denne anledning, og da hentede hun et klæde, der var lagt ud til tørring på nævnte plet. *H.*

135. Omkring 1867 så An Gartner i Gudum ved Lemvig, at *der skred et lys ud fra Vognsgård, og bag efter kom et mindre lys.* Året efter døde manden i denne gård, og han blev begravet samtidig med

et dødfødt barn, efter hvad maler Chr. Gade i Humlum har meddelt *DFS.*

135b. Også for ligkisten er der set flere ejendommelige lysvarsler: Ledvogter Jørgen Hansen nede ved Ribe mistede på samme tid tre små børn af halssyge. *Flere havde forud set lys skride henad banen om aftenen,* og ingen kunde forstå, hvad det skulde betyde. Men nu blev det opklaret: De tre ligkister blev på en trolje kørt til vogterhuset. *DS. II. 426.*

136. I én af Jens Kamps optegnelser fra Vestjylland fortælles, at meddelerens broder en bælgmørk aften var ude at fodre hestene, og da *så han et lys ved enden af naboens salshus.* Han fortalte om sit syn, da han kom ind, og *nu så hans mor og en ældre broder også lyset, da de gik ind i deres vesterstue. De andre børn løb bag efter; men da de snakkede i munden på hinanden, forsvandt lyset,* og man forstod, at det var et forvarsel. *Da det var sent på aftenen, varede det nogle år, iden det skete, hvad der var varslet for.*

En sommeraften kom en fattig mand til gården, og der kom han ved et tilfælde ynkelig af dage. Han skulde begraves fra gården, og da kisten var færdig, blev den sat ved enden af salshuset for at solen kunde skinne på den og malingen blive tør. Det var forvarsel for denne kiste, man havde set varsel for flere år i forvejen. *DF. 21.*

137. Skomager Marinus Pedersen i Nr. Oksby har fortalt Tobiassen Kragelund følgende: Vor nabo var snedker, og han lavede ligkister. Et efterår *så han flere aftener i træk, at der stod lys på randen af brøndkarmen, men gik han ud til brønden, så var lyset borte.* Kort efter blev der bestilt en ligkiste, der skulde være færdig omgående, og for at sværten kunde blive hurtig tør, satte snedkeren kisten op på brøndkarmen; og da den stod der, forstod han, hvad lyset havde varslet for.

138. Her et par lignende tilfælde: Jens Damgaard i Bøvling så engang et liglys lidt syd for maler Nicolaj Henningsens hus, og han syntes, det var et underligt sted. Imidlertid døde der en lille pige henne i Nees. Manden, der lavede kisten, bar denne hen til N. H. for at få den malet; og for at malingen kunde tørre hurtigt, blev kisten sat ud på fri mark, hvor J. D. havde set varslet. *DFS.*

139. En tid boede Niels Nybo's forældre i Ørre ved Herning. En sommeraften sad konen på *æ bank'stij'n,* hvorpå man bankede uldtøj.

Hun ventede på manden, der var ude med kramposen. Da så hun, *der kom et lys langs skolestien fra Ørre i retning af deres hjem, og det satte sig på kålgårdsdiget lige ved huset.*

Familien flyttede til Haderup, og huset i Ørre stod tomt en tid; men så flyttede der et ung par ind. Da de mistede et barn, kom snedkeren, Søren Kragsnap, med kisten, og den satte han på diget ved huset. *H.*

140. Lys ved en brønd kan, som vi har hørt, være varsel for ligkisten; men man vilde vel ellers opfatte det som varsel for en drukneulykke. Johanne Skovbjerg i Ikast fortalte mig følgende: Vor jord i Skovbjerg i Arnborg s. var langstrakt. Ude mod øst lå et kroghus, hvor Kirsten Marie og hendes søn, Niels, boede. Fortælleren *så flere gange et blåligt lys glide fra Kirsten Maries bagdør og forsvinde ved brønden — jeg kan se det endnu*, sagde fortælleren. En aften faldt Niels i brønden og druknede.

Om denne ulykke hedder det i en anden af mine optegnelser: Som ung fulgte Peder Kibæk (Johannes broder) og faderen, Jørgen Skovbjerg, en aften to kusiner på vej fra Skovbjerg til Arnborg. *Pludselig fik Peder øje på et blåligt lys i retning af Niels's hus;* men de andre kunde ingenting se. Jørgen sagde dog: Der vil ske noget — bare ikke Niels kommer galt afsted!

En tid efter kom posten en dag ind i Skovbjerg og spurgte, om man kunde låne en kalv til slagtning? Det var i ældre tid alm., at man lånte en kalv til én eller anden større familiefest, når man ikke selv havde én gående. Er der sket noget? spurgte Jørgen, og nu fortalte posten, at Niels var styrtet i brønden — han led af ligfald. *H.*

141. Anton Skovbjerg havde set varsel for det samme dødsfald. Da han efter et julebesøg i Skovbjerg gik hjem, så han øst for landevejen en ligskare på syv vogne, og han kunde tydeligt kende Niels Skovbjergs befordring, den første vogn, for den var forspændt med en *tehånds skimlet hest; og de kørte ind over marken!* Anton blev så ræd for synet, at han vendte tilbage til Skovbjerg, og da drev sveden af ham; men da han fortalte om sit syn, lo man ad ham.

Halvanden måned efter, det var i februar, druknede Niels Hus. Niels Skovbjerg skulde køre med liget. Han havde hørt om varslet, og da han havde tre heste, *vilde han ikke spænde den skimlede for; men det viste sig, at én af de andre var blevet halt, og så blev den*

skimlede alligevel spændt for. Der var hård frost, vejen var glat, og derfor kørte man ind over marken, som Anton havde set i varslet. *H.*

141b. Ellen Marie Hamborg i Lind ved Herning fortalte: Da vi blev gift, vidste vi altid forud, når en nabo skulde dø, for det kunde min mand, Mads, se; men jeg kunde hverken se eller høre noget, derimod er vor datter, Maren, også synsk. En dag, Niels (sønnen) stod og tarsk, *så Maren, der var lys i loen;* men det var kun et syn. På den tid lå bedstemor syg, og vi troede, det var varsel for, at hendes kiste vilde komme til at stå i loen. Men hun kom sig; derimod *mistede vi en hest langfredag, og den blev flået i loen,* da vi ikke godt kunde stå med dette arbejde ude en højhellig dag. Det var nok det, lyset varslede for. *H.*

MÆRKELIGE LYDE VARSLER DØD

Den måde, et varsel kan avertere et dødsfald på, er meget varierende og ofte højst mærkelig. Medens man dog kan finde nogen mening i, at den synske ser en ligkiste, et ligtog eller hører en ligsalme som varsel for et dødsfald, så er det mærkeligt, at det, som nævnt, ofte sker ved et liglys eller ved forskellige lyde, hvad der er det almindeligste. I sjældne tilfælde har man mærket liglugt længe før, én døde.

Blandt lyde, der har varslet dødsfald kan nævnes: Banken på et vindue eller en dør, fodtrin, trampen eller slæbende skridt; kalden, råb eller skrig; en klokke, der ringer, et ur, der pludselig står, et billede, der falder ned osv. Man har hørt bump af fjæl eller andet, der blev kastet ned fra eller op på loftet i anledning af en begravelse; hørt, at der blev savet, høvlet og banket, ja endog, at man filede en sav som varsel for, at en kiste skulde laves.

Endvidere har man hørt knagen, skramlen og slæben af møbler, der skulde flyttes for at få plads til kisten eller til bespisningen. Man har hørt raslen af tallerkner og klirren af sølvspiseskeer, der skulde bruges ved begravelsen; og man har hørt en saks klippe (ligtøjet) og en brødmaskine, der skar brød til begravelsen osv.

142. Birgitte Hansen i Stilundhuset, Lindelse på Langeland, var synsk. *Der blev banket på ruden og kaldt på hende,* da hendes søn,

Niels, strandede og frøs ihjel ved Læsø; og det samme gentog sig, da hendes mand var i havsnød i Kattegat, efter hvad lærer Carlin Klæsø i Lindelse har meddelt *DFS.*

143. Niels Rasmussen, der var født i O. Fløjstrup i 1857, fortalte, at hans moder var meget syg, en dag han i 1868 var i skole. *Da blev der banket på døren, og det hørte de alle;* men da læreren gik hen og lukkede op, var der ingen. Da Niels kom hjem, fik han at vide, at moderen var død ved samme tid, som der blev banket på skoledøren. Meddelt af grd. N. P. Hansen, Pøel. *H.*

144. Lærerinde frk. Nielsen i Ikast fortalte, at hendes far lå syg, og da sov fortællerens bror hos ham. Men en dag sagde den syge: Jeg har det så godt, at ingen behøver at være her i nat. Men sidst på natten *vågnede manden og konen ved, at der blev banket på deres yderdør.* Manden stod op, men der var ingen. Da der lidt efter *blev banket endnu kraftigere,* blev de skræmmet, og konen sagde: Lad os se ind til din far. Da sad han op i sengen i et hårdt anfald, men fik fremstammet: Jeg har sådan ønsket, at I var hos mig. *NEU.*

145. Tømrer Ludolf F. Clausen i Ølgod oplevede, at der en nat *blev pikket på deres sovekammervindue og bag efter på døren;* men da man så efter, var der ingen. Nogle dage senere kom en mand og fortalte, at en nabo på vej fra et gilde var faldet i en grøft og druknet. *H.*

146. Da skræddermester Regnar Bøgsted, Herning, var hjemme i Vrå i Vendsyssel, det var i 1920, oplevede han en aften kl. 11, at moderen sagde: *Der er én, der banker på døren!* Så gik faderen ud for at se efter, men der var ingen. Næste morgen kom fortællerens onkel, bankede på og kom ind, og så sagde han: Ja, nu er det sket! Da var hans barn død. Dertil svarede Bøgsteds mor: Jeg ved det — hvad tid var det? Svaret lød: Klokken elleve! *H.*

147. Fru distriktsjordemoder Kristoffersen i Marstal var i sin ungdom gift med en skibsfører. En nat *blev der banket kraftigt på hendes dør,* men da hun stod op og så ud, var der ingen. Nogle dage senere fik hun fra rederiet bud om, at hendes mand var forlist mellem New Foundland og Island. Meddelt mig af lærer A. Kristensen i Rise på Ærø. *H.*

148. En nat lå en kone i N. Holluf, Fraugde s. og kunde ikke sove, efter hvad A. Uhrskov beretter i sin bog, Fynske sagn, 1929, s. 101.

Da hørte hun det rasle, pusle og banke oppe på loftet, hvor der lå nogle havreavner. Hun kunde ikke forstå, hvad det skulde betyde, for der var ingen syge i hendes familie. Men et par dage efter døde naboen, og konen blev kaldt derhen for at hjælpe til med at lægge ham i kisten. Da de ingen havreavner havde, som man dengang brugte at lægge i bunden på kisten, så fik de lov til at hente på hendes loft.

149. Købmand P. Pedersen i Skibsby ved Hjørring har meddelt *NEU,* at hans bedstefar, f. 1826, var sognefoged i Vrejlev, og da skulde han i embeds medfør overvære et bal i en have ved gården Nørretjæret. Mandag morgen kl. 3, det var d. 11. 5. 1896, vågnede fortællerens mor ved, at *der blev banket på deres sovekammervindue, og da så hun bedstefar stå udenfor, og han bad hende stå op og åbne yderdøren.* Det gjorde hun og så ud i gården, men der var ingen. Så tænkte hun, at han var gået et ærinde, hvorfor hun lod døren stå og gik i seng igen.

Ved ottetiden kom bedstemor og sagde, at hun ikke kunde forstå, at hendes mand ikke var kommen hjem, og da fortalte mor om sin oplevelse. Man søgte så efter ham, og kl. 10 kom en vogn kørende med hans lig, man havde fundet ham på en sti over Guldager hede.

150. Min farmor var død, og medens hun lå lig, var vi børn en aften ene hjemme, fortæller fru Johanne Kjeldahl i Holstebro. Bedst som vi sad, *hørte vi der blev banket 3—4 slag, og så var der lidt ophold, før det atter bankede.* Hør, hvad er det? sagde Johanne, og *så hørtes der ikke mere.* Men akkurat den samme banken lød, da man traf forberedelse til at modtage de mange gæster, og man slog søm i bjælkerne til mændenes hatte. *H.*

151. Lærer A. C. Skyum og hustru sad en dag inde i stuen i V. Assels skole. Pludselig *hørte de én gå i træsko på den våde, grusede vej udenfor, nærme sig og gå op ad trappen. Døren blev åbnet, og de tunge træsko ramlede inde i forstuen. Træskoene blev taget af, og der blev banket hårdt på døren.* Skyum råbte: Kom ind! men der kom ingen. I den tro, at den fremmede ikke kunde finde dørgrebet i mørke, gik fru Skyum hen og åbnede døren til gangen, men der var ingen og alle døre var lukket. Nu undersøgte de gangen, men der var ikke spor af våde træsko, og der kunde absolut ikke have været nogen der.

Det gjorde et uhyggeligt indtryk, siger fortælleren, for vi opfattede det som varsel for et tungt budskab. Og fru Skyum hævdede også, at hun havde hørt de samme skridt op til skolen, engang de fik et trist bud. *H.*

152. Peder Borum, Højvang i Fabjerg s. havde en broder, der lå syg. En aften hørte man, at Peders svigerfar, *Jens Bro, kom stampende i sine træsko,* en lyd, de kendte så godt, og man ventede, at han skulde komme gennem køkkenet ind i stuen; men han kom ikke. Da broderen var død, kom Jens Bro og fortalte det, og da kom han, som man havde hørt hin aften. *H.*

153. Da Laurentse Madsen som halvvoksen var hjemme i Yllebjerg Hodsager s., gik faderen en dag om til en syg nabo, og idet han gik, bad han sin kone om at fodre kreaturerne. Lidt efter hørte fortælleren (L. M.) og hendes moder lige så tydeligt, at *faderen gik oppe på loftet; han var halt, og derfor var hans gang så let at kende.* De gik derfor ikke ud til dyrene; men da manden en tid efter kom tilbage, viste det sig, at han ikke havde været på loftet. Men efter et dødsfald i hjemmet var han oppe på loftet efter strå til at lægge liget på, og da lagde fortælleren og moderen mærke til, at det var det, der var varslet for. *H.*

154. Forhv. købmand Rich. Andreasen, nu Middelfart, fortæller, at han med sine forældre boede i Tønder fra 1924—28. Den 2. 12. 26 var forældrene gået til ro, faderen sov, men moderen lå vågen, og da *hørte hun ved tolvtiden nogen gå op ad trappen og forbi deres sovekammerdør.* Hun spørger: Er det dig Richard? Men der blev ikke svaret, for fortælleren var henne i Tønderhus. *Trinene gentog sig,* og hun spurgte atter, om det var Richard, men uden at få svar. Da fortælleren kom hjem, drøftede man denne mærkelige oplevelse. Så kom der brev, at fars broder var død netop den nat. *H.*

155. I 1914 overtog Johannes Nielsen sin farbroders gård i Egelund, Haderup s., og farbroderen, Kjeld Mathiasen, flyttede til Herning. I 3½ år holdt en søster hus for J. N. Hun lå i sovekammeret og han i gæstekammeret. Nu havde han for skik at gå ind til hende, hvis han havde været ude og kom hjem om aftenen, for at spørge, om der var passeret noget under hans fraværelse.

En aften *hørte hun, han kom hjem og gik gennem de to stuer uden at se ind til hende.* Hun stod da op og gik ind i gæsteværelset, men

da var han ikke kommen hjem. Imidlertid døde farbroderen, og da han ønskede at blive jordet i Haderup, hentede J. N. liget. Dengang var J. N. gift, og da han kom med liget, råbte han til konen: Luk dørene op! Men da hun var ræd for lig, måtte han selv lukke op, og så gik han igennem de to stuer, som søsteren havde hørt. *H.*

156. Stationsforstander G. Bakke, Grenå, fortæller: Medens jeg i sommeren 1908 som trafikelev var stationeret i Bagsværd, fik jeg kosten hos murermester Vogel. Fruens broder, der var ekstraarbejder på Lyngby station, havde et værelse over spisestuen hos Vogel.

En dag, fruen serverede maden for fortælleren, standsede hun og lyttede, og så sagde hun: *Der går nogen i min broders værelse — det er da underligt, for han er ganske bestemt i Lyngby!* Hun gik straks op for at se efter, men der var ingen på værelset, og hun var sikker på, at hun havde hørt fodtrin. Så sagde hun: Der er sket min bror noget. Senere kom der besked fra Lyngby sygehus, at den unge mand var indlagt og opereret; men han var død, netop som fruen havde hørt trin i hans værelse. Det var dog ikke første gang, at hun havde oplevet et varsel. *H.*

157. Søren Laursen i Vinderup fortæller, at de var fem søskende, og at han og en søster havde arvet evnen til at se og høre varsler efter deres moder. Han havde tit *hørt, der var rend i bryggerset, og altid blev vandspanden ramt.* Da hans kone engang hørte det samme, spurgte hun: Hvad var det? Så gik Søren ud og så efter, men der var intet.

Senere ventede de en arving. Konen blev syg, barnet kom for tidlig og skulde døbes i en fart, og *da man hentede vand, sagde konen: Det lød bestemt, som det, vi havde hørt før.*

Ofte lå fortælleren vågen og *hørte spektakel i stalden* — det troede han da; men da han en nat stod op og så efter, lå hestene og sov. Senere døde hans svigermoder. Kisten skulde stå i stalden, og en tømrer gik og slog grene op. Det var netop de lyde, S. L. havde misforstået før. *H.*

158. Min far, Lars Nielsen, var husmand og skrædder i Brylle sogn, Odense a., skriver den 94-årige fhv. lærer Hans Teglbjærg i Sorø (1956). I dette fattige men udmærkede hjem blev der født to piger og fem drenge, og alle drenge blev senere lærere, der antog navnet Teglbjærg.

Det var bl. a. drengenes bestilling at samle grene til brændsel i Teglbjærg skov. Ofte klatrede de op i træerne for at knække udgåede grene af, og det sagde faderen aldrig noget til. Men en morgen, faderen lige var stået op, og de to ældste sønner skulde til skovs at hente brænde, sagde Lars Nielsen: I dag må I ikke kravle op i træerne, for *jeg har set varsel for jer i nat.*

Da drengene kom i skoven, og de opdagede en tør gren oppe i et træ, glemte de formaningen. Den ældste klatrede op, faldt ned og lå bevidstløs på jorden. Den anden blev naturligvis forfærdet, men gav sig til at tumle med den bevidstløse, der lidt efter lidt kom til sig selv. Men først længe efter turde de omtale denne begivenhed for deres fader.

Moderen var svagelig, men hun passede dog hjemmet ved hjælp af manden og børnene.

I februar 1874 havde mor som sædvanlig passet sin dont og bl. a. malket koen, men var så gået i seng. Fader sad på bordet og syede, og vi drenge beskæftigede os med vore bøger, tavle og griffel. Så *lød der på én gang en ramlen ude i frammerset.* Fader gik derud og kom noget efter ligbleg ind, og med dyb alvor i stemmen udbrød han: Nu beholder vi ikke mor ret længe, drenge! Og en time senere lå hun død i sengen.

Jeg har aldrig været i tvivl om, at disse to begivenheder var beviser på, at far så noget, som vi andre ikke kunde forklare, slutter Hans Teglbjærg. *H.*

159. I 1895 tjente Laura Asp, der nu er enke i Mou, som stuepige i et hjem i Himmerland. En dag, de tre piger spiste til middag i køkkenet, hørte de, at *der var noget, der slæbte i spisekammeret, og så gav det et stort dump, som om noget faldt ned fra bordet.* Fortælleren løb derind, men der var ikke faldet noget ned. Hvad var dog det? spurgte kokkepigen. Å ti stille, til jeg kommer ud, svarede fortælleren, og så fortsatte hun: Det var min søsters varsel. Søsteren lå nemlig meget syg, og kl. 4 næste morgen døde hun. *H.*

160. Fru Ragnhild Christensen i Frederikshavn har meddelt mig, at hun flere gange har oplevet, at hendes store drenge, der sejler, *i et varsel har kaldt på hende.* En dag, hun stod og læste avisen, var der pludselig *én bag hende, der sagde: Mor!* men da hun vendte sig om, var der ingen. Siden fortalte en søn, at han var faldet over bord,

men blev reddet i sidste øjeblik; og det var netop den tid, hun havde hørt stemmen. *H.*

161. Da en kone i Sønderby på Rømø sad og malkede sin ko, *hørte hun en slægtning komme ind i gangen og hilste.* Gå bare ind — jeg kommer straks! sagde konen; men da hun kom ind, var der ingen. En tid efter kom samme mand og meldte, at hendes søn var død i Kina. Det var o. 1903. *H.*

162. Redaktør K. W. J. Thureholm i Næstved har sendt mig følgende beretning: Min far, slotsgartner Andreas Sørensen, var sammen med os børn gået gennem iskælderanlægget ud på Hovmarken for at brænde Sct. Hansblus af. Min mor, Trine Sørensen, f. Olesen, der var fra et smedehjem i Haslev, var ikke med straks, da husgerningen bandt hende; men da bålet blussede allerbedst, så jeg hende komme ud gennem lågen til iskælderanlægget og gå henimod bålet. Men pludselig standsede hun og løb tilbage; et kvarter efter kom hun ud til os og fortalte, at hun havde *hørt en stemme, der hjemme fra kaldte på hende, og hun havde genkendt stemmen som min broder Wilhelms.* Han var udsendt af et dansk firma til Valparraiso i Chile og kunde ikke være hjemme, og mor kunde heller ikke finde ham noget sted. Hun var meget uhyggelig tilmode ved at have hørt hans stemme, og sagde: Bare der dog ikke er sket ham noget.

Næste dag modtog vi telegram fra firmaet, at Wilhelm var død af klimafeber. En nærmere undersøgelse viste, at han havde ligget på hospitalet og talt i vildelse, herunder *havde han også kaldt på sin mor. H.*

163. Afdøde stationsforstander Jessen tjente som ung i en gård i Sønderjylland. En dag fik en omvandrende bisse lov til at overnatte i laden. Da han om morgenen var inde at få morgenmad, fortalte han, at han om natten havde *hørt én jamre sig i laden.* Det lo Jessen og sønnen i gården ad. Men en tid efter faldt den gamle mand ned i laden og slog sig ihjel, og da jamrede den unge mand over synet. *H.*

164. En aften, da en mand, kone og pige i Ordrup klædte sig af, *kom der én ridende op for døren og bankede på, men da ingen straks lukkede op, trak han sin hest hen forved vinduet og kaldte. Alle hørte det og kendte røsten.* Men da man gik ud, var der ingen.

Nogen tid efter døde mandens broder, og den samme karl kom da

ridende; han bankede først på døren og trak så om til vinduet for at melde om dødsfaldet. *DS. II. 433.*

165. Fra Vigersdals mølle, Benløse s., fortælles, at J. L. en aften kom hjem ved tolvtiden, og da så han ind til sin syge mor, hvorefter han tog bøssen for at gå på andejagt. Men, da han kom til enden af haven, *hørte han ligesom noget, der sagde: Vend om!* Han fortsatte dog, men da han nåede kilden, *lød det igen: Vend om!* Da vendte han om, og idet han nåede huset, hørte han moderen kalde. Han gik da ind til hende, og hun sagde: Giv mig din hånd! Og i samme øjeblik, hun fik den, udåndede hun. *Str. N.*

166. Lærer Pedersen i Ebberup *hørte en nat tydeligt sin søns stemme,* og så stod han op for at lukke ham ind; men der var ingen. Et par dage efter fik Pedersen brev fra sin sønnekone i Vejle med meddelelse om, at hendes mand, der var farver, var død, og det var netop sket samme tid, som P. havde hørt stemmen. *DFS.*

167. Lærer Juhls kone i Engesvang fortalte følgende: Den morgen, da min moder døde, hørte min søster, der boede en mils vej derfra, en stemme, *der kaldte: Kristine, nu er din moder død!* Så rejste søster sig i sengen og sagde: Ak, er hun død, og gav sig til at græde, og så kaldte hun på sin mand, og han stod op, gik ud og lukkede op, men der var ingen. Henved kl. 10 kom der bud, at moderen i Østbirk var død. *DS. II. 424.*

168. Da Niels Andersens kone i Birkmose, Timring s., gik *o fåldsfu'er, hørte både hun og manden en nat, at der kørte en vogn ind i gården, og at to mænd kom ind i stuen,* hvor den ene sagde: *Vi ka wal sæt'n hæ'!* Nu stod Niels op; men der var ingen, hverken i stuen eller i gården. Så forstod de, at det måtte være et varsel, og de tænkte naturligvis på den forestående barsel; men Niels's fader, Mads Andersen, var gammel, det kunde være ham, der var bud efter.

Imidlertid fik konen tvillinger, men det ene barn døde. Niels og Mads hentede en ligkiste, som de bar ind, og da sagde Mads: *Vi ka wal sæt'n hæ'!* Og det lå konen og hørte, akkurat som hin aften. *H.*

169. Ane Pedersen i Herning, f. 1859, fortalte følgende, der blev optegnet til *DFS.* af Kristiane Olesen: Ane tjente hos Martin Pedersen i Kidde. Ved et julegilde der sad gæsterne og spiste og var i godt humør. Da *hørte de med et en kone skrige så forfærdelig, og det blev ved ikke så kort.* Så lagde gæsterne knive og gafler og gik. Hen

på foråret blev konen, der var frugtsommelig, syg. Jordemoderen kunde ikke forløse hende, lægen var ude, og så blev der sendt bud til Bredsten. Konen led meget barnet døde, og to dage efter døde konen.

170. I A. Uhrskovs Sjællandske sagn, 1932, s. 86 fortælles følgende: Min moder havde to brødre, Christian og Niels; Christian druknede en middagsstund, da han var gået til badning i Esrom sø. Han og Niels tjente hver på sit sted; men da Niels lå og sov til middag, vågnede han ved, at *der er noget koldt, der tager ham i hånden og siger: Farvel Niels!* Dagen efter fik Niels at vide, at broderen var druknet på samme tid. En aften *blev der banket på vinduet, og der blev sagt: Farvel, Karoline!* Det slog mor med det samme, at nu var hendes broder, Niels, død, og det viste sig, at han var død på dette tidspunkt.

171. Ved Maren og Chr. Iversens bryllup i Tjørring ved Herning i 1888 kørte grdm. Julius Gade med Peder Christensen og tre af sidstnævntes børn, medens deres moder blev hjemme. Da hun stod og vaskede op, syntes hun, der kom en løbende forbi og råbte: *Nu vælter Gade!* Det mente hun dog ikke kunde passe, selvom Gade ikke just var afholdsmand, for det var tidlig på dagen, og han var ellers en sikker kusk. Men ved halvto tiden kom landposten, og han spurgte børnene udenfor: Hvorledes har jer fader det? Da børnene svarede, at han var til bryllup, sagde posten, ja, men hestene løb løbsk. Nu løb børnene ind til deres moder, der straks sendte en dreng til bryllupsgården efter nærmere besked. I et sving var vognen væltet, Gade havde en plag for, og hestene løb løbsk; men folkene på vognen tog dog ikke større skade, efter hvad Niels Nykjær Christensen, f. i Tjørring 1880, har meddelt mig.

172. Som ung tjente Søren Simmelkjær på gården Trevål i Sevel, det var fra 1899—1901. En sommeraften var han med sin husbond, Anders Jeppesen, ude at fiske på Stubbersø, og da *hørte de én råbe: Anders — Anders — Anders — kom og hjælp! Og så hørte de et stort plump*, hvorefter alt var roligt. En sommerdag i 1901, da Søren kørte rug hjem, var der en mand, der kørte med stude. Bremserne var slemme, studene bissede, og de havnede i søen. Da råbte manden, Anders, tre gange, lige som i varslet. Anders og Søren roede hurtigt der hen, og de reddede den ene stud. *DFS.*

173. Fra Varnæs fortælles: Min far var ungdomsven med Leopold på Varnæs hovedgård. En nat *blev der banket tre gange på vinduet hos far og mor, og en stemme sagde: Nu er han død!* Hvem spurgte far, men der kom intet svar, og da han stod op og gik ud, var der ingen at se eller høre. Næste morgen fik han meddelelse om, at Leopold var død netop samme time, far hørte stemmen. *Sj. M. 1943. 183.*

174. Pastor Jespersen i Magleby på Møn fortalte, at han i tjenesten havde en sidekammerat, der hed Karl. En nat vågnede den unge mand ved, at *der blev kaldt på ham ved navn. Der blev kaldt tre gange*, men de andre sov. Tre dage efter kom der brev med meddelelse om, at hans far (eller bedstefar) var død. Fortælleren, Johanne Olesen i Budsene, hørte præsten fortælle dette træk, men hun huskede ikke, hvem af nævnte, der var død. *DFS.*

175. Frands Gejel i Krusbjerg ved Ølgod fortæller, at de boede i Stundsig, Horne s., i 1879, men hans fader, havde lige overtaget lærerembedet i Forsom ved Tarm. En eftermiddag sad fortælleren sammen med sine søskende og skulde have deres meldmad, moderen var i køkkenet. Da siger min ældste søster: Jeg synes, der blev råbt: *Løb over til Østerby efter folk!* Da sagde jeg: Hør, mor, var det dig, der råbte? I det samme kom mor forvildet ind, og så sagde hun: Løb over til Østerby efter folk! Før havde mor været rask, men det var hun aldrig siden, selv om hun gik og passede huset. *H.*

176. Som ung var Frands Gejel mejerist. Da han anden juledag stod og vejede mælk i Dybbøl mejeri, *syntes han, at der var én, der nævnte hans navn;* men det var der ingen, der havde gjort. *Atter hørte han én, der kaldte*, og så gik han hen til en mand og spurgte, om det var denne; men der var ingen, der havde kaldt på ham.

Fjerde juledag fik han brev fra sin fader, der fortalte, at bedstemor, gamle Hans Gejels mor, var død, og at hun havde bedt far hilse børnene, og *da havde hun to gange nævnt Frands,* der var længst borte. *H.*

177. Fru J. Christensen i Køge, f. 1900, fortæller, at hun har haft varsler fra hun var 23—24 år og har det stadig. *Om natten mellem 2 og 5 i alm. bliver hun vækket ved, at der bliver banket temmelig kraftigt og sagt: Johanne!* Hun føler stærk hjertebanken, når hun vågner, det mærkes ud i armene og er en underlig fornemmelse det

hele; men det er *kun, når der varsles for et familiemedlem, at der bliver kaldt ved navn, er det for venner eller bekendte, så bliver der kun banket. »Jeg synes, stemmen i lyden altid er den samme,«* skriver fruen. Der kan godt gå 14 dage, ja, en hel måned, før der sker noget, men noget sker der, det har aldrig slået fejl. »Engang havde jeg fire bankninger på en måned, og da blev jeg underlig til mode — det var min søster, der måtte afsted.« *H.*

178. Under korvetten GALATHEAS's verdensomsejling i 1845—47 var der blandt mandskabet en matros Jakob Kristensen fra Hald, Ørslevkloster s. Under farten langs Sydamerikas kyst forsvandt denne matros. Man savnede ham først om morgenen d. 25. maj 1847, da mandskabet blev mønstret, og man kunde gå ud fra, at han måtte være faldet over bord og druknet.

179. Vedrørende denne ulykke har arkivar P. K. Hofmansen, Slægtsgårdsarkivet i København i 1948 optegnet følgende efter grd. Niels Lauridsen, Hald pr. Højslev: Jakob Kristensens mor *hørte, at Jakob kaldte på hende den aften mellem den 24. og 25. maj 1847.* Hun gik ud og kaldte på Jakob — hun tænkte, han var kommet hjem. Så fik hun besked om ulykken en tid efter. Det var o. kl. 10, hun hørte ham kalde, og hun troede, at det var ved den tid, han var druknet. *H.*

180. Teglværksbestyrer Andersen i Ilbro ved Hjørring fortæller, at hans svigerfar, der var tømrer i Grønning ved Skive, *altid forud kunde høre, når han skulde til at lave en ligkiste, thi da blev der sådan uro i værkstedet.* Han havde 2—3 svende, og disse turde undertiden ikke gå ind i værkstedet, når varslet hørtes om aftenen. *H.*

181. M. Salling Mathorne i Rudkøbing fortæller: Min morfar, Chr. Kjær, var tømrer og snedker ved siden af, at han drev en lille landejendom i Dalsgård huse, sydøst for Kellerup. Min oldemor lå syg, uden at man anså det for alvorligt. En dag, man sad ved middagsbordet, mor, mine bedsteforældre og en lærling, *hørte de alle den karakteristiske lyd af brædder, der bliver kastet ned fra loftet* — det ene ovenpå det andet. Bedstefar havde lager af brædder på loftet, og i gavlen var en luge til ind- og udtagning af disse. Hvem kyler fjæl ned? udbrød bedstefar, idet han sprang ud fulgt af lærlingen. Men,

der var intet at se, ingen brædder og lugen var lukket! Otte dage efter døde oldemor, og da hørte mor den samme lyd nøjagtig som før, *nu kastede bedstefar fjæl ned til kisten. H.*

182. Søren Laursen i Vinderup meddeler, at de tit havde hørt noget, der *lød, som der blev kastet brædder ned i laden,* og vi kunde ikke begribe, hvad det betød. Så en dag manglede tømreren fjæl til en kiste, og så kom han om til os og spurgte, om jeg havde nogle. På loftet havde jeg nogle liggende, og da vi lod disse glide ned i laden, sagde min kone: Ja, det har vi hørt så tit! *H.*

183. En aften hørte man i Rostrup, Gadbjerg s., at *en vogn i stærk trav kom kørende* ind i gården og op foran døren. Men der var ingen, da man så efter. Og lidt efter *lød det, som man læssede brædder af udenfor døren;* men heller ikke da var der nogen. I julen døde fortællerens oldemor; en svoger hentede fjæl i Vejle til kisten og til et gulv i endestuen, og da disse brædder blev læsset af, sagde kvindfolkene: Det lød akkurat som den aften, vi hørte varslet. *DS. II. 432.*

184. Medens Morten Jensen i Darum tjente hos Søren Vejrup i L. Darum, vågnede han en nat ved, at *det lød, som et kreatur slæbte med fjæl,* og da samme lyd kom igen, sagde han: A ska op, for studene kører slæde. Han gik gennem den lange stald, hvor der var 30 høvder, men studene lå i ro. En tid efter døde manden, og da tog fortælleren fjæl ned fra staldloftet til hans kiste, og disse slæbte han hen over stenbroen. *DS. II. 434.*

185. Konen i Nygård, der ligger øst for Hesselbjerg, lå syg og døde. En tid før hørte Søren Jørgensen, efter hvad Jørgen Fr. Caspersen i Ølgod har fortalt mig, at der *blev slæbt en fjæl ned fra bryggersloftet, og at der blev slæbt hestetøj ned over stenbroen til forstuen.* Da Chr. Nygårds kone var død, kom man på begravelsesdagen til Hesselbjerg for at låne et par fjæl, der blev taget ned fra loftet, og hestetøjet skulde de selv bruge. *H.*

186. Forfatteren N. M. Kromann, f. i Sønderho 1870, har sendt mig en beretning, hvoraf jeg gør følgende uddrag:

I min fødeby, Sønderho på Fanø, kendte man ikke så lidt til forvarsler, og jeg mener, at enhver troede derpå. Befolkningen der har jo for størsteparten skullet ernære sig af søen og været afhængig af vind og vejr, for ikke at sige uvejrs, indflydelse på lykke og held under skibenes fart over havene.

Det var ikke så sært, at sømanden fik urokkelig tro på varsler, både som advarsel mod fejlagtige spekulationer og som påskyndelse til at øve gode gerninger, der kunde forventes at bringe held og lykke.

Min far, S. M. Kromann, var købmand i Sønderho. Han havde en lærling, Joh. Fr. Lorenzen, der blev kommis og senere overtog fars forretning. Det var i 1882.

Under sit ophold som lærling og kommis hos far havde han sit værelse op ad pakrummet bag butikken. Igennem dette pakrum kom man ned fra loftet forbi nævnte værelse og ud i gården. På loftet var der et lille lager af brædder, især til ligkister, og ved nedgangen fra loftet var anbragt en lille petroleumstank med vedstående mål til udmåling af olien i mindre partier.

En nat vågnede Lorenzen ved at høre, der *kom brædder ned fra loftet, og da vedkommende passerede tanken, blev målene væltet og rutchede henad gulvet*. Han blev forskrækket og fór ud i pakrummet, men der var intet usædvanligt at se. Om morgenen fortalte han sin oplevelse til kunderne, og da var der en gammel kone, der sagde, at der vilde ske et eller andet, måske en ulykke. Pas på dreng, at du ikke løber for hurtig op og ned ad trappen, du kan let falde og måske vælte petroleumstankstanken.

Nogle dage efter kom snedker Hans Jensen ind i butikken, han manglede nogle brædder til en ligkiste. Jeg ser, du har travlt Lorenzen, så jeg kan godt selv hente brædderne fra loftet, det har jeg gjort så tit, sagde manden. Og nu gik han op efter fjælene, som han skubbede ned ad den stejle trappe; men da havde han det uheld at støde til tanken, der med alle målene raslede ned ad en mindre trappe. Fortælleren var dengang 12 år, og begivenheden står klar i hans erindring. *H.*

187. Snedker Hans Jensen, der døde i Sønderho 1903, lavede de fleste ligkister, og han befattede sig ikke med murerarbejde, hvad de andre snedkere gjorde. Hans værksted var i beboelseshuset umiddelbart op til dagligstuen med deres alkovesenge. En nat vågnede han ved at høre, at *der blev høvlet i værkstedet*. Så stod han op og så efter, men der var ingen der. Få dage efter kom der bestilling på en ligkiste. *H.*

188. Min mor ventede en lille, fortæller Niels P. Nielsen, Adsbøl i Strellev. En dag sagde den synske skomagersvend: Jeg syntes, *der*

blev høvlet i nat? Det tier du stille med, udbrød far, der ikke vilde forskrække mor. Men barnet døde, og dets kiste blev, som skik var, lavet i hjemmet. *H.*

189. Snedker Laust Kristensens kone i Ejsing hørte en aften, *det lød, som én savede inde i stuen,* og da sagde Laust: Det er ikke noget godt varsel. Konen gik og ventede sin nedkomst, og efter fødselen døde barnet. Der var hård frost, manden kunde ikke stå ude i værkstedet, og derfor lavede han kisten inde i stuen. *H.*

190. Lærer L. Lauridsen, Hover ved Vejle, har meddelt *NEU,* at hans far som dreng sov sammen med en søster i deres faders tømmerstue. En nat *vågnede drengen ved en meget skarp lyd, som en sav der rev i et søm,* og både han og søsteren talte om det mærkelige deri. Nogle dage efter kom en nabo med en planke, som han bad snedkeren lave en ligkiste af. Sammen med en kraftig dreng gav manden sig nu til at save brædder ud ved hjælp af en rammesav. Pludselig gik saven imod et søm, og snedkeren bandede groft, da sømmet ødelagde saven. Men det var netop den karakteristiske lyd, som børnene havde hørt nogle aftener før.

191. Karen Jensen i Frifelt, Ølgod s., f. 1862, fortæller, at hendes søster en dag, da hun i 1880 gik i køkkenet, *hørte en mærkelig skurrende og skrigende lyd fra laden,* som man var ved at bygge. En tid efter døde en gammel kone, Trine Tysker, og da snedkeren havde sit værktøj i laden, vilde han lave kisten der. I denne anledning stod han først og filede saven til, og det var en lyd, som pigen ikke havde kendt før. *H.*

192. Olav Christensen fortæller, at hans forældre boede i møllehuset ved Ryes mølle ved Haderslev før den første verdenskrig. Efter at faderen d. 20. 2. 1909 var kommen i seng, *hørte han en mærkelig lyd, som om der blev banket på en metalgenstand med en hammer;* men da han kom ind i stuen, var der intet at se. Næste morgen kom der telegram fra Kiel, at deres dengang eneste søn var død på et hospital. Drengen blev lagt i en zinkkiste og ført hjem, og da faderen slog kisten til, fremkom den ejendommelige lyd, han havde hørt. *Sj. M. 1953. 48.*

192b. Da frk Maren Madsen, f. i Raulund ved Blåhøj 1883, var 6—7 år, fik en søster strubehoste, og for ikke at blive smittet, kom Maren hen til en søster og svoger i et aftægtshus ved siden af. Om

natten blev Maren vågen ved, at *der blev høvlet og savet og smidt med brædder i værkstedet ved siden af.* Barnet blev ræd, kaldte på sin søster; men da hørte lydene op. Da søsteren og svogeren atter var sluppet i søvn, *gentog uroen sig.*

Så døde patienten, og nu kom svogeren, der var snedker, til at lave ligkisten. Men fortællerens broder, Mads, havde i et syn set, at svogeren kom med brædder til kisten. *H.*

193. Frandsine Mikkelsens mor i Langelund ved Give hørte ofte *wå'rstå'nd.* Hun kunde ligge i sengen og høre, at *saksen gik eller blev lagt på bordet, og hun hørte rumsteren både her og der.* Hun klippede ofte ligtøj for folk, og når hun en nat havde hørt, at saksen klippe, så fejlede det aldrig, at der kort efter døde én. Man mente også, at det varslede død, når et billede faldt ned fra væggen. I 1867 døde hendes mand. Under en hanebjælke hængte der en fjæl, hvorpå konen lagde sine oste for at skåne disse mod musene. En nat *lød det bestemt, som om denne fjæl faldt ned;* men der var intet i vejen, da man om morgenen så efter. Men da manden var død, blev nævnte fjæl brugt som sæde ved begravelsen, og da man bag efter ryddede op, blev brædtet kylt op på loftet, hvorved den lyd fremkom, som konen havde hørt. *H.*

194. Medens murer P. Eriksen boede i Skolegade i Herning, hørte han en sommeraften, *at der var én, der klippede i køkkenet;* men der var ingen der. Du skal snart til at binde en krans, sagde Eriksen til sin kone, der intet havde hørt. Så fik en datter difteritis og døde. P. E. sagde: Nu skal du binde en krans; men fruen svarede: Nej, jeg tar af myrten og laver et kors. Da hun nu vilde gå ind i spisekammeret efter en kniv til at skære kviste af med, lå der tilfældig en saks på køkkenbordet. Hun tog taksen, gav nogle klip, og først nu kom hun i tanker om varslet. *H.*

195. Flere nætter i træk hørte J. L. i Madum nogle sære lyde i sovekammeret, der også blev brugt som dagligstue. *Det lød som en sagte slæben, skraben og hoppen rundt på gulvet.* J. L. tændte lyset og så efter, men der var intet at se.

Kort efter skete der dødsfald i sognet. Kvinderne i byen samledes i nævnte stue for at binde kranse. En hundehvalp, der var sluppet ind, gav sig til at lege med de stumper og blade, der blev tabt på gulvet. Og da J. L. så og hørte det, var han, efter hvad J. P. Kjærgaard i

Madum har meddelt mig, klar over, at varslet var blevet til virkelighed. *H.*

196. Fru Margrethe Vandløse i Holstebro tjente som ung pige hos en gammel, syg kone, og de sov i samme kammer. En aften, fortælleren var gået til ro, *hørte hun en raslende lyd fra bordet ved vinduet.* Konen døde, hendes søn kom med ligtøjet, og da Margrethe pakkede det ud på bordet, fremkom akkurat samme lyd, som hun havde hørt hin aften. *H.*

197. Branddirektør Johs. Pilgaard i Ejsing oplevede i hans tidlige barndom følgende: En nat vågnede han ved, at *der blev hugget i bordpladen i dagligstuen,* således lød det. Da bedstefaderen kom op næste morgen, spurgte han fortællerens fader, om denne havde hørt noget om natten, og da svarede faderen: Ja, det lød, som om der blev slået i bordet. *Vi var altså tre, der havde hørt samme lyd.* Få dage døde der et lille barn i nabolaget En nabokone kom ind til moder og spurgte, om de ikke skulde binde en krans — vi havde mange blomster. Efter plukningen satte konerne sig til at binde en krans ved bordet. Det var det, vi havde hørt varsel for. *H.*

198. En mand i Hauge fortæller, at han som stor dreng vågnede ved, at der blev smidt med jerntøj, lænker, plove etc. på stenbroen — det var lige så tydeligt. Da bedstefaderen døde tre dage efter, smed man de forskellige sager ud af vognporten, hvor liget skulde stå. Det var disse lyde, drengen havde hørt. *H.*

199. Anders Trøstrup i Bukkær, Assing s. blev en nat i 1898 vågen ved, at *der blev smidt planker eller lignende op på loftet og det lavede meget spektakel.* Men da han om morgenen var oppe på loftet, var der intet at se. En tid efter døde fortællerens broder. Denne havde blandt andet et drejelad stående i deres vognport, og da ligkisten skulle stå der, måtte man skille drejeladet ad. Stykkerne blev smidt op på loftet, og det var det spektakel, Anders havde hørt varsel for. Men, det er den eneste gang, han har hørt noget af den slags. *H.*

200. I Annisse, Holbo h. *hørte en mand en nat, da han lå og sov, et vældigt rabalder.* Han stod op, gik ud og så efter, troede, det var hans brændestabel, der faldt om; men der var intet i vejen. Han havde næppe lagt sig, før *han hørte samme rabalder.* Nogle dage efter modtog han et brev med meddelelse om, at hans moder var død samme

nat, han hørte rabalderet, fortæller A. Uhrskov i Folkesagn, 1922, s. 84.

201. Medens handelsgartner Jørgen Jørgensen i Marstal i 1920 var i gartnerlære hos gartner Christensen i Bogense, havde han en kammerat, Verner. En aften, han vilde besøge denne, var Verner gået på sygehuset for at se til en morbroder; men Verners mor bød fortælleren indenfor og lavede kaffe. Pludselig *lød der et rabalder ude i gården*, det var, som om en zinkballie faldt ned og rullede henad stenbroen. Nå, sagde fru Jørgensen, der var blot en ballie, der faldt ned. Fortælleren gik da ud for at samle den op, men kunde ingen finde, og da fru Jørgensen så efter, så hængte alle ballier på deres plads. Men et øjeblik efter kom Verner hjem og fortalte, at morbroderen var død tyve minutter før. Jeg har tit tænkt på, hvorledes kunde jeg høre dette varsel, da jeg kun havde kendt manden flygtigt, siger fortælleren. *H.*

202. I 1890 vågede den da otteårige Julius Fisker, der nu bor i Hjarbæk, sammen med sin ældre søster hos deres bedstemor i Kvols. Hun var 96 år og lå for døden. Da tiden kom, hun skulde gå bort, gjorde hun en bevægelse med hovedet, og i samme øjeblik *hørte både Julius og søsteren, at klinken på døren mellem køkken og bryggerset slog op mod jernstopperen og faldt ned i sit leje igen*, det var klare lyde. Da forstod de, at det var forbi. Døren blev brugt som underlag, da bedstemoderen blev lagt på strå. *H.*

203. Smed Niels P. Pedersen, f. i Varhede i Aulum, 1868, *hørte en dag, at døren blev lukket op i hast og at æ na'rklink' fi'eld* (klinken på den nordre dør faldt); men det var kun et varsel.

Søsteren, Marie, der også boede i Varhede, var synsk. Nogen tid efter kom hun rendende om til sit gamle hjem og fortalte, at et af hendes børn var død, og da lagde fortælleren mærke til, at det lød, som i varslet, da hun kom ind.

En nat forinden sagde Marie til sin mand: *A ska op!* Hvad skal du op efter? spurgte manden, og dertil svarede hun: *De ve'r a et', men a ska op!* Da hun nu lukkede stuedøren op, *så hun, at deres barn lå lig der inde.* Det må bemærkes, at *barnet slet ikke var sygt den gang.* Marie så også forvarsel for to andre af deres børns død og varsel for en gård, der senere blev bygget. *H.*

204. Først i 1890 boede der på en gård i Ørsted ved Sommersted et ungt ægtepar März, fortæller Iver From. En aften, disse folk var

i besøg hos fortællerens forældre, fortalte de, at de en nat *havde set en hvid skikkelse komme løbende gennem huset, der blev en mærkelig støj, dørene blev slået i, og en vogn kom i stærk fart kørende ind i gården.*

En nat blev manden pludselig syg. Konen løb i sit hvide nattøj ud og fik karlen sendt efter lægen; og det gentog sig, som man havde hørt i varslet. Men om morgenen var manden død.

Fortællerens mor, der snart er 92 år (1956), siger, at hun efter den tid ikke turde gå med i besøg på gården, og folk talte meget om dette varsel. *H.*

205. Da Chr. Nielsen i 1920 tjente i Stamphøj i Dybe *vågnede han en nat ved, at gårdmøllen og maskineriet løb voldsomt.* Han kaldte på den anden karl, der hed Lehmann, og sagde: Vi skal op, møllen *skjænner!* Det kan ikke passe, sagde karlen, for jeg har bundet møllen; men da *han også tydeligt kunde høre, at hakkelsemaskinen gik ovenpå og knivene slog mod æ mu'l, så stod de op;* men der var intet i vejen, og *vejret var stille.* Imidlertid døde fortællerens husbond, Mads Stamphøj, og da hentede man rughalm, som man skar toppen af (til kisten), og det var nok varsel der for, de havde hørt. *H.*

206. Niels Jacobsen, der var f. i Gl. Arnborg 1850, tjente i en gård som ung. En aften kom en lille pige ind og sagde, der var nogen, der skar hakkelse. Folkene var forlængst færdig med deres arbejde og var inde. Manden gik ud med en lygte, *han hørte tydeligt de dumpe lyde fra hakkelsemaskinen, og da han gik ind i stalden stod hesten presset op i båsen med ørene lagt tilbage og prustende af skræk;* men nu hørte lyden op.

Et halvt år efter kom nogle svirebrødre hjem fra Fjelstervang. Halvvejs til Arnborg væltede vognen, og én blev dræbt. Da løb de andre ind til omtalte gård efter tre halmneg til at lægge liget på, og da blev toppen først skåret af i hakkelsemaskinen, efter hvad Gudrun Toksvig har optegnet til *DFS.*

207. Laurids Nørgård, Lund i Roager, fortæller: En sommeraften i 1943 var vi gået i seng; mor var endnu vågen, men jeg var lige ved at slumre ind, da jeg blev lysvågen ved at *høre en skarp, skrattende lyd inde fra dørnset. Lydene kom hurtigt efter hinanden og mange gange. Mor hørte det også,* og vi kaldte på far, og så stod både han og jeg op og gik ind i dørnset, men vi kunde intet opdage.

I august samme år døde mor. Aftenen før gik en pige og dækkede bord i dørnset. Hun gik med en favnfuld tallerkner, og det gik ikke stille af. Det var disse lyde, vi havde hørt. *DFS.*

208. I attenårs alderen tjente Anna Gabs hos realskolebestyreren i Tarm. En aften, vejret og alt var roligt, sad Gabs og kone inde i deres køkken. Pludselig *hørte de en ejendommelig plasken og rislen ved vinduet. De troede, at det var* Anna og kokkepigen på skolen, der lavede kunster, og Gabs gik da ud og så efter; men der var intet at se, og der var ikke spildt vand.

Anna blev gift og kom til at bo i Esbjerg. Hun kom på sygehuset, og hendes lille dreng kom over til bedsteforældrene i Tarm. Her fik han mæslinger, sygdommen tog til, han fik krampe og havde 22 anfald en dag. To læger, der blev tilkaldt, kunde ikke hjælpe; men jordemoderen, fru Grønlund, sagde: Drengen skal øjeblikkelig i vandseng, kom med en ballie og noget opvarmet vand: Ballien blev sat på en stol ved vinduet, og så overøste hun barnet med vand; men han døde. Det var den plasken og rislen, de havde hørt i varslet. *H.*

209. Medens toldofficiant Jørgensens datter, Dagmar, i Hejls lå syg, skiftedes forældrene til at våge. En aften, de sad hos den syge, *lød der pludselig et rabalder ude i køkkenet ved siden af, og det hørte de alle tre.* Nu faldt mors kagekasse ned, sagde Dagmar; men da Jørgensen så efter, var der intet i vejen.

Den morgen, Dagmar døde, bad fruen sin mand gå op på loftet efter noget brænde, da hun vilde have fyret op i den anden stue, der ikke blev varmet op hver dag. Da Jørgensen tog kulspanden i køkkenet, var den halvfuld af tørv og kul eller koks; så vendte han spanden og hældte indholdet i brændekassen, og det var netop denne lyd, de tre havde hørt før! *H.*

210. Omkring 1909—10 vågnede Jens P. Løvig i Trabjerg en nat ved, at *møblerne i deres dagligstue blev kastet til side, hvad der forårsagede stor tumult.* Løvig kaldte på sin kone; men så var alt stille. Han gik da hen og lindede døren, men alt var fredeligt.

I mange år var denne tildragelse næsten daglig i hans tanker. Så en dag i 1928 kom hans datter ind og råbte: Far — du skal komme op til vejen — der er styrtet en mand! Det var ved haven lige udenfor, det var sket. Løvig sprang ud og fandt en af sine bekendte, Jens Madsen, der lå og var dræbt. Så ringede Løvig til en læge i Holstebro,

og ved en nabos hjælp fik de den døde lagt på en båre, og så vilde de bære liget ind ad havestuedøren og ind i stuen. Men for at få plads, kastede fru Løvig og en anden kone stolene til side, og de skubbede bordet til side; men det var netop de lyde, som Løvig havde hørt for 18 år siden. *H.*

211. Nabo til tømrer Gabs i Tarm boede en møbelsnedker Grønlund. Gabs og frue lå ofte og *hørte, hvorledes der forud for en begravelse blev flyttet om med de tomme ligkister i snedkerens lager. Og nogle nætter var der sådan banken og rumsteren,* at Gabs spurgte Grønlund: Hvorfor går du og arbejder om natten? Men det gjorde manden ikke.

Grønlund havde en voksen søn, der tjente i Hoven. Denne søn kom en dag i klammeri med mejeristen, og hidsig, som han var, havde han nær slået til, hvad én af de tilstedeværende forhindrede; men i det samme faldt den unge mand død om.

Liget blev så ført til Tarm, og faderen tømte lagerrummet for at indrette dette til kapel. Da kom fru Gabs ind til sin mand og sagde: Her har vi det spektakel, vi hørte før. *H.*

212. I en gård i Hørup, Jelling s., havde ejerens svigermoder sin egen lejlighed, hvis sovekammer stødte op til gårdens gæsteværelse, og i dette stod der to senge.

Da husets datter en morgen kom ind til den gamle kone, sagde denne: *Hvorfor har I skilt sengene ad i gæsteværelset?* Det har vi heller ikke, sagde pigen; men den gamle blev ved sit, hun havde tydeligt hørt det.

Nogen tid efter døde gårdejerens mor hos en datter, der boede i Fredericia, og da hun skulde begraves i familiens gravsted på Jelling kirkegård, blev hendes kiste først ført til Hørupgård og sat i gæsteværelset; men for at få plads måtte man fjerne den ene seng. Meddelt af lærer L. K. V. Sørensen, Rungsted K. *H.*

213. Medens svigermoderen i Assing lå lig i loen, sov Gabs og frue i sovekammeret, og da *hørte de, at der blev flyttet med møblerne i stuen ved siden af,* og navnlig lagde de mærke til, at *man slæbte med den store slagbænd.* Men det var kun et varsel.

Til begravelsen blev møblerne flyttet ud af stuen, hvor man skulde spise; men man mente, slagbænken kunde blive stående, så folk kunde sidde på den. Hos naboerne blev der lånt lange skamler; men det viste

sig, at det var umuligt at få disse til at passe, før slagbænken blev slæbt ud. *H.*

214. Kr. Kamp fortæller at de i hans barndomshjem i Kamp ved Vem havde *en stol, der hver eneste aften til en bestemt tid gav et knæk,* som om nogen satte sig på den. Da hans oldefar døde, kom hans kiste til at hvile på denne stol om aftenen, og *siden hørte de aldrig, at stolen knirkede. DF. 21.*

215. Der stod i mit hjem en dragkiste oppe i storstuen, fortæller Søren Laursen i Vinderup. Moder sagde tit: *Det er nogle mærkelige skrald, den gir;* men far svarede: Å — vrøvl! Så fik vi begravelse. Da konen manglede et sjal, sagde mor, at hun kunde finde det i dragkisten. Men, da konen ikke vidste, hvor sjalet lå, trak hun skuffer ud og ind, og da sagde mor: Det var det, jeg hørte. *H.*

216. Jens Majlund, nu Herning, fortæller, at de i hans hjem i Ørre hørte varsel en tid, før hans mor døde i 1892, han var da 16 år. En aften hørte de, at *det gav sådan bump på loftet, lige som et bræt, der falder ned.* Faderen, Lars Madsen, gik op på loftet, men der var intet at se. Og en anden gang fortællerens to søstre og deres fader sad inde i stuen, *lød det bestemt, som om en række sølvskeer, der hang i en skænk, faldt ned.* En af pigerne så efter, men da hang skeerne på deres plads.

Moderen døde i Silkeborg. Hun blev hentet hjem og båret ud i tærskeloen. I denne anledning hentede Lars Madsen nogle fjæl oppe fra loftet, og et af disse faldt ned på enden og gav sådan bump, som de havde hørt før. Og da Peder Brogårds kone var henne at hjælpe til i anledning af begravelsen, samlede hun sølvskeerne sammen i skænken, og da havde hun det uheld, at de gled fra hende, hvorved den samme lyd fremkom, som de havde hørt før. *H.*

217. Niels Østergaard Jensen, f. i Birk ved Herning 1887, lå en aften sammen med en broder i deres kammer. Mellem kl. 9 og 10 hørte de, at *der blev pumpet vand ret ihærdigt* af en brønd udenfor deres vindue. Fortælleren gik ud fra, at det var pigen, der hentede vand til at skylle bryggersgulvet med; men næste morgen forsikrede pigen, at hun ikke havde hentet vand. *Nogle aftener senere hørte Niels den samme lyd,* han så efter, men der var ingen, og gulvet var tørt.

I nogen afstand mod vest ligger et lille hus, hvor Ammentorps meje-

rist boede, og der havde de ingen brønd. Da mejeristens kone døde, hentede de vandet til begravelsen i Østergård. *H.*

218. Som niårig oplevede Andreas Madsen, der er f. i Raulund, Blåhøj s., i 1881, sit første varsel. Han og en søster var ene hjemme, de sad på køkkenbænken og da *så de, at deres aftægtskone, Maren Thomasdatter, gik forbi vinduet.* De løb ud for at tage imod hende; men der var ingen .

En tid efter blev deres yngste søster syg af strubehoste, og den morgen, hun døde, kom Maren forbi vinduet, akkurat, som børnene havde set hende med et gammelt sjal med en broget bort om sig. *H.*

219. I forbindelse med nævnte dødsfald oplevede Andreas et andet varsel. En dag, han opholdt sig i køkkenet, *hørte han brødmaskinen gik inde i spisekammeret* ved siden af Han troede da, at moderen var der inde, men da han lukkede døren op, var der ingen der. Men den dag, søsteren blev begravet, var Andreas også i køkkenet, og samtidig stod moderen og skar brød i spisekammeret. *H.*

220. Den 85årige Kirsten Marie Larsen, Brunhede i Assing s., fortalte mig i 1930 om følgende oplevelse: Jeg lå hos min søster, Maren, der var kirtelsyg. En nat *vend'er* Maren op og gjorde os forskrækket ved at sige, at der havde været *én inde i køkkenet, havde strøget en kniv på æ skåstinså'n og var løbet forbi vinduerne.* Så kom mor op, men der var intet at se.

Maren døde. Det var om vinteren, far skulde køre til mølle; men der var noget i vejen med seletøjet. Hent en kniv, sagde han, til moder, og hun løb ind, tog en kniv, som hun strøg på den åbne skorsten, og så løb hun ud forbi vinduerne til far. Da blev vi opmærksom på, at nu var varslet gået i opfyldelse. *H.*

221. Inspektør N. K. Pedersen i Århus fortæller: Mine forældre havde en landejendom mellem Hald og Tvede nord for Randers. Da jeg var en halvsnes år, boede min faster 5—6 km fra os, og hun lå syg. I vor stue var der dengang alkovesenge, og på panelet hængte faders pibebræt, hvorpå der også hængte et skohorn af blik.

En aften, jeg sad og læste, og mor strikkede, *lød der pludselig en klingrende lyd,* og mor sagde: Kan du gå hen og samle skohornet op, Niels! Jeg gik der hen, men skohornet hængte på sin plads. Dertil svarede mor roligt: Så døde din faster! Og en time efter blev der banket på døren, og vi fik bud om, at faster var død. *H.*

222. Peder Jørgensen i Vrå ved Herning fortalte, at hans far og mor en dag gik og høstede, og da *hørte moderen tydeligt en lyd, som når is går i stykker*. Så engang der var is på, var hendes søn ude at flytte fårene, og da gik han igennem isen på en gammel grav. Moderen, der hørte det, sprang ud i vandet og fik ham op, men da var drengen død. *H.*

223. Pens. lærer Skyum arbejdede som ung i et bageri i Nykøbing M. Da han en dag o. 1900 stod og arbejdede, *knirkede det så mærkeligt i en stor gryde, der stod i bageriet*. Det er vel en mus, tænkte Skyum; men da han så efter, var der ingen. Mester kom lidt efter ind, og da sagde Skyum: Det var da mærkeligt, som den gryde knirkede. Dertil svarede bageren: Så dør der én i logen! Logen ejede gryden, og deri blev der lagt dej til en kage til begravelsen, når et medlem døde. Dette forvarsel kendte mester så godt. Kort efter døde der også én, og gryden kom i brug. *H.*

224. En aften omkring 1900 sad Thomas Andersen, Tingskovgård, Havløkke ved Fredericia sammen med sin familie i hans barndomshjem i Bredstrup ved Pjedsted. Da *hørte de alle et klinger inde fra den anden stue, hvor der stod et skab med sølvskeer, der hængte over porcelænstallerkner*. Mor sagde: Det er en spiseske, der faldt ned og slog porcelæn i stykker. Men da vi gik ind og så efter, var der intet i vejen.

Vel otte dage efter døde der en kone i nabolaget, og den, der skulde »gå for borde«, kom for at låne spisebestik osv., og da faldt en sølvske ned og slog en tallerken itu. Fortællerens mor sagde straks: Det er det, vi hørte forleden! *H.*

225. Engang mistede Julius Thomsen i Sdr. Omme en lille pige. Aftenen før, da de var gået i seng, *blev der sådan klingren ved hængelampen*, der dog ikke var tændt. Men den dag, ligsynet kom, var vejret mørkt, hvorfor konen tændte lampen, og da lagde de mærke til, at det var den samme lyd, som de havde hørt i varslet. *H.*

226. Thomas Pedersen, der var købmand i Aulum i 30 år, *hørte mange gange klirren* af glas og porcelæn i butikken som varsel for en begravelse. Butikken fandtes ved siden af hans sovekammer. Et af de første år, han boede der, hørte han spektakel i butikken, og han troede, det var tyve. Så stod han op, gik fat i en stor kæp og fik pigen til at holde lampen; men da de kom ind i butikken, var der

intet i vejen. Kort efter mistede Jens Lund i Skjærbæk to børn, og til deres begravelse blev der lånt service hos købmanden. *DFS.*

227. Frk. J. i Herning tjente som ung pige hos en købmand, der havde en kommis, der ofte kom sent ind til maden. En morgen hørte hun, han gik i butikken og rørte ved skufferne, men da hun gik derind for at kalde på ham, var han der alligevel ikke, og han havde ikke været der, men gik og fejede i baggården. Senere blev der lånt service til en begravelse, det var det, hun havde hørt varsel for. *H.*

228. Fra sit syvende år mindes murer Chr. Nielsen i Herning, at han en nat *vågnede ved at bordet i stuen knagede;* men de andre, der intet havde hørt, sagde, det var vrøvl. De var ni børn, men familien havde kun to stuer og et køkken.

Da moderen atter skulde have en lille, var fødselen besværlig, og under fødselen blev moderen lagt op på stuebordet, og da hørte fortælleren den samme knagen, som han havde hørt et par måneder før. Barnet, der blev tangforløst, døde. *H.*

229. En nat i 1927 kaldte P. Knudsens kone i Lille Bjerg i Sinding ved Herning på sin mand og sagde: Hvad er der ved — *der kom en vogn ind i gården, der blev skramlet med stole, kedlen kogte på komfuret og bryggersdøren gik op?* Manden stod op og så efter, men der var intet i vejen. Aftenen efter blev deres barn syg, og de måtte ringe efter lægen. Han kom kørende og gav ordre til, at barnet øjeblikkelig skulde dampes. Der blev sat et par stole frem, og konen hørte de samme lyde som før nævnt, efter hvad murer Aksel Pedersen i Snejbjerg har meddelt mig. *H.*

230. Hilbert Christensen, f. i Struer 1901, blev gift med en datter fra Nr. Børringhus i Fabjerg. En nat mærkede konen, at *der var noget, der rørte sig,* og hendes moder, der lå i et andet værelse, vågnede ved, at *én gik gennem stuen og skubbede til en stol.*

En søn fra dette hjem var epileptiker, men opholdt sig i en anden gård. Da konen en morgen vilde se til ham, lå han og var død. Lægen blev hentet, og på hjemvejen tog han ind til afdødes søster i Lemvig og fortalte om broderens død. Da hun kom hjem til Børringhus, sad moderen og strikkede; men idet datteren gik ind, skubbede moderen til en stol og sagde: Ved du, at Verner er død? Det var det, man havde hørt varsel for forleden nat. *H.*

Det er alm. snak og tro, at det er et varsel for dødsfald, hvis et billede falder ned fra en væg eller vælter om. Den naturligste forklaring vil ofte være, at snoren, hvori billedet var hængt op, var blevet for skrøbelig; men, der er tilfælde, da man må henregne sådanne hændelser til varsler.

231. En dame, som fru Hedevig Overgaard i Askov kendte fra sin barndom, sad en dag i sin stue, og da *faldt et billede af hendes yngste søn ned fra væggen, og snoren var, vel at mærke, hel.* Et par uger efter kom der brev fra Canada om, at den unge mand var død, og det var netop sket samme dag og tid, som billedet faldt. *NEU.*

232. Martin Odgaard i Harring ved Hørdum har optegnet følgende til *NEU:* I 1916 boede mine forældre i Vestervig s. Vor nabo havde et barn på 2—3 år, som døde. Konen fortalte, at de vågnede en nat ved, at et billede faldt ned i deres pæne stue; og der kom barnets kiste til at stå.

233. P. Jørgensen i Elholm har meddelt mig følgende: Min datter tjente hos en købmand, hvis kones broder lå alvorlig syg på amtssygehuset i Odense. De vågede hos ham en nat, men fik besked om, at nu var faren overstået, og så tog de hjem og lavede en kop kaffe. Men, de havde næppe sat sig, før *et stort maleri, som broderen havde lavet, faldt ned fra væggen.* Konen udbrød straks: Nu døde min broder! Og det viste sig, at han netop var død i det øjeblik, billedet faldt. *H.*

234. Jeg havde en farbroder der var maler i København og blev vicevært i en stor ejendom. En dag, da hans kone gik i stuen, *lød der pludselig et knald, og onkelens billede på kommoden faldt om på bagklædningen.* Min tante — fortæller Carl Petersen i Svendborg — blev forskrækket, og kort efter fik hun meddelelse om, at hendes mand var død ude. *H.*

235. Et andet ejendommeligt træk vedrørende et billede tages med her: Gårdejer Iver Bollerup i Rindum, f. 1868, fortalte fra tiden omkring 1880, at der døde en gammel pige, hvis begravelse fortællerens fader skulde gøre. En tid før pigen døde, havde de en sypige, og da hun en aften vilde gå gennem storstuen, for at komme ind i gæsteværelset, *så hun, at der stod 4—5 mænd og så på et billede af Fr. VII,* der hængte på væggen. Hun blev lidt forvirret, lukkede døren, betænkte sig lidt, lukkede atter døren og gik gennem stuen uden at se til den side, hvor hun havde set mændene.

Ved pigens begravelse vartede sypigen op, og da hun gik ind i stuen, så hun til sin forbavselse, at der stod 4—5 mænd og betragtede billedet, og hun kunde kende mændene fra varslet. *NEU.*

I nogle tilfælde har ringning med en kirkeklokke, dørklokke etc. varslet et dødsfald. Stine Thomsen, Høllet i Stauning, har fortalt *NEU* om en fisker i Stauning, der *en nat hørte klokkeringning, og det hørte han også den følgende nat.* En af sønnerne var ude med en kutter på havet. Han kom ikke tilbage, var vel stødt på en mine.

236. I sin bog, Oplevelser, Mennesker, Synspunkter, 1945, har daværende statsrevisor J. S. Vanggaard fortalt om et varsel, som han oplevede, da han læste på Landbohøjskolen. Det var kort før jul i 1898, at han mistede sin ældste søster, som han holdt meget af. På Vanggaards kort på døren stod der: Ring to gange på Vanggaards dør. Nøjagtig kl. 1 om natten, da pigen døde, *blev der ringet to gange på Vanggaard.* Hans vært og værtinde stod op og lukkede op; men der var ingen. Og det var den eneste gang, der om natten blev ringet på Vanggaards dør.

Pigen døde på Middelfart sygehus. Inden forældrene kom til stede, havde moderen *i drømme set et køretøj med ligkisten,* og da vognmanden kørte kisten til stationen, *kunde hun kende både manden og hestene.* S. 60.

237. En aften i 1920erne var provst J. Fr. Holdt og Chr. Møller Thomsen i Bredde budt ind hos naboen, Fr. Nielsen. Da Thomsen kom, sagde Fr. Nielsen: Det var mærkeligt, for *lidt før du kom, ringede dørklokken, men da vi kom ud, var der ingen, og klokken dirrede endnu.* Men lidt efter døde Chr. M. Thomsen. *NEU.*

238. Forhenværende telegrafassistent frk. Elesabeth Marie Findsen, f. i Odense 1887, og af gammel fynsk slægt, har fortalt mig adskillige træk vedrørende syner og varsler. Hendes farmor døde få timer efter at være blevet stukket af et insekt. På samme tid fik fortællerens fader, der var sekretær ved forsørgelsesvæsenet, et så stærkt ildebefindende, at han kom vaklende hjem som en fuld mand, og dette ildebefindende varede netop så længe, som hans moder var syg og til hun døde. *H.*

239. Da samme fortællers fader døde, boede frk. Findsen i København. En aften, hun havde en gæst, *blev der ringet på hendes dør, og det hørte de begge; men der var ingen.* Omtrent en time senere kom der telegram om, at hendes fader var død.

240. Fru Andrea Christiansen i Varde lå for døden i 1945. Da hendes datter og mand vågede over hende en nat, *hørte de kl. 2, at der blev rusket i yderdøren; men da de gik ud for at lukke op, var der ingen, og der var blikstille. Det mærkeligste var, at den ring, hvormed man åbnede døren, dinglede, da de kom ud i gangen.* Døgnet efter døde fruen, efter hvad forretningsfører Knud Hansen og frue i Herning har meddelt mig. *H.*

241. Børstenbinder Larsen i Tillitse fortalte Henning Henningsen følgende: Min søster tjente i Flødstrup, og når hun kom hjem til os på besøg, plejede hun at ringe med sin cykleklokke for at melde sin ankomst. Imidlertid blev hun indlagt på sygehuset i Nyborg, og medens hun lå der, *hørte mor en aften kraftig ringning med en cykleklokke udenfor huset; men da hun åbnede et vindue og så ud, var der ingen.* Hun lukkede vinduet, men *der blev atter ringet.* Næste dag fik vi meddelelse om, at søster var død, og det skete samme klokkeslet, som mor hørte varslet. *DFS.*

KLOKKEN SLÅR. KLOKKEN STÅR

I SIN første bog fortæller Kaj Munk, at deres klokke gik i stå både da hans fader og da hans moder døde. Og det har forøvrigt tidligere været en udbredt skik, at man satte stueuret i stå, når der døde én. Men klokker har også varslet på anden måde.

242. Forretningsfører Felix Jensen, Kallehave, f. 1893, fortæller følgende: Da jeg var seks år, var fader en aften på jagt. Min moder sad med sit håndarbejde, og vi to børn legede med et spil kort. *Pludselig kl. 8 gav det et skarpt tik i bornholmeren, og uret gik i stå.* Ellers var der aldrig noget i vejen med det, og det gik som et kronometer. Mor så forundret til uret, gik hen og lukkede op; men lodderne var ikke løbet ned. Så satte hun pendulet i sving, og uret gik atter. Men mor var mærkværdig tavs og tankefuld resten af aftenen. Næste dags

eftermiddag kom en rytter og meldte, at mors eneste morbror, som hun holdt meget af, var død netop kl. 8 den foregående aften. Men siden var der intet i vejen med uret. *NEU.*

243. Otto Frandsen i Lind ved Herning fortalte, at der aldrig havde været noget i vejen med deres stueur; men *så begyndte det at stå kl. 4½ både dag og nat.* Konen, der lå syg, døde kl. 4½, og efter den tid var der intet i vejen med uret, der gik godt tyve år efter, da Helga Jensen optegnede dette træk til *DFS.*

244. I en ejendom, der ligger ved Højebøgevej i Svendborg, boede der for mange år siden en skipperfamilie på 1. sal, efter hvad Carl Petersen har meddelt mig. En aften *gik deres regulatorur pludselig i stå,* og fruen mærkede en vis uro, da hun opdagede det. En tid efter fik hun meddelelse om, at skibet, som hendes mand sejlede med, var forlist med mand og mus. *H.*

245. Undertiden kunde der varsles for samme person på forskellig måde; således har frk. Sofie T. Torstenssen, Vesterbrog. 118 i København meddelt mig følgende: I godt 15 år logerede hun hos en frk. Pedersen, der ofte lå på hospitalet. De første år lød det med korte mellemrum ligesom, der blev kastet sten mod frk. T.s *vindue, og altid varslede det i uret, inden frk. Petersen blev syg.* Et halvt år før frk. Pedersen i 1953 kom på St. Josephs hospital, *gav det ligesom et dumpt slag hver morgen kl. 5 på døren mellem de to frøkner.* I slutningen af marts 1956 *varslede det i vækkeuret,* og godt fem måneder efter døde frk. Pedersen. *H.*

– *246.* Om en mystisk klokke har Tobiassen Kragelund skrevet en artikel i »Vestkysten« d. 16. 3. 1957, hvoraf her et uddrag: Husmd. Peder Hollænder Sørensen i Sejstrup, Hunderup s., købte, før han blev indkaldt i 1864, et stueur. Han kom uskadt hjem. Men, med års mellemrum *døde der tre børn i hjemmet, og hver gang gik uret i stå, og det var umuligt at få det til at gå, før efter begravelsen. Da P. H. E.s kone døde, gik det atter i stå, og det gentog sig, da P. H. S. døde en del år efter; men derimellem var der intet i vejen med uret.*

Hjemmet blev opløst, og en søn, Jens Sørensen, fik uret. Der blev ikke talt om dets mystiske egenskaber, før de mistede en lille dreng, *da opførte uret sig på samme måde,* og nu fortalte J. S. sin kone om urets mystik. *Han kunde heller ikke få det til at gå før efter begravelsen.* Og nogle dage, før Jens Sørensen døde, *gik uret atter i stå,* og

det vilde ikke gå før efter begravelsen. Nu blev uret gemt hen, indtil det kom til museet i Esbjerg.

247. Anna Rasmussen, D. gl. hjem i Middelfart meddeler: Da min sidste, lille bror på 16 måneder døde, boede vi i en forpagtergård 1/2 mil udenfor Odense. En aften, lægen havde været det, sad mor ved barnets vugge. Det var henved midnat, far lå påklædt på sengen, *da begyndte det gamle bornholmerur inde i folkestuen, hvortil døren stod åben, at slå 12. Men, der var så længe mellem slagene, at klokken var 12¾, før den var færdig!* Far for op og sagde: Men, hvad er dog det? Ved daggry døde den lille dreng. Men uret havde aldrig før og heller ikke siden båret sig således ad. *H.*

248. Så sent som i juni 1956 kunde man i dagspressen læse følgende: »Rektor, prof. H. M. Hansen, der døde forleden, var skibsførersøn fra Fåborg, hvor hans gamle søster endnu bebor barndomshjemmet i Priorensgade. Blandt det bohave, frk. Hansen værner om fra sit hjem, er *et gammelt mahogni-ur, der ikke har kunnet gå i mange år.* Det har imidlertid sin bestemte plads i én af stuerne, og man er forlængst blevet vant til, at uret står stille.

I onsdags ved middagstid *blev man pludselig opskræmt ved, at uret begyndte at slå.* Det gjorde et dybt indtryk på frk. Hansen. Der må ske noget galt i dag, sagde hun bestyrtet. Og kort efter fik hun telefonisk meddelelse om broderens død.

249. Provst P. W. Becker, der var søstersøn til søhelten Peder Willemoes, fortalte at Willemoes havde en søster, som i 1807 blev gift med en velstående købmand Becker i København, og i brudegave havde W. givet sin søster et smukt taffelur.

Den dag, da kampen stod ved Sjællands Odde, sad ægteparret Becker om eftermiddagen i deres stue på deres landsted kl. halv fire, og *da begyndte det at snurre i uret, som om noget var gået i stykker i det.* De hørte det begge og gik hen for at se, hvad der kunde være i vejen; men uret gik og blev ved at gå. Et par dage efter fik de at vide, at Peder Willemoes var falden i kampen, og det var på samme tid, som det skramlede i uret. *DS. II. 438.*

250. L. T.h meddeler: Vor genbos søn i Ribe lå for døden, og jeg var henne at se til ham, inden jeg gik til en kammerat for at gennemgå vore opgaver. *Pludselig gav det et ejendommeligt knirk i mit lommeur,* og uvilkårligt udbrød jeg: Nu dør August! Jeg skrev tiden op, og

da jeg bag efter var ovre hos naboens, *stod deres ur præcis på tiden, jeg havde noteret,* og da døde drengen. *H.*

251. Den 21. 1. 1957 døde lærer L. B. Blom fra Lund ved Herning. Samme dag gik hans søster i Kolding, og da hun vilde se til sit ur, stod dette på kl. 5.25. Det viste sig, at Blom netop var død dette klokkeslet; men uret, der ellers aldrig var noget i vejen med, gik godt siden. *H.*

252. Kabelmester Pedersen, Esbjerg elværk, var for ca. 6 år siden til et møde i Århus. *Nær middag gik hans ur i stå,* og han blev ilde berørt, da uret var solidt, det gik nøjagtigt og var trukket op. Da han så spiste til middag kl. 12 på hotellet, blev der ringet til ham, at hans kone var død, og det var, efter hvad Tobiassen Kragelund har meddelt mig, sket præcis på det tidspunkt, uret gik i stå.

253. Laurs Kr. Laursen i Labing ved Harlev, f. 1883, har været synsk fra sin tidligste ungdom. Blandt mange andre træk har han fortalt mig følgende: Da han var 18 år, tjente han en halvsnes km fra sit hjem. En morgen sidst i maj bad han om tilladelse til at måtte gå hjem, da hans broder lå syg, og han var bange for, at broderen var død, thi han havde om natten i et syn set broderens dødskamp. Tilladelsen blev ham nægtet; men da det var helligdag, sagde han: Når jeg er færdig med mit morgenarbejde, så går jeg.

Da Laursen kom hjem, var broderen allerede død. Det var sket kl. halvto om natten og netop, som Laursen havde set varslet. Men, det mærkelige var, at *hans lommeur var gået i stå kl. halvto, og til trods for, at han havde det hos flere urmagere, så var det ikke muligt at få det til at gå, det stod, når det kom til kl. 1½ og vilde ikke længere.* Da uret var et arvestykke, så gemte Laursen det, indtil det blev stjålet. *H.*

253b. Redaktør Thureholm i Næstved havde i 1920erne en god ven, jagtassistent Verner Sørensen på Bregentved godsdistrikt II, og de to var ofte på jagt sammen.

Under en nytårsferie blev det bestemt, at de skulde gå på patruljering efter krybskytter nytårsnat. De gik i Grevindeskov uden at mærke noget mistænkeligt. Og nu fortæller Thureby: Da midnatstimen nærmede sig, stod vi ved Skovgabet tæt op til landsbyen Alkestrup, og da begge urviser stod på 12, begyndte vor primitive højtidelighed ved et håndtryk og en slurk af lommelærken. Så var det nye

år indtrådt. Gud ved alene, hvad det vil bringe, sagde Verner, der ventede en ny stilling, ligesom han skulde giftes.

Før vi forlod Skovgabet og gik tilbage i den store, mørke skov, lod han lommelygten lyse i sin hule hånd, og da viste det sig, at *hans ur vår gået i stå kl. 12.* Vi blev begge rent umiddelbart ilde berørt af dette tilfælde. Varslede det noget ondt? I løbet af foråret hærgede den spanske syge, Verner Sørensen, der havde fået ansættelse på Frederikslund ved Slagelse, blev angrebet og døde kort efter. *H.*

255. I dagspressen, juni 1953, fortaltes om en mand fra St. Hedding, som nylig var ude for en mærkelig oplevelse, da han overværede en bisættelse i Svendborg. En slægtning af ham, en gammel urmager blev bisat i krematoriet. Fortælleren havde for 38 år siden fået et ur af urmageren i konfirmationsgave, og uret havde fulgt sjællænderen siden, uden at det havde været i stykker. Da manden nu efter bisættelsen vilde se til uret, var det for første gang i de 38 år gået i stå; *fjederen var sprunget i det samme øjeblik, urmageren blev sænket i krematoriet.*

256. På Bornholm lærte M. S. Mathorn en svensker, Hallberg, at kende. Denne havde været gift med en enke, og da hendes mand døde, *gik deres ur, der hængte over sengen, i stå; og det samme skete, da enken døde,* hvad Hallberg oplevede.

Samme nat, hun døde, sejlede hendes søn i Skagerak, og da han havde frivagt, og vejret var smukt, stod han lænet til rælingen og så ud over havet. Pludselig siger skipperen: Se, Kalle, hvilken smuk due ved siden af dig! På rælingen sad en due, der straks fløj. Da sagde Kalle: Nu er mamma død! Han så på sit ur, og da han kom hjem, viste det sig, at hun var død netop, da han så på uret. *H.*

VARSEL GENNEM FØLELSE OG LUGT

De fleste varsel-indtryk får de synske, som nævnt, gennem synet eller hørelsen; men i nogle tilfælde er den synske løbet imod »noget«, og her tænkes ikke på møde med ligskarer. Og i enkelte tilfælde berettes om, at varslet er modtaget gennem lugtesansen.

257. Forfatteren Anders Thuborg har meddelt mig følgende oplevelse: Jeg var vel en halv snes år. Vi boede da i Per Chr. Bjergs hus

i Sønderbjerg i Lemvig. En sommerdag ved middagstid var jeg nede at lege med de andre børn, far og mor sov til middag. Jeg kom i tanker om, at jeg absolut måtte hente min flitsbue, løb op og tog i døren; men den var låset. Jeg bankede på og blev mere og mere utålmodig, fordi ingen kom og lukkede op; men jeg blev ved med at banke, hårdere og hårdere, og endelig hørte jeg, én var på vej for at lukke op. *Så lød der et bump, ligesom et eller andet faldt;* et tungt bump, som jeg ikke kunde bestemme, hvad var. Jeg ventede længe; endelig blev døren åbnet og der stod fader og så mærkelig fortumlet ud.

Det er det underligste noget, sagde han, *det var ligesom jeg rendte imod et eller andet, der stod på gulvet, og som jeg ikke kunde komme om ved — jeg faldt og blev helt sær ved det.*

Far havde nok et øjeblik været besvimet; men vi tænkte ikke mere over det. Et års tid efter døde Per Chr. Bjerg. Hans kone bad da, om hans kiste måtte stå i vor stue, fordi der var bedre plads end i den stue, de beboede, og det fik hun lov til. Og så lå P. Chr. Bjerg der nogle dage. Pludselig kom mor i tanker om den mærkelig hændelse, da far løb imod noget. Kan I se, hvad det var? sagde mor — *kisten står netop, hvor far faldt den dag — det var kisten, du ikke kunne komme om ved. H.*

258. Strandfoged Ole Jespersens datter, Dorthea, i Fjaltring var synsk lige som min fader. En aften, hun blev sendt op i storstuen efter noget, kom hun tilbage stærk bevæget. Oppe i stuen kunde hun næsten ikke komme til at tage det, hun skulde hente, for *hun stødte alle vegne på kister og redskaber, og der var fremmede folk der oppe.*

Kort efter skete der en stranding i lenet. Skibsfolkene med deres kister og andre sager blev reddet og kom op i storstuen. *S. f. J. 254.*

259. En mand fortalte den synske fisker Kr. Mollerup i Trans, hvorledes han en måneklar aften på jævn mark, et sted, man kaldte Mandhøj, var faldet og havde stødt sig, som om han i mørke gik mellem tømmer. Det passer godt nok, svarede Kr. Mollerup, men du kunde have gået til side — netop der skal med det første en barks træladning blive lagt op. Det kom til at passe; men da var begge mænd døde. Hards. årb. 1911. 123.

260. En gammel fisker ved Varnæsvig fortalte, at han en lun sommernat gik ind i tykskoven, men *så kunde han pludselig ikke komme videre, en grå mur lå forved ham,* og han måtte gå langs denne

forhindring helt ned til Vildmose i udkanten af skoven, og der kom han udenom.

Om efteråret kom der en voldsom vestenstorm, der væltede et bælte af store bøge, der lå som en barrikade gennem skoven, og da fiskeren stormnatten kom den vej, måtte han gå langs Vildmosen. *Sj. M. 1943. 184.*

261. Fru L. i S. fortæller, at hun allerede som barn kunde se og høre meget overnaturligt, og derfor blev hun ofte overbegrinet og fik at vide, at hun var skør. Fruen beretter blandt andet: Da jeg tjente i Sønderjylland, var der to lejligheder i den ejendom, hvor jeg tjente; men den ene stod tom, og der var heller ikke udsigt til, at den blev udlejet.

En dag, jeg havde været i byen og var nået hjem, gik jeg op ad trappen, *og da ser jeg, at fire mænd kom bærende med en ligkiste uden låg, kun et lagen dækkede den døde.* Men samtidig med, at jeg så dette, *mærkede jeg, at noget greb fat i mig og trak mig ind i en krog,* hvor vi havde vore koste og spande stående. Mændene fortsatte ned ad trappen, til de nåede indgangsdøren, der stillede de kisten, og så forsvandt synet.

Jeg gik og frygtede for, at enten herren eller fruen, jeg tjente hos, skulde dø og derfor fortalte jeg ikke om mit syn for ikke at gøre dem bange. Der gik nu en lille månedstid, så blev den tomme lejlighed lejet ud til en pensioneret lærer med sin gamle moder, og kort efter blev hun syg og døde.

Min frue fortalte, at den gamle dame skulde føres til Sønderborg for at blive begravet ved siden af sin mand. Jeg holdt nu øje med trappen for at se, når den døde skulde føres bort. Et par mænd kom og tog mål på trappen, og den ene sagde: Ja, det er nok den eneste måde, vi kan gøre det på.

Kort efter *kom fire mænd bærende med kisten uden låg og med et lagen over,* som jeg havde set; og nu vilde jeg se, når mændene kom til indgangsdøren. Ganske rigtig, der stillede de kisten, og to mænd hentede låget, som de skruede på, før de bar kisten ud på ligbilen. Trappeopgangen var så snæver, at de ikke kunde bære kisten ned med låget, og jeg blev trængt til side ved denne lejlighed.

262. Samme fortæller: En aften, medens vi boede i Kildegården i S., skulde jeg skifte tøj på en lille pige, som vi havde i pleje en

månedstid. Jeg gik ind i børneværelset til en kommode, hvori tøjet lå. Jeg tændte ikke lyset, men lod døren stå åben til stuen. *Midt i værelset stødte min fod mod noget,* som jeg troede var børnenes legetøj; men idet jeg bøjede mig ned for at lægge det til side, så jeg at *det var en barneligkiste.* Jeg betragtede det et øjeblik, men så var synet borte. Så gik jeg ind i stuen, hvor den lille pige var, og fik hendes tøj skiftet og tænkte naturligvis på, hvem der nu skulde dø.

Imidlertid blev barnet hentet af sine forældre, og et halvtårs tid efter blev det sygt og døde. Men på samme tid blev en anden lille pige dræbt af en bil, hvor jeg boede. *H.*

263. I 1890 tjente Ingvart Ingvartsen i Hunderup hos Mads Christensen i Sønderby i Darum, og fra den tid fortalte han T. Krgl. følgende: I foråret skulde jeg hver aften ned i laden for at give et føløg et ekstra foder til natten og samtidig se til føllet. Men for at komme ned i laden, skulde jeg gennem kostalden. En mørk aften nåede jeg kun halvvejs gennem kostalden, *gå længere kunde jeg ikke, men hvorfor, det forstod jeg ikke. Jeg prøvede forgæves flere gange, og gik så tilbage, uden om* og ind i laden. Da jeg næste aften atter vilde gå gennem kostalden, var der intet i vejen.

Fjorten dage efter gik jeg som sædvanlig en mørk aften ned i laden, og da jeg var kommen midt i stalden, *faldt jeg over en død ko, der lå tværs over gangen.*

264. Tømmerhandler A. Thomsens søn i Ansager, lå inde som som soldat. Engang var han hjemme på orlov, og da oplevede han et varsel for sin egen død, hvad han dog ikke var klar over. Der var indbudt nogle af hans kammerater i anledning af, at han var hjemme. Ansgar gik et ærinde op på sit værelse på loftet, og da han kom ned i forstuen, *følte han en iskold hånd;* men der var ingen. Ligbleg kom han ind til de andre; men dengang fejlede han intet. Imidlertid fik han miningitis og døde. En tid før *var der en hund, der hver dag løb hylende hen imod Tyregod station, hvorfra Ansgars lig kom,* efter hvad frk. Maren Madsen i Tyregod har meddelt mig. *H.*

265. Kirsten Mosbæk, f. 1891, fortalte: Den dag min farfar, Kr. Hansen i L. Binderup, Gislum h., døde *mærkede min far, Niels Mosbæk, en varm hånd på sin ene kind og en kold på den anden.* Det var

om morgenen; men samme dag blev han kaldt hjem fra marken i anledning af, at min et år gamle søster, Agnes, havde stukket sin arm i en gryde koghed mælk. Og næste dag kom der bud, at farfar var død. *DFS.*

266. Fra Lolland fortalte ingeniør Møldrups enke i 1946 følgende: Omkring 1900 var far skovfoged i Blands, Stokkemarke s. Min søster, Ragnhild, f. 1884, var kommet til at drille en fætter, der var på afskedsbesøg, før han rejste til Amerika. Fætteren blev vred, og de skiltes som uvenner.

En nat i 1896 *vågnede Ragnhild ved, at døren gik op, og der hørtes slæbende skridt gennem spisestuen.* Først troede hun, det var faderen; men *så kom en skikkelse hen til hendes seng og lagde en iskold hånd på hendes, der lå på dynen.* Hun skreg op, så skikkelsen forsvinde ved vinduet bag forhænget ved hendes toiletbord. Så sprang hun ind til sine forældre ude af skræk. *Faderen havde også hørt de slæbende trin, men havde troet, det var datteren.* En nabokone rådede dem til at notere dato og time, og det gjorde de. Nogle måneder efter kom der meddelelse om, at fætteren var død i Amerika, og det var sket netop på den tid, de havde haft nævnte uhyggelige oplevelse. *DFS.*

*

268. En vinter, Ingvart Ingvartsen var hjemme, gik han sammen med sine forældre over til en nabo, hvor der var flere fremmede, blandt andre Therkel Sloth og Maren fra L. Darum. Ud på aftenen gik det galt med lyset, og Ingvarts moder sagde: Vi har en god lampe i køkkenet, den kan vi hente. Therkel, der sad ved døren, sagde: Den henter jeg! Og Ingvarts moder sagde: Du husker nok, vi går ind gennem porten.

Det tog tid, inden Therkel kom med lampen, og da var han kridhvid i ansigtet. Vi stirrede på ham, siger fortælleren, og spurgte, om han var syg. Nej — men *han kunde ikke komme igennem porten, for der stod en hvid og en sort hest og spærede vejen* for mig. Jeg prøvede flere gange at liste forbi, men det var umuligt. Jeg gik tilbage her til huset, men så tænkte jeg, at I vilde le ad mig, når jeg kom uden lampe. Så gik jeg tilbage for at prøve igen, og da var der intet i vejen. Men jeg føler mig alligevel dårlig tilpas.

Otte dage efter døde bedstefaderen i Ingvarts hjem, og da Therkel Sloth og Maren kom til begravelsen, vilde de gå gennem porten, men *der stod Morten Rankenbergs to heste, en sort og en hvid — de skulde for ligvognen.* Så gik Therkel og Maren om til forstuedøren; men da var han lige så bleg, som den aften han hentede lampen. *T. Krgl.*

269. En parallel til denne beretning har jeg fra Birk ved Herning. En aften vilde Carl Okkels ud at fodre hestene, og da han vilde gå over gården, *var det ham ikke muligt for vogne, der fyldte pladsen, og han måtte gå langs hussiden* for at komme ind.

Carl var ikke overtroisk, men det gjorde naturligvis et dybt indtryk på ham, dog omtalte han ikke sin oplevelse til nogen dengang. Året efter omkom hans fader ved en ulykke i Herning. Begravelsen foregik hos Carl Okkels, og da han gik ud for at se til hestene, faldt det ham ind, at *gården var fyldt med vogne, og så måtte han gå langs hussiden, akkurat som hin aften. H.*

270. Mariane Fonager i Borris syede som ung pige i Debelmose engang. Om natten lå hun i gæsteværelset, og da *syntes hun, der var noget, der hvilte tungt på hende* og var nær ved at kvæle hende; men der var intet at se; det var et forvarsel. Da der en tid efter døde én i gården, blev kistelåget lagt på sengen, Mariane havde sovet i. *H.*

271. Tobiassen Kragelunds mor i Hunderup både hørte og så meget, hvad hun som ung pige måtte høre ilde for. En middag gik hun op i gæsteværelset for at hvile sig, thi hun havde vaget hos en syg broder om natten. Da hun havde sovet lidt, vågnede hun, men *kunde ikke røre sig, for dynen var tung som bly.* Hun lå lidt i spænding og sveden sprang ud — men lidt efter kunde hun stå op. Da hendes fader spurgte, om hun var syg, fortalte hun, hvad der var sket med hende.

Otte dag efter døde broderen, Faderen sagde, at de skulde lægge ham i storstuen; men alt var så forkert; de stod med liget i armene, og så lagde de det ind på sengen i gæstekammeret.

Fortællerens mor og hendes søster havde fællesseng. En morgen var det umuligt for moder at komme op, hun kunde kun bevæge hovedet lidt; men lidt efter kunde hun stå op. Søsteren, der var forkølet, blev meget syg og døde kort efter. Hendes lig blev da lagt ind på pigekammersengen, indtil sengen i sovekammeret blev flyttet.

272. Ludolf F. Clausen i Ølgod fortalte mig, at de i hans hjem,

Bjerregård i Ølgod s., havde en karl, Andreas Helt. En aften, da han fra stalden vilde gå ind i bryggerset, *mødte han en nabokone, der gik med noget sengetøj* — men det var kun et varsel.

En tid efter døde fortællerens søster. En nabokone, der kom der om for at hjælpe til, bar sengetøj ud, og da mødte karlen hende, som i varslet. *H.*

273. Jens Kibsgaard i Erslev, f. i Ø. Jølby 1880, har meddelt *NEU*, at hans fader en aften i 1879 *ikke kunde komme over gårdspladsen, der var noget i vejen.* Ud på foråret fik to brødre skarlagensfeber, og den ene døde. Ved begravelsen måtte ingen komme ind i huset af hensyn til smitte, og *man sad derfor ude på gårdspladsen og drak kaffe.*

274. En broder til teglbrænder A. Andersen, nu i Ilbro, var skomager i Lemvig, men led af tuberkulose. En aften A. A. kom hjem til Østerbro nr. 6 i Lemvig, og han vilde lukke en dør op til en smøge mellem to huse, *kunde han ikke komme igennem* — det var nærmest, som en dyne hindrede ham. Han gik så ud på gaden; men da han atter prøvede, var der intet i vejen.

En tid efter døde broderen, og *han kom af pladsmangel til at ligge lig i nævnte smøge.* Da slog det A. Andersen, at det var denne situation, han havde mærket varsel for. *H.*

275. Karsten Thomsen i Brede fortalte provst, dr. theol. J. Fr. Holdt følgende: Da Trælborg brændte i 1887, lå Lassen Bech lig. Man bar liget ud på en rugmark; men om eftermiddagen blev det bragt til Boe Matthiesens i Brede for at stå der til begravelsen. Men *et par dage før kisten kom, havde man mærket liglugt der. NEU.*

276. En kone i Klegod ved Ringkøbing *havde flere gange mærket liglugt, når hun kom forbi et hjem,* og en tid efter døde der også én der. *H.*

277. Pastor Agerholm kom en aften gennem storstuen i Ådum præstegård, og der *så han folk i sørgedragt med flor, »og en liglugt kom ham for næsen,* hvorfra han fattede tanken om deres (dvs. forældrenes) dødsfald«, hvad han blandt andre sagde til sin kollega, pastor Friis i Hemmet. Agerholms forældre døde henholdsvis i 1729 og 1732. Hards. årbog. 1907. 18.

278. N. J. i København meddelte E. Tang Kristensen, at *man tit i de små huse i Amaliegade, natten før moderen klædte lig i ligstuen,*

kunde lugte lig, og tit hørte hun, at ligskamlerne blev flyttet om natten. DS. II. 442.

279. En dame fra Jyderupegnen fortalte, at hun for ca. 30 år siden sad sammen med nogle andre damer ved et gilde, da stuen *pludselig blev fyldt med granlugt, hvad hele selskabet mærkede.* Tre dage efter døde én af deltagerne. *DFS.*

280. Chr. Gabs sad en sommerdag i Tarm kirke, og da blev han pludselig »ombølget af en *stærk blomsterduft*«, som han sagde. Vejret var varmt, og et vindue stod åbent; men der var dengang ingen blomster udenfor, kun enkelte træer.

Et års tid efter døde en mand og en kone med få ugers mellemrum. Ved mandens begravelse var der intet usædvanligt; men da konen skulde jordes, kom Gabs så sent i kirke, at der kun var en siddeplads yderst på en bænk på kvindesiden, og der satte han sig. Men *på bænken hang en krans, og derfra udgik den stærke duft han havde mærket før.*

281. Samme fortællers svigermor i Assing fik et slagtilfælde og lå i tre døgn, før hun døde. En dag, Gabs sad hos hende, kaldte fru Gabs ham ud i køkkenet og spurgte, om han kunde mærke noget. Han så sig om og svarede nej — ikke uden, *der er en forfærdelig granlugt!* Ja, det var netop denne, hun havde mærket; men, der var ingen graner i nærheden, og de fyrede ikke med kvas.

På begravelsesdagen kom en nabokone for at hjælpe til, og *hun havde friske grangrene i sit forklæde, og disse smed hun i en krog i køkkenet.* Da kaldte fru Gabs på sin mand og sagde: Kom her ud — her har vi duften! *H.*

282. Lærer A. Lilleør i Herning har meddelt *NEU.* følgende: Vi havde i mit hjem i Lemvig en bestyrer, der fortalte, at han, medens han o. århundredskiftet boede i Tim s., kom hjem en aften, og da *lugtede der af maling i et værelse.* Så spurgte han konen, om hun atter havde været ved at male; men det havde hun ikke. Otte dage efter døde et af deres børn, og da *kom kisten til at stå i nævnte værelse,* der kom til at lugte af kistens maling.

283. Medens Anna Kål's boede i sit hus i Frøslev, sad bygmester Lyhne og hustru, Marie f. Clausen, til leje hos hende en tid. Da Anno, der var meget synsk, kom hjem fra Padborg en dag, sagde hun om et bestemt sted ved vejen: *Hæe komme te å ligg et hus, få de låwde a*

pandkag. Og nogle år senere flyttede Lyhnes ind i et nyt hus på dette sted. *H.*

284. Seemgård i Sem s. sås i længere tid i forbrand, og folk rendte efter det. En aften så nogle folk, der kom fra Skallebæk kro, hvordan ilden brændte. De rendte og da de kom halvvejs, *kom de ind i røgen, og vejret er endda imod!* Men *med det samme var varslet forbi.* Et par aftener efter brændte gården, og da drev røgen den vej, de havde mærket den, altså med vinden. DS. II. 457.

285. Th. Clausen i Hørsholm har meddelt mig følgende: Min mor, Sofie Clausen, f. i Nyboder 1861, vågnede en nat som ældre kone og *kunde mærke gaslugt.* Hun stod op og så efter, men der var ingen gashaner åbne. Hun kunde stadig lugte gas, endda stærkere, og pludselig slog den tanke ned i hende: Det er ude hos Grethe! Grethe var hendes datter, gift med kapelmester Helmer Petersen, Mellemvangen, Hørsholm, ca. 2 km fra mine forældre. Mor klædte sig på for at gå ud til Grethe, og far vilde med, skønt han ikke kunde lugte gas. Og pludselig kunde mor heller ikke lugte noget. Mine forældre slog sig da til ro. Men næste morgen kl. 5 kom min søster og sagde, at det nær var gået galt i nat. Jeg ved det, sagde mor — gas! Og så fortalte hun om varslet. Bag efter berettede Grethe, at hendes mand var kommen hjem om natten og da havde han mærket stærk gaslugt. I køkkenet stod en glemt gryde, der var kogt over og havde slukket flammen, og det var netop, da mor havde mærket gaslugten. *H.*

286. Kirsten Nielsen fortalte i 1935: For nogle år siden boede jeg i et gammelt hus i Rønbjerg. Den dag, jeg flyttede, var jeg for sidste gang inde i huset efter noget, og da *mærkede jeg en underlig sveden lugt, og det gjorde chaufføren også.* Da jeg tre år senere besøgte Rønbjerg, var huset brændt. *DFS.*

ANDRE DØDSVARSLER

287. Repræsentant Sv. Jørgensen i Silkeborg fortæller følgende fra Kjær-mølle i Hejls: Fodermesteren boede i et lille hus ved møllen. En morgen, da han gik over i møllen for at malke, mødte han far. Fodermesteren gik med en tændt flagermuslygte, og far spurgte: Hvorfor har du lygten tændt, det er jo lyst, og du plejer ikke at have lygte

med? Nej, lød svaret, men jeg er blevet bange. I går morges, da jeg kom ud på vejen, så jeg et spøgelse, eller hvad det var. Det var *en dame med et hvidt sjal over hoved og skuldre. Hun kom fra jeres bagdør, gik forbi mig og ind gennem hækken, gennem vor have, stod stille ved vort sovekammervindue, fortsatte langs muren og forsvandt om hjørnet af huset.* Du ser syner ved højlys dag svarede Jørgensen.

En uge efter blev et af fodermesterens børn syg. En morgen blev der banket på vort sovekammervindue, og én af fodermesterens piger bad mor komme over og se til det syge barn. Mor tog et skørt på, men da hun vilde skynde sig, tog hun ikke alt tøj på, men hængte et hvidt sjal over hovedet, gik ud af bagdøren, gennem et hul i naboens hæk, stod et øjeblik og lyttede ved sovekammervinduet, gik om hushjørnet og ind. Men ude på vejen hilste hun på fodermesteren: Godmorgen Jensen — nå står det ikke godt til? Manden blev så overrasket, at han ikke fik svaret — det var det samme syn, han havde haft ugen før! *H.*

288. Kirsten Marie Damgaard, der var f. i Madum 1848 men kom til at bo i Sdr. Nissum, fortalte, at hun en aften, da hun gik hjem, så, at *æ tæk'* (stråtaget) *gled af stuehuset i den ene Glistrup gård og så af det andet.* Men det var et varsel. En tid efter døde konen i den ene gård, og kort efter døde konen i den anden. Og Kirsten Marie fortalte: *Når man i et varsel ser taget går af et salshus, så vil konen dø; men går det af et udhus, så er det varsel for, at manden vil dø. H.*

Skønt det er det eneste tilfælde, jeg kender, på et sådant varsel, kan man vel af konens forklaring gå ud fra, at der var tradition for nævnte mærkelige varsel. Jvnf. sagn om, at man lettede et møntørv, når det kneb én at dø.

289. Niels Nybo i Snejbjerg fortalte: Min mor-mor, An Hanning, der var f. i Herning 1788, besøgte som lille pige sin *ald'emur,* der boede ved Salholt. Om natten lå hun hos sin oldemor, og *da hørte hun, at døren gik op, og hun syntes, der kom nogen ind.* Oldemor satte sig op i sengen, og da hun atter lagde sig, spurgte Ane, hvad det var — hun syntes, der kom nogen ind? Det gjorde der også, svarede den gamle, det er den gamle nabokone, der dør, og hun kommer her om for at klædes. Så kommer jeg her aldrig mere, sagde Ane forskrækket. Jo såmænd gør du så, svarede den gamle, for *du kommer først*

først ind, og du havde ved hovedet af hende, da du kom ind! Nu blev Ane for alvor ræd, og hun forsikrede, at nu kom hun aldrig mere for at besøge sin oldemor.

Der gik et par år, da kom det pludselig over Ane, at hun skulde over at se til oldemor. Da hun kom, var både haspe og pind sat for døren; men så gik hun hen hos naboen for at se, om hun var der; og lige som hun nåede der til, bar man liget af den gamle kone ud. Hovedet hang ned, og man bad Ane holde hovedet op; og således gik varslet i opfyldelse. Grunden til, at liget blev flyttet, var at pladsen i den gamle kones hjem var så indskrænket, at kisten ikke kunde stå der. *H.*

290. Johannes Nielsens faster i Egelund, Haderup s., bandt mange ligkranse, og fortælleren (J. N.) *hørte undertiden, at hendes saks klippede som forvarsel.* Det kammer, fortælleren lå i, var lille, men der inde stod et skab med fasters pæne kjole. En aften, han var kommen i seng, *hørte han fasters slæbende trin og døren gik op, og så tog hun sin sorte kjole ud, som hun gav sig til at børste.* Men det var kun et varsel.

Da Johannes næste morgen fortalte om sit syn, sagde fasteren: Det skal blive løgn, jeg vil ikke stå og børste kjolen der! Men, da en gammel mand døde i nærheden og hun skulde med til begravelsen, glemte hun sit forsæt, tog kjolen ud og gav sig til at børste den i kammeret. Da gjorde pigen hende opmærksom på, at det vilde hun ikke have gjort. *H.*

291. Gamle Jørgen Usselstofts søn, Søren Jørgensen, Hesselbjerg i Tyregod s., kunde se *wå'rstå'nd.* En morgen, da han var ude at flytte hestene, *så han sin broder, Anton, komme ridende fra landevejen til Nygård.* Men det var kun et varsel. En tid efter døde Jørgen, og da kom Anton ridende for at byde til begravelse. *H.*

292. I sin bog, Fynske sagn, 1929, gengiver A. Uhrskov følgende s. 100 fra Koesmose, Kauslunde s.; Gamle Ole fortæller, at han som dreng o. 1850 en aften var ene hjemme sammen med sin broder. De var kommet i seng. Over sengen hang pengeskabet, hvor faderen havde en del penge. Pludselig *så de deres nabo stod i stuen i bar skjorte, han gik hen, så vist på pengeskabet og forsvandt så igen.* Da faderen kom hjem, fortalte drengene, hvad de havde set. Da sagde faderen: Så skal I se, vor nabo dør snart, og at familien ikke har

penge til kisten, men vil låne af os. Ikke længe efter døde naboen, og så kom enken for at låne penge til kisten og begravelsen.

293. Fru Agnes J. Sørensen i Arden har meddelt *NEU*, at hun i 1936 sammen med sin mand besøgte sin svigermor i Herning. Ægteparret lå i den ene seng og svigermoren i den anden. Ved midnat vågnede fortælleren og *så svigermoderen stå i døren i sin hvide natdragt, hun stod ganske stille og så på fortælleren*, der sagde: Svigermor, står du der — gå i eng. »*Men da jeg uvilkårlig så til hendes seng, lå hun der!* Gud i himlen, tænkte jeg, nu dør svigermor. Jeg var ganske lysvågen, lå og snakkede, og svigermor klagede over, at det gjorde ondt i hendes ben. Fjorten dage efter var hun død.«

294. Handelsgartner J. Jørgensen i Marstal fortæller, at han i 1931 havde en ni mdr. gammel dreng, der var syg. En søndag formiddag havde Jørgensen lovet at hjælpe en fisker og var på vej mod Nysted havn. Han stillede cyklen fra sig og var på vej mod båden. *Da hørte han, at cyklen væltede;* men da han vendte om for at rejse den, stod den, som han havde forladt den. Det er nok varsel for, at du skal skynde dig hjem, tænkte han; og da han kom hjem, var lægen der, og et øjeblik efter gled drengen ind i bevidstløsheden i faderens arme og døde. *H.*

295. En kone i S. Lygum lå en aften og kunde ikke sove. *Da så hun en hvid skikkelse på en stol mellem kakkelovnen og sengen.* Kort efter døde den gamle karl, som hun holdt hus for, og for at liget ikke skulde blive koldt og stiv, før hun fik ham gjort i stand, satte man ham på en stol ved kakkelovnen. *DFS.*

296. Anton Clemmensen i Ilskov fortæller: Vi skulde i mit hjem, Gildmose i Tjørring s., gennem stuen for at komme ind i sovekammeret. En aften kom mor forskrækket inde fra sovekammeret, *hun havde ud af vinduet set noget hvidt, der gjorde indtryk på hende.*

Syd for vort hjem sad en gammel kone, Lisbeth, til leje. En aften hun vilde gå over og besøge en datter, faldt hun om og døde. Liget blev båret ind til An Rimme, og næste morgen hentede Pæ Povlsen hende på sin kassefjedervogn. Liget blev dækket med et lagen, og vognen kom tæt forbi vort hjem. *H.*

297. K. P. i Sk. er meget synsk, hun er f. 1901; men da folk gør nar ad hende, taler hun nødig om, hvad hun har set. Faderen og et af hendes børn har samme evne. Som elleveårig pige sad hun i deres

køkken og ventede på sin far. Pludselig blev hun ligbleg og spurgte moderen om hun ikke måtte gå i seng, og da moderen spurgte, om hun var syg, gav hun et undvigende svar; men næste morgen fortalte hun, at hun havde *set en skygge, der fra køkkenet forsvandt ind i stuen.* Broderen gik og var syg, og han døde i køkkenet og blev båret ind i stuen. *H.*

298. Til genbo havde vi en bager Nielsen, fortæller fru Christine Hjort i Haderslev. En nat *så jeg to mænd kom bærende med bageren på deres skulder, og hans hoved hang og dinglede.* En tid efter var bageren henne at hjælpe en landmand med at køre korn ind, og da sank han sammen på marken, ramt af et hjerteslag; og så kom man bærende med ham, som fruen havde set i varslet. *H.*

299. Chr. Damgaard i Sdr. Nissum, f. 1885, er synsk, men han mener, at moderen var endnu mere synsk. Da Christen var fem år, *så han og søsteren, at deres fader, der havde været borte for at hjælpe en søster, kom forbi vinduet, og så gik han ind ad bagdøren.* Men det var et varsel. Kort efter kom han hjem som et lig. Det var, mener C. D. den eneste gang, at søsteren så et varsel. *H.*

300. Fru Ragnhild Christensen i Frederikshavn, f. på Læsø 1911, oplevede som tolvårig følgende: En eftermiddag ventede de, hvor hun opholdt sig, besøg af en ældre kone. Fortælleren gik ud til brønden efter vand, og *da så hun den fremmede komme op ad vejen — jeg kan endnu se hende iført nederdel, bluse og lyst hovedklæde med blå blomster og med en spånkurv på armen.* Hun gik ind ad køkkendøren, og jeg hejste vand op og gik ind. Da blev jeg meget overrasket, thi hun var der ikke. Få dage efter døde konen. *H.*

300b. Mor lå en dag og vaskede gulv, og da hørte hun, at far kom kørende op for døren, han havde været til marked. Men da hun gik ud til ham, var der ingen. En tid efter døde fortællerens, Max Møller Hansens, søster i Voerladegård, og da faderen kørte op for døren efter liget, sagde mor: Nu ved jeg, hvad jeg hørte den dag. *H.*

301. Fra Lumby ved Beldringe har forhv. maler H. M. Hansen meddelt mig følgende: Jeg havde en lille søster, der døde i 1894 af difteritis. I denne anledning fik vi ordre til, at hendes sengehalm, sengetøj og gangklæder skulde brændes udenfor, og det havde mor set forud i en drøm. *H.*

302. Fru Larsine Sørensen i Tarm, født i Lillelund ved Herning

1864, havde den sjette sans, sagde man. En aften, hun som tiårig sad og spillede rakker med deres hyrdedreng, *hørte de, at yderdøren gik op og én gik over gulvet i forgangen;* men der kom ingen. Da de ventede fortællerens ældre søster, Marie, hjem fra Herning, løb Larsine hen, slog døren op og sagde: Vil du putte dig? Men der var ingen. Kort efter kom der bud fra Birk, at en dreng af deres familie var død, og da lød det som i varslet.

303. Engang fulgtes Larsine med deres knægt, der trak en hest hjem fra marken. *Da så de begge, at der kom to vogne kørende med noget mørkt på den ene vogn ud fra gården.* Kort efter fødte moderen et dødfødt barn, og da det skulde jordes, kørte to vogne med kisten. Men kort tid før *hørte Larsine, da hun gik i haven, at brødmaskinen gik;* men der var ingen i spisekammeret, der vendte ud mod haven. Det var varsel for brødskæringen i anledning af begravelsen. *H.*

304. Fhv. lærer Carlin Klæsøe, Lønkilde pr. Lindelse på Langeland, blev i 1896 optaget på Skårup seminarium. Da Klæsøe efter sommerferien rejste tilbage til seminariet, fulgte moderen ham udenfor gården (Klæsøgård) — faderen lå alvorlig syg. Og nu fortæller Klæsøe, at man udenfor gårdporten over en lavning øst for gården kunde se landevejen, der fører forbi Lindelse kirke ca. 3 km fra gården.

Pludselig stod moderen stille, stirrede over mod landevejen, drog et dybt suk og begyndte at græde. Da sønnen spurgte hende om, hvorfor hun græd, svarede hun: Fader dør snart — jeg så lige nu et ligtog ovre på landevejen. Og ti dage efter døde han. *H.*

305. Kådner Chr. Christiansen i Veesby, Medelby s. Sydslesvig, f. o. 1858, tjente 18 år gammel i en gård. Da han en morgen ved firetiden gik ud, *så han, at der var lys i laden, og at to kvinder kom bærende med noget hø.* Men det var kun et syn. Nogen tid efter døde manden, og da hentede to kvinder hø til at stoppe under ligets hoved. Optegnet af Gustav Lindstrøm til *DFS.*

306. I Stauning ved Skjern boede en grdm. Kr. Jørgensen med sin kone, Methea Hansen. Deres ældste barn, Erling, var seks år, da han en dag kom ind til moderen og sagde, at *der holdt en sort mand ved laden, og der var sådan en mængde blomster på vognen.* Pjat, sagde moderen, men hun gik dog ud og så efter uden at se nogen vogn. Næste pinse blev deres yngste barn på halvandet år syg, og nu troede

de, drengens syn blev til virkelighed, men barnet kom sig. Godt et år efter fik moderen lungebetændelse og døde, og hendes kiste blev læsset på vognen, hvor drengen så synet, efter hvad Chr. Søgaard i Stauning har optegnet i 1937, det år, konen døde. *DFS.*

307. Medens Christine Thomsen tjente i Haderslev, var hun en aften hjemme at se til sin syge mor. Inden hun gik igen, var hun nede i gården. Det var mørkt, *kl. var henved ti, og da mødte hun i forstuen en meget stor mand, der bar noget stift noget, som var tildækket. Der var en trappe op til loftet, og denne måtte pigen gå op ad, for at manden kunde komme forbi, og han stod og drejede og drejede byrden for at slippe gennem — og så forsvandt synet.*

Der boede to familier i havehuset. Manden var en kæmpe på 400 pund, han hed Andreas Kaufmann, og hans plejefar, Andreas Christensen, var gårdskarl hver mandag hos K. P. Johansen i Gåskærgade. En mandag formiddag faldt gårdskarlen død om, ramt at et hjerteslag. Kaufmann hentede liget, og samtidig med, at han kom til huset, kom fiskehandleren, og fru Thomsen siger til Christine! Tag min pung og hent fisk. Da Christine kom i forstuen, stod Kaufmann og drejede med liget, akkurat, som hun havde set i varslet. *H.*

308. En dag så fru Kaja Jørgine Petersen i Svendborg — hun er f. i Odense 1888 — i et *syn en hvid sygeseng blive kørt forbi nede på gaden, og i sengen lå Thyra, Alfred Larsens kone, og vinkede op til hende. Kl. var 11, da fruen så varslet;* og da Petersen kom hjem fra fabrikken, sagde hun: Thyra er død i formiddags kl. 11, og det viste sig at være rigtigt.

En morgen, Petersen skulde på arbejde, sagde fruen: Din onkels fader er død i nat i Saxkøbing, og så opgav hun klokkeslettet. Da manden tvivlede, fortsatte hun: Gå i aften, når du er færdig, hen til din tante, *der vil du se et stykke af et rødt ærme, en hånd og et sortrandet brev,* der bekræfter rigtigheden.

Da Petersen ved halvsyv tiden var hos tanten, kom posten, bankede på og stak armen ind til tanten med et sortrandet brev.

309. Petersen fortæller, at han havde en onkel, der var malermester i Hesselager. Han lå meget syg, og fortællerens far var henne at se til patienten. Medens de ved middagstid talte sammen, blev onklen tavs og alvorlig; så talte han på fingrene og sagde: 1-2-3-4-5-6 — *kl. seks i aften er jeg ikke mere.* Og da udåndede han. *H.*

310. Fru Hedvig Bak Rasmussen, Lund centralskole pr. Hæstrup, f. i Sindal 1906, er særlig disponeret for syner. Allerede som tolvårig *så hun i et syn sig selv stående på en høj trappe ved en skole ved siden af sin mand,* et syn, der forlængst er gået i opfyldelse. Og i mange år oplevede hun adskillige varsler, sidste gang i 1954. *I løbet af 15 år så fruen samme syn en halvsnes gange nøjagtig ens hver gang;* men da synet var af intim karakter, dog med et godt udfald, vil jeg ikke omtale det nærmere her.

Fru Rasmussen fortæller: En dag var min mand og jeg til middag hos L. S. manden Knud Bak i Rønge. Mens vi sad ved det lange spisebord med mange gæster, *forsvandt det hele pludselig for mig; der blev som altid, når et varsel er kommet til mig ligesom helt lyst og meget stille, og da så jeg, trods lyset, Knuds Baks mørke og ulykkelige slutskæbne* — og så var jeg atter nærværende. Men indtrykket knugede mig, da jeg holdt meget af Knud Bak, som var en kær slægtning. Samme dag fortalte jeg min mand om synet. Han smilte lidt ad mig; men kort efter gik det hele i opfyldelse, og siden smiler han ikke ad synerne. *H.*

311. Folkemindesamleren frk. Anna Pedersen i Strøby på Stevns har meddelt mig, at hun i 1907 stod og pillede ved en myrte, der så ud til at have knopper. Hun havde hørt, *det var et ondt varsel, når en myrte vilde blomstre.* Midt i disse betragtninger fik hun et chok, som man nu vil sige; det lød, som om der faldt noget tungt ned udenfor huset, og da hendes far var ved at plukke pærer ned af et stort træ, løb hun ud, idet hun var bange for, at han var faldet ned af stigen. Men alt var fredeligt. Kort tid efter blev hendes far syg, han var kun 58 år og ellers rask, og så døde han den 9. oktober. *H.*

Både hos A. Uhrskov og hos E. T. Kristensen vil man, navnlig i sidstnævntes Sagn og overtro fra Jylland, 1886, og i Danske sagn II, finde mange optegnelser vedrørende liglam. Ofte er sagnet knyttet til en kirke. Lammet er gravet ned under tårnet f. e. Men, hvor et sådant lam viser sig, varsler det dødsfald.

I Vestjylland synes sagn vedrørende liglam at have været ukendt, og jeg har kun optegnet følgende to eksempler, der er fra en nyere tid:

312. Anthon Winther i Vinderslev havde en søster, der døde af lungebetændelse. En aften, hun havde været oppe på potten, skreg

hun pludselig, »hun så *et ba'lam'* ved kakkelovnen«. Næste morgen spurgte moderen: Hvad var det, du så i nat? Og da svarede barnet: Det var *et ba'lam'*. *H.*

313. Niels Hvam, der døde som gammel mand i Knudstrup ved Kellerup i 1956, fortalte mig følgende: Min moder var ene hjemme en vinteraften, da vor nabos søn kom og vilde besøge mig (fortælleren). Da han havde snakket lidt, gik han, og moder lukkede døren. Straks efter *hørte hun et lam, der brægede.* Hun åbnede døren, og den unge mand, der kun var lidt borte, *havde også hørt lyden.* Så talte de om, at der dog ingen lam var ude om vinteren, og moder gik ind og lukkede døren. Men, da der *straks efter lød en brægen,* gik hun atter ud og råbte til karlen, *der også havde hørt det igen.* Han kom nu tilbage, og de søgte rundt om huset, men kunde intet lam finde, og så gik karlen hjem. Men næppe var moder kommen ind, før *lammet brægede lige opad døren.* Nu gik det først op for hende, at det måtte være et liglam, og at der skulde dø én, inden året var omme.

Da hun dagen efter fortalte os om sin oplevelse, lo både fader og vi voksne børn ad hende. Men hun gik selv og sørgede.

Et halvsårs tid efter fæstede fader en karl til at køre mælk. Karlen blev syg og døde, og han blev begravet fra vort hjem. Da sagde moder: Der kan I se, jeg fik ret — og Gud bønhørte mig, da jeg bad ham skåne os. Det kunde vi ikke svare hende på, sluttede fortælleren. *H.*

DER HØRTES SALMESANG

I 5. afsnit er der givet eksempler på, at man har hørt musik som forvarsel for bryllup. I lighed dermed har man hørt, der blev sunget begravelsessalmer som varsel for begravelse.

314. Fru Christine Hjorth i Haderslev har meddelt mig, at hendes mor både kunde høre varsler og se syner. Således var hun en dag ved at feje deres gårdsplads, og da *hørte hun, at der blev sunget salmer fra en lejlighed, hvor der ingen var hjemme.* Melodien kendte hun godt, men *ikke teksten.*

En tid efter døde én af fortællerens små brødre. Da sagde nabokonen til mor: Sine, stil lille Thorvald ind i vor stue, der er bedre plads, min mand er i Hamborg, og jeg skal ud at vaske.

Nu skete der det, at præsten, der skulde komme og synge liget ud, var blevet syg, og i hans sted kom den tyske kapelan, og *han sang på tysk; men min mor kunde ikke et tysk ord* — konen kendte melodien, men ikke den tyske tekst. *H.*

314b. Semine, der var datter af murer Hans Lundgård i Mejrup, var synsk fra lille, og det var en evne, hun havde arvet fra sin moder. Blandt mange eksempler kan nævnes, at hun tjente hos en ældre mand, og da lå hun i et aftægtsværelse. En nat vågnede hun og så, at værelset var fyldt med folk. Det var forberedelsen til en begravelse, og *der blev nævnt en salme; men da det viste sig, at deltagerne ikke kendte melodien, så valgt man en anden, som man sang.*

En tid efter døde manden, hun tjente hos, og ved hans begravelse gik det akkurat, som pigen havde set og hørt forud. *H.*

315. Handelsgartner Jørgen Jørgensen i Marstal har sendt mig følgende beretning: I januar 1919, da jeg var 17 år, tjente jeg hos nogle dansk-amerikanere, Peder og Therese Madsen, i Tofte ved Bogense. Min mor var i 1918 blevet indlagt på Odense amtssygehus; men hun var efter en operation i bedring og kunde holde jul sammen med familien hos min onkel i Gamby. Om eftermiddagen *bad mor mig synge (Klokke, ring fred —)* — jeg havde en god sangstemme, spillede violin og min kusine spillede klaver.

Efter jul var jeg så i min plads igen; men mor, der var ret svag, blev hos onkel. Den 15. om morgenen, da jeg begyndte mit arbejde hos Madsen, var det, som jeg *hørte mor sige: Jørgen, kom og syng for din mor! og det var så livagtigt, at jeg blev stående nogle minutter fuldstændig lammet.* Pludselig fik jeg fart på og op til hr. Madsen, fortalte om min oplevelse og bad om at få fri, hvad jeg fik. Men, da jeg et kvarter efter stod og klædte mig om, bankede fru Madsen på min dør, og så fortalte hun, at min tante havde ringet og sagt, at min mor var død for en halv time siden. *H.*

316. I en gård i Branderup var konen meget syg. Hendes dreng, der var 4—5 år, stod en dag ved siden af hendes seng. Lige med et siger han:*Mor, det synger i æ pissel,*) og det synger også ude i haven!* Konen blev bange og troede, at det var varsel for hendes død; men kort efter døde en gammel moster. Hendes kiste stod i pisselen, og folk stod både der og langt ud i haven og sang med. *DS. II. 2. 305.*

*) pisel = storstue.

317. Ingvart Ingvartsen, f. i Kragelund, Hunderup s. 1871, har fortalt T. Krgl. følgende: Da jeg i 18-års alderen tjente hos Hans Thorup i St. Darum, *hørte jeg tydeligt, at det var lærer Nielsen, der var forsanger;* men lidt efter var det forbi. Jeg stod op, og da jeg gik ud i stalden, mødte jeg Hans Thomsens svigermor og spurgte hende, om hun havde hørt nogen synge, for det havde jeg. Den gamle kone smilte og mente, jeg havde drømt — der var jo marked i Ribe i går! og folk synger undertiden, når de har fået for mange puncher!

Hen på sommeren havde jeg været i engen for at slå græs. Jeg var taget afsted hen mod aften og kom først hjem næste dag ved middagstid. Da jeg kom i gården, kom lærer Nielsen samtidig, og jeg tænkte: Nu er det sket! Et af børnene havde været syg i længere tid, og nu var det død.

Jeg blev budt til kaffe sammen med degnen, men sagde nej tak, gik ind i mit kammer og satte mig på sengekanten. Lidt efter lød salmesangen nøjagtig, som jeg havde hørt hin morgen.

318. Lærer G. P. Thomsen i Sønderho har meddelt mig følgende oplevelse ved hans kusine Dorthea Brinchs død: Sammen med Dortheas mand havde Thomsen været hos præsten.

På vejen ned til graveren og kirken mødte de organisten, der kom fra kirken; men da de stod ved graven, der lå lige op til kirken, *hørte de tydeligt salmen, Herre jeg har handlet ilde, blive spillet og sunget inde i kirken,* skønt det var næsten mørkt. Nævnte salme blev spillet og sunget ved begravelsen. *H.*

319. Sygeplejerske Maren K. Huge fortalte, at hendes onkel i Gundslev (?) vågnede en nat ved at *høre kirkeklokkerne ringe,* hvad hans kone dog ikke kunde høre. Han blev så underlig ved det, og han døde dagen efter. *DFS.*

320. Og Kristiane Olesen sendte i 1919 *DFS.* følgende ejendommelige optegnelse, her forkortet: For fem år siden kom hun til at følges med en kone, A. Th., til kirke. Konen var »saa harm og hjerteklemt«, fordi hun for nogle nætter siden i vågen tilstand havde hørt én komme rask ind, stå lidt ved sovekammerdøren, hvor sønnen og svigerdatteren lå, og derefter gå stille ind. Ane var klar over, at det var lægen, der skulde hjælpe ved en fødsel; men hun turde ikke fortælle om varslet til andre end til Kristiane.

Og da Kristiane fjorten dage senere traf Ane, sagde denne, at nu

vidste hun, at enten skulde moderen eller barnet dø, for *hun havde hørt, der var begravelse, og at man sang liget ud i storstuen.*

En dag, Kristiane gik til Herning, kaldte den unge kone på hende og sagde: Jeg er så skidt, har næsten ikke sovet i ni nætter og været så ked af noget, som jeg hverken tør sige til min mand, svigermor eller min egen far og mor. Og så fortalte hun, at hun en nat *havde hørt sin svigermor gå i sine kludesko frem og tilbage i værelset ved siden af sovekammeret og klage sig: Å· ja — å· ja —.* Jeg kaldte på min mand og sagde: Svigermor går inde i stuen og klager sig — vil du ikke stå op og se efter. Men han kunde ingenting høre, var søvnig og svarede, at hun kunde komme her ind. Det viste sig dagen efter, at svigermoderen slet ikke havde været oppe, og at hun havde sovet godt. Nu var den unge kone angest for, at det var hende selv, der skulde dø; men Kristiane søgte at trøste hende med, at det skulde hun ikke være bange for, thi i så tilfælde havde det været en anden, der havde hørt varslet.

Et par måneder efter blev lægen hentet, og det sidste, den unge kone hørte, da hun blev bedøvet, var, at svigermoderen gik inde i stuen, klagede sig og sagde: *Å· ja — å· ja —.* Barnet blev dødfødt.

321. Povl Præst *hørte en aften, da han og konen sad hjemme, tydeligt salmen, Jesus dine dybe vunder, blive sunget;* men konen kunde intet høre. Da sagde Povl: Der vil snart ske dødsfald! Og ca. 10 dage efter døde Povl, efter hvad rentier Chr. Kjærgaard i Ringkøbing har meddelt *NEU.*

322. I 1915 døde toldofficiant Jørgensens datter, Dagmar, i Hejls. Varsler under hendes sygdom og død omtales nærmere nr. 56, men her skal yderlig en enkelthed tilføjes: *En nat hørte fru Jørgensen salmesang fra stuen ved siden af,* hvor pigen lå, og den samme salme blev sunget den dag, liget blev ført ud. Meddelt af repræsentant Sv. Jørgensen, Silkeborg. *H.*

323. En kone i Lovens fortalte E. Tang Kristensen følgende: En karl, der tjente hos min søsters mand i Hule, kom en dag ind og sagde: *Hvad mon det er, der synger inde i storstuen? Han havde gået i gården og hørt, der blev sunget en ligsalme.* Så lukkede han storstuedøren op, men der var ingen der inde. Manden sagde: Det er nok én af de gamle, der skal dø. Men få dage efter faldt manden ned fra et lad og slog sig ihjel. Den samme salme, karlen havde hørt, blev

sunget på begravelsesdagen. E. T. Kristensen: Sagn og overtro. 1883. 217.

324. Da Chr. Brunhede i 1867 tjente hos Niels Pilgård i Skarrild, hørte han, en aften, *han var kommen i seng, tydeligt, at man sang et lig ud, og han blev klemt helt over mod væggen, indtil sangen var forbi.* Næste morgen fortalte han, at der snart vilde dø én, og nogle måneder efter døde Niels Pilgårds første barn. Der var kun lidt plads, da liget blev sunget ud, og nogle blev trængt helt over i sengen. *H.*

325. Fra sin sejltid i Thisted fortalte toldopsynsmand Gregers Peder Gregersen følgende: Han havde lejet et værelse i et gæstgiversted, og dette værelse stødte op til en stor sal. *En nat vågnede han ved at høre salmesang og tale inde fra salen, hvor mange mennesker var samlet.* Og kort efter lå gæstgiveren lig og han blev begravet fra denne sal. *H.*

326. Lærer Andersen i Astrup fortalte, at Niels Pilgård i nabolaget til Resen præstegård flere aftener i 1867 *så doktoren køre til og fra præstegården;* men, der var ingen syge der, det var kun et varsel.

Hen på efteråret blev både konen og pigen syge og døde. Omtrent 14 dage, før pigen døde, kom præstens anden karl hjem en aften, og *da var gården fuld af vogne og heste, og i vognporten stod folk og sang salmer over et lig.* Da pigen døde, blev hun sat i vognporten, og karlen kendte da både hestene og ligfølget, som han havde set nævnte aften. *DS. II. 2. 305.*

327. Bygmester Hans Jæger i Hunderup, f. 1876, har fortalt Tobiassen Kragelund i Esbjerg, at *han og konen hørte salmesang med en kendt, gammel melodi* en tidlig morgen; men da han stod op og lukkede et vindue op, var alt stille. Kort efter døde sønnen i naboejendommen, og da blev samme salme sunget i hjemmet, før kisten blev båret ud. *H.*

328. En håndværker i Sønderborg har optegnet følgende fra Varnæs: Min søster *hørte en nat en stemme, som sang: Hvo ikkun lader Herren råde;* men hun så eller hørte intet mere. Da min tante senere kom ulykkelig af dage ved løbskkørsel, var det en forrygende storm, da hun skulde begraves, og min søster kunde kun høre den del af salmen, som hun hørte hin nat. *Sj. M. 1943. 182.*

329. Den fremragende folkemindesamler, afdøde Andreas Lorenzen, Damhus i Angel, har blandt en mængde danske folkeminder fra

Angel gengivet en lang række eksempler på varsler i Sønderjydsk Månedsskrift, og et stort materiale af hans optegnelser gemmes i Dansk folkemindesamling. Flere af disse citeres her i bogen.

330. I *Sj. M. 1937. 113,* fortæller Lorenzen om en kone på Frørup mark, f. 1842, at hun en nat vågnede ved, at *der blev sunget en salme i pisselen ved siden af.* Kort tid efter døde gårdejeren, og på begravelsesdagen blev den salme sunget, som konen havde hørt i varslet.

LIGKISTE OG LIGSKARE

NÅR folk i et syn har set en ligkiste eller et ligfølge, var de naturligvis ikke i tvivl om, hvad varslet betød, selv om de ikke altid kunde være sikker på, hvem det gjaldt. Ejendommeligt nok har de synske ikke alene kunnet se ligskaren men også ofte kunnet kende både heste og folkene; men endnu mærkeligere er det, at man har mange beretninger om, at den, der mødte en ligskare, dog uden at kunne se den, blev kastet omkuld af hver vogn, indtil vedkommende kom ud ved siden af vejen.

Derfor var det et gammelt og velkendt råd, at man ikke måtte gå midt på en vej, når man var ude (især) om natten — hvad man jo heller ikke må nu; men af anden grund. Her er nogle eksempler på, at synske folk har set en ligkiste og en ligskare som forvarsel, flere findes i andre afsnit:

331. Den 82årige (i 1956) Marie Clausen i Sunds fortalte, at hun havde en broder, der tjente hos fortælleren i Vistorp. Engang broderen havde været hjemme at besøge deres syge fader, Ole Thomsen i Simmelkjær, kom han ligbleg tilbage og sagde: Nu dør far! Han havde i et syn *set, at man bar hans ligkiste ud. H.*

332. En pige i Kisbøl, Lejrskov s., vilde i mørkningen gå i seng, da så hun gennem vinduet, at *to mænd kom bærende med en ligkiste,* og den ene af disse var barhovedet. En tid efter døde en gammel mand, og da snedkeren og hans svend kom bærende med kisten til hjemmet, hvor liget lå, var der stærk storm, og da blæste svendens kasket af. *DS. II. 411.*

333. En dag lidt før aften i november kom fader, fortæller Johs. Pilgård i Ejsing, og spurgte, om jeg vilde med på andetræk på Lille-

fjord. Jeg var dengang 16 år og havde fået fat på et forladegevær. Jeg fik ikke bøssen skudt af ved denne lejlighed, men tog fænghætten af, og fader sagde, at jeg skulde sætte bøssen ind i hans skab i storstuen. Da jeg kom der ind og så hen mod gæsteværelset, syntes jeg, trods jeg var sikker på, at døren dertil var lukket, *at der stod en ligkiste der inde,* hvor der ellers altid stod en servante.

Midt i januar døde min bedstemor. Jeg var i marken om formiddagen, og da jeg kom hjem til middag, var mor og et par søstre ved at klæde liget i gæsteværelset, og da jeg kom der ind, stod ligkisten, hvor jeg havde set den før. *H.*

334. Min mor var fra Hobroegnen, fortalte Laurits Præstgård i Gevninge. Som ung pige tjente hun i en kro. Da hun en dag blev sendt ud i loen, kom hun forskrækket tilbage og sagde, at *der lå et lig der* ude. Men, da man fulgte med hende der ud, var der intet at se.

En tid efter kom der en fremmed mand ind i kroen og bad om logis. Straks, da fortællerens mor så ham, udbrød hun: Der er han! Forbavset spurgte man, hvad hun mente, og da sagde hun, at det var den mand, hun havde set som lig. Manden var imidlertid rask; men næste morgen fandt man ham død, og da blev han lagt ud, hvor mor havde set ham. *H.*

335. Forhenv. Auktionsmester Andreas Jensens kone, Marie, i Hvide Sande fortalte mig følgende: Sammen med en præstekammerat vilde hun en aften gå hen til Jens Iversens for at lege. Da de kom til huset, keg de ind ad et vindue og så, at Jens's far, Iver Simonsen, sad for bordenden, karlen syslede med et fiskegarn og konen vuggede et lille barn. Da kom der en mand forbi hushjørnet, og *han bar noget under armen,* og Marie tænkte: Det er nok lunger til *e's* (fiskemadding). De vilde have haft pigen, Jensine, med ud at lege; men da de så den fremmede, gik de hjem. Men bag efter hævdede Jensine, at der slet ingen fremmede havde været der hin aften.

Kort efter døde Jens Iversens barn, og da så fortælleren, at snedkeren kom med en lille kiste under armen. Det var det, pigerne havde set varsel for. *H.*

336. En tid før jul i 1955 puttede en moder i Sinding sit lille halvandet år gamle barn og bad fadervor over det. Pludselig så hun i et syn, at *der stod en ligkiste ved siden af.* Dagen efter blev barnet dræbt af en bil. *H.*

337. Som tolvårig dreng var Jens Chr. Andersen, der nu er på De gamles hjem i Tarm, og er f. 1872, sammen med sine søskende på besøg i Kyvling ved Lønborg. Det var i mørkningen, de gik, og fortælleren løb foran de andre. Da så han, at der ved Bølbanke *kørte en mand langsomt med en hjulbør, og på den stod der en sort kasse på tværs.* Jens Chr. blev så ræd, at han løb tilbage til de andre; men da var synet borte. Knap efter døde fortællerens lille søster af hjernebetændelse, og da hentede faderen ligkisten hos snedkeren på deres hjulbør ad den vej, hvor Jens Chr. havde haft synet. *H* .

338. Laurs Kr. Laursen, Labing pr. Harlev meddeler: I foråret 1944 døde vor købmand pludselig. En fredag var han nede hos os, søndag aften havde han selskab, og mandag kom han på amtssygehuset i Århus. Da jeg så ambulancen, sagde jeg til min hustru: Jeg går lige op og siger farvel til Sørensen, for nu ser vi ham ikke i live mer. Tirsdag morgen døde han, og jeg vidste, at det vilde gå således, for en tid i forvejen *havde jeg set ham i en ligkiste ude i sygehusets kapel. H.*

339. En vinter var teglbrænder A. Andersen afløser for en dagvognskusk, der kørte mellem Lemvig og Humlum. En dag kunde han ikke køre igennem for sne og måtte overnatte i et hus. Da han vilde gå gennem storstuen og ind i værelset, hvor han skulde sove, *så han, at der stod en kiste med et lig i stuen.* Han gik tilbage til værtsfolkene og sagde: I kunde godt have sagt, at der ligger et lig i stuen! Men det var et varsel, der var ingen død i huset. Næste morgen blev der snakket en del om dette syn, og da sagde en gammel aftægtskone: *De æ nok mæ, dæ æ båj atr;* og kort efter døde hun. *H.*

340. Fru K. i Hammerum fortæller følgende fra sin svigerfaders begravelse: Hans kiste stod ude i maskinhuset, og da vi stod omkring kisten, siger en pige, der havde tjent hos os i tre år, og som nu var kommen til begravelsen: Denne situation har jeg drømt fuldstændig, som vi står her. Det var noget, vi aldrig kunde glemme, siger fortælleren. *H.*

341. Ebbe Povlsen i Ådum ved Tarm fortalte, at hans far en aften kom ind fra laden og sagde, *der var pyntet med gran og blomster, og der stod en ligkiste,* og så blev han forvildet og kunde ikke finde ud; men ud kom han dog omsider.

Fortællerens far blev en tid efter syg. Da en nabo en dag havde

været inde at se til patienten, sagde han ved afskeden til fortælleren, at *han havde set patientens ligskare, der var 7 vogne; men han kunde ikke forstå, at der lød et stort skrald.* Faderen døde, han kom til at ligge i laden, og da man på begravelsesdagen kørte ned af en bakke, lød der et stort skrald, idet en vognstjært løb ind i vognen forved. *DFS.*

342. Frk. Glud fortalte fra den tid, hun var lærerinde på Grinderslev kloster, følgende: En aften, vi kom kørende hjem, stod folkene sammenstimlet udenfor gården. Den gamle røgter havde samme aften set en ligskare komme sydfra med landevejen op mod kirken, *»og der var én med sådan en sær hat.«* Hen på sommeren døde provst Møller i Breum, og i følget sås amtmand Breton fra Viborg med trekantet hat på! *DS. II. 459.*

343. I foråret 1845 døde pastor Lund i Ø. Tørslev ved Randers. Længe før, præsten blev syg, fortalte dennes karl lærer Sørensen, at han havde set et ligfølge gå ud fra præstegården, og der var flere præster i følget, men deres præst så han ikke, og ligfølget gik ikke den sædvanlige kirkevej gennem alléen, men gennem køreporten. Da præsten skulde begraves, traf det ind med tøbrud, vandet stod over gangen i alléen, og derfor måtte følget gennem porten. E. T. Kristensen: Sagn fra Jylland. 1880, 252.

344. I niårsalderen kom Chr. Gabs til at tjene hos en mand i Hodsager, det var i 1896. Manden tog mod drengen hos købmand Mortensen, og så gik de ad hjemmet. Christen gik midt på vejen ved siden af sin husbond, og da skete der det mærkelige, at *drengen faldt 3—4 gange, trods vejen var jævn.* Hvordan er det, du går og dratter? spurgte manden, idet han trak Chr. til side. Men, da der kort efter indtraf et dødsfald, og ligtoget kom den vej, sagde manden: Ja, nu forstår jeg, hvorfor du faldt den dag. *H.*

345. Min svigermor var en meget gudfrygtig kone, og hvad hun fortalte, det kunde man stole på, skriver Thomas Andersen i Tingskovgård, Hauløkke ved Fredericia. Da han en soleklar eftermiddag i sommeren 1924 kom hjem fra marken, stod hun udenfor gården, og da sagde hun: Nu lever Mette (deres nabokone) ikke længe. Forbavset spørger fortælleren: Hvordan kan du sige det? Jo, lød svaret, *jeg har set hendes ligfølge* lige nu, før du kom. Så fortalte hun, at *der var 12 vogne og hvilken kulør hestene, der gik for ligvognen,*

havde. Skaren kom forbi vor gård, der ligger ca. 100 meter fra vejen.

På den tid lå nabokonen syg, og hun døde få dage efter. Vi var jo meget spændt på, om svigermors syn kom til at passe, men det gjorde det. *Hun var f. 1852, havde aldrig set et varsel før og kom heller ikke til at opleve et sådant siden.* Hun døde i 1935. H.

346. En dag spurgte lærer G. P. Thomsen graveren, Jens Johansen i Sønderho, om denne ikke havde oplevet noget mystisk. Svaret lød. Jo, Thomsen, du ved, jeg er jæger og at jeg ikke er nogen kryster, er meget ude om aftenen og undertiden sent om natten. For en del år tilbage havde jeg en mærkelig oplevelse, det var under den spanske syge. Jeg kom en aften gående nede fra havnen med min bøsse. Da jeg kom i nærheden af et bestemt hus — det var så klart, at jeg kunde have set en skilling på jorden — *så jeg en stor ligskare, den største, jeg nogensinde havde set,* fra huset forbi mejeriet og købmandens. Jeg skammer mig ikke ved at sige, at hårene rejste sig på mit hoved, og jeg var så angst, at jeg tænkte på at gå udenom i stedet for fremad; men så forsvandt synet, og det kan nok være, at jeg var hurtig til at komme hjem. Men otte dage efter døde købmandens søn af spansk syge; medfølelsen var stor, og man havde ikke før set så stor deltagelse ved en begravelse der. *H.*

347. Efter Chr. Clausen i Refshale har Jens Jensen optegnet følgende: Jens Brødkusk i Vinderslev tjente som karl i Palstrup. En aften gik han og et par andre karle ude på landevejen, og *som de nu går, falder de alle tre, og det gentog sig tolv gange.* Nogle dage efter døde en husmandskone på gårdens mark, og da hun blev begravet, var der tolv vogne. Skovlovringer, 1936. 161.

348. Bitte Povl i Kragelund *faldt en aften,* han gik hjem fra Bedhøj skole, bedst som han gik, og *det gentog sig 6—7 gange* — så gik han til siden af vejen og faldt ikke mere. Få dage efter døde en mand i Bedhøj, og Povl troede, det var hans ligfølge, han havde været i. *DS. II. 489.*

349. Handelsmand P. Winther i Bedsted på Thy er synsk, og han har fortalt mig flere ejendommelige træk. En aften trak han sin cykel op ad Vejlegårds bakke, mellem Bedsted og Vestervig. Han trak ved venstre side af vejen. *Pludselig blev han smidt i kåld,* så kom der som en skygge og så *en ligskare på 30 eller flere vogne* — det var før bilernes tid — og fortælleren kunde tydeligt kende alle

Villerupmændene. Hestene var fede, livlige og *spæld't*, for det var midt på vinteren. Det var en gammel mand, Kræn, der gik forvarsel for, og han døde kort efter. Men da Winther hin aften ikke syntes, at han kunde komme forbi de mange køretøjer, der holdt ved Vestervig kirke, så trak han cyklen tværs over en mark til landevejen længere nede.

Efter sin konfirmation kom P. Winther til at tjene i Teglgård som anden karl. En aften, han havde været hjemme med vasketøj, vilde han på tilbagevejen gå lige til med en markvej til landevejen og trak derfor sin cykel foreløbig. Pludselig *blev han smidt i kåld, og han kunde ikke rejse sig.* Da kom der en skygge, og så *passerede en ligskare forbi ham. Forrest kørte Niels Væver med sine sorte heste, og Peter kendte alle folkene og køretøjer, hans forældre kørte i en »sjerebang« med to brune øg for* osv. *Først, da ligskaren var kommen forbi, kunde han rejse sig;* men han var overvældet og stod længe stille — det var ikke fem minutter siden, han havde sagt farvel til forældrene. Men næppe otte dage senere blev en gammel klinker, Jens Povlsen, der var deres nabo, kørt den vej, da han skulde jordes. *H.*

350. Chr. Christensen »Kusk« fra Bejsnap i Ølgod gik til gymnastik i Lindbjerg. En aften, han var kommen temmelig sent afsted, havde han fart på, og da *faldt han tre gange,* og da så han, at det var en ligskare, han var kommen i. Den kom fra en ejendom i List, og *for én af vognene var der en rød og en hvid hest.* Gymnastiklæreren udbrød, da karlen trådte ind i salen: Men, hvordan er det, du ser ud? Gymnastiktøjet, som han løb i, var jo blevet snavset. Så fortalte karlen, hvad han havde oplevet; og han kom senere til at se ligskaren i virkelighed. *H.*

351. Frøavler Petersen flyttede med frøavler Hvidbjerg til Pajberg i Borbjerg. På den tid kom han en aften i udkanten af Vinderup by forbi en ligskare, hvor flere vogne fulgte efter. Han undrede sig over tidspunktet for en begravelse; men det var kun et varsel. En tid efter, da han cyklede hjem, mødte han en eftermiddag på samme sted en ligskare, og da kunde han kende, det var den samme, han tidligere havde set. *H.*

352. Sagfører Valeur i Herning fortalte, at de i hans hjem havde en pige, Ane, der senere blev gift med Jens Andersen, og hun var

Fru Christiane Jørgensen, Kjær-mølle, Hejls, f. 1876 d. 1955. Hendes syner er omtalt nr. 47, 56, 209, 287, 317 og 322

Fru Abelone Øhle, Sønderho, f. 1861. Se nr. 509.

synsk. En dag fortalte hun Valeurs moder, at nu vilde skomager Kjærs moder, der lå syg, snart dø. Pigen havde set hendes ligskare. Kort efter døde fru Kjær. Begravelsen foregik på den gamle kirkegård, og der var mange vogne. Blandt andre var Lukas Tronhjem fra Store Albæk kørende i en holstensk vogn. Da fortælleren, der var syv år, og hans fem år ældre broder kravlede op i denne vogn, råbte Ane: Der er drengene! Hun havde i varslet set, de kravlede op i vognen. *H.*

353. Pæ Langborg i Karup havde en søster, Mette Larsen, der var gift i Sørup. Engang hun var kørende til Karup, så hun en ligskare, som hun beskrev nøje, og kort efter døde en mand i Resen, på hvis ligfærd beskrivelsen passede. *H.*

354. Jens Jensen, Søndergård, Agerskov i Bording, fortalte følgende oplevelse: I 1886 var jeg en dag på odderjagt nede ved åen. Bedst som jeg gik der, det var ikke rigtig mørkt, *så jeg, at der holdt nogle vogne og gik nogle folk hjemme østen for gården.* Hvem kan det dog være? tænkte jeg; men så forsvandt synet. Først da jeg kom i seng, fortalte jeg min kone, hvad jeg havde set og sagde: Nu tænker jeg, at din bedstemor snart lister af. Det kan jo tænkes, at det bliver en af os to, svarede hun tankefuldt. Det blev hende. Et halvt år efter døde hun. Den dag, hun blev begravet, holdt der vogne og folk øst for gården, som J. J. havde set. *H.*

355. Jens Herup i Vinderup fortalte, at han som 5—6 års dreng omkring 1907 oplevede følgende: Forældrene boede i Smedemark, en km udenfor Lihme i Salling. En dag skulde jeg og min lidt ældre broder gå over til vor moster i Vadum, ca. 3—4 km borte. Vi holdt hinanden pænt i hånden og gik i vejens højre side, jeg nærmest hjulsporene. Det var i skumringen, vi nærmede os Lars Olesens gård lige ved vejens højre side. *Ved Ålbæk begyndte jeg at falde og kunde ikke holde mig på benene, hvormeget jeg end anstrengte mig, og jeg blev væltet brutalt omkuld 12—13 gange,* og tilsidst var jeg medtaget af knubs, gråd og snavs; men jeg sansede dog, at *der kom et lys ud fra Bul Kurups gavlvindue,* hvad min broder ikke kunde se. Hendes hus lå i vejsvinget.

Min broder fortalte moster, hvorfor lille Jens så så medtaget ud, og hun sagde: Nå — så har I været i en ligskare, og så vil Bul Kurup snart dø!

Kort efter døde den gamle kone. Huset var lille, døren snæver, og derfor måtte hendes kiste ud gennem gavlvinduet. Ved begravelsen var der 12 (13) vogne, der kørte, hvor Jens faldt, på vej til Lihme kirke. *H.*

356. Omkring 1860 kom Chr. Brunhede en aften ud fra skomageren i Borris, og da mødte han en stor ligskare nord for Duedal. *Han smuttede ind mellem et par vogne* og kom ud til den anden side. Et par år efter traf han netop på samme sted en rigtig ligskare, det var gamle Mads Ahle eller Mads Gåsdal, der skulde begraves, og da smuttede Christen ind mellem to vogne.

357. Sidste gang, samme fortæller oplevede noget af den slags, var, da han omkring 1910 boede i Borris. Da *hørte han lyden ligesom af en række tallerkner, der faldt;* men det var en mand, der skulde til begravelse. Han spændte fra i gården, og idet vognstangen faldt ned, fremkom lyden, som Christen havde hørt. *H.*

358. Fru L. i S. havde, ligesom flere af sine søskende, deres fader og bedstefar, evnen til at kunne se syner. Hun mindes fra sin barndom, at hun en dag gik henad en landevej sammen med sin broder, der gik lidt foran. Pludselig så hun et ligtog komme imod dem. Hun sprang frem, greb broderen og trak ham over i grøften; men drengen, der ingen ting kunde se, blev både forskrækket og vred. Pludselig var synet borte, og fortælleren blev underlig tilmode. Da de kom hjem, fortalte pigen, hvad hun havde set, og moderen svarede: Vent, nu vil der snart ske noget!

Tre uger efter døde en gårdmand, deres nabo, og på begravelsesdagen gik ligtoget omtrent, hvor fortælleren havde haft synet, og det var akkurat de samme heste osv. *H.*

359. I en optegnelse i *DFS.* fortælles fra Lolland om en mand, der en nat kørte forbi Danemare kirke, at han mødte et ligtog og måtte holde til side. Han blev så forskrækket, at han ikke kunde røre sig, og *hestene kunde ikke trække vognen ud af stedet, før toget var forbi.* Fortælleren *hørte også, at følget gik inde på kirkegården og sang.*

360. En gammel skrædder i Stokkeby på Ærø mødte en aften en ligskare og blev tvunget over mod grøften, efter hvad fhv. kromand Peter Klausen i Dunkjær har fortalt mig. Og senere mødte skrædderen ligskaren i virkelighed. *H.*

361. Medens Niels P. Pedersen sidst i 1880erne som ung karl var

smed i Feldborg, gik han en aften sammen med Peder Blæsbjerg, der tjente i Rotvig, og nogle andre over til dans hos Knud Kusk, og hver gik med sin pige. *Pludselig faldt Niels og pigen midt på vejen, og det gjorde det næste par ligeledes.* Da råbte Peder Blæsbjerg: Ka I ikke se, at I møder en ligskare — gå til side! Det gjorde de, og nu var der intet i vejen. Den gamle fortæller føjede til: Det er lige så sandt — men vi andre kunde ingenting se. Bagefter beskrev P. B. ligskaren nærmere. *H.*

362. Teglbrænder A. Andersen i Lemvig var meget synsk, indtil han var 50 år; men siden oplevede han ikke at se eller høre varsler. Denne evne havde han nok efter sin mor, der bl. a. fortalte, at *hun en aften mødte en ligskare og blev trængt ned i en grøft, ved hvilken lejlighed hun mistede en træsko.* Fortælleren, teglværksbestyrer Andersen i Ilbro, og hans datter har derimod ikke denne evne. *H.*

363. En eftermiddag, da Severin Olesen, nu i Borbjerg, kørte til Djeld, så han på vejens bakkede terræn skiftevis 4 og 5 vogne dukke op. Der vil ske noget i Sevel Skovby, sagde Severin, da han kom hjem, idet han var klar over, at det kun var et varsel, han havde set. Hen i slet, det var 1916, døde der en kone i Skovby, og da man på begravelsesdagen holdt øje med vejen, så man skiftevis 4 og 5 vogne dukke op og forsvinde over bakkerne. *H.*

364. Christine Hjort, f. Thomsen, hentede som lille pige mælk i en gård ved Haderslev. En aften, hun kom med mælken, *så hun mange folk med høje hatte på udenfor hjemmet.* Hun fortalte sin mor, hvad hun havde set; og da moderen næste aften selv hentede mælk, *oplevede hun at se det samme syn.* Nogen tid efter døde deres nabo, Søren Simonsen, og da Christine en aften kom med mælken, var en stor ligskare forsamlet for at føre den døde bort. Medens fru Hjorts moder altså også var synsk, så har hendes søn, der er maler, ikke denne evne. *H.*

HESTE FOR LIGVOGNEN

I ældre tid lagde bønderne altid mærke til de heste, folk kørte med, og det er derfor en selvfølge, at det vakte særlig opmærksomhed, når en mand kørte med et par heste, som man ikke havde set før.

I beretningerne om varsler for ligtog er der en del, hvori fortælles, at en mand kommer til at køre med andre heste end de, han havde, da varslet blev set, eller med andre end de, han vilde have kørt med; og i adskillige tilfælde har man forgæves søgt at handle modsat varslet. »Hvad skæbnen engang vil, det kan man ej undgå.«

Var der bryllup eller begravelse et sted, så talte de, der stod og så efter skaren, altid vognene, og derfor er det også naturligt, at den synske ofte opgav vognenes antal, tit også vognenes rækkefølge, når det var folk og heste, som vedkommende kendte.

365. I Rødding Østermark levede i sidste halvdel af forrige årh. en lidt *stjampet* mand, Jørgen Sørensen Høeg, der forudså de fleste dødsfald og andre begivenheder indenfor hans kreds. *Forud for en nabos død forudsagde han, at der var 5 hvide heste i ligfølget,* og hvor de vilde gå. Et par tilhørte Oxholm, og et par gule var Skrumsagers. *H.*

366. En klar sommeraften gik håndværkerne hjem fra Lyng i Sdr. Felding, og da så murer Frands Frandsen en ligskare — *der var en sort og en hvid hest for den forreste vogn, hvorpå der stod en sort ligkiste, og der var seks andre vogne.* Men tre uger efter så Frandsen en ligskare, der kom kørende med Frederik Elkjærs fader, akkurat, som han havde set hin aften. *H.*

367. Karen Gregersen i Bjarslev så ofte varsler. En morgen, hun kom ud, *så hun at deres vogn var forspændt, og at den ene hest lagde sit hoved over den andens hals.* Da hun kom ind, sagde hun til manden: Du kommer snart ud at køre; men du handler heste forinden, for *det var en fremmed hest, der var spændt for.*

En tid efter skulde manden til en familiefest i Koldbjerg. Den ene af hans heste blev syg, og så lånte han én af naboen. Men idet han vilde stige på vognen, lagde den fremmede hest sit hoved på den andens hals, som pigen havde set. *DS. II. 400.*

368. Fra Jens Kamps samling gengives følgende: I et hjem i Ryde havde de en synsk pige. En middag, de sad og spiste, smed hun skeen, sprang hen til vinduet og sagde: *Så, der kører de med hende!* Det var nabokonen, der havde ligget syg nogen tid. Og så fortalte pigen, at *der var en sort og en brun hest for ligvognen.* Men det kunde ikke passe, mente man, for denne mand kørte altid med to sorte eller to brune. Et par dage efter døde konen. Men på begravel-

sesdagen blev den ene af de sorte heste syg, og så tog manden en brun i stedet. *DS. II. 2. 525.*

369. Pastor Joh. Zerlang i Gram fortalte E. Tang Kristensen: Kort efter mine forældres bryllup blev min fader meget syg, og ingen troede, at han kunde komme sig. Lidt vesten for Ørdrup boede en gammel smed, som var synsk. Han kom en dag til min moder og sagde, at der ikke var nogen mulighed for hendes mands helbredelse, han *havde natten i forvejen set hans ligskare, og han kunde se, at der var to sorte heste for ligvognen,* så ligtoget måtte da være kommet fra Skovsbjerg. Men, han kunde ikke forstå, at *der på ligvognen sad en karl og en pige, som han ikke kendte.*

Min fader kom sig mod forventning, og de sorte heste blev solgt. I mange år havde vi ingen sorte heste i Skovsbjerg, og den gamle smed døde. En ny slægt vokste op, og fortælleren var med i treårskrigen. I den tid døde faderen. Soldaten var da hjemme til begravelsen. Imidlertid havde de atter fået sorte heste på Skovsbjerg, »og på ligvognen sad jeg ved min ældre søster. *Ingen af os var født, dengang smeden så min faders ligskare i forvarsel,* og det var da rimeligt nok, at han ikke kendte nogen af os, der sad på vognen.« *DS. II. 2. 394.*

370. Som ung mand stod J. L. i Madum og så ud af et vindue, at *der kom en vogn kørende med en ligkiste omme fra nabogården. Det mærkelige var, at vognen blev trukket af et par brogede heste,* og han vidste, at der *ikke fandtes sådanne i hele sognet.*

En tid efter kom en gammel mand, der gik på omgang, ind i nabogården. Ved middagsbordet havde han det uheld at få et øreben af et torskehoved i luftrøret, og så kvaltes han. Kristen Kirk fra Madumflod blev *båj'e* til at køre liget til kirke. Han havde et par røde heste; men da han kørte, hvor J. L. havde set varslet, kom der en *snøæ'l, og klatter af tøsneen lagde sig på hestene, så de blev brogede. H.*

371. Museumsforstander J. A. Trøstrup i Herning var ellers ikke synsk; men han oplevede følgende, medens han var lærer i Torsted: En aften, han havde ringet solen ned og vilde gå lidt op ad marken, kom han tilfældig til at se mod øst, og da *så han en vogn med fire rejseklædte mænd komme kørende, og han lagde mærke til, at den ene hest både havde noget hvidt på hovedet og på begge forben.*

Men da han lidt efter så efter vognen, var der ingen, og den kunde umulig være kommen forbi ham.

Trøstrup undrede sig meget over, hvad det kunde være, og han omtalte synet ved flere lejligheder, blandt andre steder, da han engang var sammen med nogle slægtninge.

Nogle år efter døde Trøstrups kone, det var i 1891 den 7. marts. Da kom hans tre brødre fra Timring samt svogeren fra Bukkjær kørende til begravelsen. Da Trøstrup gik ud for at hilse på mændene, sagde den ene: Ved du, hvad jeg sagde, da vi kørte syd for kirkegården? Nej, svarede Trøstrup, det kan jeg jo ikke vide. Da sagde broderen: Den vogn, du havde set, og som du fortalte om, var vistnok vor! Og da Trøstrup så til hestene, *var den ene hvid i hovedet og havde hvidt på forfødderne.* Trøstrup sagde da: Det passer nøjagtig til det, jeg så. (Jvf. Hardsyssels årbog, 1914. 149).

372. I Lobager var der o. 1900 en dreng, der var meget synsk. En dag så han *en vogn komme forbi med en ligkiste, og vognen var forspændt med en brun og en skimlet hest.* Fire uger efter døde en mand, der havde tre heste. *Man spændte to brune for ligvognen; men de vilde ikke trække, trods en mand tog ved munden af dem. Så skiftede man den ene og spændte en skimlet for, og nu var der ikke noget i vejen. DFS.*

373. En mand i Kyvling ved Tarm kunde se alting. Ved et bryllup stod han og snakkede med Jens Varisbøl, og da sagde han, at der snart vilde blive en begravelse, og at *Jens da vilde køre med en skimlet hest,* hvortil Jens bemærkede: Ja, du kan da også se alting!

Imidlertid døde der én, og Jens Varisbøl blev bedt med. Nu mindedes han, hvad der var varslet, og så tænkte han: Det skal blive løgn! Han havde tre heste; men det viste sig, at *den ene hest var blevet lam på begravelsesdagen, og så måtte han tage den skimlede.* Det var der megen snak om i fortællerens, Jens Chr. Andersens, ungdom. *H.*

374. Hos Per Meldgaards i Hvinningdal havde de en pige, der en aften, hun kom fra malkning, sagde, at der snart vilde komme et lig fra gården — *der holdt et tog af vogne, og de sorte heste skulde trække ligvognen.* Man lo dengang ad hendes synskhed. Imidlertid døde manden, og den dag, han skulde jordes, skulde fortællerens, lærer Meldgaards fader, Rasmus Meldgaard, hente hestene. De havde

fire. Men for at trodse varslet *skulde han hente den brune og den grå; hestene gik ude.* Men, det var umuligt at fange den grå, der ellers var så tålig som et lam, og de brugte forgæves alle mulige kunster for at lokke dyret. Så måtte de tilsidst tage de to sorte, som pigen havde set. *DS. II. 450.*

375. En dreng på Kiddegård *så en aften en ligskare, hvori naboen kørte med sin brune hest, og han havde trekantet hat på.* Forskrækket løb drengen ind og fortalte sin fader om synet, og så fik naboen det at vide. Det skal endda blive løgn, sagde manden, den hvide skal for, og jeg tager min nye hat på! En tid efter blev manden bedt til at køre med et lig. Under skoningen blev den hvide hest stukket og halt, så han måtte tage den brune, og da han ikke i skyndingen kunde finde sin nye hat, så tog han den trekantede. *DS. II. 2. 522.*

376. Fra en vestjysk gård fortæller Jens Kamp følgende: Man manglede en brønd, men ingen brøndgraver i egnen havde mod på dette arbejde, da der var et tykt lag flyvesand. En dag i 1848 kom der tre fremmede brøndgravere, der vilde grave brønden. De fik at vide, at det var farligt, men de mente, de ofte havde gravet en brønd, hvor det var værre, og årstiden var gunstig. Arbejdet gik rask for hånden, og de kom igennem flyvesandet; men en dag, de alle var nede i brønden, gav stiverne efter for sandet, og så omkom de.

Om morgenen, de skulde begraves, spurgte karlen sin husbond, om han ikke skulde spænde de hvide køreheste for den forreste ligvogn, »thi for nogen tid siden *havde en gammel mand set en ligskare med tre lig komme ud fra gården, og for den forreste vogn var to hvide heste.*« Karlen mente, det var bedst, men rettede sig efter varslet; men manden, der ikke troede på den slags, befalede, at man skulde spænde de to sorte heste for, og så skulde én af hans bedste karle køre. *Hestene kom for; men de vilde ikke trække.* Så lod manden et par andre spænde for; men resultatet blev det samme; det var ellers et par gamle, sindige krikker: *men man kunde ikke drive dem ud af porten. »Så kom da endelig de to hvide for,* og man skulde ikke tro det, men sandt er det, at *med disse var der ikke det ringeste i vejen,* de gik straks, og skjønt det var et par unge dyr, førte de sig meget rolige.« *DF. 271.*

377. En snedker, der havde arbejdet i Voerladegård kirke, fortalte, at han havde set N. J.s begravelse, og at P. P.s heste var for

ligvognen. Han nævnte også, hvem der bar liget ind i kirken; men folk mente, det var sludder, for mandens egne heste skulde naturligvis for vognen. Ved begravelsen blev N. J.s heste syge, og så kom de fremmede heste til at trække vognen, efter hvad Max Møller Hansen har meddelt mig. *H.*

377b. En dag, Rothenborg fra Damslette på Møen red i nærheden af Marienborg, blev hesten pludselig sky og vilde ikke længere. Ved at følge hestens bevægelse så R. et *ligtog, og at ligvognen var forspændt med fire sorte heste.* Dagen efter døde kammerherreinde Tutein; det var hendes ligskare, som R. havde set varsel for. Optegnet til *DFS.* af Gunnar Knudsen.

378. En aftægtskone i Salten skov fortalte, at de engang havde en karl i Bakbjerg, der var fremsynet. En aften så han en ligskare i den gård, hvor han arbejdede som træskokarl. Da han kom ind, sagde han: *Her kommer snart et lig ud af gården, og følget er stort. Det bliver et voksent menneske, kunde jeg se på kisten. Du har et par brune heste nu; men inden liget kommer af gårde, får du et par hvide,* og jeg kunne se, at du ikke er i gode luner. Manden og de andre lo ad ham.

En måned efter lå nævnte træskokarl lig. I mellemtiden havde manden byttet heste og fået et par hvide. Og grunden til, at han var i ondt lune, var nok, at han ikke kunde finde sin pisk. *DS. II. 452.*

379. Niels P. Nielsen i Adsbøl, Strellev s., fortalte, at hans fader, der var skomager og landmand, havde tre svende, og at den ene af disse var synsk. Der skulde være bryllup i nabogården, og en aften, skomageren og hans svende sad inde, og derfra kunde de se over til nabogården, siger den synske: Hvad er det — *der kommer 14 vogne, og nr. 4 har en hvid hest for!* De andre kunde intet se; men der blev jo snakket en del om svendens syner. For nu at slå den snak ned, gik man i bryllupsgården hen og bød 15 kørende mænd, og yderligere bestemte den mand, der skulde køre som nr. 4, at han vilde køre med en brun og ikke med en hvid hest.

Imidlertid blev én af hestene syge, så han måtte tage den hvide, og folkene til nr. 15 vogn blev syge og kom ikke med; og da skaren kørte fra gården, kunde man fra skomagerens se, at svendens syn kom til at passe. *H.*

380. I Nørballegård, Starup sogn, lå en karl syg. Der kom en kammerat for at se til patienten; men da han kom til enden af stuehuset og ser ind i gården, holder der *en vogn med en ligkiste, og vognen er forspændt med et par sorte heste.* Karlen vender straks om og går ned til Hesselballe, hvor han fortæller, at Julius Mikkelsens karl er død. Det blev imidlertid hurtigt opklaret, at det ikke passede; derimod dør Hans Thomsen i Skjærup ret pludseligt, og han bliver ført til sit gamle hjem, Nørballegård, for at blive begravet på Starup kirkegård.

I Skjærup havde de *to røde heste,* og da liget skal føres til Nørballegård, er den ene hest blevet lam, og så *fik de en nabo til at køre, og denne havde to sorte heste.* Fortælleren, Thomas Andersen i Erritsø, var med til begravelsen, og tildragelsen gjorde et dybt indtryk på ham. *H.*

381. En skolepige, der tjente i Bækby, Husby s., fortalte, at *hun havde set et ligtog på 13 vogne komme kørende ad klitvejen op imod kirken.* Det var en vej, der kun blev brugt i nødsfald, når den egentlige kirkevej var ufarbar.

Så dør der én på klitten, og da liget skulde jordes, var der strid om kirkevejen, hvorfor man kørte ad den dårlige vej. Både præsten og degnen havde hørt om varslet, og da de stod i degnens stue, siger præsten: Nu skal vi endda se, om Ane Dortes spådom går i opfyldelse. I det samme kommer ligtoget til syne, degnen tæller efter og udbryder: Ja, så min sjæl kommer de der alle tretten! *JF. 311.*

382. I tre år tjente Jens Majlund som anden karl i St. Lonnebjerg i Sinding. De to karle lå sammen. En aften kom forkarlen, der hed Jacob, hjem fra Nøvling, og han gav Jens, der var gået til ro, et puf i siden og sagde: Jeg kan fortælle dig noget, der vil snart dø en hos os. Og så fortalte han, at *han havde mødt ligskaren, der kørte fra gården, og han fortalte, hvormange vogne, der var, og hvem der kørte. Først kørte sønnen, Klaus Peder, der nylig var kommen hjem fra Amerika* og havde overtaget gården, og *så kørte Frits Sander og derefter konens broder, Mads Stausbøl osv.* Dertil bemærkede Jens, at det kunde da ikke passe, for Mads skulde, efter den gængse rangforordning (slægtskab), køre før Frits. Lad os se! sagde Jacob.

Et par måneder efter døde der et lille barn i gården. Ved begra-

velsen skulde Mads køre som nr. 2; men en plag, som han havde for, slog over skaglen, og da gjorde Mads tegn til Frits, at han skulde køre frem. Jens Majlund blev meget overrasket, da han så, at varslet gik i opfyldelse. *H.*

383. Kræ Ulfkjær i Ulfborg *so' møj'*, sagde hans sønnesøn, Chr. Andersen, men han snakkede kun om sine syner, når han blev fuld, hvad han dog ofte blev. Denne synske evne gik i arv til sønnen, Anders Ulfkjær og til dennes søn, Lars Kanneworf, der begge var både smede og kloge mænd. Om Lars' synskhed har jeg blandt andet optegnet følgende træk:

384. En aften, han havde været henne at se til en gammel syg kone, An Lisbet, fulgtes han på hjemvejen med Lars Sørensen og Kirstine. Hun fortalte mig, at Lars standsede flere gange, og da hun spurgte: Vil du ikke med? svarede han: *A ska nåk kom'!* Siden fortalte han, at *han havde været i An Lisbets ligskare, og han gjorde rede for, i hvilken rækkefølge vognene vilde komme, og hvem, der var til fods;* og det kom til at passe, da An Lisbet blev jordet.

En anden gang, Lars Kanneworf og Lars Sørensen var til begravelse, og de om aftenen fulgtes ad hjem, stod Lars Kanneworf længe stille og trippede, og så sagde han: *De er så mørk!* Kirstine sagde da til sin lille søn, der var med: Gå hen og tag ved hans hånd. Det gjorde drengen, og så gik de to ind på marken, og da sagde Lars: *No er de lyst!* Men næste morgen fortalte han, at han havde havde været i en gammel kones ligskare henne fra Vesterby i Rindum. Hun døde kort efter. *H.*

385. En aften, Johannes Nielsen skulde ud at fodre hestene hos sin farbroder, Kjeld Mathiasen i Egelund, Haderup s., *holdt der en stor arbejdsfjedervogn, forspændt med to røde heste i gården. Manden havde sin grå kørekappe trukket op over hovedet og på vognen stod noget, der lignede en kiste, men den var dækket med et gråt dækken med en rød stribe.* Så forsvandt synet. Det må bemærkes, at en sådan arbejdsfjedervogn var ukendt der på den tid. Da Johannes kom ind, fortalte han om sit syn, men farbroderen sagde, at det kunde ikke passe.

En halv snes år efter blev fortællerens fader, der var flyttet til Herning, syg. Johannes besøgte ham, og da ytrede den syge, at han gerne vilde ligge lig i sit gamle hjem. Det blev da bestemt, at søn-

nen, Niels Blidal i Snejbjerg, skulde køre liget over til Egelund. Nu viste det sig, at kisten ikke kunde stå på Niels's vogn, og så lånte han en stor arbejdsfjedervogn hos købmand Poul Nørgaard i Herning.

På denne tur holdt Niels Blidal ind i Kjeld Mathiasens gård. Da det regnede, havde Niels slået sin grå kørekappe op over hovedet. Se, farbror, sagde Johannes, der er det, jeg så: Vogn, heste, manden med kappen over hovedet, og kisten, der er dækket med et gråt dækken med en rød stribe! *H.*

386. Det var alm. snak og tro landet over, at man ikke måtte køre med et føløg for en ligvogn. Ifølge en af mine optegnelser hørte jeg i sommeren 1902 en kone fra Tjørring ved Herning spørge: Hvem skal køre med ligvognen? Hendes mand svarede: Det gør de vel selv! Hvortil konen udbrød temmelig bestyrtet: De vil da ikke køre med deres føløger for ligvognen?

Konen vidste dog ikke, hvorfor man ikke måtte det, men hun var klar over, at det ikke var heldigt. Men min mor, der var til stede, sagde: Så dør føllene! Troede man det? spurgte jeg, og da kom det meget bestemt: *Ja, de gy'er di åsse! H.*

387. Anton i Hejbøl fortæller, at hans svoger, Hans, kørte med et føløg, da deres bedstemor blev begravet. Men øget smed føllet. Og da Antons fader blev jordet, kørte Hans ligeledes med et føløg, og følgen blev, at øget også denne gang smed føllet, hvad aldrig hændte siden. Endelig mindedes Anton, at Kræ Grene kørte med et føløg for ligvognen, da den gamle kone i Bjerregård blev begravet; men øget smed også føllet i dette tilfælde. *H.*

SYNSKE BÆSTER

Der er mange beretninger om, at én, der var kørende med heste, pludselig ikke kunde drive disse frem, hvis han da ikke var inde i den slags mystik.

388. I Aulum boede der i sidste halvdel af forrige århundrede en mand, man kaldte Tusel Smed, men han hed ellers Niels Pedersen. Denne mand var berygtet for sine forborgne kunster, og det var nok ikke uden grund.

I Hammerum lever (1957) en forhenværende smed, der er langt op i 80erne, og han har tilfældigt samme navn som Tusel Smed; men han har ikke befattet sig med troldom. Som dreng kom Niels op at køre med Tusel Smed, da han en dag var på vej fra Aulum til Varhede. Da de nåede et sted i nærheden af Lergrav, *stod bæsterne lige med et, og de var heller ikke til at drive frem.*

Nå, sagde Tusel Smed, er det sådan fat! Så kravlede han af vognen, gik om forved hestene og huggede sin lommekniv (stål!) ind i stjertenden, kravlede så op på vognen, greb tømmen og sagde: Så i Fandens navn!

Og nu fór hestene henad vejen, som om den onde var efter dem. Lille Niels var livsens ræd; men han slap dog vel fra køreturen.

Havde det nu været et kristent menneske, der var kusk, så havde han båret sig ad på lignende måde, dog med den forskel, at han havde sagt: Så i Guds navn! Jeg har blandt andet optegnet et træk fra Skjernegnen, hvor hestene ikke kunde trække en ligvogn, hvad der var uhyggeligt. At det i slige tilfælde skyldtes, at dyrene kunde se et eller andet, som folkene ikke så, det er der næppe tvivl om. *H.*

389. Der blev i ældre tid, indtil 1876, hvert efterår holdt et tredages marked i Gjelleruplund ved Herning, og til dette kom der forretningsfolk rundtom fra de jyske købstæder med deres forskellige varer.

Engang manufakturhandler Hans Christensen fra Viborg kørte med sine varer og personale ind over heden, *standsede hestene for den forreste vogn pludselig, og dyrene var ikke til at drive frem. Hans Christensen, der havde siddet og blundet, vågnede brat, og da så han, at der kom et ligtog tværs over heden forved hestene; og da synet var forbi, gik hestene atter frem. Men Hans Christensen var den eneste, der foruden dyrene, kunne se varslet.* Meddelt mig af A. Strange Christensen, Kbh. *H.*

390. En præst fortalte E. Tang Kristensen følgende: En sen nat kom jeg ridende hjem fra Uldum. Pludselig blev hesten forskrækket, sprang over grøften, snurrede rundt, prustede og snøftede. Jeg tvang den igen over grøften, men det samme gentog sig som før. Idet jeg nu holdt stille og klapper dyret, *får jeg øje på en ligskare, der langsomt bevæger sig henad vejen. Jeg kender manden, der kører* og ser mig selv siddende ved siden af ham. Ligeledes kender jeg de fleste

i følget og har ikke stor vanskelighed ved at slutte mig til, hvem den døde er. Da ligtoget var kommen forbi, lod hesten sig let lede over på vejen.

Nogle dage efter mødte manden, der kørte vognen, og meldte, at hans kone var død. Han bad mig tale i hjemmet og derefter køre med til kirken.

Da man begyndte at stige til vogns, gik jeg til side. Manden kom selv hen til mig og sagde: Hr. pastor, der er nok ikke anden plads tom end den ved siden af mig. Til min forundring og forbavselse kom toget således til at bevæge sig i samme orden, som jeg havde set nogle aftener i forvejen. E. T. Kristensen: Sagn og overtro II, 1886. 338.

391. Jette Skak, der var født 1859, fortalte forfatteren følgende: En nat, min plejefader, Niels Overgaard i Høgild i Rind, kom ridende fra Gjellerup, hvor han havde besøgt sin broder, *gik øget af vejen otte gange.* Niels blev vred og slog sin kæp i stykker på dyret, og så *snå'r* den, dvs. den gav en snærende lyd. Da kom han i tanker om, at der vistnok var noget galt på færde. Han stod af hesten, og da *så han, at de havde passeret en ligskare på otte vogne. Han kunde tydeligt kende hver vogn og folkene; men på den forreste vogn sad en mand, han ikke kendte, og han syntes, det var det grimmeste menneske, han havde set, og så var der noget hvidt ved agestolen.*

Kort efter døde der en gammel, blind mand, Søren Meldgaard, i Høgild. Da kisten ikke kunde stå på den vogn, de havde i Meldgård, så lånte de en gammel, stiv vogn i Overgård, én med en agestol, der hængte i remme. Men for at kisten kunde være der, blev der slået nogle stykker træ på, og det var dette, Niels havde set. Men den grimme mand, det var Niels selv, han kom nemlig til at køre vognen. *H.*

392. En mand fortalte om et varsel for sin første kones død. En aften, han kom fra Horsens, kørte han om ved Vedslet kirke — vejen gik dengang gennem en dal og lige om ved kirkegården. Da de kom ned i dalen, siger konen: Jösses Såren, hvad er det, der kommer hist oppe fra kirken? Hun kunde se en masse sorte mennesker, der kom. Manden kunde ingenting se; men hun siger, han skal holde til side, for de kommer lige imod dem, og så griber hun i den ene line og vil have ham til at tvinge bæsterne. Men *lige med et stod*

hestene, og de vilde ikke gå et skridt videre, skønt han brugte pisken. Da konen så, at skikkelserne var kommen forbi, kunde de køre videre. Men otte dage efter blev konen syg og døde. Det var hendes egen ligskare, hun havde set. *DS. II. 477.*

393. En nat o. 1930 var frk. J. på besøg i Lille Nørlund i Ikast, og om aftenen kørte Jens Lund hende til Kølkjær station. Pludselig gav hesten et ryk, og bringetøjet gik i stykker, men det fik han dog ordnet. Da de kom forbi Feldbakke og kørte ned over engen, syntes frk. J., at hesten holdt ud til venstre, og at den brugte benene uden at de kom frem, og samtidig syntes hun, at der både var noget mørkt og noget hvidt, der kom forbi dem. Stå af vognen og se, hvad der er i vejen, sagde hun til manden. Det gjorde han, og nu måtte han indrømme, at de ikke kom frem, og så udbrød han: *Å' a blyw'er så sy'k!* Han kom dog op i vognen, og så kunde de fortsætte; men vel en snes gange gentog han: *Hwa wa de endda?* og han lå syg bag efter, at han kom hjem. Men manden i Feldbakke døde en tid efter. Det var hans ligskare, man havde mødt varsel for. *H.*

394. Den kloge smed Sander i Lønborg blev engang hentet til en patient. Med et stod hesten stille på vejen og vilde ikke frem. Da sagde Sander: Lad den stå, til jeg siger til. Der gik vel ti minutter, da sagde Sander: Nu er ligskaren forbi! *H.*

395. Nis Rahr i Roager fortalte, at Haderslev amtsbane blev ført gennem Roager i 1910. Men Kr. Skov havde flere år forud sagt, at banen vilde komme til at gå der, og *hans hest løb engang løbsk for toget, der først kom flere år efter. Sj. M. 1937. 194.*

396. I 1859 havde Erich Büchert på Sophiegård i Oversø en gammel hest, der blev brugt til småarbejde. En dag red han over til *æ Skrup* ved en dam i Jaruplund, og da blev hesten pludselig bange og gjorde et spring, hvorved rytteren blev kastet forover og *kom til at se frem mellem hestens ører, og i dette øjeblik så han noget hvidt hæve sig over vandet**). Seks år efter druknede der tre drenge der ved badning, og den ene af disse kom op med en stærk bøjet arm øverst — det var det, Büchert havde set i varslet. *Sj. M. 1939. 224.*

397. Ved landevejen fra Rudkøbing til Bagnkop lå en gård, der

*) Det var alm. snak, at man kunde se det samme varsel, som dyret så, når man så ind mellem dets ører.

blev kaldt Frankrig. En forhenværende ejer fortalte, at det om natten ikke var let at komme op ad den bakke, der endte ved gården; men han havde en hoppe, der kunde klare situationen. Kunde et køretøj ikke klare bakken, så hentede man hjælp på gården, og så lod manden dem få hoppen; men *han krævede bestemt, at de ikke måtte tale og heller ikke røre dyret, om det så aldrig så galt ud.* Dyret var synsk og holdt sig ud ved vejsiden, når det mødte en ligskare, efter hvad p. lærer R. C. Cederskjold har optegnet til *DFS.*

398. En mørk efterårsdag ved aftenstid kørte Victor Nielsen, f. i Ejsing 1900, og broderen, Gustav, hver med et læs grus. Da de kom vest for Egebjerg skole, råbte Victor, der var 16 år: Se det lys der! *Der kom et langt lys ad vejen i retning af dem.* Broderen kunde dog intet se, men *hestene veg til side, og det gjorde hestene også for Victors vogn, indtil lyset var kommet forbi dem, og så fortsatte lyset* i retning mod kirken. Det var varsel for en ligskare. *H.*

399. Ejendommeligt nok forekommer der også varsler for forskellige dyrs død: Her nogle eksempler: Et ungt par besøgte os ofte om aftenen i Egelund, fortalte Johannes Nielsen, og når de gik hjem, så de, der stod et lys et bestemt sted; men de var ikke klar over, om det var på deres egen eller på naboens mark. Konen sagde en aften: Jeg er så ræd for, at én af os skal dø der. Fortælleren havde også flere gange set lyset, men han mente, det var på naboens, Niels P. Sangils, mark, hvad også var tilfældet, for en morgen, fortælleren gik ud i sin fenne, opdagede han, at *én af Sangils kvier lå og var død, netop, hvor lyset havde stået.* Dyret blev gravet ned der, og *siden så man aldrig lys på dette sted. H.*

400. Henrik Lauritsen i Bøvling *havde ofte set et blåligt lys over et grimt vandhul på Povl Damgaards mark;* men da han en dag rådede Povl til at fylde hullet efter, fik han som svar: Du kan jo holde dig fra min mark. Så en dag kom der bud til H. L., om han ikke vilde komme om og hjælpe Povl. Humøret var skidt, thi én af Povls bedste køer var druknet i nævnte vandhul. Nu blev dette fyldt ud. *DFS.*

401. P. Chr. Nielsen, der var f. i Linnebjerg 1868, tjente som ung karl i Vestergård i Gullestrup ved Herning. En nat *hørte han en ko*

brøle så ynkeligt. Han kaldte da på manden og sagde: Vi skal op, det er galt fat i *æ kjörres*. Men, da de kom op, var der intet i vejen med dyrene, der lå roligt ned.

Omkring et halvt år efter skulde en god ko kælve. Man sled forgæves med at hale kalven fra, koen brølte et langt brøl, og så var den død. Det lød akkurat, som fortælleren havde hørt det hin nat. *H.*

402. En gammel mand i Brøndum ved Løgstør havde en moster, der sad og vævede hos nogle folk. En aften, hun vilde over til en kone, kom hun forbi J. P. Jakobsens gård, og da syntes hun, at *deres køer brølte*. Hun gik ind til konen, og de gik ud og så efter, men der var intet i vejen, dyrene lå og tyggede drøv. Men kort efter brændte rollingen (stuehuset), og fortælleren hørte da, lige som mosteren havde hørt, hvorledes dyrene brølte. *DS. II. 541.*

403. Fiskerne havde om natten fra fjorden *set Josef Vestergaards gård i Vile stå i lys lue og hørt kreaturerne brøle*, og så havde de advaret manden. Men han tog intet hensyn til varslet og havde ikke assureret, da gården brændte. *DS. 112. 449.*

404. Tobias Kragelund i Hunderup gik en aften med sine forældre om til en nabo, hvis hest var syg. Da de gik hjem, sagde faderen: Nu tror jeg, at hesten kommer sig: men da moderen lidt efter så sig tilbage, greb hun manden hårdt i armen, idet hun sagde: Se, nu er vor nabo i stalden med lys — men se, nu glider lygten ud af stalddøren forbi laden og ned til skeldiget! Næste morgen var hesten død, og kroppen blev slæbt ned i et hul ved skeldiget.

405. En dag fik P. Kjærs gamle moder i Bukkær, Assing s., besøg af en søn, og da spurgte hun denne om, hvad det var, der lå udenfor hendes vindue, da han gik forbi. Men han forsikrede, at der ingen ting lå der. En tid efter mistede de en hest, og den blev flået udenfor hendes vindue. Da sagde konen: Det var det, jeg så! *H.*

406. Den gamle smed i Risgaarde hørte en dag noget, *der gav et sært bræg* ved den søndre side af smedien; men da han gik ud og så efter, var der ingenting. En dags tid efter var fire jægere efter en hjort, der blev jaget ud i fjorden; men jægerne kom i en båd og gav dyret et par skud i hovedet, og da gav dyret af smerte det brøl, smeden havde hørt. *DS. II. 570.*

407 En aften Johannes Nielsen *o'g* (agede) med Poul Andersen fra Viborg hjem til Egelund i Haderup s., så de en mængde lys stå

Ingvart Ingvartsen, Hunderup - Nr. 263, 268, 444

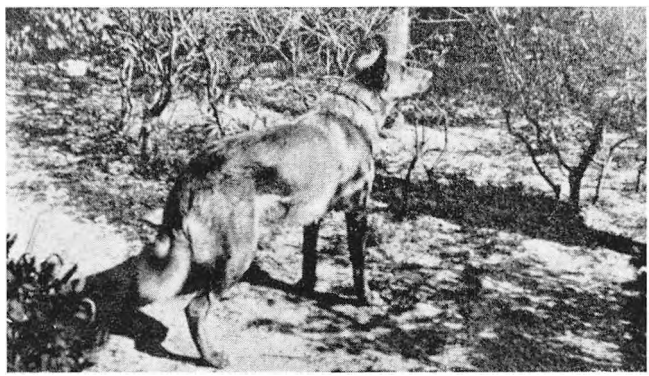

Schäferhunden Buster, Sønderho - Nr. 435

spredt ud over Grønhøj hede. Poul udbrød: Kan du se de mange lys — hvad kan det være? Flere steder stod lysene så tæt hinanden, at der ikke kunne være tale om, at det var forvarsel for husmandssteder. Senere, efter at Poul Andersen blev ejer af Lergrav i Aulum, drøftede de to mænd det mærkelige syn.

Imidlertid fik Johannes Bech oprettet en renpark på flere hundrede dyr på nævnte areal. Dyrene døde i massevis, og der kan ikke være tvivl om, at det var forvarsel for disse, som de to havde set. Nu er arealet som bekendt omdannet til Kongenshus mindepark og fredet. *H.*

SYNSKE HUNDE

Det var alm. snak og tro, at hunde, der sad og hylede, var synske, og at det varslede dødsfald eller ulykke. At det har sin rigtighed, fremgår deraf, at man har mange eksempler på, at en hund har siddet og hylet med hovedet vendt i den retning, hvor der senere indtrådte et dødsfald eller en ulykke, eller hvorfra liget blev ført; men *hunden hylede ikke siden.*

Det var i gamle dage; men har hunde denne evne i vor tid? Dertil må svares: Selvfølgelig, og det skal vi få eksempler på; men for det første går hundene ikke løse ude, som de gjorde forhen, og for det andet er der den ejendommelighed, at det — lige som tilfældet er med mennesker — *kun er få hunde, der har den synske evne.*

408. I sine erindringer fortæller St. Blicher, at deres gårdhund i Vium præstegård en sommeraften *begyndte at tude lige op mod kirkeporten.* Folkene kom just hjem fra marken, og én siger: Hvem mon det er, Pasop nu tuder ud? Dertil svarede røgteren, der var synsk: *Kan I ikke se, at det er forpagterens kone, de bærer til graven?* Niels Blicher havde på den tid en forpagter, hvis kone var frugtsommelig.

Nogle dage senere sværmede bierne, et ungnød kom ind i haven, rendte en bikube over ende, og så blev både nævnte ungnød og en hest stukket ihjel.

Bimanden, der skulle tage sig af bierne, havde slør om hovedet og luffevanter på hænderne; men hans bukser var ikke tætte nok, nogle bier fandt indenfor, og den gamle mand fór nu ind i gården i så kuriøse spring, at forpagterens kone, der overværede scenen, kom til at

le så voldsomt, »at hun på stedet fór ilde og kort efter døde.«*) Niels Blicher fortalte ofte om denne begivenhed.

409. En fra Dalum fortæller: Vi havde en hund, der aldrig hylede ellers; men en nat, jeg havde været ude at køre med min far og mor, hørte vi, idet vi kom hjem, hunden *hylede og tudede ganske forskrækkeligt nede i laden, hvor den ellers aldrig opholdt sig.* Vi troede, at den var kommet noget til. Da vi gik ned i laden, fandt vi hunden *siddende under den midterste bjælke i loen. Der sad den, stak snuden op i luften og tudede, så det var uhyggeligt at høre på.* Vi måtte slæbe den ud med magt, den ville absolut blive der inde. Det gentog sig en nat senere.

Et par år efter solgte far gården, men jeg blev tilbage hos de nye folk som karl. Der var et underligt forhold mellem de nye folk. Konen blev mer og mer sær, og da vi en morgen savnede hende, fandt vi hende hængende i laden, netop, hvor hunden havde siddet og tudet. *Sorø Folkt. 19. 12. 1928.*

410. Blandt optegnelser i *NEU* findes følgende af fhv. forstander P. Hauch Fenger, Charlottenlund pr. Lohals: I 1886 døde en aftægtskone i N. Damgård ved Ulfborg. Forud havde hunden i gården gentagende gange *tudet udenfor lodøren og var derfra løbet om til aftægtshuset i haven, men ikke den nærmeste vej!*

En morgen, da meddeleren stod og postede vand, kom hans husbond, Niels Bro, ud fra laden med et stort knippe halm, og han gik netop, hvor hunden havde løbet. Da han lidt efter kom tilbage, fortalte han, at den gamle kone var død, og at han gik med halmen, hun skulle ligge på. *Men æ ed et' sæ'r — a ku et' go ander væj end den, æ hund haj löwen!* sagde han.

411 En aften, Severin Olesen som ung karl var gået over for at besøge sin kæreste, der tjente et sted syd for Risumgård i Borbjerg s, var det *så hu'lendes,* som deres hund den sad og hylede. En morgen,

*) Ifølge Vium kirkebog døde forpagter Lauge Nissens hustru, Christiane Friis, i Vium præstegaard den 31. aug., og hun blev begravet torsdag d. 8. september 1795, 28 år gammel. Og samme dag blev L. Nissens barn, der var født og hjemmedøbt d. 31. aug., båret i kirke af Malene Sadolin i Thorning. Faddere var: Hr. Cornet Chr Steensen fra Aunsbjerg, hr. Oluf Sadolin, sognepræst i Thorning, forpagter Hansen fra Liselund og jomfru Amalie Friis fra Deneruplund. Barnet blev nævnt efter sin nylig afdøde moder.

konen ville kalde på sin mand, da han skulle op at køre mælk, lå han og var død. *Siden hylede hunden ikke. H.*

412. En sommerdag sad familien samlet på Langagergård i Benløse s. Ikke en vind rørte sig. Vinduerne stod åbne ud til gården, hvor to hunde lå og dasede. Pludselig *kom der et mærkeligt vindpust, som alle mærkede og undrede sig over, og hundene rejste sig og gøede.* Gårdens forrige ejer lå syg, og da man så ind til ham, viste det sig, at han var død netop i selvsamme stund. *Str. N.*

413. Ikke alle hunde kan se eller høre varsler, hvad der fremgår af et træk fra gården Duelund i Sjørslev, hvor man havde mange hunde, da ejeren var ivrig jæger. En aften i mørkningen kom kokkepigen ind til de andre piger og sagde: Jeg tror snart, Sultan bliver helt tåbelig, sådan som han gør sig til. *Den løber og render hovedet imod ladedøren og tuder så grimt.* Og samme aften kom en anden pige, der var anset for at være synsk — hun var født allesjælesdag —, og hun sagde, at hun *havde set en vogn komme kørende fra en mergelgrav og holde ved ladedøren.*

Dagen efter gik tre landvæsenselever ned for at bade i nævnte mergelgrav. Den ene, der var gode venner med Sultan, druknede, og midt på natten kom de kørende med liget, der blev lagt i laden. *DS. II. 2. 303.*

414. Dyrlæge Schmidt i Haderslev havde en synsk gravhund. Man kunde se på den, når der ville komme et lig, for så sad den på et dige og tudede, og *den vendte altid hovedet mod den kant, hvorfra liget ville komme.* Det var gerne i mørkningen, og det var uhyggeligt, derfor ville man godt have livet af den; men den gamle mand ville ikke af med den, og han sagde: Den kan jo ikke gøre for, at den har den evne.

Engang, den sad og tudede, skønnede man, at det var for én, der ville dø pludselig, for der var ingen syge; og så var der også én, der hængte sig.

Fortællerens moder lå syg længe, og en ottedages tid, før hun døde, tudede hunden igen; men i stedet for at se hen ad vejen, vendte den hovedet mod indgangsdøren. Og nu fortæller dyrlægen videre: Fra havestuedøren gik der en gang gennem haven, hvor der var en låge i den yderste side, og så blev gangen ved at fortsætte i en sti op til kirken. Da hunden nu havde siddet lidt, *så fór den hen og om enden*

af huset og så op ad gangen og satte sig så ved lågen og tudede lige imod havestuedøren. Vi vidste nu nok, at det var moder, han tudede for —, men vi kunne ikke forstå, at den tudede for den dør, for det var jo alle steder skik, at liget blev båret ud af gangdøren og så hen til vognen eller hen til vejen, når man som vi boede tæt ved kirken.

Netop i de dage, hun skulle begraves, var det et meget fugtigt vejr, og vejene var dårlige, så det var helt sumpet op til kirkegården. Der blev foreslået, at køre det par skridt; men så kom degnen og sagde: Det behøves jo ikke, vi bærer det om ad gangene i haven og op til kirken, der er god gang at gå. Sådan blev det ordnet; og så var gåden løst for os. *DS. II. 2. 304.*

415. I søstrehuset i Christiansfeldt tudede lænkehunden stærkt i 1846. Da gik køkkenpigen ud for at prygle den for at få den til at tie. Men så kom en gammel søster ud og sagde, at pigen måtte ikke slå hunden, for kunne hun se det halve af, hvad hunden så, så ville hun brøle meget stærkere. Og nu fortalte søsteren, at *gården var fuld af soldater med et underligt hovedtøj, der som et horn gik op over hovedet — — syge og sårede blev lagt ind i den østre fløj.* Fortælleren, Kathrine Glud, hørte derom i Christiansfeldt, før det i treårskrigen blev til virkelighed. DS. II. 574.

416. Der er flere eksempler på, at hunde har set et varsel samtidig med, at det blev iagttaget af synske folk. Således har Chr. Weiss fortalt E. T. Kristensen følgende: Fortælleren havde en morbroder i Nylarsker på Bornholm. En aften stod han og så ud over gården, der var oplyst af månen, og *nu begyndte hunden at gø. Da så han først en vogn, så nok én, og så blev gården helt fuld af vogne; men han hørte intet.* Han undrede sig over, hvad det kunne betyde, kaldte så på konen, *beljerne* og folkene, at de skulle se det, og *det kunne de alle undtagen konen.* Hun var frugtsommelig og døde tre uger efter. *DS. II. 451.*

417. Peder Nielsen fortalte følgende: Vi havde i Brixhus i Timring s. en hund, der i *to vintre satte sig udenfor midt på vejen o tu't,* så snart, vi lukkede den ud om natten, og derfor måtte vi holde den inde. Så blev vor nabodreng dræbt ved, at en tørvestak væltede ned over ham, da han en dag legede sammen med nogle andre drenge. Liget blev kørt til Timring, og skaren kom derfor gennem vor gård, thi der gik vejen. Men siden sad hunden aldrig og tudede. *H.*

418. Lærer Byriel havde i V. Lindet skole en puddelhund, der ved aftenstid stod og hylede ned mod vejen, og det kunde de ikke få den til at holde op med. En dag kom en mand og satte en lille ligkiste ved vejen, hvor hunden havde siddet og hylet. Så var han inde at tale med læreren; men siden hylede hunden ikke. *DS. II. 2. 302.*

419. Omkring 1903 tjente Johanne Skovbjerg hos Chr. Hareskov i Assing. En morgen tidlig hørte hun, at *deres hund gøede voldsomt, og så kom der én gående i træsko over stenbroen i stor hast ind gennem bagdøren, bryggers, køkken og ind i sovekammeret. Johanne, der havde sit kammer i gavlen, hørte den fremmede kaldte på Chr. Hareskov og konen, Sine, og hun hørte, de snakkede.* Men da de kom op, og Johanne sagde: I havde nok fremmede? udbrød konen forbavset: Fremmede — nej, her har ingen været!

Sine var datter af den i sin tid bekendte smed Markus Hjøllund i Arnborg. En dag, Markus var til marked i Brande, havde han fået et slag; men hvorledes det var gået til, det vidste man ikke. Han døde på Viborg sindssygeanstalt. En morgen før der blev lyst, kom Markus's søn, Peder Kibæk, over til Chr. Hareskovs for at melde dødsfaldet, og da gøede hunden voldsomt, idet Peder Kibæk gik over gården, akkurat som Johanne havde hørt. *H.*

420. Det sidste varsel, som handelsmand P. Winther i Heltborg på Thy havde hørt, da jeg i febr. 1956 talte med ham, havde han oplevet tre uger før. Deres ellers så rolige hund havde flere aftener siddet og hylet og klamret, og konen sagde derfor: *De er en döw' mæ den hund — de er så uhyggeligt!* Ja, svarede Winther en aften, den skal have nogle klø. Så gik han ud til hunden, der lå i et rum ved siden af køkkenet; men da han kom derud, nænnede han ikke at slå dyret, han klappede det i stedet for. Så blev hunden rolig og hylede ikke siden.

Winther var klar over, at hun havde set et varsel for dødsfald eller for en ulykke; og ulykken indtraf kort efter. En ung mand var gode venner med én af Winthers døtre. En dag karlen var ude på motorcykel sammen med en kammerat, væltede de; karlen fik et kraniebrud og kom til Århus; men nu så det ud til, at han vilde komme over ulykken. *H.*

421. Sagfører Kiær havde en hund, Sjang, der var gode venner med lektor Klinge i Herning. Da Klinge kom på sygehuset, hvor han

døde, sad Sjang udenfor Klinges hus og tudede, hvad den ellers aldrig gjorde; men *efter at Klinge var død, tudede den ikke. H.*

422. Da jeg nylig drøftede varsel-problemet med et par ældre damer i Herning, fortalte de, at de *flere gange forud for dødsfald havde hørt hunde sidde og hyle uhyggeligt i gaden; men bag efter var der ingen tuden.* Og de fortalte, at en *hund havde siddet og hylet ude på banelinien ved en station i nærhed af Herning.* Den havde siddet der flere gange, og man havde forgæves prøvet på at jage den væk. Men efter at der var sket en ulykke der, hørte man ikke hunden mer. *H.*

423. At en hund ikke alene kan se, men også høre et varsel, det fremgår bl. a. af følgende træk. I Chr. Mikkelsens drengetid, han er f. Lind ved Herning 1883, hørte moderen en dag, at det gav et bump i deres forgang, og det hørte deres hund, Pasop, også, thi *den gik hen til stuedøren, lagde hovedet på skrå og lyttede.* Men, der var intet at se i forgangen.

I disse dage var Niels Gjødesen død i Øster Lind, og et par dage efter nævnte oplevelse kom der én og vilde låne en kørekappe af fortællerens moder. Kappen hang på loftet, og da den blev smidt ned i forgangen, gav det akkurat samme ejendommelige bump, som moderen hørte hin aften. *H.*

424. Om et ejendomligt tilfælde, hvor en hund selv varsler, anderledes kan man vel ikke forklare det, har Thomas Andersen, Tingskovgård Havløkke ved Fredericia meddelt mig følgende: Man havde i hans hjem i Bredstrup en hønsehund, der altid fulgte med fortællerens mor, når hun gik ud om aftenen. *»Min far og jeg har ikke én, men flere gange hørt, at hunden kom og skrabte på døren, og min far sagde altid: Gå ud og luk hunden ind. Men, der var ingen.* Og når mor kom hjem, og vi fortalte, at hunden havde skrabt på døren for en halv time siden, så forsikrede hun, at *den havde været hos hende hele tiden. H.*

425. I A. Uhrskovs bog, Sagn og Tro, 1923, s. 35, fortælles om en kone, at hendes mor og datter en aften sad og spandt. *Da begyndte hunden at gø, og lidt efter blev døren lukket op og i igen, og det gentog sig tre gange.* Konen, der troede, det var fremmede, sagde: Kom ind! men der kom ingen. Anden gang gik hun ud og så efter, men der var ingen. Samme nat døde konens moder.

426. Frands Gejels kone i Krusbjerg, Ølgod s., kørte en dag i 1933,

som så ofte før, deres hesterive, og da løb hesten løbsk. Hun fik ribben trykket ind, lå i 12 dage og døde af lungebetændelse. Men kort før, ulykken indtraf, vågnede ægteparret ved, at *deres hund hylede i høj grad, hvad den ellers aldrig gjorde. Forlælleren sagde:* Man kan kalde det, hvad man vil, men jeg tror, det betyder dødsfald, og det kom til at sæde. Forresten *havde konen kort før drømt, at hun var død. H.*

427. I Bjerregård, Gjellerup s., mistede de en stud, der blev slæbt ud og gravet ned under bakken. Men *længe før havde deres hund gået og tudet fra kostalden ad den samme vej helt ned under bakken.* Det var et stort tab for min fader, og han gik og vred sine hænder, da vi *gravede studen ned, fortalte Chr. Bjerregaard. DS. II. 2. 497.*

428. Da fru K. P. i Sk. blev gift, boede familien en tid i Tr. Engang, hun sad og vågede ved sit syge barn, hørte de en mærkelig feslen, der havde så travlt; men da de så efter, var der intet. Omkring 14 dage senere vågnede hun en nat; lampen var tændt, den osede og manden stod op for at skrue den ned. *Da hørte de lyde, som om der blev savet og høvlet,* og da *hunden,* der lå i bryggerset, *gav sig til at hyle,* fik manden en lygte tændt, og så gik han ud og så efter. Der var dog intet at se, men hunden stak af ned i laden.

Mandens broder havde en kyllingerugemaskine, der stod i den anden ende af laden. En nat slog det ild i denne. Ilden blev nok opdaget, men hjemmet brændte, og nu kan det nok være, at der blev savet og høvlet, som de havde hørt. *H.*

429. Forfatteren Kjeld Hjorth Christiansen, Harndrup, fortæller: Vi havde i 1951 en hund i pleje. Det var en sætter, der tilhørte en nær slægtning i Roskildeegnen. Ejeren var i økonomiske vanskeligheder, og medens hunden var hos os, *brændte hans ejendom. Men samme eftermiddag, det skete, var hunden ganske urimelig og vilde absolut ud.* Men i modstrid med, hvad den slags hunde ellers gør, *satte den sig på gårdspladsen og hylede længe og vedholdende.* Fortælleren gav den kløe, for at få den til at tie; men det hjalp ikke. Det viste sig bag efter, at gården var brændt netop på samme tid, som hunden hylede. Gårdens ejer blev mistænkt og tilstod at have påsat branden. *H.*

429b. Chr. Christensen i Sjørslev har blandt andre interessante eksempler fortalt mig følgende: En nat i 1925 blev vi vækket af vor hund, der havde sin plads i laden om natten. Hunden var fuldstændig

rasende, kunde vi høre, og jeg gik ud i laden for at undersøge, hvad der var i vejen. Hunden var både rasende og bange, og jeg tog den med ind. Kort efter døde min moder. Ligkisten blev hentet på stationen, og da hunden så kisten, krøb den ind under chaiselonguen.

430. I Vester Bordinggård i Sunds havde de en hund, der gik *o söj't* (gøede) om aftenen imod sydvest. Så døde naboens søn, og hans kiste blev kørt i den retning, hunden havde siddet og gøet; men *siden sad den ikke og gøede der,* efter hvad ejeren, Johannes Nielsen, har fortalt mig. *H.*

431. I DFS findes en optegnelse fra Onsbjerg på Samsø, hvori fortælles om en hund, der skabte sig og gøede så forskrækkeligt, en vogn kom raslende over stenbroen, og så kom hunden lidt efter ind »i skum«, står der. Nu kan en hund vel ikke svede; men pointet i beretningen er, at *hunden dagen efter blev kørt ihjel.* Det synes som dyret har set et varsel for sin egen ulykke.

432. En mand i Rydde i Angel havde en grim, langhåret, sort hund, som alle var bange for. Denne hund sad ikke, som andre synske hunde plejer at gøre, og hylede hjemme; men *den løb hen til et eller andet hus og hylede, og så døde der en tid efter én i dette hjem.* Tilsidst blev man nødt til at skyde hunden, fordi alle var ræd for den. *Sj. M. 1937. 112.*

432b. Marie Petersen i Korntved i Sønderjylland fortalte, at deres hund *hver formiddag kl. 8.30 stod og tudede imod syd, indtil Henrik Petersens gård syd for os brændte en dag, netop kl. 8.30.* Så holdt hunden op med at tude udenfor; men nu begyndte den i gangen ved aftægten, og få uger efter døde fortællerens farmor der. *Sj. M. 1944. 198.*

433. Jeg er ikke overtroisk, sagde fabrikant Jens Jepsen i Skærbæk i Rind en dag til min fortæller; men *der var sådan tuden på vor hund, og så løb den ned mod åen.* Der druknede én i åen, liget blev båret her op, og *siden tudede hunden ikke. Men, nu er det galt igen,* sagde J. J. Han havde to hunde, men det var kun den ene, der sad og hylede. Kort efter denne samtale, druknede der atter én, og så holdt hundens tuden straks op. H.

434. En sommer *stod hunden i Nørkjær i Vildbjerg hver dag og hylede så væmmeligt op mod østenden af laden, og det gjorde den midt på dagen,* efter hvad elbestyrer Nørkjær i Aulum har meddelt mig. Vi var alle ilde berørt af hundens hylen. Så en tidlig morgen

kom der bud, at Laust Hansens kone i Vallerbæk var død om natten. *Fortællerens fader satte da en tændt lygte i gavlvinduet, hvorimod hunden havde hylet, medens han smurte vognen* for at køre over til Vallerbæk. Men *siden hørte man aldrig hunden tude. H.*

435. Slagter Sonnich Jessen i Sønderho, f. 1877, har fortalt Tobiassen Kragelund følgende: Jeg har ikke selv set eller hørt forvarsel, men jeg havde i mange år en schäferhund, Buster, som kunde se varsler. I flere år lo jeg ad hunden, når den satte sig og så i en bestemt retning, alt imens den hylede. Jeg lagde så mærke til, at der efter nogle dages forløb kom en ligskare netop ad den vej, hunden havde set.

Alligevel troede jeg ikke, at hunden var synsk. Men *en dag satte hunden sig til at hyle i en smal slippe mellem mit og naboens hus.* Jeg tænkte da: Denne vej, kommer der ingen ligskare! Men, hvad sker? Nogle dage efter var en strandvasker drevet ind på stranden øst for Sønderho, og liget blev båret gennem nævnte slippe. Fra den dag tvivlede jeg ikke på, at Buster virkelig var synsk.

VARSEL FOR ULYKKE

Der var intet, der før i tiden kunde gøre så dybt indtryk på folk, som en voldsom ulykke med døden til følge. Det er derfor naturligt, at der er optegnet mange eksempler på varsler for ulykke. I vor motorgale tidsalder er kørselsulykker jo en daglig begivenhed, der i alm. kun gør et dybere indtryk på dem, der står de forulykkede nær, eller på dem, der overværer ulykken.

436. Gårdejer Chr. Bjerg i Sneum havde oplevet mange mystiske varsler, der senere gik i opfyldelse. En tidlig morgen, da han gik og pløjede, *hørte han et mægtigt brag og derefter høje skrig og jamren i flere minutter oppe fra jernbanen;* men der var ingen ting at se. Han blev så underlig til mode, at han gik hjem og fortalte, hvad han havde oplevet. Så skete Bramminge-katastrofen i 1890. *H.*

437. Mange år efter hørtes lignende brag og skrig; det var forvarsel for togkatastrofen i 1913, ved hvilken lejlighed Peter Sabro omkom. Om denne ulykke har lærer L. K. V. Sørensen, nu Rungsted Kyst, men som i 1913 boede i Vejle, sendt mig følgende:

Tæt ved jernbanebroen over Sneum Å ligger et vogterhus, hvor den arbejdsformand, der havde opsyn med strækningen Tjæreborg-Bramminge, boede. Denne mands hustru *hørte varsel for, at der vilde ske en ulykke,* og hendes oplevelse gjorde et så dybt indtryk på hende, at hun opfordrede sin mand til at flytte. Så kom de til Herfølge omkring 1888—89.

Medens fortælleren boede i Vejle, kom hans nabo en dag og fortalte, at der havde fundet en stor jernbaneulykke sted på Vestbanen, vistnok i nærheden af Lunderskov. Men, da Sørensen nu mindedes, hvad nævnte vogterskone havde fortalt, måtte han antage, at ulykken snarere måtte være sket ude ved Bramminge, hvad også senere viste sig at være tilfældet. *H.*

438. I november 1900 kom Konradsen, nu i Holstebro, i smedelære hos en ung mand i Vrøgum. Mester var forlovet, og otte dage før, han skulde giftes, blev Konradsen og mesters svoger, Tinus, sendt til Oksbøl for at hente bryllupstøjet. På den tid blev der arbejdet med Varde-Nr. Nebel baneanlægget. Midtvejs mellem Oksbøl og Vrøgum *hørte de to mænd begge, at grustoget kom, det fløjtede stærkt og det bremsede så hårdt, at de hørte hjulene skurede hen ad skinnerne, og så hørte de en kvinde, der skreg 2—3 gange, og endelig hørte de salmesang.*

Dagen efter at mester var blevet gift, skulde hans søsters mand, Niels Junker, på banearbejde, og da hans hus lå tæt ved banen, var det aftalt, at grustoget, der kom fra Hesselmed, skulde tage ham med. Klokken mellem seks og syv kom toget, det fløjtede som signal og sagtnede farten, og så sprang Niels op på en vogn. Men, der var for meget grus på, Niels gled ned, fik stortåen og den næstved klippet af, så besvimede han, gled ind under vognene og blev så frygtelig lemlæstet, at man måtte skovle stumperne op.

Men fra vinduet så Niels Junkers kone ulykken, og da skreg hun — det var et frygteligt syn. Det var midt i august, vejret var varmt, og Niels blev begravet et par dage efter. På begravelsesdagen stod Tinus og Konradsen og holdt ved et par spænd heste udenfor værkstedet, medens man fik sunget ud, og da keg Tinus til Konradsen, idet han sagde: *Ka du håw', hu vi hø'r de sist? H.*

438b. Lise Skylvad i Tjørring var synsk. En dag, hun havde haft besøg af fabrikant Erik Jensen, hans frue og datter fra Herning, *sagde*

hun til fabrikant Michael Jensen, at der vilde hænde disse tre en frygtelig ulykke.

Datteren fik kørekort, og en dag, de tre kørte ud, det var den 19. oktober 1949, vendte de ikke levende tilbage. *H.*

439. En aften, Søren Laursen i Vinderup gik ude, *så han tydeligt en tostolet fjedervogn med to heste for og med folk på vognen; men køretøjet rørte ikke jorden, og synet forsvandt.*

Flere år senere kørte en vogn forbi fortælleren ved Nautrup missionshus. Den kom fra Stouby og skulde dreje ad en sidevej. De kører rask, mon det ikke går galt? tænkte Søren; og det gik galt, de væltede, en kone blev dræbt, en mand og en kone blev forslået, og kusken var uskadt. Da tænkte fortælleren: Netop sådan så det køretøj ud, som jeg så hin aften. *H.*

440. Omkring 1945 cyklede Jens M. Jensen fra Vinderup over til en fest i Sahl skole. Da han efter afslutningen kørte hjem og kom op på bakken ved gården Bulig, så han en bil, der kom på Vinderup-Sevelvejen, hvor Jens befandt sig. *En indre stemme sagde tydeligt: Du bliver kørt ned!* Men Jens tog intet hensyn der til og fortsatte. Da han kom nær til Bulig plantage, *lød stemmen anden gang: Du bliver kørt ned!* Men Jens tænkte: Jeg skal nok passe på; og så holdt han sig så langt ude i højre side, som han kunde. Da bilen nåede ham, viste det sig, at den var uhyggeligt nær inde på ham, så nær, at han blev revet af cyklen, der rullede hen i grøften, og han selv lå hårdt medtaget på vejen. I halvandet måned lå han nu på sygehuset, og i fire måneder var han rekonvalescent, fortalte J. Agerbo Bojsen, Vinderup. *H.*

441. En dag, konen i Nøvlingskov lukkede døren op til deres storstue, *gav hun et skrig og sagde: Der står en ligkiste!* og så smækkede hun døren i. Manden kom til og så efter og sagde: Det er noget sludder — der er ingen kiste!

En tid efter hjalp deres søn sin fader med at køre gødning ud. Hestene, der længe havde været fri, var kåde, og da vognen var læsset af, gik det rask mod hjemmet; men idet de kørte ind i gården, tog de et for brat sving, splinter fra vognen gik ind i knægten, og han døde kort efter. Da blev hans kiste sat op i storstuen. *H.*

442. Johanne Skovbjerg i Ikast har ofte om dagen set varsler, men hun har også tit i drømme set noget, der blev til virkelighed. *I løbet*

af to år drømte hun med mellemrum, at hun så seks personer stå ved en vejside, da en bil i siksak kom og kørte på nr. 3, en kvinde, og slæbte hende et stykke. Ved denne drømme-hallucination var der den mærkelighed, at *hun hver anden gang syntes, det var hendes moder og hver anden, at det var hendes søster, bilen ramte.* En dag i 1923 kom en lastbil kørende i siksak i Hestlund, da Johannes søster sammen med fem andre befandt sig på vejen. De skyndte sig ud til grøftekanten; men bilen greb søsteren, der frygtelig mishandlet blev slæbt en snes meter og var død. *H.*

443. Niels Østergaard Jensen var i nogle år portør ved amtssygehuset i Herning. En aften ytrede overplejersken sin glæde over, at de ingen operationer havde næste dag, det gav lidt frihed.

Samme aften i 1914 sad fortælleren i laboratoriet og syslede med nogle fotografier. Ved siden af laboratoriet var der et kogerum, og derefter kom operationsstuen. Medens han nu sad der,*hørte han, at de forskellige møbler blev slæbt på plads i operationsstuen,* en lyd, *han jo hørte daglig.* Da han lidt senere sad og drak kaffe sammen med plejerskerne, sagde han til overplejersken: Så skal der alligevel være operation. Hun svarede nej; men da han havde forklaret, hvad han havde hørt, gik de ned og så efter; men møblerne etc. var sat til side, og der var ingen forberedelser truffet til en operation. Men ud på natten kom der en patient, der skulde opereres øjeblikkelig, og så kom varslet til at passe. *H.*

444. T. Tobiassen Kragelund har meddelt mig følgende: Ingvart Ingvartsen i Hunderup rejste som ung til Amerika, hvor han oppe i nogle bjerge var med til at sprænge sten for at få sølv- og kobbererts frem. De arbejdede i to skift og boede i en lille hytte i dalen. Så fortalte I. I.: En dag, vi var kommen hjem fra minen, sagde jeg til en kammerat: Jeg går i seng, jeg føler mig dårlig til pas. Ud på natten *vågnede jeg ved, at én råbte mit navn.* Jeg sprang op og gik rundt om hytten; men der var intet at se eller høre. Så gik jeg atter i seng, men *vågnede igen ved at høre et gennemtrængende råb: Ingvart — Ingvart!* Øjeblikkelig var jeg ude for at se, hvad der var sket; men der var intet at se.

Dagen efter gik arbejdet som sædvanlig i minen; men jeg følte mig virkelig dårlig. Og da vi atter skulde afløses, og jeg gik ned for at spise og sove, sagde jeg: Pas endelig på med sprængningen — jeg

synes ikke den er, som den plejer. Men formanden, der ledede sprængningen, lo ad mig og sagde: Du skal ikke lære mig noget, for jeg har sprængt flere tons, end du nogensinde kommer til at sprænge!

Ud på natten vågnede jeg ved, at mit navn blev råbt flere gange. Jeg sprang ud af sengen — udenfor stod en mand fra minen, og han bad mig komme med det samme — formanden var ramt af et klippestykke! Det blev en meget besværlig vandring for os at få den lemlæstede mand ned ad det stejle bjerg.

445. R. Pedersen i Hammel har meddelt mig følgende: Mine to piger, på 4½ og 2½ år, var en tid i pleje hos min svigerinde i Rask Mølle, ca. 65 km her fra. De skulde være der, til vi fik vort nyopførte hjem i orden.

En morgen, det var d. 19. 11. 1911, *var børnene meget urolige og forstyrrede,* så deres moster blev ængstelig.*Børnene mente, der var sket noget med mig, og de sagde, at man var slemme ved far og smed vand på ham.* Så telefonerede min svigerinde til Hammel for at få at vide, om der var sket noget, og da fik hun at vide, at jeg var styrtet ned i en 50 alen dyb brønd, hvor jeg sammen med en svend var ved at montere et nyt pumpeværk. Det var et mirakel, at jeg slap så let — jeg fik et lårben knust og var havnet på Hammel sygehus, da min svigerinde ringede. Svigerinden lever endnu, er 85 år, og oplevelsen står så klart for hende, som det var sket i dag. Den ældste af de to piger er gift med læge J. Bak i Esbjerg. *H.*

446. En sommeraften, P. Winther i Heltborg på Ty gik ude, *kom der noget farende; men hvad det var, var han ikke klar over, kun, at der vilde ske noget,* og han sagde til sin kone: Jeg er ræd for, der vil ske noget hos Jens Dahls (naboen), for varslet forsvandt der hen.

Næste morgen, da Winther stod og hakkede kartofler, kom Jens Dahl forbi, snakkede lidt og gik videre. Da kom sygeplejersken, der boede nær Winthers, løbende med en gruelig fart hen til Dahls, og Winther tænkte, det var datteren, Agnete, der pludselig var blevet dårlig. Så gik han ind og bad sin kone gå der hen, hvad hun dog ikke var forjaget med. Knap ti minutter efter kom en læge kørende med voldsom fart, og lidt efter kom ambulancen, der straks kørte ad Vestervig.

Af sygeplejersken fik de kun at vide, at Agnete var blevet dårlig; men det viste sig, at pigen, der levede under dårlige forhold, havde

taget arsenik, og hun døde kort efter, at hun var indlagt. Det var nok varsel for ambulancen, Winther havde set. *H.*

447. Den bekendte vandviser, Erik Eriksen i Fasterholt, drev jagt som ung. *En nat hørte han i hundredvis af skud, men så kom der et, der ikke lød som de andre.* Næste dag var han med på klapjagt. Man var ved at samle kæden på Fasterholtgårds mark, og en ung karl var ved at lægge hanen ned på sin bøsse, da gik skudet af, og Chr. Toksvig blev dræbt. Eriksen stod omtrent forved, og han hørte den samme dumpe lyd som natten før. *H.*

448. En aften gik fisker Jørgen Sørensen og grdm. Jens Jørgensen fra Torsted fra Ulfborg til Rødsten. I nærheden af Fredshøje siger Jens, at han ikke holdt af at gå den vej om aftenen, for *han mødte næsten hver gang et køretøj, og bag i vognen* ligger en død mand.. Det er mine egne heste, sagde han, men *de er spændt forkert for, den røde skal gå ved højre og den brune ved venstre side, men de går omvendt.*

Med et griber han Jørgen i armen og siger: Nu kan du selv se — nedenfor kommer vognen langsomt. Så greb han sig til hovedet og rystede, så Jørgen Sørensen måtte holde på ham. Nu kører de lige forbi, stammede Jens. Men fiskeren kunde ingenting se, skønt det var månelyst.

Seks år efter, i 1932, var nogle jægere fra Ringkøbing på jagt ved Fredshøje, og da blev en cyklehandler fra Ringkøbing dræbt ved et vådeskud, og liget blev kørt til Ringkøbing på en vogn fra Lystbæk. Hestene lignede J. Jørgensens, men de gik i omvendt orden!

Søndag eftermiddag vilde Chr. Hansen i Lystbæk have kørt til Ulfborg; men *de unge heste var så uregerlige, at han ikke kunde spænde disse for, så trak han dem ind og opgav turen.* Men lidt efter kom en mand løbende og fortalte om ulykken og bad om at få et køretøj. Chr. Hansen spændte da de samme heste for, og *da var de fromme som lam,* efter hvad Jørgen Sørensen fortalte. *DFS.*

449. En pige, der tjente i Døstrup præstegård, kunde, da hun en aften vendte hjem fra et besøg, ikke komme over dørtræet til borgerstuen. Hun gik rundt, og slap endelig ind. En af de andre piger spurgte, om hun var syg, da hun var så bleg, og så besvimede hun. Næste dag spurgte præsten, om hun havde set noget; men hun vilde ikke fortælle, at hun havde set, der lå en død mand over tærsklen.

Da man nogle år senere vilde til at bygge en ny præstegård, og man arbejdede med at brække den gamle bygning ned, var en gammel mand så uheldig at falde ned og blive dræbt, netop på samme sted, hvor pigen havde haft synet. *Sj. M. 1930. 106.*

450. I vinteren 1931—32 var B. i H. elev på Askov højskole. En morgen vågnede han med bevidstheden om, at en pige i hans hjemegn i Salling var død. Fortælleren og pigen var godt kendte, men havde ellers ingen forbindelse med hinanden. Dagen efter fik B. brev fra sin søster med meddelelse om, at nævnte pige havde hængt sig. *H.*

451. Den synske pige i Ølsby *så en dag, at der flød en mængde blod på Callesens gårdsplads.* Det lo man ad, og pigen var til grin for alle, sagde meddeleren. Men under en brandstorm i november 1872 væltede gårdens store staldlænge, de fleste dyr var lemlæstede og blev slået ned på gårdspladsen, og blodet flød i strømme. *Sj. M. 1938. 114.*

452. Petrine Bjerre i Bovbjerg badehotel var meget synsk. *En aften så fruen, at en fremmed herre gik hen til servetricen;* men da fruen bag efter spurgte, hvem det var, forsikrede pigen, at der ingen havde været.

En tid efter havde de blandt badegæsterne også en kæmner Povlsen fra Viborg. En aften vilde Kr. Bjerre holde en lille festlighed med spisning for gæsterne kl. 6. Man ventede på Povlsen, og Petrine bad sin mand gå op på Povlsens værelse og se efter ham. Han var der ikke, men der lå et brev til værten fra ham, og deri stod, at man kunde finde Povlsen ved høfde A. Der fandt man ham også, han havde skudt sig. Liget blev bragt op på Povlsens værelse, og kredslæge Knudsen blev hentet. Da lægen vilde undersøge liget, bad han servetricen hente et fad vand; men da han syntes, det varede for længe, løb han ned og tog fadet fra pigen. Da opdagede Petrine, at det var den herre, som hun havde set i varslet. Hun havde ikke set manden i virkeligheden før. *H.*

453. På en gård i Hørup, Jelling s., plejede husets datter hver morgen, når hun passerede forældrenes værelse, at byde dem god morgen.

En morgen i vinteren 1889—90 traf hun sin fader i meget oprevet sindsstemning efter en urolig nat. *Han havde hørt en vogn forlade gården i retning mod Jelling og hørt en anden vogn mod Vejle. I dagligstuen, der lå ved siden af sovekammeret, havde der været megen*

uro, klirren af glas o. l. Flere gange havde han spurgt sin kone, om hun da ikke kunde høre noget, hvad hun benægtede.

Nogen tid efter skød familiens søn ved et vådeskud sin noget ældre broder med en salonbøsse. Projektilet gik ind i panden på ham lige over det ene øje. I stor hast blev der nu sendt en vogn til Jelling efter læge Varming og en anden efter læge Lindvig Møller, Vejle. De to læger lagde drengen på dagligstuebordet, medens de undersøgte såret og fjernede kuglen. Instrumenterne, der blev lagt på en glasskål, frembragte den klingrende lyd, manden havde hørt i varslet. *H.*

454. Omkring 1903 havde manufakturhandler Clausen i Tistrup en kineser gående som reklame i forretningen. Da man opdagede, at han rapsede, skulde han rejse. Naboen, der var boghandler og isenkræmmer, havde en søn på en halvsnes år. En tid, *før* kineseren kom til byen, *kom denne dreng forskrækket ned fra loftet og fortalte, at der lå en lang mand med en pisk i nakken på et bord på loftet.* Man gik så derop, men der var intet.

I ældre tid fik en kineser, der blev grebet i tyveri, en streng straf; han skulde miste sin nakkepisk, hvorefter det var øjensynligt for alle, at han var en tyv. Det gik omtalte kineser så stærk på nerverne, at han blev opdaget, at han hængte sig. Så blev han lagt på et bord på loftet, akkurat som drengen havde set i varslet. Fortalt mig af N. P. Nielsen, Adsbøl, drengens fætter. *H* .

455. Jannik Lindbæk i Ubberup fortalte efter sin farmor, Kathrine Borrig i S. Farup, Vedsted s., at alle folkene en aften sad i *æ dagligdøns.* Der gik en gang tværs gennem huset, og nævnte aften *hørte de alle, at der kom nogle folk gående og løbende med træsko på gennem gangen.* Men, da man gik ud og så efter, var der ingen.

Få dage efter hængte deres tjenestepige sig af kærestesorg i tørveladen, og da løb folkene gennem nævnte gang for at komme der ud. Det mærkelige var, at *pigen selv havde hørt varslet,* og at hun hin aften var med ude at se efter. *DS. II. 2. 517.*

456 Lærer Kr. Døssing i Havredal fortalte følgende: Det hændte en aften, mens jeg var hjemme som dreng, at vi i mørkningen sad inde i stuen. *Da siger mor: Hvorfor sidder du sådan og smider med brødkniven?* Jeg svarede, at jeg ikke havde rørt kniven; men hun påstod, at jeg havde smidt den hen ad bordet. Senere snakkede hun om, at hun ville have kniven gravet ned; men det blev ikke gjort.

Otte år efter kom min broder ulykkelig af dage, idet han af kådhed hængte sig selv. Da der ingen anden kniv var ved hånden, greb min søster brødkniven, skar rebet over, og så smed hun kniven på bordet. Der har vi den lyd, jeg hørte for otte år siden, sagde mor. *DS. II. 440.*

457 Som ung karl tjente Knud Nielsen, der senere blev sognefoged i Sinding ved Herning, hos grdm. Jens Chr. Understrup i Ørre. En nat *hørte han, at låget på en stor kiste, der stod på loftet, blev slået i med et rabalder, og at en vogn i stærk fart kørte over gårdens stenbro.* Knud kaldte på den anden karl, der dog ikke kunne høre noget, og så stod han selv op; men der var intet at se.

Året efter hængte Jens Chr. sig i kostalden. Da man fandt ham om morgenen, hentede man en læge fra Herning, og vognen kom tilbage med ham i voldsom fart. Dengang havde Knud en anden plads; men pigen, der senere blev hans kone, fortalte om den sørgelige begivenhed, og at der havde været én oppe på loftet for at hente noget, og da faldt kistelåget i med et brag. Jens Chr. havde været sær i mange år, og skønt han var en velhavende mand, var han dog ræd for, at hverken foder eller penge kunde slå til. *H.*

458. I sine unge år, fra 1898 til 1905 opholdt Jens O. Stamp, nu i Linde ved Bur, sig i Christiania, først som uldhandler og siden som vagtmester i et stort ejendomskompleks med forretninger, kontorer og butikker, hvor der daglig var beskæftiget 5—600 mennesker. Stamp skulde passe centralfyret, låse de tre porte og havde gode dage der.

Han havde en sofa i fyrklæderen, men værelse i 2. etage. En morgen, han kl. 6 havde fyret op, lagde han sig på sofaen; men døren til varehejsen (elevatoren) lod han stå åben. Lidt efter lød det, som *én kom med slæbende skridt hen over cementgulvet ude ved varehejsen;* men da Stamp så efter, var der ingen ting at se. Så lagde han sig igen; men så *lød de samme slæbende trin,* og da han atter så efter, var der intet. *Tredie gang lød de slæbende trin,* og nu fandt Stamp, at det var uhyggeligt. Så lukkede og låsede han døren ud til elevatoren og hørte heller intet mere.

Samme eftermiddag kom der en vissegut (bydreng) med en kasse bøger, der skulde op til en bogbinder i 5te etage. Det var vinter med sne og glat føre. Gutten skulde have henvendt sig til vagtmesteren for at få kassen kørt op; men i stedet for stak han et søm ind gennem

trådnettet og trykkede på håndtaget på dørens indvendige side, og så fik han døren op. Så rykkede han i snortrækket, og elevatoren satte sig i bevægelse fra kælderen. Da han nu vilde ind, gled han på grund af sne og is under fodtøjet og fik hovedet klippet af i overkanten af dørrammen, der var af vinkeljern, og kroppen faldt ned i kælderen.

Idet gutten fik hovedet i klemme lød et hjerteskærende skrig og folk strømmede til, så Stamp måtte stænge de tre porte. Efter at politiet havde fjernet liget, måtte Stamp ned i hejseskaktens bund for *at feje rester og blod op med en kost og en skovl — det var netop de lyde, han havde hørt om morgenen. H.*

459. Bygmester H. Chr. Thomsen i Vildbjerg er synsk, hvad hans moder også var. En dag stod han i byen og *så et køretøj køre løbsk. Ved et hjørne slog vognen mod en perron ved møllen, og en person blev slynget ud. Alt var så tydeligt;* men det var kun et varsel. En tid efter så Thomsen det i virkeligheden fra samme sted, og da blev én dræbt. *H.*

460. Laurs Kr. Laursen i Labing fortæller, at han en dag i midten af 1930erne sammen med sin hustru kørte ad hovedvej 15, og da blev de overhalet af en ambulance, og godt en km længere fremme kom den tilbage. Da siger konen: Den har ikke været ret langt borte. Nej, svarede Laursen, den har været på -kjærgård. Manden har fået ansigtet knust og vil miste synet på det ene øje, måske på begge. Sikke noget sludder, sagde konen, det kan du da ikke vide noget om! Vent til i morgen, svarede Laursen, så kommer det i avisen. Det slog til. Ved at hugge brænde var et stykke træ fra rundsaven slynget op og havde knust mandens ansigt, og han blev fuldstændig blind. Det havde Laursen set i et syn en tid i forvejen. *H.*

461. Oluf Olsen i Benløse ved Ringsted fortæller, at hans svigerfader arbejdede på Vestre Gasværk i København. Da han en dag under den første verdenskrig kørte hjem til fyraften, gik cyklehjulet ned i en sporvognsskinne, han væltede og blev kørt ned. Hos datteren i Benløse by *viste der sig samme dag et kors af halmstrå på ruden i gavlvinduet,* og dagen efter kom der brev fra København om, at hendes far var død. Str. N.

462. En dag for 16—17 år siden boede Anthon Winther som uldhandler på et hotel i Jebjerg. Nu er det mandens vane at gå og kige efter vejr og vind, og da han om aftenen gik over til stationen med

et brev, *så han et sort kors over jernbanelinien.* Han fortalte om sit syn, da han kom tilbage til hotellet, hvor nogle sad og spillede kort, og han føjede til: Der vil snart ske dødsfald. De andre grinte og sagde: Du ser syner! Men et kvarter efter hørte de ambulancen komme tudende. De løb ud, og Winther sagde: Vi skal der hen! nemlig, hvor han så korset. Og der var en urmagers datter netop kørt ned af toget. *H.*

463. Først i 1930 døde politimesteren i Framlev h., og til hans efterfølger var udset en dommerfuldmægtig i samme retskreds. Da Laurs Kr. Laursen i Labing talte med sin kone om denne ansættelse, sagde L.: N. bliver aldrig politimester i sine dage. Dertil bemærkede konen, at det var noget pjat, for han havde taget imod udnævnelsen. Men L. gentog, at han ikke blev politimester, for *»jeg har i et syn set ham sidde død i sin bil«.* Og nogle dage før, han skulde tiltræde embedet, blev han fundet død i sin bil. *H.*

464. Grejs Mues (Gregers Kristensen) boede med sin kone og deres børn i Hjortkær fattighus, og i nærheden lå et hus, der var faldet sammen. Ejeren af dette og jorden hentede stenene hjem, og i brønden sad nogle gode sten, som han gerne vilde have op. Dette arbejde påtog Grejs sig; men da han var kommen et stykke ned, begyndte jorden at skride. Ejeren råbte, at Grejs skulde komme op, men han tog nogle flere lag, og så gik det galt. Det lykkedes dog for Grejs at få hovedet fri, og så bandede han på, at nu måtte det gamle skidt godt skride sammen for ham. Men det var for tidlig, han råbte, for brønden var dyb, han blev suget ned og kvaltes.

Ikke langt fra nævnte sted lå Kr. Sørensens gård. Sønnen der, Thomas Sørensen, der senere blev gårdejer i Skads, har fortalt Tobiassen Kragelund, at *han flere gange sammen med sin far og mor ud fra deres køkkenvindue og ud over heden har set lys glide ganske stille og forsvinde ved brønden ved det sammensunkne hus,* men efter at brønden var styrtet sammen med Grejs, *så man aldrig mere lys der.*

465. Parcellist Rasmus Larsen i Tostrup på Møn tjente som ung i Råbymagle udflyttergård. Når han gik hjem fra besøg hos sin moder i Tostrup, *så han 3 lys over et stengærde ved nabogården.* Han fortalte det til manden i gården, og denne sagde, at *det var der andre, der havde set.* Men med års mellemrum var der tre, der hængte sig der, efter hvad Laurits Larsen i Kjeldby fortalte mig. *H.*

466. Redaktør Aage Jensen i Vordingborg fortæller: En murersvend, jeg kendte i Slagelse, *så en middag, da han cyklede hjem, en stilladsulykke på sin arbejdsplads,* der lå noget fra stedet, hvor han cyklede. Kun få dage efter indtraf ulykken, der dog ikke krævede menneskeliv, men i enkeltheder svarede til, hvad han havde set i varslet. *H.*

467. Fra Læsø har Larsine Petrea Dagmar Hedegaard i Vesterø meddelt *NEU* følgende: Vor nabokone havde en søn, Søren, der sejlede. En dag kom konen ligbleg ind fra køkkenet og sagde til sin mand: Nu er Søren død — jeg så ham her ude i grubekrogen i en blå skjorte. En tid efter fik de besked om, at besætningen på hans skib havde været i land i Spanien, de blev overfaldet, og da Søren satte sig til modværge, blev han stukket ned, men de andre flygtede.

468. Som ung mand købte Mads Birkmose Andersen, kaldet Mads Videbæk, en ejendom i Haunstrup. Da fortalte en kvinde, der havde holdt hus for den forrige ejer, at hun en aften, hun havde været i by og gik hjem, *så nogle folk gå forbi huset og om i haven;* men da hun kom ind, var der ingen, der havde været der ude.

Da Mads nogle uger efter arbejdede i marken, så han, at der kom en vogn kørende ind i gården med to mænd, der havde uniformskasketter på. Det var herredsfoged Siersted og politibetjent Nielsen fra Herning. Mads gik hen til dem, og herredsfogden bad om tilladelse til, at de måtte grave i haven, hvor der skulde være gravet et barnelig ned. Pigen, der havde ombragt sit barn, var med og påviste stedet. *H.*

469. Engang Chr. Damgaard i Sdr. Nissum lå i sin seng, *kom der én og pillede ved vinduet, som om han vilde pille kit fra;* men så svandt synet bort. En tid efter kom der en snedker og satte en rude ind der, og medens han stod ved arbejdet, fortalte han, at man havde fundet en gammel kone ude ved Husby plantage. Det var først i 1890erne.

469b. En nat vågnede samme fortæller ved, at *en rotte gnavede i døren og slæbte med hans sivesko.* Næste dag satte han en fælde, men han fangede ingen rotte, for der var ingen, det var et varsel. En tid efter var hans kone så uheldig at brække et ben. Man fik fat på den kloge mand Jens Søjborg, der nu boede i Christens gamle hjem. Benet skulde *spjælkes;* Christen hentede nogle spanskrør på loftet, og imens gik Jens Søjborg *o påssie* i sivsko i stuen. Men en tid før uheldet,

spurgte fortællerens mor, der havde et kammer hos familien, om, hvad Christen havde været på loftet efter, *hun havde hørt, at han gik i sine træsko hen over loftet.* Varslet gik i opfyldelse, og arbejdet med pindene svarede til rottegnav. *H.*

470. En tid før 1. november 1916 havde daværende fodermester Laurs Kr. Laursen, nu i Labing, et uhyggeligt syn. *Han så et par unge mennesker i færd med at skære hakkelse på et loft over en hestestald. Pludselig greb akselen til maskinen fat i den unge mands tøj, da han vilde række neg til den anden. Han blev slynget rundt* — den anden karl råber, idet han springer over maskinen: Hold fast, du må ikke slippe! og så sprang han fra den fire alen høje mur ned på stenbroen, løb hen og standsede motoren og reddede derved broderens liv.

Den første november flyttede fortælleren i en ny plads. Men da han så den unge mand, der kom for at hente ham, havde han nær fået et chock, for han genkendte straks den unge mand, som han i varslet havde set gøre det dumdristige spring. *Godt en måned efter indtraf ovennævnte episode i virkeligheden. H.*

471. Omkring 1916 tjente mine to søstre hos Martin Bondesen på Agerskov hede, fortæller Laurids Høy i Ilskov. *Ofte havde man hørt aparte træskotramp over stenbroen i gården.* Sommeren efter slog lynet ned og dræbte karlen på marken, og da man bar hans lig hjem, lød det som i varslet, altså ikke som daglig fri gang. *H.*

472. Medens nuværende forstander Niels Elmose, Vejlby landbrugsskole, tjente som karl i Balle ved Odder og en dag arbejdede i marken sammen med en anden karl, greb denne ham pludselig i armen og sagde: Så, nu skete der noget! Det viste sig, at denne kammerats mor var faldet ned og havde brækket et ben! Det var omkring 1900, at varslet gik i opfyldelse. *H.*

473. Vi leverede tørv til Fårbæk mejeri, fortæller grd. Johannes Nielsen, V. Bordinggård. En aften ved ellevetiden kørte der en vogn forved ham, og han syntes, at det var læge Rambusch, der sad bag i vognen. Det gik rask, og fortælleren fulgte efter, indtil de kom til P. Jensens, ved plantagen forsvandt vognen — dvs. varslet.

Ca. 8 dage efter kom P. Jensen kørende i en kassevogn med et par unge plage for hen til fortællerens fader, han var på vej til smeden. Det er uforsvarligt at køre med plage for en kassevogn, mente fortællerens fader; men Peder svarede, at han var forsigtig, det skulde

nok gå. Men hestene *skjæ'nd*, P. Jensen blev dræbt, og fortælleren så Rambusch komme i voldsom fart fra Sjørup, akkurat som i varslet. Det var o. 1900. *H.*

474. Da fru maler Chr. Gade i Humlum var hjemme i Torning som ung pige i vinteren 1882, *hørte de alle en aften, at der kom en let fjedervogn kørende ind i gården, og de lagde mærke til, at vognen kørte over en hjørnesten, der lå ved indkørselen.* Man undrede sig over, hvem det kunde være, og både fortællerens far og mor gik ud for at se efter, men der var ingen.

Et halvtårs tid efter hængte en aftægtsmand, Søren Oster, sig, og der blev sendt bud efter øvrigheden; og da rettens folk kom, kørte deres vogn over nævnte hjørnesten, akkurat, som man havde hørt hin aften. *H.*

475. Efter at Frits Nielsen med sin familie i 1901 var flyttet fra Borris til Fjellerup på Fyn, hentede han hver lørdag aften varer hos købmanden. På hjemturen så han flere gange, at der stod et mærkeligt lys ovre ved »Bjerget«. Somme tider stod det stille og somme tider flagrede det. En aften hentede han sin kone ud, men hun kunde ikke se lys på banken. En dag var Niels Husmand ved at lægge dræn på dette sted, og da skred jorden ned over ham, og han omkom; men siden så man ikke lys der. *H.*

476. Og over et bestemt sted ved Fjellerup sø så Frits Nielsen, at der stod et lys. En dag murer Peder Rasmussen arbejdede hos ham, kom der en landvæsenselev ovre fra Lykkesholm, han skulde have fat på mureren. Men kort efter hængte denne elev sig, hvor fortælleren havde set lyset. Og længere henne ved en lille bøgelund ved søen så fortælleren et lignende lysfænomen. Mange unge badede der, og en dag druknede en karl fra Trunderupgård, hvor fortælleren havde set lys. *H.*

477. Kr. Hansen, f. 1880 i Sjelborg, Hostrup s., har fortalt Tobiassen Kragelund, at han i 1917 byggede en gård på en hedeparcel; men han solgte den kort efter til en handelsmand, og så købte han nabogården, der passede ham bedre.

En aften, han havde været hjemme at se til sine forældre i Sjelborg, gik han på hjemvejen forbi møddinghuset ved hans forrige gård, og da hørte han derinde fra en mærkelig lyd, der virkede stærkt på ham. Han undersøgte dog ikke møddinghuset, gik hjem og i seng, men

kunde længe ikke sove. Tre uger efter kom tjenestepigen fra denne gård løbende og bad Kr. H. komme med det samme. Da hørte han den samme lyd som hin aften, og da han kom ind i møddinghuset, lå den unge kone hulkende og skrigende over sin mand, der havde hængt sig.

VARSEL FOR DRUKNING

For drukneulykker er der ofte set og hørt forskellige varsler. Her en række eksempler:

478. Som 15årig tjente Laust Kristensen på en gård i Tastum, det var før søen blev tørlagt. En aften, han var på andejagt og lå mellem rørerne, *så han et lille lys, der gav et par blap og gik ud. I nærheden så han et andet lys, der opførte sig på samme måde, og endelig så han et tredie lys længere borte ved søens bred.* Her vil ske noget, tænkte han, det er et grimt varsel.

Senere druknede der tre karle, der var gået ud for at stange ål på søen. Da sagde fortælleren: Jeg ved, hvor I skal søge dem. Og nede ved søen sagde han: Der så jeg det første lys — og der fandt man også det første lig. Det andet fandtes, hvor Laust havde set det andet lys, og det tredie fandtes nær bredden; men det var først ud på foråret, at man fandt det tredie lig.

Man havde også hørt varsler før begravelsen. En aften, karlen var gået i seng, *hørte han knive og gafler skramle i bordskuffen; pigen løb i mørket imod nogen, slog hovedet og klagede sig, så hendes husbond spurgte: Hvad er der? Og porten slog i med et brag* — uden at der var noget.

Men på begravelsedagen kom konen rask ind, skramlede med knive og gafler; pigen løb i jag mod konen i døren og slog sig, og porten slog i med et brag. *H.*

478b. Natten efter 2. pinsedag 1957 forulykkede den 45årige garveriarbejder Viggo Nielsen, Vejle, under en sejltur på fjorden. Et par nætter efter drømte landmand Th. Sørensen i Daugård, at han fandt liget ved en bestemt og meget karakteristisk sten på stranden. Om morgenen gik han ned for at se efter, men der var intet, og han gik der ned både tirsdag og onsdag uden at finde liget. Han vendte

tilbage til sin ejendom og sit arbejde et par timer. Da drev noget uimodståeligt ham ned til stranden igen, og da fandt han liget nøjagtigt på nævnte sted og i den stilling, han før havde set det i synet. (Dagspressen).

I dette tilfælde gælder synet eller forvarslet altså ikke direkte ulykken, men fundet af den forulykkede.

479. Teglbrænder Anders Andersen, der døde i Skive 1930, var meget synsk. Som ung arbejdede han på Lemvig teglværk. Ud mod fjorden var der en skydedør, der kunde lukkes, når stormen stod på. *En nat hørte han, at denne port blev revet op, og han stod op og så efter, skønt han vidste, at døren var låset. Da lå der lige indenfor døren, der var lukket, en gennemvåd mand, dækket med en presenning* — og så forsvandt synet.

En tid efter druknede en mand i fjorden, og noget efter drev liget i land udfor teglværket. Man fik liget halet op, rullet ind i en presenning og lagt indenfor skydedøren. Fortællerens to onkler kom just forbi og så, hvad deres broder havde set varsel for. *H.*

480. En ældre, anset mand, L. Th., fortæller, at *hans slægt gennem flere generationer har været synsk, navnlig hans olde- og bedstemor på faderens side, og både han selv og hans ældste søn har arvet noget af denne evne.* Og så fortæller han:

Da jeg en aften i 1889 kom fra en skolekammerat — vi gennemgik vore matematiske opgaver —, og jeg o. kl. 10—11 gik fra Præstegade gennem Puggårdsgade, hvor vi boede nær vægterboligerne, var det ravende mørkt, og der var ingen lygter tændt. Jeg stødte mod hjørnet af vægterboligerne, stod og orienterede mig lidt, og pludselig *så jeg nede på alleen ved kirkegården to lys med en hale af gnister, ligesom i mandshøjde.* Først troede jeg, det stammede fra en bageriskorsten; men lysene forsvandt mod Sviegade.

Det var om efteråret. Så hen mod foråret med streng vinter skøjtede man på engene ned mod Nipså, og jeg var selv ivrig skøjteløber. En aften, der var halvmørkt, blev jeg sendt i byen af min mor, og da jeg kom tilbage, stod hun og en anden kone lige ud for det sted, hvor jeg var stoppet op hin aften. De to stod og snakkede om, at nu var der druknet to på åisen, og mor sagde: Det var da godt, du ikke kom med i aften! Da så jeg pludselig en skare nede på alleen med to store fakler med en hale af ildgnister, fuldstændig, som jeg havde set

det før. Det var båren med de to druknede, en kontorist Lamp, som under forsøg på at redde en lille dreng, søn af vægter Jens Gissing, selv satte livet til. Jeg blev ved synet så benovet og udbrød: Det er det, som jeg har set! Men, mor sagde strengt: Ti stille med sådan noget! *H.*

481. Lars P. Eriksen, der boede i Oversø mellem Hassing og havet i Thy, fortalte, at søen, som nu omtrent er udtørret, hvert syvende år krævede sit offer. Man så lys ude på søen, og der druknede mange der, efter hvad fru Kirstine Clausen i Ølgod har fortalt mig. *H.*

482. I begyndelsen af halvfemserne kom Søren og Sine Have som forstanderpar til Solbjerg fattiggård. Ligesom i andre hjem på Mors hang der en bestemt plads i gangen et stykke reb, som ikke måtte fjernes, det måtte kun bruges i tilfælde af ildebrand eller anden ulykke. En aften, Sine var ene hjemme, *hørte hun, at rebet faldt ned,* og hun gik derfor ud for at samle det op; men det hængte på sin plads.

Nogle dage senere, da Søren Have havde været i by og han gik forbi gårdens dam, så han en rund genstand svømme i vandet. Først troede han, at det var et hvidkålshoved, men så opdagede han til sin rædsel, at det var et fattiglem. Han sprang da ind, greb rebet, som han i skyndingen tabte på gulvet. Det var det, Sine havde hørt. *DFS.*

483. K. K. Kristensens mor i Raunsø, Hostrup s., fortalte, at de i hendes barndom havde en tækkemand, der var synsk. En aften kom han bleg og forstyrret ind, da havde han på Terpagervej *set en mand komme kørende med et par hvide heste, og bag i vognen lå noget med et hvidt lagen over.*

Kort efter druknede en møllersvend fra Kokspang ved badning i Varde å. Mølleren, der kørte liget hjem, havde to hvide heste for. *DFS.*

484. Gårdm. Jacob Jacobsen i Ansager var meget synsk; men *hverken hans forældre eller søskende havde denne evne,* og de mente, det bare var pjat, når han fortalte om sine syner. Han *så bl. a. varsel for, at en møllersvend vilde drukne ved stemmeværket ved Ansager mølle,* og han advarede dem og sagde, at der vilde ske en ulykke der. Møllersvenden, der var en dygtig svømmer, slog hovedet imod en pæl, da han en dag sprang ud for at bade, og så blev han i mudderet. *H.*

485. Gæstgiveren i Filåt i Nykirke *så en dag tæt ved aften en mand komme sejlende med en rødbroget kalv i sin båd.* Manden forstod ikke rigtig at styre båden, der kort efter kæntrede og forsvandt. Gæstgiveren tænkte straks, at det kun var et varsel; men han fik dog nogle folk med hen til stedet. De fandt intet, og ingen andre havde set noget der.

Omtrent ti år efter kom en skrædder sejlende fra Tønder med en rødbroget kalv og han tog ind på gæstgivergården for at få sig nogle punche. Da det stormede slemt, vilde gæstgiveren ikke lade manden sejle ene hjem, nu han havde fået noget i hovedet og sejlede med en kalv. Kromanden mindedes synet og fortalte, hvad han havde set; men skrædderen blev ved sit, sejlede og forsvandt, hvor gæstgiveren havde set varslet. *DS. II. 397.*

486. Medens Chr. Nielsen som ung tjente i Stamphøj i Dybe s., vågnede han en nat ved, at *der dryppede vand i en ballie udenfor kammerdøren.* Han stod op, men der var intet at se.

Efter at han var flyttet i en anden plads, var der en pige, der druknede ved Stamphøj. Man lod vandet dryppe af hende udenfor karlekammeret, og så lagde man hende på sengen. *H.*

487. I flere år så man lys fra Grønvang nord for gården på Thomsens mark ved nogle lerhuller, fortalte Jokum Lauritsen i Vejen. Lyset så man tydeligt, indtil en dreng druknede der ved badning. Siden så man det ikke. *DS. II. 430.*

488. Fra Ærø har Chr. M. Clausen, Bjerregård, Ringkøbing, meddelt mig følgende: Min morfar ejede en bark, der under en voldsom storm strandede ved Præstø o. 1870. Folkene søgte op i rigningen, men de frøs ihjel, og kun skibsdrengen reddede livet. Samme nat *hørte mormor fodtrin i havegangen, og at én tog i lågen til gårdspladsen;* men der var ingen. Hun var da ikke i tvivl om, at det var varsel for hendes mand, thi det var hans fodtrin. *H.*

489. En vinterdag i 1891 kom en fiskerkvase med 4—5 mand sejlende fra Anholt på vej til København. I isen udenfor Vedbæk kæntrede de, og én af fiskerne, Laurits Larsen, omkom. En mand havde i forvejen drømt om ulykken og formanet L. L. til at være forsigtig, hvad fiskeren bare grinte ad. Men kun han omkom, efter hvad Karl L. Pedersen i Gilleleje har meddelt mig. *H.*

490. En gårdmandsenke, Mette Kjerstine Winther i Bredde, f.

1871, fortalte, at fru stationslederen i Bredebro vågnede en nat, kaldte på sin mand og sagde, at *nu var deres søn, der sejlede, druknet.* Manden tændte lyset, men mente, det bare var en drøm. Tre timer senere fortalte fruen, at *nu var sønnen frelst.* Få dage senere kom der brev fra sønnens kaptejn med oplysning om ulykken, og at sønnen nu lå på sygehuset, var rask og glad. Optegnet af provst, dr. theol. J. Fr. Holdt i Brede til *NEU.*

491. Isenkræmmer H. Brandt-Madsen, der er f. 1915 i Bodilsker på Bornholm meddeler, at han i sin barndom har hørt flere historier om varsler af sin far og andre. I forbindelse med Østbornholmske dampskibsselskabs rutebåd JARLs forlis en uvejrsnat 1896, ved hvilken lejlighed hele besætningen, der vist alle var fra Nexø, druknede, *skete der samme nat varsler mange steder i Nexø.* Og disse varsler blev iagttaget på et tidspunkt, hvor ingen anede, at der var sket en ulykke. *H.*

492. En Skagens kutter, EBBA, med 4 mand var på vej hjem fra England ude i hård storm. To gamle folk havde en søn, Sund, der var med, og en nat hørte de gamle, at *der blev banket på deres sovekammervindue, og en stemme kaldte: Mor, luk op! De gamle så sønnen stå der ude, og vandet drev af hans olietøj;* men da de lukkede op, var der ingen. Da sagde konen: Nu er Sund druknet! Og man hørte aldrig fra besætningen, efter hvad strandfoged Chr. Jørgensen Thagaard i Skagen har meddelt *NEU.*

493. Husmand Ole Hansen og hustru i Gerlev, Sorø a., havde en datter, Anna, der udvandrede til Amerika med udvandreskibet NORGE. En tid efter, at Anna var rejst, *vågnede forældrene ved at høre mærkelige, men dog kendte, lyde,* og konen siger: Hvad er dog dette, Ole? Og han svarede: *Det er da Anna, der er ude ved døren — det er hendes sang!* Så stod Ole op og gik ud, men der var ingen.

Næste morgen fortalte Ole i brugsen om nattens hændelser; men sidst på eftermiddagen rygtedes det, at NORGE var gået ned og Anna var omkommet. Det viste sig, at ulykken var sket nøjagtig på det tidspunkt, forældrene vågnede og hørte Annas fjed. Meddelt af korrektør J. Arnth Jensen, Næstved. *H.*

494. På Tåsinge levede i M. S. Mathornes drengetid en gårdejerske, som var enke efter en skipper, der sejlede med sin skonnert. En nat så hun i en drøm eller et syn *sin mand stående i olietøj og med sydvest*

på drivende af vand og seende på hende — og så forsvandt han. Desværre også bogstavelig, thi han kom aldrig tilbage. *H.*

494b. En efterårsdag, da Chr. Damgaard var ude at bjærge rør på Nissum fjord, så han, at en mand var ude at sætte flynderned, og han tænkte: Det er da mærkeligt i så skidt vejr. Men så forsvandt synet. En tid efter var en mand ude i fjorden for at sætte ned, og han druknede. *H.*

495. I det nederste hus i Kvols med udsigt over fjorden boede Iver Bertelsen, og lidt længere oppe boede Laust Fisker, der havde en lille kvase, og med denne hentede han ved sin 12årige drengs hjælp fisk ved Fur.

En dag *så Iver på temmelig nært hold, at Laust kom sejlende mellem Hjarbæk og Kvols. Han lufter op mod vinden, lader ankeret gå og sejlet fire ned — men så var synet borte.* Næste dag så Iver det samme syn, men da var det virkeligt, og da havde Laust sin drengs lig om bord. *H.*

496. En aften, Søren Bjallerbæk, der var født 1868, gik hjem fra dagleje hos Kræ Merrild i Vildbjerg, satte han lige til. Der var mange mergelgrave i terrainet. *Lige med et stod der et blåligt lys, der var ca.* 1/2 *alen højt, foran ham,* og da opdagede han, at han stod lige ved en mergelgrav, i hvis vand lyset spejlede sig. Derved blev han reddet fra at drukne. Men året efter druknede Iver Sønderbys dreng i samme grav. *H.*

497. Lørdag d. 1. aug. 1908 var jeg, fortæller fhv. frugtavler Holm, hjemme på søndagsorlov, og da fulgte jeg min ældre broder, Holger, hen på Brabrand st., han vilde til Esbjerg for at besøge en halvbroder, der havde fødselsdag om mandagen.

Tidlig morgen vækkede mor min fader og sagde: Jeg er bange for, der er noget i vejen med Holger, for *jeg drømte, at der stod en stor, hvid kiste herude i haven, og der var sådan en mængde mennesker der.* Mor havde tidligere haft drømme der gik i opfyldelse.

Straks næste morgen, telefonen åbnede, ringede stationsforstanderen og sagde, der var kommen telegram fra Esbjerg, Holger var syg, så I må hellere tage med halvelleve toget. Kl. halvni ringede han igen, og sagde: Her er kommet telegram igen, Holger er mere syg. — I er vel klar til at rejse. Der stikker noget under, sagde far, jeg vil op og se telegrammet. Deri stod Holger og Jens er druknet. Kom straks. *H.*

498. Kr. Larsen Vestergård i Ulfborg fortalte, at der ud for Østerenge ved Nissum fjord findes et dybt sted tæt under land, som kaldes Rørsbuskene, og *der havde man i næsten hundrede år set liglys.* Blandt mange andre havde fortællerens moder set lyset, det var lille, blåligt, og vippede op og ned.

Et andet syn var set af mange og var vidt bekendt. Folk, der var ude på fjorden, havde i aftenskumringen *set en sejlbåd komme ovre fra Torsminde og pludselig blive borte et bestemt sted nordøst for Fjandø.*

Dette syn blev set mindst 50 år, før ulykken indtraf store bededag i 1872. Da sejlede 6 mænd ud fra Torsminde til Fælstedet; men da båden kom til nævnte sted nordøst for Fjandø, forsvandt den, og alle druknede. Fortælleren bemærkede: *Det synes næsten, som stedet har været bestemt til deres grav mange år før, de blev født. DS. II. 522.*

499. En aften var Chr. Søholmer gået hen til Sunds mølle for at få malet et par skæpper korn. På hjemturen ved godt nitiden gik han over gårdens toft, og da *så han ved at kaste blikket over Sunds sø, at der kom et rundt og aflangt lys med en blålig hale skridende skråt hen over søen i retning af fortællerens hjem.* Christen stod stille et øjeblik, smed så posen og løb ind og kaldte på sine forældre, at de skulde komme ud; men da var fænomenet borte. Det var i november måned.

Første gang, børnene efter nytår skulde møde hos præsten, fulgte børnene fra Linå vejen; men en dreng fra L. Kielsgård var kommen bag efter, og derfor vilde han stikke skrås over den islagte sø. Men han faldt i en våge og druknede, netop, hvor Chr. Søholmer havde set lyset. *H.*

500. P. Winther, der er født i Bedsted 1893, *så et lys ude på søen,* da han gik i skole, og det fortalte han til sine forældre. Om vinteren vilde en mælkekusk, der havde været til licitation i kroen, gå tværs over isen, og da forsvandt han i en våge. Man fandt ham først hen på foråret. *H.*

501. Lærer Gjaldbæk i Ulfborg havde en broder, Hans Lauridsen i Gjaldbæk, Borris sogn. Denne broder druknede i Skjern å i 1880, efter at han havde reddet en såkaldt jernbanebørst, hvis sidste opholdssted ellers var Horsens tugthus. Tre gange dykkede Hans efter manden, der hver gang faldt af redningsmandens ryg. Tredie gang

var Hans Gjaldbæk for udmattet; han sank, men arbejderen blev reddet op i en lille båd. Denne redningsdåd er blandt andre steder omtalt i Højskolebladet nr. 50/1880.

I tre dage ledte Hans's venner og brødre efter liget. Men længe før ulykken indtraf, fortalte en kone, at *hun havde set lys over åen ned mod den sorte banke ved Aagaardslund.* Lærer Gjaldbæk, der var med til at søge, fortalte siden, at man anså det for umuligt, at liget kunde findes der; men konen blev ved med at sige, at de skulde søge der, hvor hun havde set lyset. Det gjorde de, som den sidste udvej, og der fandt man liget, hvad der gjorde et dybt indtryk på de, der havde anset konens syn for overtro.

Nogen tid, før omtalte ulykke fandt sted, lå Hans Gjaldbæks moder syg. En nat vågnede hun med høje klageråb. Da man spurgte, hvad der var i vejen, fortalte hun, at *hun havde haft en slem drøm. Hun stod omme ved Aagaardslund, og noget tungt vilde falde ned over hende; men hun nåede lige at komme væk inden.* Hun var forresten død, inden sønnen druknede. *H.*

502. Om en anden drukneulykke i Skjern å har samme meddeler fortalt mig følgende: Et ungt, forlovet par, min mors fætter og kusine, vilde en dag sætte over åen i en lille båd. Denne kæntrede, og de to blev ført bort af den rivende strøm.

Jens Kjær og hustru i Debelmose fortalte ofte, at *de havde hørt trin udenfor vinduet til deres sovekammer;* men stod de op og så efter, så var der ingen. En aften lød trinene endnu mere naturlig, og da sagde de: Nu er det der igen! Og denne gang, var det en mand, der kom og fortalte om den triste drukneulykke. *H.*

503. Lærerinde Anne Nielsen, Rømø, har meddelt *NEU,* at en mand o. 1900 havde set en blå flamme på havet ud for Tvismark, hvor Rømø-dæmningen nu lægger til, og kort efter druknede en færgeskipper der.

504. Om en stor drukneulykke fortalte Mikkel Jensen i Grynderup følgende: Konen i Villadses hus i Hyldebjerg havde en dag sat alle tallerkner ovenpå hverandre. Så gik hun ud, og *da lød det, som om alle tallerkner faldt til jorden.* Det er katten, der væltede disse, tænkte hun; men da hun kom ind, stod de i god behold. Om søndagen efter druknede både hendes bedstefar, hendes søster og to andre, da de i en lille båd ville sætte over åen. *DS. II. 447.*

505. En aften, maler Kr. Bjerre og kone fra Bovbjerg var i besøg hos uddeler Rørsgaard, og de sad ved kaffebordet, *hørte fru Bjerre en røst, der sagde: Han er død!* Og straks ville fruen hjem. Bjerre sagde: Har du nu atter fået et hysterisk anfald? Men fruen tog hjem og ringede rundt om, hvad hun ikke fik noget ud af, der var ingen af deres bekendte død.

Så skulle der være opgør i brugsforeningen. Lærer Larsen, der hørte til Rørsgaards gode venner, havde sagt, at Rørsgaards to år gamle dreng måtte komme om til dem imens. Og nu skete der det sørgelige, at barnet faldt i et kar vand og druknede. En læge fra hotellet blev hentet, og da han kom tilbage, sagde han: Han er død! *H.*

506. Sene nattevandrere iagttog for ca. 70 år siden et stort ligtog oppe i gyden syd for Lilleby i Store Rise på Ærø. Kort efter gik to mænd ud for at fiske; båden kæntrede, og de to omkom for øjnene af en del *tilskuere,* der var ude af stand til at hjælpe dem. Optegnet af lærer A. Kristensen, Rise. *H.*

507. Om en synsk pige i Balle, Strukstrup s., fortæller Andreas Lorenzen, at hun engang i et syn *så et ungt menneske druknede under, badning, og hun så en kvinde, hvis hår hang i tjavser, komme løbende.* Næste sommer druknede en karl, hvor pigen havde haft synet, og moderen, der stod og redte sit hår, da hun fik bud om ulykken, løb med håret flagrende til ulykkesstedet. *Sj. M. 1937. 112.*

508. Efter en gammel aftægtsmand, Henrik Lauritsen i Bøvling, optegnede Nicolaj Henningsen flere eksempler på varsler. Når fortællerens kone, Ensaline, var ene hjemme, *hørte hun en underlig uro i deres lille fjedervogn.* Henrik Lauritsen lo naturligvis af hendes beretning. Men en solskinsdag kørte han vognen ud, og da han gik inde i laden, hørte han en lyd, *som fra en vogn, der kørte med alle eger løse.* Han gik ud og så efter, men kunne intet aparte opdage. Så gik han ind igen, og uroen gentog sig tre gange. Da blev han klar over, at lyden kom fra vognen.

Da H. L. en dag samme sommer skulle køre ud, tog han nævnte vogn, hvad konen rådede ham fra; men han lo ad hendes betænkelighed. På vej op ad Bøvlingbjerg kom han forbi en limgrav, hvor Niels Kjeldsen og en anden mand stod og ragede. H. L. holdt og fik at vide, at en knægt havde druknet sig i dette hul. Da de manglede reb, tog Henrik tømmen af hestene, spændte fjedrene sammen, og ved

hjælp af løkken fik man liget halet i land. Og så kørte fortælleren liget hjem til Kloster. Men siden hørte man aldrig uro fra vognen. *DFS.*

509. Fru Abelone Øhle i Sønderho, f. 1861, har fortalt Tobiassen Kragelund følgende: Den 23. decbr. 1897 havde hun en oplevelse, som hun aldrig vil kunne glemme. Da hun stod op om morgenen, fortalte hun sin moder, at hun *i et syn om natten så sin mand komme ind til hende — »Han gav mig sin hånd, som om han ville sige god dag til mig, men han var ligbleg, og hans hånd var isnende kold. Jeg spurgte, om han var syg. Og da vågnede jeg og lå badet i sved.«*

Da der var gået fire måneder, kom rederen og udbetalte assurancesummen for skibet. Jernskibet PHØNIX var forlist i den stærke storm den 23. decbr., samme nat som fru Øhle havde set synet.

510. I 1912 byggede murermester Daniel Nielsen fra Gilleleje et forsamlingshus på Anholt, og da boede han hos møller Anders Rasmussen. En dag fortalte dennes kone, at hun havde mødt en fisker, Peter Petersen, der kom i olietøj og skulde sejle til Falkenberg med fisk. Da sagde Ane: Du skal ikke tage på søen i dag Peter, for jeg kan se, vandet driver af dig. Men han sejlede, og båden, der hed VICTORIA, og besætningen forliste, efter hvad Carl Petersen i Gilleleje har meddelt mig. *H.*

VARSEL FOR STRANDING

I sejlskibenes tid gik beboerne ofte i stor spænding og angst ude ved Vestkysten, når Vesterhavet under stærke storme kom i oprør, og der blev tit set varsel for forlis og drukneulykke.

511. Jens Lauridsen, der var født i Trans 1844, fortalte mig, at faderen, der boede i et usselt, firefags hus, Damhus i Trans, var synsk. Engang, børnene lå syge af skarlagensfeber, kom faderen hjem og spurgte til, hvorledes de havde det, og da moderen svarede, at nu havde de det bedre, sagde hun: *Da vil der snart dø én af dem. Det havde han set, men han vidste ikke hvilken.* Kort efter døde én af drengene.

Da faderen, der hed Laurids Mogensen, lå for døden, fik han besøg af nogle fiskerkammerater, og da sagde han: I skal passe på, for *når*

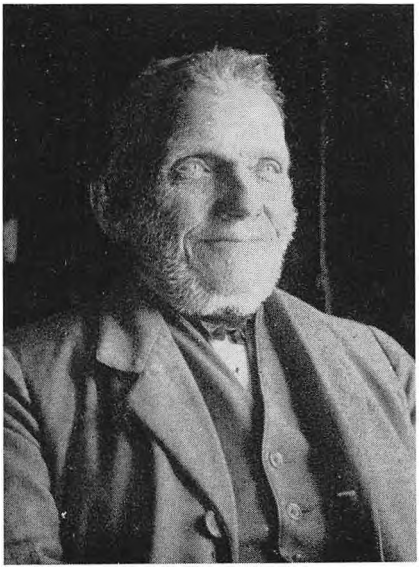

Jens Lauridsen, f. i Trans 1844 - Nr. 511, 574

Morten Post, f. i Stårup ved Højslev 1876, død i Herup ved Vinderup 1956 - Nr. 64, 125, 668

jeg er død, vil der ske en ulykke. Men folkene troede, at den syge *råst* (var forvildet).

Dagen efter, at Laurids var død, omkom der fire af de syv i bådlaget. Det var meningen, at de skulde have været begravet samme dag som Laurids, men det fjerde lig var endnu ikke drevet i land. *H.*

512. En gammel fisker, Josef Haw, der boede i et lille hus mellem Lilleøre og Vrist, sad en dag i skumringen og *så, at redningsbåden kom forbi og kørte nordefter — mandskabet, der løb ved siden af, kunde næsten ikke følge med;* men da Josef gik ud, var båden og mandskabet forsvundet. Det var et varsel.

Den 25. jan. 1897 kom redningsbåden forbi Josefs hus, og da var det virkelighed — *de tolv redningsmænd vendte ikke tilbage.* Holstebro Dgbl. 25. 1. 1947.

513. Få dage før Harboøre-ulykken 1893 kom en kone hen til én af dem, der senere omkom, og sagde, at hun troede, at han snart vilde komme i ulykke. Dertil svarede manden: *Nu er du den tredie, der har sagt mig det — så skal jeg vel drukne.*

Flere havde mærket uro og hørt forvirrede råb, hvor ulykken skete. Også *i den lade, hvor ligene blev lagt, havde man forud mærket stor uro,* og man sagde til ejeren, at han skulde sørge for at få omassureret, idet man troede, det var varsel for, at gården vilde brænde. Og ved et missionsmøde havde én af ordførerne gentagne gange sagt: Der vil snart komme bud efter mange af os, og det vil tage de hellige med. Ringkøbing Avis 1897?

514. *Ole Jespersen,* Kirkegård i Fjaltring, var strandfoged og skulde tage imod dem, der led skibbrud i hans len. En morgen, han kom ind til sin søn og sønnekone, fortalte han, at han havde haft en urolig nat, *han blev puffet og skubbet i sengen, og han kunde tydeligt mærke, at der både var en kone og et lille barn i sengen ved ham.*

Få dage efter strandede der et skib i hans len, og skipperen havde både sin kone og deres barn med, og de kom til at ligge i den seng, hvor Ole havde mærket varslet. E. T. Kristensen: Sagn fra Jylland. 1880. 253.

515. Strandfogdens kone i Fjaltring havde været omme i nabogården. Da hun kom tilbage, kom hun til at se ind ad køkkenvinduet, og *der så hun et fremmed kvindemenneske i en aparte klædedragt stå og lave mad ved skorstenen.* Hun gik en anden vej ind i stuen, hvor

hendes mand sad, og så siger hun: Men, Jens Kristian, hvad er det for et fremmed menneske, der kommer her og står i køkkenet? Men da de så efter, var der ingen.

Nogen tid efter strandede der et hollandsk skib. Skipperen og hans kone kom til at bo hos strandfogden, og konen fik lov til at lave mad i køkkenet.*S. fra J. 255.*

516. Murer Chr. Nielsen, nu i Herning, tjente som dreng hos Mads Kjærby i Trans. Da han en tåget efterårsdag skulde hente fårene hjem, kom han til at se ud over havet, og *da så han tydeligt en tremastet bark for fulde sejl.* Men, da han fortalte om synet, lo man ad ham.

Siden blev en tremastet, hollandsk bark for fulde sejl påsejlet af en tysk damper. Kaptejnens frue og deres lille barn var med i barken. Så svøbte kaptejnen barnet ind i en dyne og kastede bylten op på damperen, der sejlede videre. Fruen kom ind hos strandfogden, Laust Kirkeby, hvor hun var i flere dage, og hun var naturligvis elendig. Men kaptejnen rejste straks til Tyskland, hvor det lykkedes ham at finde damperen og få fat på barnet. Som et minde gav fruen fortælleren en hollandsk mønt, der hængte i en kæde. *H.*

517. En dejlig *solskinsdag* kom Line Dahl ind og sagde, at *et skib sejlede ind mod stranden ved Bøvling klit.* Men da folkene kom ud, var der intet at se. Dagen efter strandede et hollandsk skib der. Kaptejnen var ung, han tog fejl og troede, at han sejlede ind ved Thyborøn, fortalte Laura Lundgård. *H.*

518. Smeden i Husby fortalte, at han som dreng sammen med sin moder fra deres hjem *så syv lys komme skridende med mellemrum henad vejen fra klitten og op mod kirkegården. Det samme syn sås samme aften ovre fra Ø.* En tid efter kom syv lig i land fra et strandet skib og blev jordet på kirkegården. *DS. II. 521.*

519. Folkemindesamleren Jens Kamps bedstefader, Kristen Kamp, fortalte følgende fra Holmslands Klit: *Jeg har aldrig mere end én gang i mine dage hørt eller set wå'r* og Vorherre fri mig også for at se mere af den slags! Fortælleren lå en nat i sin seng, da et bådlav på syv mand var på havet. *Hen imod midnat sprang døren op og der kom nogle karle ind i stuen med noget, vandet pladskede og piblede af ned på stengulvet.* Fortælleren tænkte, det var et forvarsel, og han turde derfor ikke tale til det. Lidt efter forsvandt det som en tåge.

Nogen tid efter druknede der syv mænd på havet, og dagen efter kom man bærende med 4 lig ind i stuen. *DF. 20.*

520. Som dreng *så Kræ Bæk i Bjerregård en dag et skib, der kom drivende ikke ret langt ude,* og så løb de voksne ned til havet. Men, der var intet skib. Nogle år efter kom skibet. Folkene var reddet ved Cuxhaven. Kaptejnen må have fået meddelelse om, at hans skib var strandet ved *æ Klit,* for han kom og besøgte min meddeler, Andreas Jensens fader, med hvem han havde ligget i tjenesten i 1869. *H.*

521. Strandfogdens kone i V. Kirkeby i Trans kunde se alt. En dag, hun kom op i gæsteværelset, lå der en kaptejn der, dvs. det var et varsel, der senere gik i opfyldelse. En anden gang *så hun fem skibbrudne og en skikkelse, som hun ikke var klar over. Så strandede der fem mand, og den sjette var skibshunden. H.*

522. Forfatteren Erik Bertelsen har meddelt mig følgende efter en ældre Harboørfisker: Da fiskeren var en halvsnes år, gik han en dag på vejen mellem Vrist og Vejlby. *Pludselig blev han væltet om, og da han rejste sig, blev han atter væltet, og det gentog sig.* Ræd var han egentlig ikke, men han syntes, det var noget underligt noget, og så stod han lidt. *Nu gled der ligesom en skyggetåge forbi ham,* og så kunde han gå frit igen. Han fortalte det hjemme, men tillagde det ellers ingen særlig betydning.

I jan. 1897 forliste Lilleøre redningsbåd. Sammen med andre børn, der gik i søndagsskole, deltog fortælleren i ligtoget til Vejlby, og da man kom til det sted, hvor han havde haft nævnte oplevelse, blev én af de druknede redningsmænd båret ud, og nu forstod han, at det var ligfølget, der havde væltet ham.

Som ung mand flyttede samme fisker med sine forældre til Thyborøn. En aften sad han udenfor redningshuset med en pige på skødet. Pludselig fløj hun op med et skrig. *Der hørtes støj inde i huset, som var låset, og hvor der absolut ikke kunde findes mennesker. Det lød, som der blev slæbt nogle tunge sager til side. Karlen hørte det tydeligt, også flere gange siden, og mange andre hørte disse lyde i årenes løb.*

I et af årene efter 1914 blev 5—6 drenge dræbt ved en minesprængning på Thyborøn strand. Den unge mand var med til at bære ligene ind i redningshuset; men man måtte først have nogle tunge sager slæbt til side. Siden er der aldrig hørt lyde fra huset.

En vinteraften i 1917 gik samme fisker fra købmanden tværs over markerne til sit hjem i Thyborøn. Det var frostvejr med skarp nordøstvind. *Da hørte han ligesom noget papir komme hvislende hen over jorden, og så så han to mænd komme trækkende med en slæde; de kom fra høfte 59 og kørte hen imod et hus, men var pludselig forsvundet.* Da slog det for første gang ned i ham, at han måtte være synsk. En uge efter sad han ved sit vindue og så to mænd komme trækkende med en slæde fra høfte 59. På slæden lå liget af en mand, der var druknet. Nu lo ingen af hans syn. *H.*

523. Fisker Kr. Lausten Thygesen i Houvig ved Ringkøbing hørte en dag, han gik strandvagt, at *der blev smidt med planker i en dal i nærheden;* men da han gik der hen, var der intet at hørte eller se. Så gik han atter op på banken, og *da kom de samme lyde.* Senere strandede der et skib med planker ud for nævnte sted, og plankerne blev af praktiske grunde stablet op i nævnte dal; men ellers samlede man, efter hvad Vejen Larsen har fortalt mig, aldrig vraggods der. *H.*

524. I efteråret 1880 var H. P. Christensen (senere præst) hjælpelærer ved Nysogns hovedskole på Holmsland; men han boede hjemme hos sine forældre og gik hver morgen og aften de 5 km mellem skolen og hjemmet.

En dag, Christensen forlod skolen, så han over klitlandet et skib, der kom dinglende mod land, og da det stormede af N. V., var han klar over, at skibet vilde strande. Da han nåede til strandingsstedet, var besætningen, 12 mand, reddet ved hjælp af raketter. Skibet var barken COLONIST fra Oslo.

Da man sagde til strandfogden P. Chr. Mortensen, at her var så det mystiske skib, som han havde mødt i et varsel, svarede han kort og bestemt: Nej!

En ugestid senere så læreren et lignende syn, et skib, der kom dinglende mod kysten. Stormen var i sin vælde, og havet gik op i klitterne. Redningsmandskabet sendte to raketter ud over et strandet skib, men masterne faldt, inden linen kunde gribes af mandskabet, og da Christensen nåede strandingsstedet, var skibet, barken DAGNY fra Oslo, slået i pindebrænde, og af besætningens 10 mand druknede de 7. Denne stranding var, hvad strandfogden havde set varsel for. *NEU.*

525. I 1903 forliste skibet AVONA ved Torsminde. En gammel kvinde, Trine, der boede i klitterne, *så varsel for denne ulykke og*

sagde, at der vilde omkomme 24 mennesker, efter hvad Chr. Snejbjerg i Hove har meddelt mig. *H.* Jvnf. 539.

526. Chr. Gammelgaard, Vedersø Klit, var i mange år ansat ved redningsvæsenet. Han har kun én gang oplevet at se varsel, og derom fortæller han følgende: En nat i 1947 blev jeg sendt ud på strandvagt kl. 18. Det var hårdt vejr med storm og regn, og da jeg kom 1 km fra stationen, var forstranden oversvømmet, så at jeg måtte op i klitterne. Kort efter *opdagede jeg et stærkt lysskær over klitterne* — afstanden beregnede jeg til 1½ km eller nøjagtig ud for Kjærgård i Husby. Jeg løb ned til vejen for at komme hurtig frem. Ti minutter efter forsvandt lyset; men jeg fortsatte med vejen til ud for det punkt, hvor en stranding skulde være sket. Jeg løb ud på den yderste klitrække, men der var ingenting at se, og derefter fortsatte jeg hen til alarmeringshuset.

Kort efter kom en mand fra nabostationen, men han havde ingenting set. Da jeg kom tilbage fra vagten og traf min kammerat, der havde været sendt ud til den anden side, spurgte jeg, om han havde set noget. Han fortalte da, at *han havde set et stærkt lysskær i nord, og han mente, at det enten var i strandkanten eller på stranden.* Nogle dage senere var jeg sammen med andre af redningsvæsenets folk, og da jeg fortalte om min oplevelse, var der én, der sagde, at det var et forvarsel, *han havde set det flere gange nøjagtig samme sted, og hans svoger havde set det for omkring tyve år siden.*

I novbr. 1953 strandede den polske trawler KANIA nøjagtig på det sted, hvor jeg havde set lyset. Ved strandingen tændte han de kraftige lamper, som han bruger når han sorterer fisk. Lysskæret op i luften blev nøjagtig, som jeg havde set. *H.*

527. Fra Ærø har lærer A. Kristensen i Rise sendt mig følgende optegnelse: En gammel småskipper i Ommel ved Marstal fortæller, at de gamle søfolk kunde gå hjem og sige: *Vi ku't være i our kahytte, for vånj, det ste å ste.* Og der spurgtes altid alvorligt nyt, når de fik vandfyldte kahytter. Få dage efter en sådan oplevelse fik en gammel skipper i Ommel meddelelse om en søns forlis. *H.*

528. Pastor Lylloff i Frederikshavn fortæller, at hans far og onkler var styrmænd og skibsførere. Da han om foråret skulde ud med skonnerten, gik han som sædvanlig først til alters sammen med sin kone i Turø kirke. Begge var særlig tavse og tankefulde, da de gik

hjem, og først efter, at de var kommen hjem, lukkede den ene sig op for den anden og fortalte, at vedkommende pludselig i et syn, medens de knælede foran alteret, *havde set sønnen, som sejlede, stå iklædt oliekappe og sydvest med vandet drivende ned ad sig.*

Det mærkelige var, at *begge havde haft samme syn.* Kort efter kom der brev med efterretning om, at sønnen var skyllet over bord udfor Spaniens kyst; og det viste sig, at det var sket netop da forældrene var i Turø kirke. Det var deres eneste søn, og hans første tur som styrmand.

Samme meddeler fortæller følgende: Da jeg var seks-syvårs dreng, var mor et efterår meget urolig for min far, der var på langfart, thi det var længe siden, hun havde hørt fra ham. En dag, vi var på besøg hos bedstemor, fortalte hun, at mors ældste broders kone havde været på besøg hos bedstemor om formiddagen for at fortælle om en mærkelig drøm, hun havde haft om natten: *Hun drømte, at hun havde set min far i en frygtelig storm blive skyllet over bord; men samtidig havde hun set, at der blev kastet en redningskrans, fastgjort til en stang ud til ham;* og så vågnede hun. Nu var hun ulykkelig over, at hun ikke blev klar over, om far blev reddet.

Nogle dage efter kom der brev fra far, der fortalte, at han i en storm blev slået over bord i den Biskaiske bugt; *han nævnte dato og klokkeslet, der faldt nøjagtig sammen med min tantes drøm.* Instinktmæssig havde han grebet efter redningskransen, var blevet trukket om bord; men derved blev det ene ben beskadiget, og nu lå han på et hospital i Nordfrankrig.

Meddeleren slutter: Ofte har mor dvælet ved denne begivenhed, når hun talte med os som voksne om sømandens mange farer. *H.*

529. Et halvt års tid opholdt M. S. Mathorne sig hos grdm. Sonne på Bornholm. Fruen var meget følsom for ulykkesfornemmelser. Da hun og manden engang var kørende hjem fra selskab, var det et forrygende stormvejr, og da kom der en urofølelse over hende. De nåede dog velbeholden hjem. Men den østbornholmske damper JARL forsvandt samme nat, og fru Sonne havde bekendte ombord. *H.*

530. Magister Aage Rohmann fortæller, at hans mors fætter, Mathias Christensen, Lister ved Svaneke, så en skibslanterne stævne mod klippen, da han en aften var på vej hjem fra Svaneke. Han sprang straks hen for at advare båden; men et øjeblik efter var synet borte.

En månedstid efter løb en svensk fiskekutter mod klippen på det sted. *H.*

531. Hvor strandvejen fra Sønderho ender ude på forstranden ligger en høj klit, der i sin tid spillede en vis rolle som forvarselpunkt, hvorom de gamle Sønderho kvinder fortalte meget. Det var kvinder, der i ældre tid måtte besørge strandvagten, da mændene den meste tid af året var på søen.

I uroligt vejr og under de forskellige krige i forrige århundrede gik fire kvinder strandvagt, to og to imod hverandre. De gik altid i nogen ængstelse, så fantasien kunde let løbe af med dem.

I N. M. Kromanns barndomstid fortalte en ældre kone, hvorledes en levende sælhund, der kravlede på stranden, i mørket blev antaget for at være et menneske eller nærmest et unaturligt væsen, der måtte varsle om skibsforlis. Et sort får, der gik på den hvide strand, kunde også i deres fantasi forme sig som et uhyre osv.

Synet af tre hvidklædte jomfruer med bare fødder og langt hår ned ad ryggen, som de ikke så sjælden så danse på Mosdalbjerg, var de derimod ikke ængstelige ved, da disse kunde varsle godt.

Så de jomfruerne i smukt og stille vejr, kunde det dog opfattes som en reel forestående stranding eller forlis på havet, men uden tab af menneskeliv. Mulig vilde da en værdifuld ladning lande på deres strand og bringe dem store indtægter. Men var det kun en enkelt jomfru, der kom frem og dansede, så betød det vejrforandring, men kun til den gode side, nemlig, at der kunde ventes en stor ladning rav, der kaldtes Fanø guld. Kromann har dog ikke de sidste 50 år hørt tale om nævnte jomfruer, men der sker heller ikke mere værdifuldt godsstranding, og ravsamlerne kender selv tid og sted for indsamling af rav, uden forudsigelse. Meddelt af N. M. Kromann. *H.*

532. Om den synske fisker Kr. Mollerup, der døde i Trans 1879, har lærer Pinholt i Hove meddelt flere træk i Hardsyssels årbog, 1911, hvorfra her gengives enkelte:

Den 13. 9. 1869 var to både fra Trans ude. Havet blev uroligt, og de søgte land. Da den ene båd nåede den første revle, blev der holdt råd. Lige ud for dalen, hvor de plejede at gå ind, var brændingen mere rolig og jævn end ved siderne, og de fem i bådlavet vilde søge ind der. Men Kr. Mollerup råbte: Nej — der vil vi ikke ind, i hvad vi siden skal lide! De fem bøjede sig, men nødig, og de slap som ved et

mirakel gennem det oprørte hav. Men den anden båd, der en halv time senere søgte land, hvor det så mindst farligt ud, kæntrede, og tre mænd druknede.

Under en stranding kastede redningsmandskabet forgæves flere liner ud. Endelig fik linen fat i noget, og manden, der halede, udbrød: Endelig har vi én! Men Kr. Mollerup sagde: Her kommer ingen levende i land — jeg har set fire lig drive syd på; og det kom til at passe.

Da Bovbjerg fyr blev tændt første gang i 1877, sagde Kristen til en nabo, at det havde han set adskillige gange før. Såvidt Mollerup.

533. Ole Harbosgård boede oppe på Bøvling klit. En dag, Ole stod og snakkede med en nabokone, siger han, idet han stirrede ud over havet: Der skal spillemæ snart strande et skib her på kysten, og så pegede han i en bestemt retning.

En aften hen på efteråret strandede et skib omtrent, hvor Ole havde set varslet, og folk snakkede om, at det nok var det skib, Ole havde set varsel for. Men Ole sagde nej, *det her er tomastet, men det, jeg så, var et tremastet skib!* To dage senere strandede et tremastet skib, netop hvor Ole så varslet. *DFS.*

AN BJERRE I FJAND

Blandt Vestkystens mange synske folk var ingen så berømt som An Bjerre i Bjerrehus, Fjand, Sdr. Nissum sogn. Hun blev født i Sønderby ca. 1 km syd for Sdr. Nissum kirke. Faderen, Peder Christensen, får tilnavnet Sønderby; men senere, da de flyttede hen til kirken, kaldte man ham Peder Kjærk. Først kaldtes han indsidder, derefter husmand, og da Ane blev gift, er han opført som gårdmand og handelsmand, dvs. købmand. Han var født i sognet 1800; men hans kone, Anne Margrethe Christensdatter, var fra Vedersø.

Parret fik fire pigebørn: Maren Pedersen Sønderby, f. 1836, der som kone blev kaldt Ma Då'l; Anne Cecilia Pedersen Sønderby, der blev f. d. 27. 4. 1839; og Christine Pedersen, der som kone blev kaldt Stine Kjærk, og hun blev f. d. 13. 8. 1847. Det fjerde barn, Mariane, blev født og døde i 1851.

Om Annes barndom og om hjemmet ved man intet; men medens hendes to søstre fik karakteren meget godt ved deres konfirmation

både for kundskaber og for deres opførsel, så måtte Anne nøjes med karakteren »nogenledes« for kundskaber.

Den 3. 12. 1862 blev den 25årige Anne gift med Laurits Jeppesen Bjerge, søn af afdøde gårdmand i Bjergehuse, Jeppe Lauritsen og hustru Dorte Catrine Nielsdatter. Laust Bjerre, som han blev kaldt, var f. d. 29. 10. 1835. Anne medbragte en god arv, og der var velstand i strandfogedgården; men en storstilet gæstfrihed tærede naturligvis på velstanden.

Laust skulde have været med i krigen 1864; men Anne vilde ikke af med ham og lejede én i hans sted, og så beholdt hun manden hjemme. I 1860 blev der bygget et nyt stuehus, der må have gjort et imponerende indtryk i denne så øde og vildsomme »bjergegn«, thi det var langt, havde mange vinduer og mange rum, fordi strandfogden skulde tage imod havarerede søfolk, der strandede i hans len.

Der kom mange trætte og sultne fremmede folk til Bjerrehus: Embedsmænd, turister, fiskere, børster osv., og alle blev vel modtaget. Den 82årige Niels Håg i Fjand, hvem jeg besøgte i 1956, fortalte bl. a., at han havde fisket i 60 år, og at han med sit bådlag holdt sig ude på havet, da den store drukneulykke skete ved Harboøre i 1893, hvor 26 fiskere druknede. Niels fortalte: Når vi fiskere kom hjem fra havet, så var vi altid inde hos An Bjerre for at få en tiltrængt kaffepons, og var Anes kaffe sluppet op, så fik vi *en mjælk'pon's, o den wa guw'e.*

Det var rørende at høre om den omsorg, hvormed Ane ikke alene behandlede de levende, skibbrudne folk, der strandede ved Fjand, men også de, der drev i land som lig. Hun vaskede de døde, kæmte deres sandfyldte, filtrede hår og klædte dem i sin mands pæne skjorter. Hun græd, medens hun pyntede ligene, og hun klædte sig i sorg den dag, de blev begravet på Sdr. Nissum kirkegård.

Engang lærer Gjaldbæk med familie fra Ulfborg besøgte Ane og Laust, bød hun sine gæster velkommen, og så føjede hun til: Enhver er kærkommen ved An Bjerre, men kjærest er dem fra Vester. Dvs. de forliste.

I hjemmet gemmes to fremmedbøger, hvori en mængde gæster, ofte med »store navne«, har tolket deres taknemlighed for modtagelsen.

Så længe, Ane levede, havde hun to kister, fyldt med linned og tøj til henved en snes mand, stående på loftet, parat til at modtage stran-

dede folk. Og i plejesønnen, Svenning Kjærgaards ungdom havde de et halvthundrede klitfår, hvoraf Ane slagtede og saltede en snes stykker hvert efterår, så hun kunde have forråd af kød. Svenning mindes, at hun et år før jul slagtede to beder og hængte de usaltede kroppe op på loftet. Da murkede hendes gamle svigermor, Dort Katrin: *No ska di wal heng o blyw rör'n dæ'!* Men Ane vidste, hvad hun gjorde. I et varsel havde hun set, at der vilde strande nogle søfolk. Det skete kort efter, og så kunde hun opvarte disse med fersk suppe og kød.

534. Det fremgår af en E. Tang Kristensens optegnelser i *DS. II. 428*, at Ane var synsk fra sin ungdom. En eftermiddag *hørte hun det næstsidste vers af »O Gudskelov at stunden —« blev sunget vesten for hjemmet, og siden hørte hun varslet mange gange.* Så ved juletid *hørte både Ane, hendes mor og søskende det samme vers;* men *det var ikke degnens røst, men Knud Kristians, der sang.* Et par år efter døde et lille, udøbt barn i et nabohus, og da det skulde jordes, bar man kisten til kirken, og da gik Knud Kristian foran og sang.

Når jeg i et tidligere afsnit skrev, at mine meddelere var normale, ikke overeksponerede mennesker, så må jeg bemærke, at An Bjerre er den undtagelse, der bekræfter regelen. Hun var nemlig både overfølsom og overtroisk ved siden af, at hun havde sjældne evner til at se og høre varsler for kommende begivenheder. Og når hun havde modtaget et varsel for en stranding eller en anden ulykke, så blev hun altid dårlig og måtte til sengs.

535. En aften, da Svenning kom ind i køkkenet, var han nær faldet over sin plejemor, der lå bevistløs efter, at hun havde haft et syn. Man fik hende i seng, og så varede det ikke længe, før hun kom til kryldt igen.

536. Under E. Tang Kristensens besøg i Bjerrehus i 1890, fortalte Ane følgende: Der strandede for to år siden et skib fra russisk Finland ved Fjand. Da Ane en dag stod og var ved at trille nogle kovringer i bagekammeret, stod der pludselig en bovn mandsperson med et stort skæg bag hende; men det var kun et syn. Hun blev syg, måtte i seng, og der blev ikke noget af bagning den dag. *Det samme menneske viste sig mange gange for hende, og hver gang blev hun syg.*

En dag, de havde fået noget kogt sammen til at vaske kreaturerne i, og hendes mand stod ved siden af, så hun omtalte person komme gående tværs over gården, og så måtte hun straks i seng.

En aften, de var gået i seng, blev der pikket hårdt på vinduet. Ane siger: Du skal op Laust, der er strandet et skib. Det passer ikke, det er jo godt vejr, siger han. Men Ane hævdede, at det måtte passe, for *når det bankede for et varsel, så lød det ikke så klart.* Da var det en, der kom og fortalte, at der var strandet et skib — Laust skulle først have det at vide, fordi stationen var her. Da skibet ingen skade havde taget, ville kaptejnen have en damper til at slæbe dem ud, og mandskabet blev på skibet. Men tiden gik, det blev ikke til noget at få fat på en damper, og så bestemte de dem til at rejse fra skibet, og Laust skulle køre dem til Ulfborg.

Kaptejnen havde været oppe i gården flere gange, men Ane havde ikke set de andre. Om natten, før de ville rejse, blev de ræd for at blive på skibet, og så kom de op på gården. Blandt de sidste var den person, som Ane havde set i varslet, og han kom til at bo i bagekammeret. Men, det var mærkeligt, at Ane ikke i synet havde set andre af besætningen end denne mand, som der ellers slet ikke var noget aparte ved. Efter kaptejnens udsagn var han en dygtig matros. *DS. II. 586.*

537. Om denne stranding, som Svenning Kjærgaard mindes så godt, fortalte han mig nu godt 50 år efter, at besætningen på den russiske bark, der hed BACUS, var så stor, at man måtte fordele den. Den sortskæggede mand ville man have haft et andet sted hen; men han tog sin ransel og gik ind hos Laust Bjerre.

Det var et ualmindelig flot skib, som kaptejnen just havde købt i England som bryllupsgave til sin søn, der var med. Skibet forliste totalt, og materialerne, deriblandt en mængde kobbernagler, kostede mange penge ved auktionen.

Blandt andre træk fortalte Svenning mig, at Ane Bjerre forud for en stranding havde sagt, hvormange der vilde blive reddet. Da nu bjergningsfolkene kom med de skibbrudne, *hævdede Ane bestemt, at der manglede to!* medens folkene bedyrede, at der ikke var flere. Men Ane blev ved, og så måtte de ud til skibet igen, og da de kom ud til dette, *hørte de en svag banken. Det viste sig da, at kokken og skibsdrengen var spærret inde ved, at døren var gået i baglås.* Drengen havde fået koldbrand i et ben, og foden måtte sættes af. Senere kom han til at bo i Esbjerg.

538. Og engang *så Ane i et syn, at der kom 7 personer gående fra*

sydvest — ellers kom man altid til Bjerrehus fra nordvest. Der vil snart ske noget, sagde Ane.

Kort efter kom en båd fra Klegod i havsnød ud for Bjerrehus. Der blev ringet til Laust, og Svenning gik ned til stranden og fulgte motorbådens bevægelse ca. halvanden km. Da satte båden mod land, og besætningens 6 mand blev reddet. Men da de fra S.V. gik mod Bjerrehus, var de med Svenning 7 mand, som Ane havde set.

539. Da Svenning var omkring atten år, strandede De forenedes skib AVONA ud for Husby. Ane havde forud set, at der lå en række lig (24) i deres lade; og Steffen Steffensen har meddelt *DFS.*, at en bonde en dag kom ligbleg ind og fortalte, at laden var fuld af lig. Men Svenning var voksen, da det russiske skib VANDA strandede Det var en dansk kaptejn, men besætningen bestod af kinesere og andre fremmede folk. I forvejen havde Ane set disse og at kasser med oversøiske frugter skyllede ind på stranden.

540. En dag, Ane kom op i østerstuen, *sad der en strandet kaptejn og skrev ved et bord;* men det var et varsel. Laust havde ikke evnen til at kunne se eller høre varsler, og han var skeptisk og tænkte ved sig selv: Det skal ikke komme til at passe. Da der en tid efter strandede et skib, og den forkomne kaptejn blev indkvarteret i Bjerrehusets gæsteværelse, sagde Laust udtrykkelig til manden, at han ikke måtte sætte sig til at skrive ved nævnte bord. Så gik kaptejnen til ro; men da An Bjerre en tid efter listede sig op for at se, hvorledes gæsten havde det, sad kaptejnen og skrev i sin journal ved bordet! Da løb Ane ned efter Laust, og så sagde hun: *Ka du si'e!* Kaptejnen havde glemt, at han ikke måtte sætte sig ved dette bord.

541. Flere gange havde Ane spurgt Svenning: *Ka du hø'r den klåk', dæ go'r i æ skaf?* Det var et skab, der stod i køkkenet. Det kunde Svenning ikke, for der var intet ur i skabet. Så strandede der et skib, og kaptejnen fik midlertidig ophold i Bjerrehus. Dagen efter ulykken vilde kaptejnen ud til skibet, og da fulgte Svenning med. I kahytten stod et vækkeur, som kaptejnen tog med sig; men nu indtraf det mærkelige tilfælde, at han, i stedet for at sætte uret på bordet, gik hen, lukkede en låge op og stillede uret ind i skabet! Ane sagde triumferende til Svenning: *Ka du si'e!* Hendes varsel slog aldrig fejl; men et varsel vedrørende besættelsen forstod hun ikke, og hun døde inden den anden verdenskrig.

542. I 1915 døde Svennings første kone i barselseng. Forud havde An Bjerre i et syn *set en mand komme fra deres gæsteværelse og op i lejligheden.* Svenning lå under barselaffæren i gæsteværelset, og den nat konen døde, kom der bud efter ham, han gik ned og konen døde i hans arme. Synet blev til virkelighed.

Om Anes overtro har Svenning og andre fortalt mig flere ejendommelige træk. *Jeg må dog forudskikke den bemærkning, at der var gammel og udbredt tradition for de mærkelige handlinger, Ane foretog sig, når det traf ind med uheld.*

543. Da Svenning var en halvsnes år, fik de kalvekastning i besætningen, det var o. 1894; og da så han, at der blev gravet *en kå'st, men dog levende, kalv ned forved kostalddøren.* I andre vanskelige tilfælde blev der gravet en levende gris eller en kattekilling ned.

Det var et temmeligt primitivt landbrug, man drev i Bjerrehus i An Bjerres tid, og ofte var der vanskeligheder, der efter hendes opfattelse måtte skyldes hekseri. Men hun var som få inde i ældre tiders mystik, forstod at værne dyrene mod farer, og hun bekæmpede de onde magter efter bedste evne. Kunde hun ikke selv magte ondet, så søgte hun hjælp hos folk, der var endnu klogere, end hun var.

544. Et år bygget var *ham'el* (svær), skar Laust det med en segl; og jeg traf en ældre mand, der som karl o. 1905—10 havde tjent i Bjerregård, og da vilde Laust have haft ham til at skære byg med en segl, hvad karlen nægtede.

545. Når de havde købt et nyt høved, blev det trukket tre gange baglænds ind i kostalden, vistnok for, at dyret ikke skulde længes. Og når en ko havde kælvet, så var der mange mystiske forholdsregler, der skulde iagttages for at værne dyret, mælken og smørlykken mod forgørelse. Der skulde arvesølv, en kniv (stål) og en glød i spanden, når koen blev malket første gang efter kælvningen, og så skulde de første stråler naturligvis malkes over kors.

Men, det var ikke altid, at pigen havde den rette forståelse af nødvendigheden af at følge Anes anvisninger fuldt ud. Da en pige under Anes skarpe kontrol undlod at malke koens mælkestråler over kors — hun havde vel heller ikke øvelsen, så rev An Bjerre malkespanden fra tøsen og gav sig selv til at malke koen, som det skulde gøres.

546. Det var først i 1903, at der blev oprettet et mejeri i Sdr. Nissum, og indtil den tid kærnede de selv smør i Bjerrehus, og ofte med

stort besvær. Undertiden blev Svenning sat til at kærne for Ane. Kneb det så med at få smør, eller kærningen helt mislykkedes, så puttede Ane en sølvske (arvesølv) eller en sølvdaler ned i kærnen, og så lå denne genstand og skvulpede rundt under arbejdet. Engang fiskede drengen daleren op; men det opdagede Ane, og hun var med et mildt udtryk *et' gu'e*.

547. Engang havde de i Bjerrehus en ko, der *fåwå'mst hæn'* (svandt hen). Ane søgte da råd hos den kloge Anders Ulfkjær i Ulfborg, da de råd, hun kendte, ikke hjalp. Anders sagde, at de skulde passe godt på, for der vilde komme en mand, der vilde ind i kostalden, og der måtte han absolut ikke komme.

Nu blev et par pålidelige mænd, Jens Bro og Jens Kusk, sat til at våge over koen. Der kom også én, der ville have været ind; men der var både *lo'st og spæg'ere*, så han kom ikke ind, og koen kom sig også.

Det må tilføjes, at Anders havde sagt, at det var vigtigt, at koen fik lidt korn hver dag i længere tid! Jo, Anders var klog nok. Foderet, som dyrene fik dengang, var altfor ringe til, at de kunne klare sig gennem en streng vinter uden tilskud af korn. Da det engang var galt med køerne, rådførte Ane sig med Chr. Larsen Vestergaard om, hvad hun skulle gøre, lød svaret: Du skal gi køerne nogle foderkager! Nej, svarede Ane, det er ikke sådan noget, de fejler.

548. Svenning husker, at Ane engang, køerne gav for lidt mælk, bandt små lærredsposer, der var 2-3 tommer lange, om dyrenes horn, så posen kom til at ligge i dyrets nakke. I posen var der hørfrø, kirkemuld og måske andre ingredienser. Det er forresten ikke ret længe siden, at man gravede de sidste af Anes mystiske poser ned — i vor tid er der ingen der har brug for den slags.

549. Lejlighedsvis kunne hun også hjælpe andre, der var i betryk, med disse poser. I én af mine optegnelser hedder det, at Jep Bak, der boede i Felsted, samme sogn som Ane, var meget overtroisk, og engang hans kreaturer fejlede noget, *beraj'* han sig med Ane, der forsynede ham med kirkemuld i småposer, der skulle bindes om halsen på hans kalve, får og hvilke dyr, der var forhekset.

550. Da Anes lager af kirkemuld engang var sluppet op, sendte hun en nat sin pige op til Sdr. Nissum kirkegård efter en ny forsyning. På hjemturen kom pigen til at følges med en karl, der spurgte til,

hvad det var, hun gik og slæbte på; og da han fik det at vide, sagde han: Det er da dumt at gå og slæbe på det tunge skidt, kyl det og tag noget andet i nærheden af gården! Pigen fulgte rådet, og det viste sig, at virkningen af den hjemlige muld var lige så god som af viet jord — men, det fik An Bjerre naturligvis ikke at vide.

551. Engang kom en husmand, der var inde at se Anes svin, til at spytte over til dyrene. Da manden var gået, fik Ane travlt. Hun sagde: *Så — no æ di fåhækset!* Og for at modvirke hekseriet, hældte hun hørfrø i truget og bandt hørfrø i en lille pose om dyrenes hals. Hun bandt også en sådan pose om halsen på deres plejesøn, for at han ikke skulde blive forhekset, hvad han da heller ikke blev, efter hvad Chr. Larsen Vestergaard fortalte mig.

552. Ane var meget mistroisk, og hun vilde nødig have fremmede ind i udhusene. Hun troede f. eks. at Måtn Stå·g, der også var strandfoged, kunde volde fortræd, hvis han kom ind og så dyrene. Et år fedede de på en stor so til jul; men efter at Morten havde været inde hos dem en dag, *tuk æ sow' aw'*, og den blev efterhånden kun skind og ben. Denne gang måtte Ane have bud over til den berømte Maren Hånning i Vindblæs på Himmerland. Ane fik råd, og soen *tröw'es* fra dag til dag.

Svenning husker, at Ane en dag tog telefonen. Det var Morten, der ringede — som strandfoged havde han også telefon —, måske var det i embeds medfør, at han ringede. Men, nok om det. I samtalens løb var Morten så uforsigtig at spørge til: *Hon' go' e mæ jæ sow'?* Da råbte An Bjerre harmfyldt: *Å· di'n sat'n!* idet hun smækkede høre-røret på.

553. Da hun en dag var *te wå'ri* (orne) med en so, havde hun det fatale uheld at møde Jens Frøjk, en mand, der, ligesom hans mor, kunde hekse. Det troede man da. Følgen udeblev heller ikke, thi soen blev splittåbelig. Så kilede Ane over til Anders Ulfkjær, der forklarede, at Jens's skygge måtte være faldet på soen, og det var muligt, at han også havde fået fat på noget af dyrets *tråj* (sand, som soen havde trådt på), og satte han det over ilden, så kreperede soen!

Der fandtes kun et eneste råd, og det var, at Ane skulde nå at komme hjem med noget, Anders flyede hende, inden kl. 12 — hvad han vidste, hun ikke kunde! Ane satte naturligvis farten op, men kom for sent, og soen døde.

554. I Ulfborg var der en apotekerfamilie Dahlberg. En dag, denne var på besøg i Bjerrehus, bød frk. Dahlberg Laust Bjerre en cigaret. Da Laust erklærede, at han ikke forstod at tænde en sådan indretning, puttede frøknen den i sin mund, tændte og rakte den til Laust, der smilende udbrød: *De æ snå'r liså guw'e, som fo'n kys!*

Men, det kan nok være, at Ane lånte sin mand et par hvasse øjne. Hun var nemlig i høj grad jaloux, og hun mistænkte — med eller uden grund — manden for at holde mere af en anden kone end ærbart var, og det var Ane, som rimeligt var, gal over. I denne anledning søgte hun gode råd hos den kloge degn, Balleby i Hou, der rådede hende til at slå blodet ud på sin konkurrent!

Om Laust's formentlige kæresteri med en anden mands kone har Jan Andersen i Fjand fortalt mig følgende, der afviger lidt fra omtalte: Ane, en søster og Niels Gades kone rejste over til Maren Hånning i Vindblæs i Himmerland efter råd. Måske har Ane været begge steder, men rådet, hun fik, var i hvert fald det samme.

Så en dag, Laust var kørende til Ulfborg, var han så uforsigtig at tage sin kæreste op at age på hjemvejen. Ane mødte komplottet udfor Nissum kirke, og nu stak hun sin rivalinde én i synet, så konen dejste og blodet sprang ud af både hendes næste og mund. Folk kom til, og der blev en værre skandale. Men resultatet var godt nok, konen skulde ikke nyde mere af den medicin.

555. Ifølge gammel folketro mente man, at en heks kunde og havde mani for at skabe sig om til en hare. Det var vel baggrunden for, at Ane altid kom i ondt lune, når hun så en hare springe om indenfor hendes domæne. Engang man fandt en død hare, der vel var skudt, uden at jægeren kunde finde dyret, turde og vilde Ane ikke bruge kødet. For en sikkerheds skyld blev haren brændt!

Folk, der har kendt An Bjerre, siger, at hun som ældre var førladen, men det mest iøjnefaldende ved hende var, at hun havde et par smukke, brune, gennemtrængende øjne — det var næsten, som hun så gennem én. Jvnf. billedet. Der var iøvrigt noget fremmed over hende.

I sine Minder, III. 310, omtaler E. Tang Kristensen sit besøg i Bjerrehus i 1890, ved hvilken lejlighed han optegnede et par træk vedrørende An Bjerres syner. Og i sin bog, Fra Klit til Hav, 1912, har Mylius Erichsen givet en smuk skildring af nævnte strandfogedhjem. Han fortæller blandt andet, at Ane engang var i København for at

An Bjerre i Fjand, f. 1839 d. 1919. Se side 168 f.

få en byld opereret bort på tungen. Det viste sig da, at den kandidat, der holdt ved Anes hoved, havde været gæst i Bjerregård, og nu besøgte han hende flittigt.

Laust og Ane var barnløse; men de tog nævnte Svenning Kjærgaard til dem som plejesøn, da drengen i fireårs alderen blev moderløs.

De sidste otte år, Ane levede, lå hun til sengs, efter at hun en dag, da hun samlede æg ind, gled på en stige og brækkede et lår. Men, Chr. Damgaard fortæller, at hun dog var med til sin mands begravelse — han døde den 7. 8. 1916. Ved denne lejlighed kom Ane ind gennem kirkegårdens nordre stette, fordi hun ikke kunde gå, medens liget og følget kom gennem hovedindgangen. Ane bemærkede da også: *Ja, næst gång' kommer a ind den å'n væj!* Og det skete tre år efter. Hun døde den 3. 11. 1919.

VARSEL FOR ILDEBRAND

Der er mange interessante beretninger om *forbrand*, som man sagde, og der forekommer ofte i disse enkeltheder, der slående viser, at varslet var reelt: Folk er forgæves løbet efter en forbrand, der først længe efter et blevet til virkelighed; man har hjemme i egen stue set brandskær fra forbrand over en afsidesliggende ejendom, har set lysskær på himlen fra en forbrand; i *stille* vejr har man set, ilden blev tvunget af en stærk blæst, og man har mærket røgen, trods vinden i varselsøjeblikket var modsat, set, at taget skred, og hørt skorstenen faldt og møbler blev væltet under forsøget på at slæbe disse ud af branden. Der er også eksempler på, at man har hørt kreaturer brøle, bindsler og lænker rasle, og man har hørt jamren fra én, der indebrændte osv.

556. Vedrørende branden på gården Bjergegård, Dalby ved Kolding, i 1888 har fhv. kontorchef Niels Bjerre sendt mig to interessante beretninger: En tid før branden havde en ung håndværkerkone *set sin stue oplyst af et flammeskær, og det skete samme nat, gården brændte.* Afstanden mellem gården og huset, hun beboede, var godt en km. En aften på samme tid, fortsatte meddeleren, sad vor nabo, en gårdmand, ved et af vinduerne i vor stue, og pludselig *hørte en underlig banken på vinduet.* Fader gik ud for at se efter, hvem der bankede; men der var ingen.

Så skete det en tid efter, at nævnte gårdmand, der var brandfoged, kom og bankede på fars sovekammervindue (i Tved ved Kolding) den nat, Bjerregård brændte, han vilde have far med til brandstedet; og denne kalden lød som ved varslet.

Men, *det besynderligste er dog, at manden, der varsler, er tilstede i begge tilfælde. H.*

557. En nat ringede telefonen hårdt og længe hos grdm. O. K. i H. Manden sprang op af sengen og løb ned til telefonen, hvor fætteren O. O.s stemme lød: Skynd dig ned i laden — det brænder! O. K. huggede telefonen på og sprang i bar skjorte ned i laden, hvor alt var roligt, der var ikke spor af ild. Så gik han ind, trak i et par bukser, gik atter ud, og da traf han fætteren bag laden. Fætterens kone havde været oppe at se til deres lille barn i vuggen, og da havde hun ved at se gennem sovekammervinduet *set, at ilden flammede op og ned bag et vindue i O. K.s lade.* Hun kaldte på sin mand, *der også så det,* og så ringede han centralen op.

Nogle få år efter brændte gården. Karlen, der stod og læssede roer af, sprang gennem nævnte vindue, da han hørte, ilden knittrede i laden. *H.*

558. L. Th. i A. fortæller, at de i byen har en stor møbelfabrik. Da fortælleren en aften gik en tur vest for byen, *så han pludselig, at himlen blev rødlig oplyst, og at møbelfabrikken stod i flammer.* Han skyndte sig derhen, men da stod bygningen mørk og uberørt. Et halvt år efter brændte fabrikken. *H.*

559. Teglværksbestyrer Andersen i Ilbro ved Hjørring fortæller, at han i 1927 arbejdede sammen med sin fader ved et teglværk i Skive. En dag sagde den synske fader: Nu kan vi nok ikke blive her ret længe, for *jeg har set teglværket brænde — det var så lyst, at jeg kunde se at samle en skilling op fra jorden.* En middag 2—3 år efter brændte der to gårde, der lå overfor teglværket, men den anden side åen, og vi troede, det var det, fader havde set varsel for; men året efter d. 12. 12. 1931 brændte teglværket, hvad fader dog ikke oplevede, da han døde i 1930. *H.*

560. En aften så Niels Chr. Christensen, L. Grønlund i Lindbjerg, Ølgod s., efter at han var kommen i seng, at *det lyste stærkt på væggen.* Så stod han op og keg ud mod vest, og *da så han, at Chr. Hvælplunds gård brændte* — den lå ca. 2½ km borte. Han kaldte på sine

sønner og sagde: Skynd Jer og kom, Chr. Hvælplunds gård brænder! Men da de kom ud, var der intet i vejen. Det var først i 1880erne, at han havde dette syn. En søndag aften i 1897 brændte gården ved lynnedslag. *H.*

561. Som ung tjente Chr. Damgaard, der er f. 1885 i Sdr. Nissum, i Staby. Sammen med en anden knægt var han en aften ude at skyde nytår ind, og *da så de begge, at gården Frøsang brændte.* De blev meget betænkelig — skulde deres skyden have været årsag til branden? Men så forsvandt synet. Gården er iøvrigt ikke brændt endnu, 1956. *H.*

562. Engang sagde J. L. til en mand, der boede i Vedersø Kjær: Du skulde ta og sælge din gård, for *jeg har set den stod i forbrand!* Manden fulgte også rådet, og kort efter brændte gården. Den er forresten brændt to gange siden. *H.*

563. Pastor P. Severinsen, der blev præst i Tim-Madum i 1905, fortalte, at nabogården, Vester Smedegård, til præstegården var set i forbrand af flere — en pige blev helt elendig ved synet. I sommeren 1908 brændte gården ved lynnedslag. *DFS.*

564. Gamle Tranberg kørte engang hjem til Lønborggård fra Dejbjerg, og da så han forbrand for sin gård. Da ladegården brændte i 1897 (?), og slukningsmandskabet gav dem til at smide vand på borggården, sagde Tranberg: Det behøver I ikke, for den brænder ikke. Det havde han set i varslet. *H.*

565. En anden af mine meddelere havde også set varsel for nævnte gårds brand. Murer Frands Frandsen fra Rabjerg var engang på jagt sammen med en svoger ude på Klægbanken, og da så han, at Lønborggård brændte, den gloende ild stod tydeligt op fra bygningerne. Men svogeren kunde ingen ting se. Frandsen så også, da gården virkelig brændte. *H.*

566. Midt på natten vækkede Chr. Lundgård i Ramme sin kone og sagde: Nu brænder Herpinggård — det så han ud af vinduet. Næste morgen var der dog intet at se; men samme eftermiddag brændte gården. *H.*

567. Overinspektør, dr. Axel Steensberg har optegnet følgende til *DFS.:* Min faster, hendes mand, Niels, og dennes broder, Ejler, havde været til gilde i Overgård i Nøvling. På hjemvejen så de pludselig, at der slog høje flammer op fra deres hjem i Tvevad. De blev

livsens angest, thi deres tiårige søn var ene hjemme. Ejler løb, alt hvad han kunde, tværs over marker og moser for at redde drengen. Da han nåede halvvejs, faldt han i en tørvegrav, og da han kom op, var synet borte. Og da Niels og konen løb forbi en gård, kunde de heller ingen brand se. Men ti år efter brændte stedet.

568. Fader var sognerådsformand i Bur, fortæller J. Kilsholm, og han kom ofte sent hjem. En morgen, vi sad og fik vor davre, siger han »Vær forsigtig med ild — i aftes, da jeg kom hjem, sad der *en glöj' höw'lspo'n på det vestre fløjhus.* I 1918 brændte Kilsholm. *H.*

569. M. i Eg fortalte følgende: En aften, far var i by, det var omkring 1884, ventede jeg på, han skulde komme hjem. Idet jeg vilde i seng, lukkede jeg et vindue op og lyttede, om han var i kom, og da så jeg, at Peder Jensens stuehus, der lå ca. 800 meter fra os, brændte, og så tænkte jeg: Ja så er fader der henne. Da han lidt efter kom hjem, spurgte jeg, om han havde været til brand, og da viste det sig, at det kun var forbrand, jeg havde set. Men den 18. april 1899 brændte stuehuset. *H.*

570. Da Niels Østergård og kone i Faurholt, Ikast s., en aften gik hjem fra Tulstrup Vestermose, så de, at deres gård brændte, og konen syntes, at det både *hwe'rmt o su'st* i deres østerport; men ilden tog af, da de kom nærmere, og så var der intet i vejen. Men i juli 1895 brændte gården. *H.*

571. En aften Kaj Munk og frue kørte hjem fra Ringkøbing, så de, at Møllebakken, en gård i Hee, brændte; men det var kun forbrand. Ikke ret længe efter brændte gården.

572. Ind til julen 1890 brændte Engholm i Vinding. Der var flere, der havde set forbrand for denne gård; men *det havde konen, Laura Engholm, der ellers var synsk, ikke. Derimod havde hun to gange set forbrand for gården Pogager,* begge gange om aftenen, når hun gik hjem fra besøg. Hun så tydeligt ild og røg vælte op fra bygningerne; men det var flere år før gården brændte.

Den 17. september 1906 var man ved at bage i Pogager, fra skorstenen kom der ild i taget, det var en brandstorm, og de sammenbyggede huse var i løbet af kort tid et sydende ildhav. *H.*

573. Gram købte Herningsholm i 1870. Et af de første år, han var der, så to af pigerne en aften, at gården stod i forbrand — *ilden lyste, så de kunde se urtepotterne i hovedbygningen; de hørte, køerne*

brøle, der var en forfærdelig raslen med lænker og bindsler, og de hørte, folk fare rundt, og i mejeriet tog og satte de spande. Der var et øredøvende spektakel, medens ilden knitrede. Dagen efter var pigerne så syge efter denne oplevelse, at de intet kunde spise, efter hvad Grams datter, fru Schrøder, fortalte. Gården brændte dog hverken i Grams eller hans nærmeste efterfølgers tid. Men medens Fr. Werlauf ejede gården, brændte ladegården den 28. august 1898 ved selvantændelse af høet. *H.*

574. Der var andre, der havde set forbrand for Herningsholm. Jens Laursen, der var f. i Trans 1844, tjente på gården, og han *så om torsdagen forbrand for gården, som den brændte om søndagen.* Og da han omkring 1900 tjente i Vestergård i Birk, så han en vintermorgen, da han gik hjem fra Herning, denne gård stå i lys lue. Det var dog først i 1912, at udhusene brændte. *H.*

575. Herningsholm blev imidlertid udstykket, og den nye ladegård brudt ned, og så indrettede en ny ejer, slagter Rostgård, fedtkogeri eller destruktionsanstalt i hovedbygningens to sidefløje.

I 1922 kom Chr. Mikkelsen, nu i Ikast, til at tjene hos Rostgård, og sammen med slagterens to sønner havde han et værelse i hovedbygningen ud mod fedtkogeriet. En aften, Chr. Mikkelsen var ved at klæde sig af, *lød det, som der blev kastet sand mod vinduet;* men der var intet at se, da han lukkede vinduet op. *Den samme ejendommelige lyd gentog sig, efter at han havde lagt sig, og den lød tredie gang lidt efter.*

Anden juledag kørte Chr. Mikkelsen til Aulum efter selvdøde kreaturer. På hjemvejen så han, at Herningsholm brændte, og han tænkte: Nu går mine klæder og andre ejendele. Men da han kom hjem, viste det sig, at det kun var fløjen med fedtkogeriet, der var brændt ned — det havde slået ild i fedtet. En af sønnerne fortalte da, at det var faderen, som var en stor og kraftig mand, der havde reddet hovedbygningen ved at smide vand op mod vinduet nærmest fløjen — ellers var det hele gået op i luer. Chr. Mikkelsen er ellers ikke synsk. *H.*

576. En 90årig dame i Sønderho alderdomshjem fortalte lærer G. P. Thomsen, at *hun for nogle år siden sammen med en nabo havde hørt varsel for, at hendes hus vilde brænde.* Nogle dage, før det skete, var hun ovre hos en nabo, og *disse to hørte tre forfærdelige bump.*

Veninden, der var yngre, fór ud, og den gamle kone fulgte rokkende efter for at se, om der var faldet en flyvemaskine ned på øen, eller hvad der var sket. De gik til »Børsen« ved havnen og snakkede med flere, men ingen havde hørt noget aparte. To dage senere brændte den gamle kones hus. Hun tyede over til naboen, og da hørte de pludselig et mægtigt brag, det var skorstenen, der faldt; så faldt der en væg og én mere. Det er kun 4—5 år siden, det skete. *H.*

577. En dag i 1918 sad forfatteren Salomon J. Frifelt, Ølgod, og læste avisen for sin gamle bedstemor, Marie Pedersen, f. Hansdatter. Da han læste om en gård, der var brændt i Ålling i Ansager, udbrød den gamle: *Nå, æ den no bræ'nd — de wå'r endda læng'!* Og så fortalte hun, at hun som ung pige for et halvthundrede år siden tjente hos Peder Thomsen i Ansager, og *da løb hendes husbond efter denne* brand; men da var det kun forvarsel. *H.*

578. Der var set forbrand for en gård i Kirkeby ved Løgumkloster. Imidlertid blev gården udstykket, og man var ved at brække husene ned. Dagen før håndværkerne kom, sagde en gammel kone: *Den skal ikke brækkes ned, for den skal brænde!* Og en mand fra Kirkeby i Åbølling sagde: Hvis gården skal brænde, hvad der er set varsel for, så skal det være snart, for nu brækker de den ned. Men, da de kom udenfor, stod gården i flammer!

Inden ovnen blev brækket ned, vilde man bage endnu en gang, og under fyringen gik der ild i taget, og huset brændte ned. Det var i 1907. *DFS.*

579. Omkring 1910—12 var der en dag børnegilde i et hjem i Dybe. Laura Lundgårds pigebarn var med. *Børnene, der legede ude, så pludselig, at et hus, man kaldte Trekroner, brændte.* De løb ind og råbte: Trekroner brænder! Men da værtinden kom ud, var der intet at se. Få dage efter brændte huset. *H.*

580. Kristen Vor fra Nr. Nebel kom til Peder Lukassen i Skjern med et læs skind, og han blev der om natten. Lidt efter, at han var kommen i seng, *gik vinduet i stykker og dragkisten, hvorpå der stod en mængde flasker, glas etc. blev væltet,* hvad der gjorde et farligt spektakel. Kr. Vor rejste sig og så efter; men der var intet i vejen, og så lagde han sig atter. Men et øjeblik efter *væltede en kommode.* Kr. rejste sig igen, men der var intet i vejen, og så sov han.

Senere brændte gården, og da man ville trække dragkisten, hvorpå

en del af datterens udstyr stod, så væltede den, og da man bagefter prøvede på at trække kommoden ud, så væltede den også. *DS. II. 539.*

581. Pastor Børing i Vejen red en aften hjem, og *da så han, at præstegården brændte.* Så red han stærkt til, men da han kom til Vejen store mølle, var synet væk, og gården var i god behold, da han kom hjem. Godt en snes år efter, da Sveistrup var præst der, brændte gården. *DS. II. 2. 451.*

582. Midt på dagen opdagede Jens Hansen Ravn, i Tyvkjær, at *det begyndte at ryge og slå luer ud fra Niels Buhls gård på Tyvkjær hede.* Han fik nu travlt med at komme over at hjælpe, men fik sagt til sønnen, der pløjede, at denne skulle spænde fra og også komme. Men inden var synet borte, og gården stod urørt. Kort efter brændte gården, og fortælleren var én af de første, der kom til brandstedet. *DS. II. 2. 455.*

583. Indtil 1894 lå der en stor vejrmølle, Navlholm, nord for den nuværende Rask mølle; den var bygget 1847. I marts 1894 gik tre unge mennesker, gymnastiklærer Niels Daugaard, murersvend P. Chr. Jørgensen og fortælleren, P. Hasselsteen, hjem fra gymnastik. På Fruens Vej standsede N. D. og P. H. pludselig og *begge udbrød: Nu brænder møllen!* Synet varede kun et par sekunder, og P. Chr. J., der intet havde set, gjorde tykt nar af de to, der tydeligvis havde set, at røg og ild slog ud fra hatten; men der var en ting, de ikke kunne forstå: *Efter røgen var vinden vestlig, men hin aften var den i virkeligheden østlig!*

Den 25. juli samme år var N. D. og P. H. på Hørring skydebane, og da de på hjemvejen ved sekstiden kom til det sted, hvor de havde set varslet, brændte møllen. P. Chr. Jørgensen arbejdede dengang et andet sted. *DFS.*

584. En kone, der havde været på roearbejde, var på vej hjem til Høed Gyde, Flemløse s. *Da hørte hun en gennemtrængende og vedvarende jamren* i nærheden af »Hans Gevorues Hus«. Nogle nætter senere brændte dette hus, og da en mand, der sad til leje der, ville redde sit ur, skred taget over ham, og han blev frygtelig forbrændt, og få dage efter døde han. *DFS.*

585. Smedens Ejendom i Tostrup på Møn brændte en dag ved lynnedslag. Det var ellers sjælden, at lynet slog ned der i egnen, da vandet syd for trak. Men en daglejer havde forudsagt, at der ville

ske en ildebrand inden en måned, det havde han, efter hvad Laurits Larsen i Kjeldby har meddelt mig, set i et varsel. *H.*

586. En dag kom Anders Skinderholm fra Sunds ind til Jens Chr. Overgaard i Vrå og sagde: Din gård vil brænde, jeg har set det og vil sige det. Og en gammel mand, Lars Jokumsen fra Hollingholt, gik langt af vejen for at sige til Jens Chr.: Din gård vil brænde og *det vil ske inden ret længe, for jeg har set det først på aftenen!* Endelig drømte Jens Chr. selv om branden, og det kom ham for, som kreaturerne ikke kunne komme ud af gården.

Lige efter påske, det var en søndag i 1885 eller 86, var vejret tørt og blæsende, da sagde Jens Chr. til sin kone! Vi må være forsigtige. Bedst som han stod og pumpede vand i gården, ser han, at skorstenen ryger, og at der blæser en ildflage over på det nordre hus, og det fængede øjeblikkelig i taget. Da de ikke kunne redde kreaturerne ud gennem døren i gården, slog man tavlene ud i det søndre hus og fik dyrene ud den vej. Men to vogne i porten brændte. *DS. II. 2. 455.*

Tilfældet er interessant, fordi to fremmede havde advaret Jens Chr. og han selv i drømme havde set varsel for branden med enkeltheder, der kom til at passe.

587. J. P. K. i Madum meddeler: Vor gamle nabo J. L. og hans broder S. var begge synske. En aften stod J. L. og så ud af vinduet, og da sagde han til sin kone: *A ka se Vejbæk stor i forbrå'nd!* Og kort efter brændte gården. *H.*

588. Gården Mågård i Nr. Bork *stod næsten ugentlig i forbrand.* Hos en nabo, Thimes Thimesen, opdagede man, at *varslet forsvandt, når de snakkede, og derfor tog de efter aftale hinanden i hænderne og gik hen til vinduet for at se på varslet.* Begge gårde brændte, og ilden var, efter hvad lærer H. Øllgaard i Ølgod har meddelt mig, påsat af *én,* der var sindssyg. *H.*

589. Mads Lidegaard fra Hjortkjær har meddelt T. Tobiassen Kragelund, at hans broder, biskop Lidegaard i Ribe, som dreng gik sammen med sin mor hjemefter en aften. Da sagde drengen: *Se, nu brænder Chr. Hansens gård* (kaldet Eskildsborg); men moderen kunde ingenting se. Kort efter brændte gården.

590. Den 75årige, forhenv. kromand Peder Klausen i Dunkjær på Ærø fortalte mig i 1956, at han en aften som ungkarl skulde forbi en gård i Lille Rise, og da var der varsel for gårdens brand; *så voldsom*

var branden, at han ikke kunde gå udenom, men måtte trykke sig ind mod gavlen for at slippe forbi. Nogle år senere brændte gården. *H.*

591. Gråbonden, Jens Chr. Nielsen i Torning, fortalte mig i 1944 følgende: Jeg havde en søster, Marie, der i 1883 blev gift Sangild. I gården var en gammel mand, der var synsk. En dag sagde han, der var østjyde: *Si' — — go'ren æ jo brænd — dæ er håndværker — si' hu di skowler med sondet (sandet) — si' den ung' kowen er jo død — der er begravelse — Lise Bak' og en soldat!*

Marie var kun gift 5/4 år, så døde hun. Ved begravelsen var Lise Bak', med hvem de ellers ikke havde omgang, med; men hun havde været med til Maries bryllup, og soldaten var hjemme på påskeorlov. Det gik iøvrigt, som den gamle havde set i varslet. *H.*

592. J. Kilsholms bedstemor i Bur blev enke, og da hun led af astma, så havde hun en pige til at passe sig. En dag fortalte den gamle kone, at *stuehuset vilde brænde, det havde hun set varsel for — ilden slikkede hen under loftet.* Og senere brændte stuehuset ved lynnedslag. *H.*

593. En aften gik Iver Chr. Jensen hjem til Birk fra et sognerådsmøde i Gjellerup, og da *så han, at Anton Stensbjergs gård i Fastrup brændte, han så, at taget skred.* Da der var langt over til brandstedet, opgav han at gå der over. Men dagen efter stod gården uskadt. Næste sommer trak det en dag op til torden, og der lød et enkelt skrald, der dog syntes fjærnt. Imidlertid opdagede Ivers søn, min meddeler, stærk røg over nævnte gård. Iver Chr. kom ud, og nu så han, at taget skred akkurat som hin aften. *H.*

594. Jørgen Nedergaard i V. Moselund var en aften ved århundredskiftet på vej mod Stubkjær, og da så han sin onkels ejendom, der lå et par km borte, stå i lys lue. Så vendte han og løb efter branden; men pludselig var synet borte. I 1918 brændte gården ved lynnedslag. *H.*

595. En aprilaften i 1893 gik Chr. Søholmer sammen med sin fader, Lars Christensen, fra Sunds over at besøge en ældre halvbroder på Sunds Nørremark. Da de kom ca. 500 m fra gården, *slog der pludselig kraftig ild og røg op fra skorstenen.* Faderen begyndte at rende; men pludselig var synet borte. Der blev megen snak, om det var varsel for gårdens brand eller måske for dødsfald.

Hen på sommeren, da man var nede i engen for at bjerge hø, trak

det op til tordenvejr, og det blev helt sort. Med et lød der et stort skrald, og da så de, at der ind over heden steg røg og ild op fra omtalte gård. Alle løb, men da de nåede til gården, var den brændt ned, og der brændte flere kreaturer, svin og en hund. Fortælleren var godt syv år, da han oplevede det. *H.*

596. Gårdejer Jens Degn i Tved Sjølundgård, Vejlby s., drev meget jagt og fiskeri ude på Lillestrand; der var kun et par hundrede m. fra haven og til stranden. En nat, han lå og fiskede ål, ser han gården brænde. Han skyndte sig naturligvis at ro i land; men så var der ikke noget at se. Nogle år efter slog lynet ned, og gården brændte, efter hvad Th. Andersen i Erritsø har meddelt mig. *H.*

597. Engang midt i 1890erne om efteråret kom karlen ind til Povl Andersen i Egelund, ham, der senere blev ejer af Lergrav i Aulum, og sagde: Nu brænder Mathias's! Begge løb efter branden; men da de kom nær til stedet, var der intet. Næste forår, en tidlig morgen, brændte denne ejendom, efter hvad Johannes Nielsen i V. Bordinggård i Sunds s. har meddelt mig. *H.*

598. Om et mærkeligt varsel har samme fortalt mig følgende: Medens jeg var hos min farbror, Niels Mathiassen i Haderup s. Egelund, lå jeg i storstuen om natten, og da *var det, ligesom dynen blev trukket af mig, og det gentog sig hver nat;* men det var kun et varsel. Engang havde vi to sypiger, der skulde ligge i denne stue; men de blev så forskrækket, da dynen *rejst aw'*, at de ikke vilde ligge der oftere.

En dag i april 1913 fik vi besøg af Niels Hywris og kone fra Sjørup. Medens vi nu sidder og spiser til middag, siger den fremmede kone: Hvad er det, der knirker? Og da var der ild i huset. Det sidste, der blev reddet var sengetøjet fra storstuen — Niels Hywris's kone sprang ind og greb dynen i favnen.

Man kunde jo spørge: Var varslet så for branden — eller kun for dynen? *H.*

599. Knud Vad i Tjørring var synsk, hvad sønnen, Peder Chr. Pedersen, f. 1897, nu i Varde, og dennes datter også er. K. V. havde set varsel for Lundgårds brand i Tjørring, og P. Chr. så o. 1907 en eftermiddag i klar frost, da han var på vej hjem til Gildmose, at ilden flammede op i gårdens østlænges nordende. Senere brændte gården. *H.*

600. Som ung pige gik Larsine Sørensen sammen med en anden pige hjem til Lilleund fra Herning, og da *så begge tydeligt, at nabo-*

gården Vesterholm stod i forbrand. Da de fortalte, hvad de havde set, blev der svaret: Det kan ske, at det vil indtræffe snart, men der kan også gå mange år, inden det sker. Gården brændte først i 1923, henved et halvthundrede år efter! *H.*

601. Chr. Arbjerg, der er født 1871 og nu er på De gl. hjem i Ulfborg, fortæller, at han *så Ø. Arbjerg stå i forbrand, da han en aften kom gående fra Kronhede, og flere gange hørte han, medens han var dreng, at én kom rask gennem bryggerset og tog i dørklinken,* uden at der var nogen. Det hørte han også en middag — hans søster, Else, kom rask gennem bryggerset, rev døren op og råbte: Øster Arbjerg brænder! *H.*

602. Hjortkær præstegård i Sønderjylland stod mange år i forbrand. *Hver nat kunde man i byen se, at den stod i lys lue og hvordan ilden, som kom op ved bryggersets skorsten, bredte sig over hele længen, så ilden skinnede gennem folks vinduer.*

Præsten *Albert Schmidt bad hver søndag på prædikestolen om den frygtelige ulykkes afvendelse, og altid havde han sine betydeligste ejendele stående ude i byen hos andre folk. Fortællerens bedsteforældre, der boede i byen, havde ofte set forbranden.* Det kan nu snart være hundrede år siden, og gården er ikke brændt endnu, hedder det i E. T. Kristensens optegnelse. Men *da præsten af vanvare faldt ned i kælderen og pludselig døde, ophørte forbranden,* og man troede da, det var forvarsel for præstens bratte død. *DS. II. 545.*

Der er ingen grund til at drage traditionens pålidelighed i tvivl, thi den slags digter folk ikke. Ejendommeligt nok døde Albert Schmidt den 14. febr. 1771, men hans død blev først indført i kirkebogen efter d. 3. novb. s. a. Og kirkebogen oplyser kun:

»Der weiland Hochwohl-Ehrwürdige und Hochgelehrte Hr. Pastor Albert Janssen Schmidt, des Klein Schmidts zu Slagelse auf Insel Seeland Jens Christensen und Anna Maria eheleiblicher Sohn alt. Hinterlässet keine Leibes Erben, aber seine Wittwe Fr. Dorothea vormals verwittwete Breinholm.«

603. Om en ejendommelig forbrand fortæller H. C. Hummeluhre i *Sj. M. 1937. 192,* at der var set en sådan for en gård i Rends; men denne er ikke brændt endnu. Derimod blev gården brudt ned i halvfemserne, og nogle fag blev solgt til tre forskellige ejendomme på Bramsted mark, Egebæk mark, og Lille Jyndevad mark og bygget der.

Det kunde altså have været forvarsel for gårdens flytning; men nu indtraf det mærkelige, at *de tre sidstnævnte ejendomme brændte samme dag ved lynnedslag under et hæftigt tordenvejr o. 1900.*

604. Søren N. Sørensen, der er f. i Sunds Østermark 1878, er ellers ikke synsk; men han havde, da han som sekstenårig tjente hos Jens Chr. Nørgård i Sunds følgende oplevelse: Sammen med sønnen i gården, Anders, var han en aften efter jul hjemme at besøge forældrene. Da de ud på natten gik tilbage, var der kulsort; men *pludselig så han et stærkt brandskær i afstand lyse op i luften.* Det så sært ud; men da Søren havde hørt, at man ikke måtte snakke, når man så sådan noget aparte, så tav han. Da råbte Anders: *Hva æ de?* og *øjeblikkelig var synet borte.*

Søren lagde mærke til retningen. Året efter trak en voldsom torden op over egnen, uvejret holdt sig fra kl. 12 nat til 4—5 morgen, og da kunde man tælle 14 lynbrande. Ved denne lejlighed brændte Povl Markus's ejendom, der lå i den retning, hvor de to unge havde set forvarslet. *H.*

604 b. Fra Chr. Mosegaards så de et stort lys som varsel for, at Povl Lindebjergs ejendom i Ilskov vilde brænde. Det skete forresten tre gange, to gange i Povls og én gang i sønnens tid, og *man så forvarsel alle tre gange,* efter hvad Jens Mosegaard har fortalt mig. *H.*

605. En dag Frits Nielsen, nu i Fjellerup, i 1887 var ude at tærske spergel hjemme i Gåsdal i Borris, frøs han fødderne, og så gik han ind for at varme disse ved kakkelovnen — han var ene hjemme. *Da hørte han én komme løbende øst fra og ruske i døren, og han syntes, en grå skygge passerede vinduet.* Men da han så efter, var der ingen. Et par dage efter, da de sad og spiste deres middagsmad, hørte han den samme lyd; men da kom en knægt løbende, ruskede i yder- og i stuedøren og råbte: Marie's brænder! Det var naboejendommen, der brændte. *H.*

*

Det var i ældre tid alm. snak og tro, at *et hus vilde brænde og ikke rådne, hvis der sprang en gnist fra tømrerens økse, når han begyndte at hugge tømmeret til, eller fra hans hammer, når han slog det første søm i.*

606. I 1828 blev Thomas Sørensens salshus, der står endnu i Ager-

skov i Bording, flyttet. Tømrer Laust Bøgelund slog det første søm i, og så henvendte han sig til den nuværende ejers bedstemor og sagde: Ja, du behøver ikke at være ræd for, at gården skal brænde! Der sprang ingen gnist fra hans hammer. *H.*

Men, det var iøvrigt også alm. snak, at man kunde sætte en brand, for hvilken der var set forbrand, *wå'r* eller *wå'rstå'nd*, som man sagde, hen ved at gribe en håndfuld sand eller rive en håndfuld strå af taget. Ligeså mange sandkorn eller strå, man holdt i hånden, ligeså mange år vilde branden være hensat. I mange optegnelser, især fra Sønderjylland, fortælles, at man har sat brande og andre ulykker hen i træer og at gården, der havde et sådant brandtræ, vilde brænde, hvis træet blev fældet

VARSEL FOR NYBYGNING

For nybygning, især på hederne, har man ofte set varsel i form af et stillestående lys; men et sådant lys kunde dog også betyde flytning af en ejendom. Man har hørt tømrerne arbejde ved et hus, set huset rejst og set ejendomme ligge, hvor der senere blev bygget. Videre har man set varsel for både møller, kirker og skoler etc.

607. I Hardsyssels årbog, 1943, skrev Jens P. Løvig en artikel om Sevel søndre sogn, hvori han fortæller, at han i de 42 år, han boede i sit første hjem i Trabjerg, havde en glimrende udsigt over heden, der efter opdyrkningen blev kaldt Møgelvang. »I de mørke vinteraftener *har jeg set blanke lys ude på hederne, hvor jeg vidste, der hverken var vej eller våninger.* Man skyder ikke ræve ved lygte, og lysene kunde være skarpe som elektricitet.« Indtil omkring 1930 var der hede, hvor der i løbet af en snes år blev bygget 18 gårde.

Og i mange vinteraftener så Løvig lys på Nygård hede i Trabjerg. *Lyset stod altid fuldstændig stille og var meget skarpt.* På dette sted, der kun ligger en km lige øst for Løvigs gamle hjem, blev der bygget en gård.

608. Engang Søren Laursen i Vinderup kom cyklende fra Skive, *så han, at der brændte en gård vest for Hagebro.* Det er da mærkeligt, jeg ikke før har lagt mærke til den gård, tænkte han. *Taget var skredet og det brændte i alle stuer, syntes han;* men da han kom vest for

Hagebro, viste det sig, at heden var sort som altid, og at der ikke fandtes nogen bygning der. Senere blev der dyrket noget af heden og der blev bygget en gård, der dog ikke er brændt endnu (1955). *H.*

609. En gammel mand, Hans Nørgård, kørte en middag fra Ribe mod Roager, og der så han, at der var rejst et hus på 13 fag. Men først flere år efter blev der bygget et hus der og af nævnte størrelse. *Sj. M. 1937. 134.*

610. Grdm. Niels Larsen, Bukkær i Assing s., var en dag på jagt sammen med sin broder, Rasmus. *Da så de begge, at der lå en gård på Albæk hede, hvor der slet ingen bebyggelse var.* Ingen anede dengang, at der senere vilde blive bygget en gård til Rasmus der. *H.*

611. Knud Smed (Mortensen) i Bøvling var en dag ude at fiske i Nissum fjord sammen med Kr. Gadegaard og Jens Aagaard. Da de om aftenen kom over det nuværende Bøvlingbjerg, så de, at der var rejst et hus, hvor der i virkeligheden ingen huse var, og da udbrød Kr. Gadegaard: *De æ döwlen slå mæ en warsel!* Men så var synet borte. Hvor de så varslet, blev Karen Storebjergs hus bygget, som et af de første, der blev bygget *o æ Bjærre*, og det blev bygget o. 1860, dvs. omtrent 40 år efter, man havde set varslet. *DFS.*

612. Anne Kjestine Hinrichsen i Fjolde, f. 1807, så at der *å æ Lund*, hvor der ellers var risbuske, lå en hel landsby. Da hun fortalte om sit syn, pikkede tilhørerne sig på panden og sagde: *Hon hær æt nåk it rægte hæ'r!* Men nu ligger der syv gårde der, sagde meddeleren. *Sj. M. 1940. 348.*

613. Frits Nielsen fra Gåsdal i Borris besøgte en eftermiddag sidst i 1870erne sin bedstemor i Debelmose. Da han gik hjem ved aftenstid, blev han meget overrasket ved at se, at *der lå to gårde på deres Nørremark, hvor der i virkeligheden ingen var.* Han fortalte det til sin fader, da han kom ind; men denne svarede blot: Sludder! Men, nu ligger der to gårde, hvor Frits så synet. *H.*

614. En dag midt i 1890erne så man fra min far-fars gård i Fjelstervang en brand, fortæller Jeppe Ørskov Hansen, Herning. Da man mente, retningen kunde passe med fortællerens hjem, løb de efter det; men da de kom op på bakken, var der intet, der brændte. Nogle år efter blev der bygget en ejendom til fortællerens broder, netop, hvor man så varslet. *H.*

615. Snedker Chr. Povlsen i Herning gik som tolvårig dreng i hus-

flidsskole i Heltborg på Thy. En aften, han gik hjem, så han lidt fra vejen, at der i nogen afstand fra *hinanden stod to lys inde på en ubeboet mark.* Han havde ofte set lygtemænd bevæge sig; men disse lys stod stille. Han gik forbi det ene, der stod 2—300 alen fra, hvor han gik; men så kom han i tanker om, at han dog vilde undersøge det andet. Da han *kom nær til dette lys, vel ca. 10 m, blev det pludselig borte; men det første lys stod der endnu, og da han kom i nogen afstand fra nr. 2, stod dette lys der atter.*

Næste morgen fortalte han om sin oplevelse, og dertil svarede moderen, at så vilde der blive bygget der. Det blev der også, thi et par år efter solgte ejeren denne udmark, og *så blev der opført to ejendomme, hvor Povlsen så lysene. H.*

616. Kræmmer Hans i Agerskov på Bording hede var synsk. En aften så han, *der lå en nybygget gård med et flot stuehus, der vendte siden mod vejen, ude på Søren Bødkers mark;* og en del år senere blev der bygget til Sørens søn der. *H.*

617. Tømrermester Valdemar Larsen, Brandborg ved Bækmarksbro, har meddelt mig følgende: Min far, der havde en lille landejendom i Resen, arbejdede på gården Hvistendal. En aften, han kom hjem, sagde han, at han ikke kunde forstå, hvad det var, han havde været inde i i aften. *Det var, som om han stod inde i en firelænget gård på marken, som han gik tværs over.* Det var mørkt, men mod syd kunde han se Morten Højbjergs lys — der vil nok komme til at ligge en gård der. Men mor sagde, det var noget sludder, og så var der ikke mere snak om det.

Seks år efter kom fortælleren til at tjene som hyrde i Hvistendal, det var o. 1897. Da brændte gården, og nu blev den flyttet ud, hvor faderen havde haft sit ejendommelige syn. *H.*

618. En mørk aften løb to brødre på skøjter fra Vust til Thisted. Da de løb tilbage, *så de ca. en mil fra land, at der stod en toetagers bygning med lys i alle vinduer.* Nogle år senere kom englænderne for at udtørre Bygholm Vejle, og da satte de en toetagers bygning der. *DFS.*

619. Frøavler Petersen i Struer fortalte, at han i sin tid var første mand hos den bekendte frøavler Hvidbjerg, da denne var ejer af L. Raunholt i Ejsing, og da kom Petersen ofte hjem til Pilgård. En aften, da han gik tværs over Pilgård mark, standsede han pludselig,

thi *forude lå en gård, som han aldrig havde set.* Han gik lidt uden om og kom snart til kendte steder. *Samme gård blev også set af uddeler Mortensen* fra Ejsing en aften, flere år før den blev bygget. Og medens Petersen var karl hjemme, traf han en dag, han havde været på jagt, en kone, der sagde: *Der vil ske noget på bakkerne, for der havde hun set lys flere gange.*

Imidlertid blev Petersen forlovet, der blev udstykket jord til ham fra fødegården og i sommeren 1912 blev der bygget en gård til de unge netop på bakken, hvor man havde set forvarslet. *H.*

621. Severin Olesen i Borbjerg fortæller, at han allerede som dreng så syner, han er f. 1882. En dag sagde han: Pæ Masen har bygget en lade — hvornår har han bygget den? *Han så tydeligt, at spænderne var rejst.* Da sagde moderen: Du ser syner! Senere blev laden bygget.

Og et sted i Trabjerg så Severin, at Jens Mortensen var ved at bygge et stuehus, *skorstenen var muret op.* Moderen rystede på hovedet; men senere blev synet til virkelighed. *H.*

622. Medens Chr. Damgaard tjente som ungt menneske i Staby, det var o. 1903, brændte Sdr. Nissum skole. Da han en dag ved middagstid kom fra Staby for at gå hjem til Kjærhus, *så han, at den nye skole var rejst;* men næste gang, han besøgte hjemmet, var skolen ikke bygget — det var kun et varsel, han havde set. *H.*

624. Om Lægind skole på Mors, der blev bygget 1876, fortæller lærer Anton Kjølby følgende i Løderup sogns stednavne, 1925: Der var delte meninger om, hvor skolen skulde ligge. Provst Cederfeld de Simonsen vilde haft den længere op i heden; den skulde så søges af børnene fra Kårup og Lægind, mens Fårupbørnene skulde gå til en skole fra Nykøbing landsogn, der tænktes anlagt et sted ved Frueled. Gamle Hans Nielsen i Lægind, Chr. Munks morfar, vidste imidlertid bestemt, hvor skolen skulde ligge. Han kørte med stude og tidt til Nykøbing, kom sjælden hjem før ved midnatstid. *Engang havde han set et langt hus her med mange store vinduer,* og siden holdt han på, at det blev skolens plads. Han levede også længe nok til at se, hans spådom gik i opfyldelse.

625. Folk havde set Lyne skole, der lå op til kirken, stå i forbrand. Den brændte dog ikke, men blev brækket ned, og en ny skole opført på Nørrehede mark. *DS. II. 2. 446.*

626. Johan Maas, f. 1822, var stenslager. En dag, han arbejdede et

sted, hvor vejen fra Klapholt skærer Stilk-Helligbækvejen, *hørte han mange børn synge i nærheden af ham; men der var hverken børn eller huse i nærheden.* I slutningen af 1880erne blev der bygget en skole der. *DFS.*

627. Da Thomas Barslund en morgen stod og vilde til Borris marked, så de, at Hans Felds hus brændte. De løb efter ilden, men der var intet. I en brandstorm blæste huset om, og der blev bygget et nyt, efter hvad Niels Forsom i Ølgod har fortalt mig. *H.*

628. Der skulde bygges et mejeri i Avnbøl, Ullerup s. Man vilde bygge et bestemt sted; men en gl. mand, Jørgen Thomsen, der boede i nærhed, sagde: I kan godt lade være at bygge der — *min mor har beskrevet bygningen og indretningen og sagt, den vil komme til at ligge ved siden af.* Men man vilde bygge der og søgt med stor bekostning, men forgæves efter vand, og måtte bygge, hvor konen så varslet. *DS. II. 2. 442.*

629. Længe før Frøslev mejeri blev bygget, sagde Anno Kål's: *De komme te å ligg en fabrik lig owe få wos; hwa få en fabrik, kan æ it sej, men de wæ jen mæ en stoe skåsten. H.*

630. Andreas Madsens far hørte varsel for opførelsen af Duedalsminde i Borris. Det var før 1864, at han som dreng blev sendt op i heden til fårene, der skulde overnatte i et jordhus. Med et *hørte han, der blev savet, banket og tømret,* hvad han ikke kunde forstå. Senere blev jorden delt, og der blev bygget til ham. Da han en dag hørte på håndværkerne, slog det ham, at det var det, han hørte som dreng. *H.*

631. En dag sad Jørgen Høeg og Tea Påske hos Kristen Kjems i Langetvedskov. Da siger Jørgen. *De er ved at bygge der henne på marken! Og Tea sagde: Jeg kan også se, der går nogle folk! Ja,* siger Jørgen, *de går på stilladset!* Men i 1913 blev der netop bygget et aftægtshus der til Kr. Kjems. *H.*

632. I 1865 var Jens Winter i Husum-Ballum ved at bygge en lade, og da sagde den synske Gyde Marie Rytters, der boede i fattiggården: *Den får I ingen lykke af folkens!* Huset blev rejst og kranse hængt på; men samme nat styrtede huset sammen under en voldsom storm. Årstallet 1865 står endnu på laden. *H.*

I slutningen af forrige og begyndelsen af dette årh. blev der opført en del kirker i de før så menneskетomme, midtjydske hedeegne. Til disse kirker var der også set forvarsler. Her nogle eksempler.

633. Jens Elmholt i Rind ved Herning kom en dag i første halvdel af forrige årh. ind til Dynes Fjederholt, og da sad han og fortalte, at han en nat, han kom fra Horsens, kørte vild på Kølkjær hede. Da han kom forbi *æ Fæld,* stod han af vognen, bandt hestene og følte sig frem til vejsporene. Men da han rejste sig, *stod han overfor en stor kirke.* Dynes og konen morede sig over dette tossede syn, for på den tid fandtes kun et par simple småhytter der ude.

Imidlertid kom der flere nybyggere til, og da beboerne havde en mil til Rind kirke, blev der søgt og bevilget penge til en kirke. Der var naturligvis strid om, hvor den skulde ligge; men da sagde en gammel mand: I kan trættes så længe I vil, men hvor Jens Elmholt så kirken, skal den nok komme til at ligge. Og det skete. Vedrørende samme kirke har E. Tang Kristensen optegnet følgende: En juleaften kom lærer Nielsens kone i Kølkjær til at se ud af spisekammervinduet, og *»da så hun noget højt lysende op imod himmelen, og hun opfattede det øjeblikkelig som et varsel for kirken, der skulde bygges«* — vinduet vendte ud mod den plads, hvor kirken kom til at ligge. I 14 år havde man trættedes om pladsen. *DS. II. 2. 439.*

634. I Hallundbæk så man ofte lys på det åbne terræn, hvor Langelund kirke blev bygget; men efter at den var bygget, så man ikke lys der. Og mange havde ligeledes set lys, hvor Blaahøj kirke blev opført. *H.*

635. Skræddermester Nørgaard Pedersen i Ringkøbing, f. 1882 i Kjelstrup, Faster s. har set en del varsler på landet, men sjælden efter, at han flyttede til byen. Han fortæller: Da jeg var fire år, flyttede vi til Handerup, hvorfra vi *ikke* kunde se Bølling kirke, der dengang var uden tårn. Men, da jeg var otte år, gik jeg en dag udenfor mit hjem og så det øverste af tårnet rage op over brinken — men *tårnet blev bygget mange år efter! H.*

636. Der var også set varsel for opførelsen af vindmøller, som folk jo ikke kendte i Midtjylland i ældre tid. Smed Niels P. Pedersens søster, Marie i Varhede i Aulum, så Simmelkjær mølle, før den blev bygget. Og en aften kom Søren Søndergaard ind til Peder Østergaard i Aulum og sagde: *Der står en underlig skikkelse udenfor og svinger*

med armene. Nogle år senere byggede P. Østergaard, der drev lidt købmandshandel, netop en mølle der. *H.*

637. Og i Sdr. Omme var der en synsk hyrdepige, der en aften kom ind til Julius Thomsen og sagde: *A fåsto'r et', hwa de er, dæ sto'r o swinger dæ åp' o æ bank'?* Men tid efter satte Julius en kornmølle der, mest til eget brug. *H.*

638. Hans Clausen i Barde fortalte mig i 1937 følgende: Peder Clausen var f. i Skave (nu Clasonsborg) i Skarrild s. Han flyttede til Kibæk mølle, men døde hos en søn, Peder Pedersen i Barde hede o. 1886. En anden søn, Claus Pedersen, fortællerens far, tjente som ungt menneske i Lundmølle ved Herning. På den tid var der kun 3—4 huse (?) hvor Herning nu ligger. En morgen tidlig i stille vejr *så Claus tydeligt to møller og nogle teglhængte huse, hvor byen senere vokste op. H.*

639. Jens Jensen i Nees så så meget. En aften, han havde været på besøg i Agersende, gik han over marken hjem, og da *så han lidt øst for skolen noget hvidt rage op i luften og noget, der ligesom gik rundt i luften.* Han kunde ikke begribe, hvad det var, og det kunde forældrene heller ikke. Men nogle år senere blev der bygget en vindmølle der. *DFS.*

640. I 1931 fortalte Chr. Jeppesen i Lem mig følgende: Han kom i smedelære hos Jens Hansen i Herning i 1884, det var, hvor beværtningen Hammerum herred senere kom til at ligge. Når Christen var færdig om aftenen, gik han gerne over til gæstgivergården Vestjylland overfor, og der rejste han kegler, hvad han kunde tjente lidt ved; men han skulde være hjemme kl. 10.

En aften løb tiden fra ham og han sprang hjem. Da han fik døren op og skulde op ad trappen til venstre, *løb han mod en mur — der var ingen trappe.* Det var dog mærkeligt, har de taget den væk, tænkte han. Ja, så måtte han gennem værkstedet og ind i spisestuen efter tændstikker. Nu var værkstedet om dagen fyldt med vogntøj, så man næsten ikke kunde snige sig igennem, og der stod to ambolte, ved den ene arbejdede Christen. Men nu syntes han ingenting, der var i rummet, *ambolterne var der heller ikke, og da han keg op mod loftet, var der intet tag, lægter og spær sås tydeligt mod himlen.*

Så kom han ind i spisestuen, hvor han fik en æske tændstikker af

konen, Sine. Men da han nu gik gennem værkstedet, var alt i orden, som om dagen, og trappen var på sin plads.

Overfor boede karetmager Poulsen og en skomager. En tid efter, det var hen på efteråret, kom karetmagerens svende en dag og spurgte, hvad vi havde så travlt med, *værkstedet var så oplyst og hamrene gik om natten?* Der havde ingen stået og arbejdet om natten; men samme år byttede Jens Hansen og fik et hus, der lå overfor slagter Valdemar Jensen og bager Meders. Jens Hansen havde forresten oprettet en afholdsrestauration, hvor Hammerum herred kom til at ligge, og smedien lå bag ved, hvor der siden blev opført en stald.

Først i december fik man travlt med at flytte. Værkstedet blev brækket ned og flyttet, og *da så Chr. Jeppesen det samme, som han havde oplevet omtalte aften: Det tomme rum, nøgne vægge, spær og lægter. H.*

VARSEL FOR BANER OG BILER

Der er adskillige beretninger om, at synske folk har set eller hørt varsel for jernbaneanlæg. At der i nogle tilfælde ikke kom til at gå nogen bane, hvor varslet blev iagttaget, men kun en midlertidig mergelbane, og i andre tilfælde en rutebil, er i hvert fald bevis for, at meddeleren har set noget, der mindede om et tog. Egentlig kunde man vente, at der ofte blev set eller hørt varsel for bil- og motorcykleulykke; men det er i hvert fald få eksempler, der kommer frem. Rimeligvis tales der også ugerne om varsler for den slags ofte højst uhyggelige ulykker.

I Sj. M., 1940, 159, har J. Gregersen gengivet nogle beretninger om varsler vedrørende jernbanen fra Tønder til Højer:

641. Karsten Lauritzen fortalte, at han og et par andre drenge skulde passe får nord for byen. *»Pludselig hørte vi en rumlende lyd, som vi troede var torden, men vi blev som lammet af skræk ved det syn, vi så. Der kom noget fra gården i rasende fart langs med vejen. Det var en lang række af vogne, men meget større end et læs af hø. De suste forbi os, og det uden heste, det hele løb af sig selv.* Vi drenge stak af fra fårene og løb hjem, alt det vi kunde, og fortalte, hvad vi havde set oppe på marken. Der var så en del folk oppe at se, men kunde ikke opdage noget, så det hele havde naturligvis været for-

varsel; men det blev dog samtaleemne for lange tider.« *Det var omkring 1820 — altså 72 år før toget kom til at køre der, og ca. 10 år før det første tog i England* kom til at køre fra Liverpool til Manchester!

642. Kristian Skov, der boede på gården Midtfeldt var en dag o. 1835 ude på sin mark, og da *så han en række vogne, større end et hølæs, komme kørende uden heste for,* og i et nu var de forbi ham. *Senere havde han samme syn,* og han fortalte, *det så ud som en lang række huse med mange vinduer, og der var hjul under dem alle. På den forreste vogn var der en skorsten, som røg så forfærdeligt. Men det mærkelige var, vognene ikke kørte på vejen med ved siden af.* Og der kom jernbanen til at gå.

643. Kromanden fra Stokkebro red en aften i 1863 fra Gallehus mod Stokkebro. Nord for Søndertoft *blev hesten pludselig helt vild, den stejlede og fnyste og vilde ikke frem.* Kromanden kunde ingenting se, men *han hørte en underlig tung, rullende lyd, prusten og hvislen.* Det kom inde fra marken, for forbi ham over vejen og forsvandt atter ind på marken på den anden side af vejen. Hvad det var, vidste han ikke, for han havde aldrig set et tog; men andre forklarede, at det ikke kunde være andet end et tog. *Sj. M. 1940. 160.*

645. Vedrørende Silkeborg—Herning—Skjernbanen har jeg følgende optegnelser: Ingeniørerne stak banen af noget sydligere gennem Ikast, end den kom til at gå. Da Kræ Så'nd så det, sagde han: Banen vil ikke komme til at gå, hvor de har sat den af, for *han havde for 12—14 år siden, da han en aften kom fra markedet i Gjelleruplund, set nogle store vogne, der lignede høje hølæs, komme kørende, og han kunde forstå, det var jernbanevogne.* Retningen blev også ændret, og banen kom i 1877 til at gå, hvor manden havde set varslet. *DS. II. 2. 478.*

646. I 1881 blev banen ført videre fra Herning til Skjern, og for dette anlæg blev der af flere set varsel. Thomas Kromand i Snejbjerg fortalte, at han som dreng tjente i Kibæk. En aften, han var ude at lede efter fårene, *så han, allerbedst som han gik, noget komme futtende, og det blev nu ligeså gloende omkring ham,* og han havde aldrig været så angst. Han stak af hjem og i seng. Men siden kom toget til at gå, hvor han havde ledt efter fårene. *DS. II. 473.*

647. Som ung pige tjente J. Vejen Karstens mor hos Søren Bjerre-

gaard i Harreskov ved Kibæk. Når de om aftenen sad og bandt hose, *blev der ofte et forfærdeligt bulder, der forsvandt ind efter Kibæk;* men løb de ud og så efter, så var der intet. Senere kom toget til at gå netop der, *H.*

648. Erik Eriksens svigermor i Tanderupkær var meget synsk. Medens man arbejdede med planer om, hvor nævnte linie skulde gå, spurgte hendes mand: Kan du ikke sige, hvor toget kommer til at gå? Jo, det kommer til at gå gennem Studsgård, det havde hun set varsel for. *H.*

649. For Herning-Viborgbanen, der blev åbnet i 1906, har jeg optegnet følgende varsler: Omgangslærer Jørgen Jacobsen i Ilskov fortalte, at *han en aften så en lysstribe fare hen over heden, og så holdt lyset stille.* Det var netop, hvor Ilskov station blev bygget en del år senere. *H.*

649 b. Chr. Krøjgaard sad en dag udenfor sin ejendom i Ilskov og læste i avisen. Da kom Viborgtoget buldrende forbi — i et varsel. Da han gik ind og fortalte om sin oplevelse, føjede han til: Nu kan man næsten ikke være der ude! Det var længe før, banen kom.

Og en aften, naboen, Chr. Mosegaard, kørte deres mælk på en trillebør hen til vejen, *hørte han toget fløjte tre gange.* Da han kom hjem, og fortalte det, sagde konen: Ja, havde det ikke været dig, så vilde jeg ikke have troet det!

Da man senere arbejdede på at få banen gennem Ilskov, var der strid om retningen. To mænd, Niels Hagelskær og Martin Jensen, fra Ilskov rejste til København for at tale med én af de høje herrer. Da de fortalte om Chr. Mosegaards oplevelse, sagde vedkommende: Ja, er manden pålidelig, så skal banen nok komme til at gå, hvor han hørte varslet! Og det skete. Fortalt mig af Jens Mosegaard, Ilskov. *H.*

650. Omkring 1875 tjente Marie Nielsen som pige i Overgård i Gullestrup ved Herning. Hun fortalte, at hun havde set et tog køre på Strækningen øst for Saltholt. Dengang var der ingen træer, og man havde fri udsigt. *H.*

651. Hver aften, når de i Chr. Søholmers hjem i Sunds gik ud med æde til svinene ved 9—10tiden, så de lys ude på marken. En aften gik fortælleren og hans far ud for at se efter; men da forsvandt lyset.

Det havde først været meningen, at Viborgbanen skulde have gået østen om vandmøllen; men retningen blev ændret, så den kom til at gå

gennem Sundsby, Lars Christensens og Jørgen Jespersens ejendomme. Lars Christensen var Chr. Søholmers far. Hvor banen skærer vejen på deres mark, og hvor de så ofte havde set lys, blev der bygget et vogterhus, og siden så de hver aften lys fra et vindue der, akkurat, hvor varslet havde vist sig. *H.*

652. Fr. Philbert i Vejstrup har meddelt mig følgende: I 1902 blev Herning—Viborg banen afstukket med Haurdal tænkt som stationsby, og banen var afsat med flag fra Haurdal ned over heden og ca. 2 km øst for Karup. Da jeg fortalte en gammel mand, min gudfader, hvor banen skulde gå, svarede han: *De kan afsætte banen, hvor de vil; men den kommer til at gå der; jeg har set den gå forbi en gård syd for Frederiks præstegård og ned efter Karup!*

Nævnte år rejste jeg fra Karup, og da jeg kom derud igen en del år efter, var der ikke station i Haurdal, men banen gik, hvor den gamle havde set den. *H.*

653. Vedrørende Herning—Holstebrobanen, der blev åbnet i 1904, kan nævnes, at gamle fotograf Gabs, der rejste rundt og fotograferede, en aften *så varsel for toget, hvor dette skærer landevejen i Aulum,* og det var længe før, der var tale om dette anlæg. *H.*

654. Ane Marie Hansen i Helleskov, Vildbjerg s., *så som ung pige et oplyst tog komme kørende over engen øst for Helleskov. Dengang vidste hun ikke, hvad det var,* og først 14 år efter kom banen. *H.*

655. Biskop P. Gabriel Koch, der var født i Vildbjerg præstegård, var synsk. Da der var diskussion om, hvor Holstebrotoget skulde gå, sagde Koch, at det vil komme til at gå over bækken ved Vildbjerg præstegård, og det kom til at passe. *H.*

656. Maren Kjarhus i Nøvling faldt flere gange en nat, og hun kunde næsten ikke komme frem, det var i nærhed af Korshøj. Senere, da banen kom til at gå, hvor hun faldt, sagde hun: *A twi'lt nåk o', dæ sku kom' så'rn nåt! H.*

657. En aften så H. Chr. Thomsens mor i Vildbjerg tydeligt, at Herningtoget med de mange oplyste vinduer kom kørende ind til Vildbjerg, og det var mange år, før Holstebrobanen blev anlagt. *H.*

658. Mads Degnbol i Lem fortalte E. T. Kristensen, at der tjente en dreng i Kjærgård, og denne dreng kunde man ikke få til at flytte høvder og heste til nat ude i engen. Han turde ikke, for *hver aften kom han forbi Fanden, der havde et par røde øjne og sagde fut-fut!*

Det var tæt ved, hvor Lem station blev lagt. *DS. II. 2. 477.*

659. Da ingeniørerne arbejdede med planen om, hvor Skjern—Videbækbanen skulde gå, udbrød Kirsten Povlsen i Herborg: *I behöw'er et' o go o mæ'l — a so' æ tåg, bode manne ly's o rø'g, kom' mæld wås o Andes Peders! H.*

660. Som ung pige tjente Jens L. Jensens kone, Marie i Ølgod, omkring 1910 i Nr. Bork. Da hun en bælgmørk nat var på vej hjem, *stod hun pludselig på en lys sti eller lignende, der syntes at være uden begyndelse eller ende og gik i retningen N.-S.* Men netop der kom Tarm—Nr. Nebelbanen, der nu er nedlagt, til at gå. *H.*

661. Den kloge mand, Niels Lisbjerg, i Hove, så et tog komme i en bestemt retning. Men man mente, han havde taget fejl, for Vem—Lemvigbanen kom ikke til at gå, hvor han påstod, at han havde set varslet. Men en halvsnes år efter kom Lemvig—Tyborønbanen med holdeplads i Balleby, hvorfra Niels havde set toget køre ud! *H.*

662. Chr Snejbjerg i Hove ved Lemvig hørte en mand fortælle, at der vilde komme til at gå en jernbane til Harboøre, for *manden havde mange gange hørt toget fare forbi hans hus.* Det var vel at mærke mange år, før banen kom til at gå der. *H.*

663. Chr. Holm i Sønderhå fortalte følgende: Sidste vinter fulgtes min fader med en mand fra vor naboby, Villerslev, forbi Hørdum station. Denne mand fortalte, at han for en del år siden gik over Hørdum hede en sildig aften. Med et *så han foran sig en mængde bygninger og en del folk.* Han blev underlig tilmode, da han vidste, at der ikke lå et eneste hus på heden. Men bestemt dette sted, hvor han så varslet, kom Hørdum station til at ligge. *DS. II. 536.*

664. En aften omkring 1899 kom Mads Peder Madsen i Eg hjem fra et sognerådsmøde, og da sagde han: Nu kan jeg sige, hvor Eg station kommer til at ligge. *Han havde hørt, toget rangere på Niels Chr. Barslunds agre.* Eg station på Grindsted-Vardebanen blev bygget 1914; men Mads P. oplevede ikke at se varslet virkeliggjort, thi han døde i 1905. *H.*

665. Sammen med nogle andre unge stod Andreas Madsen en dag og snakkede udenfor en gård i Raulund, Blåhøj s. Lige med et siger Andreas: Hvad er det? Og nu *så de alle en række lys, der bevægede sig.* Da kom en gammel mand, Chr. Bækgård, ud og han udbrød: *De æ fandemæ æ tåg!* Manden var fra Sunds, hvor han så ofte havde set

toget komme fra Herning. Men nævnte syn så de 14 år, før toget kom til at gå netop der. *H.*

666. For toget gennem Ansager så Jacob Jacobsen et varsel en halvsnes år før, det kom. Toget kom til at gå forbi hans hjem et sted, hvor ingen havde ventet, at det vilde komme til at gå. *H.*

667. Murer M. P. Korsgård fortæller: Min bedstefar ejede den jord, hvorpå Vandel station blev lagt. En dag lå han ude ved et dige, og da *hørte han pludselig noget, der fløjtede, og så var det, som noget kom rullende forbi ham.* Men, hvor han lå blev stationen bygget. *H.*

*

Så er der en række eksempler på, at folk har set varsel for mergelbaner:

668. En dag i 1920erne traf landpost Morten Nielsen i Herup ved Vinderup en nabo, der fortalte, at *han havde set varsel for, at der vilde komme til at gå en bane ude i Sønderhede.* Skønt Morten selv var synsk fra sin drengetid, så troede han dog ikke, at det kunde passe, og han udbrød: Du må jo ha været fuld? Men manden påstod, at det passede. Tanken var dog urimelig.

Men, det store hedeareal blev udstykket, og der blev anlagt en mergelbane, netop hvor manden så varslet, og så voksede bebyggelsen Møgelvang op. *H.*

669. Gamle Jens Møller på Søby hede i Kølkjær havde ofte set varsel for Toftlund—Kølkjær mergelbane; og en anden mand havde set et tog komme sønden om Fjederholt Bjerre. Der kom Vejle—Herningbanen dog ikke til at gå; men der kom en mergelbane. *H.*

670. Jens Pæjsen i Fjelstervang havde et stort stykke hede ude mod vest. En aften så han et tog komme kørende over denne strækning. Det fortalte han ofte; men tilhørerne var enige om, at det var sludder. Men heden blev brækket op, og omkring 1912 kom der til at gå en mergelbane over hans jord. *H.*

671. En aften, Stine Egebjerg skulde ud at malke, *så hun et lys komme over Studemose og samtidig hørte hun, det rabald'ere.* Senere kom Sdr. Omme mergelbane til at gå der.

672. Arbejdsmand P. Chr. Krog påstod, at der vilde komme til at gå en bane fra Ølgod til Grindsted, og at den vilde komme til at gå forbi nogle sandgrave, hvor *han havde set lys bevæge sig og hørt*

raslen af lænker eller lignende. Det kom dog ikke til at passe; men da Jens Lorentsen, nu i Ølgod, en aften stod udenfor sit daværende hjem i nærheden af nævnte sandgrav, kom et mergeltog kørende. Noget var i uorden, lokomotivet blev spændt fra, og føreren fór rundt med en lygte, og da hørte fortælleren (J. L.) det spektakel og så det lys, som Krog havde hørt og set varsel for. *H.*

673. Karen Boel i Munklinde, Bording s., *hørte en dag et ejendommeligt pift fra et tog, men det lød slet ikke som fra Viborgtoget.* Hvor hun hørte lyden, kom Damholt mergelbane til at gå. *H.*

674. Niels Hvam i Knudstrup ved Kellerup fortæller, at en nabokone en aften så et tog køre over deres mark. Folk lo ad hende; men ca. tredive år efter kom der til at gå en mergelbane der; men da var konen død. *H.*

675. Jørgen Høeg talte ofte om, at der vilde komme til at gå et tog i Skodborg (?), han havde hørt, det fløjtede ovre bag skoven; men andre sagde, at manden måtte være *tom'pe,* der vilde aldrig komme til at gå et tog der. Men i 1912—14 kom mergelbanen fra lejet i Københoved til at gå netop der. *H.*

676. Man lo ad en gammel kone, der påstod, at *hun havde set varsel for et tog gennem Sdr. Nissum;* men nogle år senere kom der til at gå en mergelbane der. *H.*

677. En kone i Ferring fortalte, at *hun både havde set og hørt et tog løbe nede langs Ferring strand.* Folk lo naturligvis ad hendes syner, fortæller fru Kirstine Kaasgaard. Men da vandbygningsvæsenet skulde til at bygge høfder, blev der anlagt en lille bane til at fragte materialerne på, og så gik varslet i opfyldelse; men da var den synske kone død. *H.*

678. Omkring århundredskiftet *så grdm. Peder Sørensen i Damsted Nr, V.um, en aften noget, lige som en række oplyste vinduer, bevæge sig øst for gården i nordlig retning og forsvinde over bakken.* Da der blev talt om at bygge en bane fra Kolding til Troldhede og eventuelt til Videbæk og Ørnhøj, var Peder og flere sikker på, at det var denne, som han, og forresten også konen, havde set varsel for. Men siden har forholdene ændret sig, og nu kommer der ingen bane fra Videbæk til Troldhede; men nylig fik ejeren af rutebilen på denne strækning sin plan lagt om, så han kom til at køre forbi Damsted — med oplyste vinduet. *H.*

679. Chr. Brusen Nielsen i Timring kunde altid sige, når der vilde ske noget. Engang fortalte han, at der vilde komme til at gå en bane gennem Timring og vest på. Tanken var urimelig; men da der længe efter kom til at gå en rutebil på denne strækning til Ørnhøj, så må det have været de oplyste vinduer fra denne, Chr. Brusen har set. *H.*

680. En aften, Inger Marie Christensen i Ilskov stod i sit sovekammer, *så hun et stærkt lys komme i rask fart hen over marken eller rettere heden. Der var ingen træer der dengang, og dog så det ud, som lyset passerede et sådant et øjeblik, og det skete med andre lys, der kom bagefter.*

Det var varsel for cementvejen til Karup og for bilerne, der kom mange år efter, og *da var der et træ i deres have, der tog af for lyset et øjeblik, når man stod inde og så ud.* Manden, *Chr. Christensen, hørte noget fløjte længe før, Viborgbanen kom, og andre havde hørt vognrummel på denne strækning. H.*

681. I 1907 overtog Chr. Søholmer sin fars gamle slægtsgård i Sundsby. Bygningerne var gamle og simple, og gården lå ubekvem for marken, hvorfor man bestemte sig til at flytte gården.

En aften i efteråret fulgtes Christen med sin far over til købmand Toustrup. Det var så mørkt, at faderen måtte føle sig frem med kæppen. *Pludselig stod der et rundt lys lidt forved dem, men lige så pludselig var det borte.* De drøftede naturligvis, hvad det kunne være varsel for, om det var for den nye gård. Men senere kom cementvejen til at gå lige udenfor stuehuset. Fortælleren ved ikke, om det var varsel for denne; men da der i sommeren 1955 blev kørt en mand ned netop, hvor de så varslet, var det vel for denne ulykke. *H.*

682. Sypige Kirsten Olesen, Skjerk i Aulum, sad ved sin syge far ti dage, før han døde, og da hørte hun en bil komme kørende i susende fart op foran gangdøren. Det må bemærkes, at der kun førte en markvej hen til huset, og at der aldrig kom biler der. Men dagen før, faderen døde, kom læge Nielsen fra Herning kørende i sin bil til huset. *DFS.*

684. Ved Kurborg kro i Danevirkeegnen boede efter midten af forrige årh. en synsk mand, der hed Högel. En dag stod han udenfor sit hjem, og da så han, der kom en vogn kørende uden heste fra Ellingsted, og den suste forbi ham med lynets fart, fortalte han. Det var

forvarsel for en bil, men en sådan oplevede han ikke at se i virkeligheden. *Sj. M. 1944. 231.*

VARSEL FOR BRUNKULSBRYDNING

UVILKÅRLIGT finder man det mærkeligt, at folk også har hørt eller set varsler for brunkulsgravning og andet jordarbejde, men det er dog ikke mere »unaturligt«, hvis man kan bruge det udtryk i forbindelse med noget overnaturligt, end at man har set varsel for baneanlæg og meget andet. De få eksempler, jeg har fået fat på, meddeles her:

685. Andreas Madsens mor i Raulund, Blåhøj s., led af gigt. Da man ville prøve at behandle ondet med elektricitet, blev fortælleren, Andreas Madsen, sendt over til en kone i Hallundbæk for at hjælpe med at bære hendes remedier. Undervejs sagde konen: Ved du hvad, Andreas, her oppe i Sønderheden vil der ske noget, for jeg har set lys fare om og hørt raslen af jern.

Søndergård blev udstykket, ejeren tog et areal fra og byggede en lille ejendom til sig selv. Da sagde den gamle kone til A. M.: Kan du huske, hvad jeg fortalte om varslet der oppe — nu er det sket! Men, hun tog fejl, thi for nogle år siden *kom man til at grave brunkul der, og det var lysene og maskinernes raslen, hun havde set og hørt forvarsel for. H.*

686. En dag, folkene fra Rosenlund, der nu er opslugt af brunkulslejet i Søby, gik og stakkede hø, kom et par ældre folk, Anton og Karen, der var deres nærmeste naboer, hen til dem og sagde, at nu ville de sandelig hen og se, hvad det var, vi lavede, *sådan som vi havde tømret og banket, for nu havde de begge i mange dage gået og hørt på det lige fra morgen til aften!* Fortælleren, fru Vibeke Kristensen, var dengang ung kone i gården. Hun fortsætter sin beretning der altså er selvoplevet:

Vi morede os lidt over Anton og Karens synskhed. Men den 26. juli 1900 brændte vor gård ved lynnedslag, og så kan det nok være, at der blev banket og hamret!

Karen havde forresten en aften, hun kom fra Arnborg, set varsel for gårdens brand. *Hun så, der stod en mængde folk omkring, og da hun skulle lige forbi, og hun blev ræd, så gik hun en omvej om ad*

Fasterholdtgård for at komme hjem. Det var netop på Antons ejendom, man mange år efter fandt de første brunkul.

Medens der endnu kun var hede og mose der ude, ville en karl en aften hen at besøge sin kæreste, og da *så han en række lys i mosen. Nogle stod stille, og andre bevægede sig.* Over 25 år efter var han bosat i Søby, og da så han og kunne genkende varslet i synet af lysene fra døgndriften i lejerne. *Mange andre havde set lys i mosen på forskellige tider;* men dengang blev de opfattet som lygtemænd.

687. Fortællerens nabo til den anden side hed Markus Jensen. Han var en nøgtern og solid bondemand. *I hans gård kunne det pludselig give sig til at dundre, akkurat, som et tog kørte forbi, det kunde endog mærkes på bænken, man sad på.* Fortællerens mor og far havde mere end én gang mærket det, når de var på besøg, og konen kunne da udbryde: *Å — Jösses endda — a håw'er e et'.* Men dertil kunne Markus med dybsindig mine sige: *Å — a tænk'er, de æ vægwår'm.* Men af de andre ældre fik kun mor at se og høre, brundkulstogene køre forbi stedet, der blev et centrum med marketenderi, fritidshjem etc.

688. Fortælleren fortsætter: Som nygift fik jeg mit hjem i Rosenlund, der lå kønt i have og skov; men jeg glemmer aldrig den angst, jeg følte, når det blev mørkt. Jeg har dog aldrig set noget bestemt, men det var ikke til at være der, og man havde på følelsen, at *der var noget, der ikke var, som det skulle være,* allevegne. Jeg talte dog aldrig med min mand om det, syntes, det var dumt, og således gik der 15 år. Først da vi kom til Sunds og talte om forandringen, fik jeg til min store forundring at høre, at min mand havde haft akkurat samme følelse der, som jeg havde; og han sagde, det er det eneste sted, hvor jeg har været bange. Selv gæster, vi havde, følte det samme, og få var de nætter, hvor vi har haft lyset slukket. Ejendommeligt nok havde min svigerfar købt ejendommen af P. Salling på den betingelse, *»at han skulle ha spøgeriet med«* —. Nu kan man ikke se, hvor gården har ligget.

689. Såvidt fru Vibeke Kristensen. Men Jens Møller, der var f. 1818, var murer, landmand og klog mand i Søby, han sagde ofte: *Dæ vel ski'e nåt i Sjöby!* Men hvad der ville ske, det kune han ikke sige. Og Anton Kjeldsen, f. i Vovlund 1866, så ofte lys på *de store hede- og kærstrækninger, hvor man senere gravede brunkul. H.*

690. Sidst i 1890erne så Pæ Madsen, der var teglbrænder om som-

meren og sadelmager om vinteren, i Nr. Vium et tog komme kørende forbi Torig, nord for åen i Nr. Vium. Under den første verdenskrig kom der til at køre et tog der i brunkulslejet. *H.*

691. Anton Jensen, der døde i Herning for en snes år siden, var født i Barde, Vorgod sogn. Han fortalte, at han engang som dreng *i et varsel så en mængde mennesker oppe ved Storehøj øst for Barde, og deriblandt også ryttere.* I 1882 blev denne høj gravet ud, og da oplevede Anton i virkeligheden, hvad han havde set som dreng. Der var stimlet en mængde mennesker sammen, hvoraf nogle var ridende. *H.*

692. I Dansk Folkemindesamling findes en optegnelse, hvori fortælles, at Johann Maas, der var f. 1822 i Smøl, Broager s., så et varsel, da han en aften gik hjem. *Ved vejens østside så han nogle mennesker stå og arbejde dybt nede i jorden* med skovl og spade. Mange år efter blev der anlagt en mergelgrav der.

VARSEL FOR KRIG, BESÆTTELSE, BOMBNING OG FLYVNING

VEDRØRENDE treårskrigen og krigen i 1864 findes der navnlig beretninger om varsler i Sønderjylland, hvad der er naturligt nok, eftersom denne landsdel især kom til at mærke disse krige; og fra de to verdenskrige er der en del materiale her fra Jylland.

693. I sin bog, Folkesagn, 1922, s. 21, fortæller A. Uhrskov, at der i vinteren 1801 havde vist sig en vældig mængde linieskibe i Øresund; men da man roede ud til dem, var der ingen. Det var varsel for den engelske flåde, der kom om foråret.

694. En kone i Stolk, hun havde Feldt til efternavn, kunde forudsige alt. Før 1850 havde hun, ifølge en optegnelse i *DFS*, set mange soldater i Stolk; nogle kom syd fra og andre nord fra. De, der kom fra nord, løb tilbage; men det varede ikke længe, før de kom igen, og da løb soldaterne syd fra tilbage, og de andre satte efter dem.

695. På Røst i Sydslesvig spurgte en dreng en aften nogle karle og piger, han stod hos, om, hvor alle de soldater, vogne og heste, der

stod ved gården, skulde hen. De andre kunde ingen ting se. Det var midt i 1850erne; men ved nytårstid i 1864 kom der danske soldater til Røst, det var disse, drengen havde set varsel for. *DFS.*

696. Den synske Gyde Marie Rytters i Ballum sagde en dag til Jens Larsen Jensen: Den havremark, du har der, får dine heste ingen havre af! Så kom krigen 1864, og da fik de østerrigske heste havren.

697. Samme kone fortalte også, at *hun havde set mange karle ude i engene, nogle var i grå og andre i røde bukser.* Det kom til at passe, thi diget fra Ballum til Arstrup blev opført af krigsfanger; de russiske var i grå, medens de franske var i røde bukser. *H.*

698. Malermester Nicolaj Bock i Struer har meddelt mig, at hans moder, der var f. 1847, som lille pige besøgte to mostre, der havde en kniplingsstue i Skjærbæk i Sønderjylland. En aften *så hun mange skikkelser med hvidt på drage langs huset.* Hun vækkede sine mostre for at fortælle det, men de kunde intet se. En halv snes år efter kom forklaringen: Østerrigske tropper kom i 1864 forbi huset, og soldaterne havde hvide læderremme over skulder og bryst. *H.*

I Sj. M. har museumsinspektør J. Raben jævnlig bragt folkloristiske optegnelser fra Sønderjylland. Således har Raben meddelt en række varsler fra de slesvigske kriges tid i årgang 1956, s. 107 f., hvorfra her gengives enkelte eksempler:

699. I slutningen af treårskrigen *så en gammel kone i Ketting flere aftener, at en soldat stod vagt ved kirkedøren.* Nogle mænd, der gik op for at se, hvad der var på færde, så ham ikke, men *den gamle kone kunde blive ved med at se ham.*

700. I januar 1851 blev Ketting kirke indrettet til krudtmagasin imod præstens og menighedens protest, og 500 tdr. krudt lå i kirken til 1854, og da stod der vagtposter ved kirken.

701. En soldat fra Stolbro var en aften i foråret vagt i Brohoved. *Pludselig hører han et brag og et skrig,* men han ser intet. Da han meldte det til den vagthavende løjtnant, lo denne kun ad ham.

Få dage efter, da samme soldat stod vagt, skete en ulykke. Det var en stormfuld dag. En træhytte styrtede sammen, og en menig, der opholdt sig i hytten, blev dræbt. Da hørte soldaten samme lyd, som han havde hørt et par aftener før.

702. I begyndelsen af marts 1864 var en bonde fra Ragebøl på vej fra Sandbjerg. Mellem Refhøj og Ragebølskov hørte han en underlig

lyd bag hegnet inde på marken. Han så efter, alt var roligt, men *der var et stort firkantet hul med frisk opgravet jord omkring, og der lød nogle knald som af bøsseskud i det fjerne.*

Den 17. marts 1864 blev der kæmpet en hård kamp om Ragebøl skov, og på det sted, hvor bonden havde set varslet, begravede man otte danske faldne soldater, medens der blev vekslet skud i forpostkæden foran skanserne.

703. Da en fisker fra Sottrupskov lå med sin båd oppe ved Snogbækhage, *så han mod syd at sundet mellem Sottrupskov og Arnkil fyldtes med mørke genstande, der ligesom både gled over mod Als.* Da man roede nærmere, forsvandt de som i en tåge.

Den 29. juli 1864 gik prøjserne over til Als; det var fiskeren øjenvidne til, og nu vidste han, hvad synet året før betød.

704. I Fynsk Hjemstavn, 1939, s. 105, fortæller grdm. Hans Hansen i Salby, at sønnen fra en gård i Over Kærby var dragon i 1864. I nogen tid havde man ikke hørt fra ham. Så en aften, de var samlet i stuen, hørte de en rytter komme ind i gården i skarp trav og op for døren. Men da man gik ud, var der ingen. Næppe havde man sat sig, før de hørte samme lyd, og da de gik ud og så efter, var der ingen. To dage efter kom der meddelelse om, at sønnen var faldet eller blevet borte.

705. Jakob Christensen i Bardrup så engang før 1864 i et varsel, at *der kom en del mænd gående i lange, hvide kapper;* men så forsvandt synet. I 1864 kom der østerrigske kyrasser, iført lange, hvide kåber, til Bardrup. *DFS.*

706. En efterårsdag i 1862 kørte den senere så bekendte politiker Gustav Johansen og kone hjem fra et besøg i Ryde til Langballe i Angel, hvor han året før var blevet ansat som lærer. Under kørselen blev hesten pludselig urolig, stemte forbenene fast i jorden, og det var ikke muligt at drive den frem. Da stod kusken, der hed Nis, af, tog ved hovedet af hesten, klappede den og førte så den og vognen helt ud til grøftekanten. I lang tid gik Nis tavs, men så steg han atter op i vognen, og nu var hesten atter rolig. På spørgsmålet: Hvad var der i vejen? svarede Nis: Så I dem ikke? — *hele vejen var jo fuld af soldater — men, de havde da nogle sære spidse hatte på!*

To år senere, det var søndag aften d. 7. febr. 1864, holdt 2000 preusiske soldater med de dengang ukendte pikelhuer udenfor Lang-

balle skole, og de var netop kommen den vej, hvor varslet blev oplevet, efter hvad fru Johansen fortalte. *DFS.*

707. Afdøde urmager J. Østergaard i Herning fortalte, at de en aften i 1863, da han var hjemme i Ørre, *hørte en voldsom vognrummel, og hunden lavede et farligt spektakel. Alle var ude at høre på dette fænomen;* men der var intet at se, skønt vejret var klart nok. Så kom østerrigerne her i 1864, og de slog netop lejr, hvor man havde hørt al den uro. *H.*

708. Om tyskernes invasion i Nørrejylland findes følgende optegnelse i *DFS:* Ellen Kristensen, der var f. 1836 i Torning, fortalte, at hendes moder *i en drøm så båd efter båd glide gennem Torning;* og i 1864 kom en række både kørende på vognhjul gennem sognet. Disse vilde fjenden bruge til transport over Limfjorden

709. Jens Nørgaard, der drev lidt købmandshandel i L. Bredlund, sagde før krigen i 1864: Vi får krig, og der vil komme til at stå et slag på heden ved Hørbylunde. Så kom krigen, og folk ventede, at Jens's spådom vilde gå i opfyldelse, men det skete ikke. Omtrent en menneskealder senere blev lejren holdt der ude. Det var denne, Jens Nørgaard havde hørt eller set varsel for. *H.*

710. Anno Kål's tilbragte sine sidste år hos datteren, der var gift med Fred. Jessen, Frøslev Kådnermark, og der døde hun i sommeren 1912, 94 år gammel. En søndag formiddag sad hendes seks dattersønner inde hos hende, og da sagde den gamle seerske. *Ven føst jen mand kan stå å snak te jæ awe æ hele jo'e, så fæe vi en store kri. I komme old sammel mæ så næe som Peder, få Pede å mæ vi døe inden. Haj æ læwet å blæwen hunde åe, så haj æ å fåt et mæd* —. Men hun døde to år før.

I 1912 lå hendes dattersøn, Peder, ved militæret som ulan. En dag hen på foråret sagde den gamle til datteren: *Jen a di dreng komme hjem, å han smirrer sin sabel hæe o æ boe; men han komme it hen igjen.* Peter Jessen døde 14 dage før bedstemoderen.

En dag sagde Anno til sin datter: *Køf de å Anno* (datterdatter) *døghte dawle klæ'e, få de wæ så knaf, te I kan it køf nowe.* Dertil svarede datteren: *Å Gud moe, I stjambe da!* Men den gamle fortsatte: *Ja, ja min pigh, de wæ så knaf, te I kan it køf en rul tråj!* Og det kom til at passe under den første verdenskrig. *H.*

711. Anton Lorenzen i Boskovå fortalte, at han i begyndelsen af

dette årh. en mørk aften *så, at der lå nogle fremmedudseende mennesker i et rum, og disse folk var indsvøbt i dækkener.* Og han så en stor lade og en skorsten, og han mente, det var Boholtgårds lade, han havde set.

Krigen brød ud i 1914, der kom russiske krigsfanger til Boholtgård, og der kom fortælleren til at have opsyn med disse. *DFS.*

712. Chr. Reggelsen i Errested ved Haderslev har meddelt mig, at han ofte har set varsel for dødsfald og andet. Sidste gang var på rutebilstationen i Kolding d. 5. 10. 1955, og den 24. 4. 56 døde hans svigerinde, som han så varslet for.

En nat før den første verdenskrig *drømte han, at han så danske soldater drage ind i Haderslev kasserne.* Det var dengang det utroligste, man kunde tænke sig, og da han fortalte om sit syn til en fremmed mand, lo begge ad drømmen. Fortælleren måtte med i krigen, men han kom hjem igen. Sønderjylland kom tilbage til Danmark, og nu oplevede han at se de danske soldater drage ind i Haderslev kasserne, og han var med til at modtage disse. *H.*

713. Vedrørende besættelsen under den sidste verdenskrig, bombning, flyvning osv. har jeg fået noget materiale, men alt for lidt. An Bjerre i Fjand, død 1919, sagde, hun kunde ikke forstå, hvad det var for folk, *dæ tråj så hwåt,* da de gik over gårdspladsen. Men under den sidste verdenskrig beslaglagde tyskerne Fjand badehotel og huserede der — det var soldaternes jernbeslåede støvler, Ane havde hørt, men te Niels Håg. *H.*

714. I sommeren 1939 så fru Anie Petersen, andelsmejeriet i Løgumkloster, i et syn, at *der kom en mængde soldater kørende i stærk fart med store vogne og kanoner.* Hun fortalte det til sin mand og følte sig dårlig tilpas. I september brød den anden verdenskrig ud. Det danske forsvar kom kørende en aften og blev indkvarteret i byen, og da sagde Petersen: Det er nok din drøm, der går i opfyldelse. Men hun syntes ikke, det stemte med det syn, hun havde haft. Så kom den 9. april 1940, og da tyskerne rasede forbi, kunde hun genkende synet. *H.*

715. I det hus, hvor Christine Hjort og hendes mand boede i Haderslev, var der desuden tre andre rolige familier; men en nat under besættelsen vågnede fru Hjort ved lyden af trampen ude på trappen. *Det lød, som nogle gik med sømbeslåede træsko.* Næste morgen spurgte

hun én af de andre koner om, hvad det var for et spektakel ude på trappen sidste nat. Der var intet spektakel, lød svaret, alle gik tidlig til ro.

En dag senere sad fru Hjort i sit køkken og syede, det var om eftermiddagen. Pludselig hørte man nogen komme stormende op ad trappen, og da hun var alene i huset, gik hun ud for at se efter, da stod der fem tyske soldater. Kan De tale tysk, blev der spurgt, og da hun bejaede det, kommanderede de hende ned ad trappen og stille sig ved en dør, og ikke røre sig af pletten.

Så tog de en nøgle, der hang over en dør, gik ind og gennemrodede klædeskabe, kommoder, syæsker, sengetøj, køkkenskabe osv., så det var et værre roderi, da folkene kom hjem, og alle tre lejligheder blev gennemsøgt. *H.*

716. I 1920erne kom Vejen Larsen i Ringkøbing ofte om til en telegrafist Bondesen. Begge fotograferede, og en aften viste Bondesen V. L. et fotografi, han havde taget en dag, han spaserede sammen med sin kone. Da de kom forbi, hvor Skolevænget nu ligger, stod der en smuk gedebuk, som Bondesen fotograferede. Da han fik billedet fremkaldt, *viste der sig tydeligt en trup soldater med hjelm på bag geden, og selv om soldaterne var halvt udvisket, var de dog så tydelige, at V. L. lagde mærke til én, der havde et kraftigt hageparti og gjorde et forslæbt indtryk.* Da hjælmklædte soldater på den tid var ukendt her hjemme, og da Bondesen ingen billeder havde i hjemmet af sådanne, var det meget mystisk, hvorfra billedet stammede.

Så indtraf besættelsesdagen i 1940. Man ventede i Ringkøbing, at de tyske soldater vilde komme gennem hovedgaden ind i byen; men af én eller anden ukendt grund kom de bag om byen og ind til torvet, og de kom netop, hvor Bondesen havde optaget nævnte billede. Vejen Larsen og kone så, de kom der. Desværre er billedet efter Bondesens død gået tabt; det vilde have været et enestående dokument til belysning af varsel-fænomenerne. *H.*

717. Året før besættelsen var Aage Pedersen, nu i Ramme, en aften gået op på loftet i sit daværende hjem i Veje, Dybe s., efter korn til hønsene. Medens han var der oppe, *hørte han slæbende trin, som om én gik nedenunder i tøjsko.* Han råbte ned: Hvem der? Men ingen svarede, for der var ingen.

Året efter kom tyskerne og blev indkvarteret der. Da var der én

af soldaterne, der mange gange kom slæbende i tøjsko, akkurat som fortælleren havde hørt. *H.*

718. Under den sidste verdenskrig blev Viggo E. Pedersen, der var overingeniør ved de Hollandske-Indiske jernbaner i Batavia, interneret af japanerne og blev siden sat i koncentrationslejr på Java, og der døde han i juli 1944.

Fra sin barn- og ungdom var han intim ven med en kusine, Anna Christensen, der ugift døde som sygeplejerske i Århus i 1954. Anna fortalte en dag, *at hun om natten tydeligt havde set fætterens hoved.* Hun kunde ikke sove mere og stod op, og så fortalte hun sin fader om morgenen, at Viggo var død. Det kunde man dog ikke tro, for man havde nylig gennem røde kors hørt fra ham. Men det viste sig, efter hvad, overingeniørens søn, journalist Meldgaard Pedersen, har fortalt mig, at varslet passede. *H.*

719. Medens Johannes Nielsen, nu V. Bordinggård i Sunds, var hjemme i Egelund, Haderup s., kom Pæ Båslund, der var gift med fortællerens faster, undertiden *en smut'tu'r,* som han sagde, om aftenen med sin kone over til Egelund. Denne smuttur var på godt en mil, thi de boede i Vistorp! En aften, de kom på besøg, var Pæ Båslund ligbleg. Han havde *hørt voldsomt spektakel, som en mængde vogne tørnede sammen eller lignende,* på heden. Det var der, hvor tyskerne anlagde Karup flyveplads; men da var Peder forlængst under mulde. *H.*

720. P. Lauritsen var den sidste ejer af gården Ansgård ved Karup, før gården blev flyttet til Frilandsmuseet i Lyngby. Denne mand, der havde været biskolelærer, var synsk, og det var hans datter, Cathrine, også. En aften, P. Lauritsen gik hjem fra et husmandsmøde i Grove, *så han, der lå nogle store bygninger med en mængde oplyste vinduer på hans hede syd for gården.* Det fortalte han, da han var inde i en gård i Hessellund. Men da han engang fortalte mig (H. P. H.) om dette varsel, var han inde på, at der nok vilde blive opført husmandssteder der.

Men han tog fejl. En dag under besættelsen begyndte tyskerne uden videre at bygge på hans hede. Da de en tid efter gav dem til at bygge inde på hans rugmark, udbrød den gamle vestjyske bonde, med sin dybe respekt for rugen som Guds gave: *Ja — di mo jo ha nåk å't?* Og det var bidende ironi på en tid, da man sultede i Tyskland. I 1941

fik han besked om, at den gamle gård skulde fjærnes inden en vis frist, og så blev materialet flyttet til Lyngby. *H.*

721. Pastor E. i S. har meddelt mig følgende: Det var vel midt i 30erne, at jeg en nat drømte: *»Jeg ser en flyvemaskine stige højt til vejrs, og ud springer en hvid skikkelse, der har noget efter sig* (faldskærmen). *Skikkelsen styrter til jorden hurtigere og hurtigere, uden at faldskærmen folder sig ud.*

Senere, formentlig nogle dage, ser jeg en plakat, hvoraf det fremgår, at faldskærmsudspringeren Emilie Sannem vil holde en opvisning ved Grenå den og den dag. Jeg fortalte min far om drømmen, men glemmer hurtigt det hele igen, indtil avisen en dag er fyldt med beretninger om Emilie Sannems ulykkelige udspring. Der var billeder af katastrofen, og de viste, at denne havde fundet sted nøjagtig, som jeg havde drømt det. Alt — flyvemaskinen, den hvidklædte skikkelse, faldskærmen, der ikke vilde udfolde sig, og endelig katastrofens resultat, Emilie Sannems død.

721 b. En aften, Chr. Mosegaard kom cyklende om ad Skophus til Ilskov, så han en række lys, hvor tyskerne senere anlagde flyvepladsen. Meddelt af Chr. M.s søn, Jens Mosegaard. *H.*

722. For et par år siden, siger pastor E. en morgen til sin kone: *Der er faldet to jetjagere ned!* Men vi slog det hen, her flyver så mange jetjagere. Tilfældigt hører jeg radioavisen kl. 8. Den var begyndt, inden radioen blev varm, og speakerens stemme lød: — der er faldet *to* jetjagere ned. *H.*

723. Chr. Hansen i S. Hou pr. Bonnet fortalte ifølge en optegnelse i *NEU,* at *man ofte havde set lys og hørt banken ude på hedestrækningen mellem Rom og Vilhelmsborg;* men kom man derud, så var der intet. Under besættelsen anlagde tyskerne en flyveplads der, og senere blev der indrettet en flygtningelejr til 10.000 mennesker der.

724. Fru Helga Karlehøj, Holmegård pr. Rødby, meddeler, at hun mange gange har drømt om noget, der blev til virkelighed. Den 9. april 1940 vågnede hun kl. 4 om morgenen op af en sælsom drøm: »Jeg gik på bakkerne vest for Frederikshavn, Håndbæks Bakker, markerne til mit fødehjem, og *så en formation af flyvemaskiner, mange, mange i tal, og ned fra én af disse maskiner dalede en stor rund glaskugle. Jeg gik ind på gården og gav min mor den. Mor udbrød: Det*

betyder ikke krig for Danmark! — Jeg kaldte på min mand kl. halv fem, vi stod altid op ved den tid, og fortalte ham om drømmen, og hvilken formation, maskinerne fløj i. Klokken lidt før syv stod vi begge og så drømmen i al dens grufulde virkelighed. Tyskerne var kommet til Danmark.« *H.*

725. Som varsel for luftalarm mærkede direktør S. Jørgensen i Lyngby i 1940 »tryk på ørene, som gradvis tog til. Efter to gange at have oplevet et sådant tryk, der altid fulgte med en uro, blev jeg klar over, at disse ting indtraf kort forinden, en luftalarm blev givet; og efter nogle gange kunde jeg fra det første spirende tryk, der var som en forvarsel, gennem det stigende pres med en halvsnes minutters nøjagtighed sige, hvornår alarmen vilde indtræffe — — — vi kunde stå op og klæde os på efter disse indskydelser — —.«

Mærkeligt nok holdt disse forvarsler pludselig op i 1941. *H.*

727. Medens G. P. Thomsen var lærer i København, det var før han i 1921 fik embedet i Sønderho, *oplevede han en nat i drømme, at det gav et så forfærdeligt brag, at han fór op af sengen; det lød, som om tusinde tallerkner faldt ned.* Han havde drømt, at han var på Fanø, og at *der steg røde, gule og grønne lyskugler op.*

I febr. 1940 havde Thomsen drømt, at der kom hundreder af flyvemaskiner op over »Knoldene« (klitterne) bag skolen, og så skete der det underlige, at der drattede to små løveunger ned fra maskinen. Hvad mon det er for en formation spurgte Thomsen sin kone, og hun, der er englænderinde, svarede: Det er den britiske løve! Begge lo over drømmen, og da Thomsen ved et gilde hos en nabo fortalte om sin mærkelige drøm, morede tilhørerne sig over det.

Så kom den 9. april 1940. Thomsen med flere stod og talte ca. 60 tyske flyvemaskiner, og man mindedes ganske naturligt omtalte drøm. Men Thomsen sagde: Nej, det var ikke disse, jeg drømte om, der var snarere 500!

En nat faldt der 5—6 forsagere ned lige bag skolen, fem minutters gang fra Thomsens hjem. Da lød der *et mægtigt brag, som af tusinde tallerkner, der blev kastet ned, og man så gule, røde og grønne lyssignaler blive sendt op fra Pelebjerget.* Drømmen fra København var gået i opfyldelse. Senere kom englænderne i hundredvis, bombede og ødelagde Pinemünde fabrikkerne i Tyskland, og synet af disse flyvere mindede Thomsen om hans drøm i februar. *H.*

728. Anders Andersen, der døde i Bording i 1955, havde tidligere en lille ejendom i V. Tulstrup, Ikast s. Hans mark lå ned til engen, som mod vest strakte sig til Skinderholm hede i Sunds s. *Om aftenen kunde man til tider se lys, der flyttede frem og tilbage en bestemt strækning ude på den øde hede.* Anders, der var meget naturinteresseret, prøvede flere gange at gå efter lyset; men når han nærmede sig stedet, forsvandt lyset, og der var intet aparte at se. Så kom tyskerne og lavede en flyveplads der, der blev sat master op med lys osv., og nu var gåden løst. *H.*

729. I Dansk folkemindesamling findes følgende mærkelige optegnelse: Therese Erichsens farfar i Tolk fortalte, at han havde *set vogne køre uden heste* og han havde *set store grå fugle flyve højt oppe i luften; men de bevægede ikke vingerne, og der var sådant spektakel, at den ene ikke kunde høre den anden snakke.* Optegnelsen er fra 1906 (!), og manden døde, før varslet blev til virkelighed.

730. I sommeren 1912 tjente M. H. Bertelsen hos enke Johanne Engelbret i Solsøhede ved Videbæk. En dag sagde Johanne: Oppe på Solsø bakke der siger de, at der vil komme til at stå et stort slag. I mange år var fortælleren borte fra egnen, men så bosatte han sig i 1929 i Sørvad. Under den sidste verdenskrig så han, at der var gravet og lå mægtige sandtipper på bakkens østside; men afstanden var stor fra, hvor han iagttog forandringen. Utvivlsomt var det tyskernes virksomhed, man havde set varsel for. *H.*

731. Der blev i disse år set varsler for mange dramatiske begivenheder. I 1942 blev fru Petersen, andelsmejeriet i Løgumkloster, indlagt på statshospitalet i Sønderborg. En søndag, manden besøgte hende, fortalte hun om en drøm, hun havde haft, og som hun ikke kunde slippe. *Hun havde set kongen (Christian d. X) komme ridende ad en gade, og at han pludselig faldt af hesten.* Samtidig så hun en mand, der skyndsomst fjærnede sig langs et hegn eller hus — han bukkede sig og sneg sig bort.

Midt i ugen kom der meddelelse om, at kongen var faldet af hesten, og omgående skrev Petersen til sin hustru, »at det var helt sært, du havde fortalt mig det i søndags.«

Omstændighederne ved ulykken stemmer ikke helt med varslet; men at fru Petersen havde set varslet, og at kongen styrtede, det passer. *H.*

732. Mærkeligt nok har jeg også fra Hornbæk fået meddelelse om et varsel vedrørende det nævnte rideuheld. Forfatterinden frk. Inger Bentzon har bl. a. fortalt mig følgende: »En nabo kom og fortalte, at kongen var slynget af hesten ved Langelinie. Dertil svarede frk. Bentzon: Det er da mærkeligt, for jeg så ham ligge på græsrabatten på Esplanaden. Svaret blev vist ikke fanget af den anden, som gik; men jeg blev dybt rystet — *jeg havde set kongen ligge barhovedet med lukkede øjne og smærtefortrukket ansigt.*«

Frk. Bentzon arbejder allerede fra kl. 5 om morgenen om sommeren, og *synet af kongens uheld havde hun i vågen tilstand i ulykkesøjeblikket. H.*

733. Under besættelsen var nuværende fru tømmerhandler Christensen i Ikast sygeplejerske i Ålborg. Hun boede øverst oppe på tuberkulosehospitalet, og i hendes værelse var et stort vindue ud mod skovbakken og tyskernes lejr, hvor der lå en skydepavillon. En aften, hun lige var gået i seng, *så hun pludseligt et mægtigt bål ovre fra nævnte pavillon.* Hun sprang af sengen, men da var synet, der kun varede få sekunder, borte. En elev, der i det samme kom ind, havde intet set.

Nogle nætter efter var fortælleren nattevagt, og da oplevede hun i virkeligheden, hvad hun havde set varsel for. *H.*

734. I besættelsesårene 1940—45 skete der i Århus mange såkaldte Schalburgtager, og en del af disse så Laurs Kr. Laursen varsel for i forvejen. Han så for eksempel, at *et af de store blade blev sprængt i luften, at rådhuset tog skade, og gaderne blev overstrøet med glas.* Disse syner blev til virkelighed, thi Demokraten blev sprængt i luften, ruderne i rådhuset sprængtes og tårnet slog revner osv.

En dag midt i juni tog Laursen sig en lur. Han vågnede med et sæt og så sig forvildet om. Hans hustru spurgte: Hvad er der dog i vejen, mand? Ingenting, svarede Laursen; men fruen blev ved: Vist er der noget — du ligner jo en død! Til sidst blev Laursen ærgerlig og svarede: Hvordan mon du vilde se ud, hvis du så arme og ben flyve rundt i luften? Jeg havde nemlig, siger Laursen, *set et stort skib springe i luften, menneskekroppe og lemmer flyver rundt i luften,* og jeg syntes at stedet var mig bekendt.

Kort efter, det var den 4. juli, skete den store eksplosions ulykke i Århus havn, og det gik akkurat, som Laursen havde set i varslet. *H.*

735. En overretssagfører Hald i Århus var tyskernes juridiske konsulent under besættelsen, da beboerne i landsbyen Stabrand blev jaget fra deres ejendomme. Laur. Kr. Laursen, der i tre år havde været fodermester i Tirstrup, sagde en dag midt under krigen til sin kone. Nu går det galt med sagfører Hald — *jeg har set ham ligge skudt i sin lejlighed!*

Frihedskæmperne gik flere gange efter sagføreren; men de fik ordre til at lade ham i fred. Men i efteråret 1946 fandt man ham liggende død i sin lejlighed, da havde han selv skudt sig. *H.*

736. Vedrørende modstandsbevægelsen har jeg fra handelsgartner J. Jørgensen i Marstal modtaget følg. mærkelige, skriftlige beretning:

I aug. 1939 rejste jeg hjem til Fyn for at se til min far, og den sidste dag, jeg var hjemme, vilde jeg gå ud og sætte blomster på min mors grav. På vejen fik jeg en barndomskammerat, nu møbelfabrikant, med. Han blev ved graven, medens jeg hentede frisk vand. Da jeg vender mig for at gå tilbage til graven, *ser jeg ca. 10 m fra mig en kvindeskikkelse, som mine øjne ikke vilde slippe, og da jeg kom hende nogle skridt nærmere, var det, som mit blod blev til is. Jeg så ansigtets bleghed, øjnenes glasagtighed og dragten, hun havde på, var vel fra tiden omkring 1880—90, men ellers en statelig kvinde og smuk. Hun rørte sig ikke, så kun på mig.*

Jeg tvang mig til rolig at gå videre og at beherske mig. Da jeg kom hen til mors grav, spurgte jeg min ven, om han havde set damen henne ved den grav, en plads, der tilhørte Balslev-slægten, men han svarede benægtende. Vi diskuterede spørgsmålet lidt og gik der hen, hvor jeg havde set skikkelsen. Men *gangene der omkring var nyrevne uden et eneste fodspor.*

Da jeg dagen efter kom til Odense, var der telegrammer om tyskernes indmarch i Polen; og senere tildragelser viser, at der må være forbindelse mellem nævnte syn og hvad, der hændte mig på Fyn og senere på Falster.

I oktober 1943 begyndte jødeforfølgelserne i Danmark, og den aktive modstand mod tyskerne skærpedes. Men jeg vil gå tilbage i tiden. Jeg var ansat som opsynsmand på godset Engetofte ved Maribo, der ejedes af Wichfeld, og når jeg siger *Monica,* så ved alle, at hun måske var Danmarks mest aktive frihedskæmperske. Hun var frue her.

Jeg skulde holde opsyn med de mange udstrakte skove og Maribo-

søerne, da det vrimlede med krybskytter; og jeg måtte gennemtrave skovene både ved dag og nat, fulgt af min dejlige vagthund og min bøsse. Jeg blev så godt kendt i skovene og ved søerne, at jeg kunde gå der i blinde.

En tid før, jagten på jøderne begyndte, blev jeg opfordret til at køre for aktive modstandsfolk og være med i deres arbejde. Fru Monica Wichfeld havde opsamlingscentral for allierede flyvere; men disse skulde helst videre til Sverige. Da der stadig var mange, der blev skudt ned eller måtte nødlande, og da jeg som sagt var godt kendt på godsets enemærker, blev jeg udset til at få nogle af flyverne transporteret til Grønsund, Stubbekøbing, eller hvor, der kunde blive skibslejlighed. Ude i Maribosøerne var der på en ø bygget et dejligt lysthus, og her roede fru Wichfeld selv flyverne over og installerede dem her, indtil de skulde afsted.

En mørk, diset aften var jeg på vej og var kommet godt ind i skoven. Jeg var den aften urolig, thi der havde været mange tyske vogne ude på landevejen. Da jeg kom nær aftalte sted, kørte jeg bilen lidt ind mellem nogle træer og vilde foretage en rekognoscering. Idet jeg trådte ud af bilen, *så jeg nogle sekunder synet af førnævnte dame, nøjagtig hende, jeg havde set på kirkegården hjemme.* Da jeg kom til besindelse, udviste jeg den yderste forsigtighed og kravlede på maven ud mod søen. Da hørte jeg pludselig tyske stemmer; det var en patrulje, der var på vej langs søerne mod Maribo. Da alt var rolig, fandt jeg på aftalte sted, hvad jeg skulde, og så gik det mod Grøndsund, alt hvad vi kunde køre.

En tid senere var jeg på vej til Nykøbing og skulde med nogle jøder fra København ned til Grønsund, og jeg tror, vi var nået til Vejringe, *da jeg pludselig nogle meter fremme så synet med damen.* Jeg huggede bremserne i — men så var synet væk. Nu var jeg klar over, at der var fare på færde. Jeg kørte frem og drejede ind i en gård, hvor jeg skjulte bilen så godt, det lod sig gøre. Manden kom ud, og jeg fik den hjælp, jeg skulde have; men ikke fem minutter efter rasede tyske soldater forbi, og deriblandt en stor lastvogn fuldt læsset med soldater. Jeg turde ikke køre foreløbig, men fik sendt bud til Næsgård til forstander Gaardmand, og flygtningene blev installeret der den nat, for alle veje var spærret, og jeg måtte lade bilen stå, og så lånte jeg en cykle for at komme hjem. Næste aften hentede jeg vognen.

I november 1943 havde Jørgensen et gartneri 7 km fra Nykøbing F., og han kørte to gange om ugen til torvet i Nykøbing for at sælge sine produkter. Han fortæller: »Min kone var med, og jeg lagde mærke til, at en mand kom og købte et eller andet hver torvedag. Min kone begyndte samtidig at fritte mig ud om, hvorfor jeg undertiden var borte om natten. Men sætte hende ind i det, kunde blive farligt, derfor sagde jeg, at hun måtte stole på mig. Men en skønne dag fik jeg besøg af nævnte mands kone, der fortalte, at hun havde overrasket sin mand og min kone i en meget intim samtale ombord på mandens båd i Lystbådehavnen.

Jeg passede manden op en aften, og han måtte en tur i havnen. Så var jeg en uges tid efter en nat på vej fra Nykøbing. På vejen mellem Nykøbing og Kraghave *så jeg pludseligt atter synet af damen.* Efter dette blev jeg yderst forsigtig og kørte hjem ad en bivej i stedet for at cykle ad hovedvejen, og det kan jeg takke for, at jeg er i live i dag. Ved at køre ad bivejen skulde jeg gennem en stor skov, og da kom jeg undervejs med, at der mulig var krybskytter i skoven. Jeg kørte om ad skovfogden, fik ham vækket, og med bøsser og hunde gik vi nu der ned, hvor jeg havde set to cykler ligge opad skovdiget. Vi var knap nået der hen, før der blev fyret en revolversalve mod os, uden dog at ramme, da afstanden og mørket gjorde det umuligt at få godt træf. Hundene fór rasende afsted, og ved hjælp af skovfogdens stavlygte så vi to mænd spurte afsted på cykle, og jeg mente at kunne genkende den mand, jeg havde drysset i havnen, han havde nemlig en grønmalet cykle, så revolverkuglerne var sikkert tiltænkt mig, når jeg intet anende kom ad hovedvejen.

Nu var jeg klar over, at jeg skulde være meget påpasselig. En aften talte jeg med vor gruppefører om sagen, og vi blev enige om, at jeg skulde tage på ferie på ubestemt tid. Jeg tog så til København, hvor jeg havde en kammerat, der var med i »Holger Danske gruppen«. Jeg tog imod ham, da han kom fra arbejde, og vi tog hen på et spisekøkken, hvor hans kone arbejdede. Pludselig fik jeg på den anden side af Vesterbrogade øje på min avindsmand fra Nykøbing. Det var, som en bombe var falden, sådan blev jeg. Vi fulgte efter ham i nogen afstand og tabte ham først af syne, da Schelhusets døre lukkede sig efter ham! Så gik vi tilbage for at spise.

I det spisekøkken kom der sjælden tyskere eller spioner. Ved et

bord ved siden af vort sad der en mand og to unge damer, og jeg sad med ryggen mod deres ryg. Af deres dæmpede samtale kunde jeg høre, at de var udlændinge, og at de var ved at lave en smædevise om tyskerne. Da de engang lo ret hjerteligt, kunde jeg ikke holde mig, men lo med, og så henvendte jeg nogle ord til den dame, der sad nærmest mig. Men da jeg så hendes ansigt, kom jeg til at ryste over hele kroppen. Det slog mig, at der var lighed mellem hende og den dame, jeg havde set i omtalte syner.

Nå, jeg søgte at beherske mig, og da jeg havde rigelig med cigaretter og penge, så blev de inviteret til at spise sammen med os. Vi blev snart gode venner, og det blev aftalt, at G. skulde møde mig næste dag under fire øjne. Da fik jeg at vide, at hun var fra Østrig, var artist og havde ved krigens udbrud optrådt i København, men gik så under jorden, havde boet her og der og var kommen i kontakt med modstandsbevægelsen, for hvilken hun var en slags sendebud. Vi traf hinanden næsten hver dag, og det blev et venskab, som aldrig bliver glemt.

Vi fandt også ud af, at den dame, som havde været min skytsengel mulig kunde henføres til hendes mormor, som G. lignede i høj grad. Denne mormor døde som ung, og det kunde godt passe.

En dag fik G. bud om, at hun skulde med en transport til Sverige, da gestapo havde fået lidt for meget at vide. Vi tog bevæget afsked med løfte om at gensees efter krigen. Men på vej over Sundet blev båden opdaget og beskudt — en tysk kugle gjorde det af med den bedste kvinde, jeg har kendt.

Da krigen hørte op og retsmaskineriet blev sat i gang, fik omtalte mand 14 år for stikkeri m. m. *H.*

*

737. En forhenv. overlærer i S. har meddelt mig følgende oplevelse: Nogle uger før befrielsen drømte jeg, at jeg stod i et gadekryds her i byen. Gaderne lå tomme og triste, som de tit gjorde den tid. Pludselig blev jeg, uden ydre anledning, grebet af en voldsom bevægelse, og jeg sagde til mig selv: Er vi da fri — er det hele forbi? Og *nu så jeg, at der oppe fra den fjærneste ende af -gade begyndte at komme flag frem, der kom mange, og de kom tæt, og i løbet af nogle øjeblikke var gaderne vrimlende fulde af mennesker, kendte og ukendte.*

Jeg stortudede, var lidt flov over det, men opdagede så, at mange andre gjorde ligeså. Drømmen svandt væk, jeg vågnede med et bittert smil og sagde til mig selv: Sådan kommer det i hvert faldt ikke til at gå.

Efter radiobudskabet d. 4. maj om aftenen, var jeg oppe at drikke kaffe hos en familie ovenpå. På et tidspunkt blev jeg grebet af uro og sagde, at det vist var galt, at vi sad inde. Så fulgtes vi ad, og da vi kom til det sted, hvor jeg havde set optoget i drømme (hvad jeg dog ikke skænkede en tanke), kom et jublende tog af unge med flag i hænderne. Folk kom fra husene, sluttede til og de græd og lo af glæde. *H.*

738. Vedrørende lejren ved Borris har jeg også et par optegnelser. Gamle Jens Krog i Borriskrog kom en aften ind og sagde, han kunde ikke forstå, hvad det var for en musik, der lød fra Sønderhede ved Mosegård, *det lød som militærmusik.* Mange år efter blev der lejr der ude, og da gik varslet i opfyldelse, efter hvad J. K.s søn, Hans Krog, fortalte Frits Nielsen, der dengang boede i Gåsdal. *H.*

739. Da Johan Chr. Jensen holdt skole i Helgård mellem Borris og Hoven i 1883, var der en dreng. Søren Peder Sørensen fra Blåbjerg i Borris, der var så ræd for at gå hjem om aftenen, han syntes, *der var sådan skyden og anstalt på heden.* I denne anledning kom drengens morbroder en dag til læreren og bad om, at Søren måtte få fri og gå hjem en time før de andre børn. Drengen var flink, han havde en lang vej at gå, og så fik han lov til at slippe før de andre.

Mange år efter købte staten heden til skydelejr, og Johan Chr. Jensen blev opsynsmand ved lejren, og nu forstod han, hvad det var, Søren havde hørt varsel for. Søren blev forresten senere præst i Norge. Han var synsk og fortalte en dag, at han havde set så mange vogne ved en gård, hvad læreren ikke kunde forstå; men en tid efter døde manden der, og ved begravelsen var der en hest, der skamslog Chr. Brosbøl, så han døde. Det var denne begivenhed, som drengen havde set varsel for. *H.*

BLANDEDE SYNER OG VARSLER

740. I en gård i Udbjerg havde de ifølge en optegnelse i *DFS.* en tønde, hvori de smed opvaskevand. En dag blev pigen så forskrækket ved at se, at *der brændte 12 lys over tønden,* at hun løb ind og for-

talte sin madmoder, hvad hun havde set; men ingen ville tro hende. Da konen så en dag kom ud og ville slå vand i tønden, lå en høne med sine elleve kyllinger og var druknet i tønden.

741. Som ung karl kom Johs. Nielsen op at age med Povl Andersen fra Viborg hjem til Egelund i Haderup. Da de kom ud på Grønhøj hede, *så de en mængde spredte lys over heden, og nogle var så tæt hinanden, at der ikke kunne være tale om, at det kunne være varsel for nye hjem.* Dette ejendommelige syn drøftede de to ofte med hinanden, efter at Povl Andersen var blevet ejer af Lergrav i Aulum.

Imidlertid blev heden ved Kongenshus indfennet til renpark; men der kom sygdom blandt dyrene, og der lå flere hundrede døde, undertiden tæt sammen, på terrænet. Nu er heden jo fredet, og der bliver ikke tale om bebyggelse der. *H.*

742. Smedemester L. P. Jørgensen i Dunkær på Ærø fik sin første lærling for 35 år siden. En dag mester og lærling stod og smedede, hvilte drengen hammeren et øjeblik på sin skulder. *En gråspurv kom flagrende ind og satte sig på drengens hånd,* hvormed han holdt på hammerskaftet. Se her, mester, sagde han og pegede på fuglen, der kort efter fløj. Så kom mesterens kone ind og sagde, der var kommet bud, at drengen straks skulle komme hjem til Kragnæs. Da drengen var kørt, sagde konen: Du ved nok ikke, hvorfor han skulle hjem? Og, uden at vide noget, røg det ud af smeden: Jo, hans far er død! Det viste sig, at faderen var død af en blodprop ombord på et skib i England. Meddelt af lærer A. Kristensen i Rise. *H.*

743. For år tilbage havde Juliane Spøhr, nu i Tommerup, nogle ejendommelige syner. Mennesker, som hun kendte godt, *kunne vise sig for hende som meget høje og tynde, og kort efter døde den, hun havde set i et sådant syn.* Første gang, det hændte, så hun en islandsk læge i sin dagligstuedør. Pludselig nåede han over dørkarmen, medens han i virkeligheden var lille og korpulent. Kort efter, at fruen havde haft dette syn, døde lægen i Singapur. *H.*

744. Fru Nielsine Thomsen, f. i Lintrup 1856, død i Haderslev 1904, hvor hun havde boet ved Toldertoftvej. Et lille stykke fra hjemmet lå en gård, hvor hun hver aften hentede mælk. En aften, hun kom tilbage, *holdt der en lukket vogn udenfor hjemmet; men der var ingen kusk på bukken! Vognen holdt nær kantstenen, og hesten bøjede hovedet og rørte ved hendes øre.* Men, det var kun et varsel.

Kort efter blev fru Thomsen syg, en lukket vogn hentede hende. Hun havde et tørklæde om hovedet; så kom der et vindpust, klædet blev løftet, og idet hun passerede den nærmeste hest, drejede dyret hovedet og rørte fruens øre med sin mule, akkurat, som hun havde oplevet i varslet. Kusken var heller ikke på bukken, for han var stået af for at hjælpe patienten ind i vognen. Dette er meddelt mig af fru Thomsens datter, fru Christine Hjort i Haderslev. *H.*

745. Bonnet brugsforening begyndte, efter hvad Jørgen Houmaa Jørgensen har meddelt *NEU*, i hans hjem, Ø. Houmå ved Lemvig. Men før, den blev oprettet, *hørte pigen flere gange, efter at hun var kommen i seng, rumsteren og raslen med penge.* Da hun klagede til sin madmoder, trøstede denne hende: Du skal ikke være ræd min pige, du skal bede dit fadervor og lægge dig til at sove, så er der ingenting, der fornærmer dig! Men netop i pigens værelse begyndte man at handle.

746. Fra Beldringe på Fyn har P. Jørgensen i Elholm meddelt mig følgende: Som knægt tjente jeg i Bederslev. Konen tog varsel af al ting. Engang om vinteren *sprang et kakkelovnsrør med et stort brag, skønt der ikke havde været fyret i kakkelovnen hele vinteren.* Konen sagde straks: Der er sket en ulykke med min mor! Og det viste sig, at moderen var død uden forudgående sygdom, netop på det klokkeslet, da røret sprang. *H.*

747. Kaptejn N. Th. Brinch i Sønderho, f. 1867, har fortalt *T. Krgl.* følgende oplevelse: På en rejse til Finland med S/S FYLLA under en S.S.V. storm og regntykning var det næsten mørkt på kommandobroen kl. 1 middag. *Pludselig så kaptejnen en finger pege på kompasset længere til højre.* Han tørrede øjnene for bedre at kunne se. Pludselig så han atter fingeren på samme sted. »Jeg så på uret og forandrede kurs — hvorfor ved jeg ikke; men en indre stemme lystrede jeg,« sagde kaptejnen.

Kl. 2 fik vi en stor hollandsk damper i sigte og kl. 3 et skib med nødflag på samme side som den hollandske damper. Vi styrede mod dette skib, en svensk damper NORDFJELL, der lå synkefærdig. Dækslasten, tømmer, flød omkring skibet og 13 mand stod på taget af dækshuset. Redningen var meget besværlig, da søen kastede det flydende træ imod dem. Der kom 7 mand i vor båd den første gang og 6 den anden; men da vi skulde have vor redningsbåd om bord,

knuste en brådsø båden mod lænseporten og 4 af vore mænd faldt i vandet, de to blev dog kastet ind på dækket, og de andre blev reddet. Kun kaptejnens kuffert med skibspapirerne gik tabt. I 16 timer havde svenskeren ligget med nødflag, og 4 dampere var passeret forbi dem uden at tage sig af de nødstedte.

747b. En mørk aften, Kirstine Nielsen i Ejsing gik ad en ukendt sti, var det, som noget pludselig tvang hende til at sætte sig ned, og da viste det sig, at hun sad ved randen af en mergelgrav — havde hun taget et skridt mer, så var hun druknet. Det var altså en advarsel. *H.*

748. Lærerinde Jensine Jensens mor var af synsk familie. Da manden, lærer Jensen, holdt skole både i Fasterholt og i Ronnum, så var han borte visse dage. En dag, fru Jensen ventede ham hjem, *så hun ud af vinduet, at han var nær ved huset,* og så sagde hun til Jensine! Sæt kartoflerne over ilden. Men Jensen kom ikke, og først en halv time efter tren han ind, og han havde ikke været hjemme, da fru Jensen så ham. *H.*

748b. Om et lignende tilfælde har fabrikant J. Jepsen i Herning fortalt mig følgende. En aften, der var snesjap, skulde min stedfader gå over Karlsmose til Vorgod Østerby og hjem. Mosen var ret dyb med gamle klynepøtter, så vi ventede ham med nogen ængstelse. *Da hørte vi alle tre, at yderdøren gik op, én kom ind og satte kæppen i krogen,* en lyd, vi kendte så godt. Men da vi åbnede døren, var der ingen, og først en time efter kom han og satte kæppen. *H.*

749. Fru Gerda Sørensen, Hornbæk ved Randers, har meddelt mig, at *hun hver gang, de er flyttet, i et syn forud har set det hjem, de flyttede til.* Engang de i lang tid havde set på ejendomme, sagde hun hver gang: Det er ikke den, jeg har set — det var et langt hus, og der stod flyttegods udenfor. Det kom til at passe. Flyttegodset blev sendt forud, og da hun kom til deres nye hjem, stod det udenfor. *H.*

750. Som seksårig sad nuværende fru M. M. Gerfalk, Søborg, sammen med deres husjomfru og barnepigen på en bænk i morfaderens have, Strandboulevarden i København. Pludselig siger husjomfruen: Se, der kommer en hvid dame! *Vi så alle tre damen,* en høj, lidt bred, yngre pige, der ligesom ikke berørte jorden. Hun kom helt hen til os, men forsvandt pludselig. Da udbrød barnepigen: *Det var min gifte søster — hun er nok død.* Og nogle dage efter fik pigen brev med meddelelse om, at søsteren var død i barselseng.

751. Samme fortæller meddeler om et syn, der vel ikke var et varsel, men dog medtages her: Den mand, jeg skulde have været gift med, var med i modstandsbevægelsen. En dag greb han en håndgranat, som en tysk soldat havde kastet efter et barn. Granaten sprang, og den unge mand blev dræbt på stedet.

Fortælleren tilbragte den unge mands fødselsdag hos fremmede i juni 1945, og da spadserede hun i et syn sammen med ham op ad trappen, »han talte, smilte og lo til mig og sagde, jeg skulde gå ud til hans grav. Han var fuldstændig lig, kun var han i en overall, jeg aldrig havde set ham i. Samme eftermiddag gik jeg ud til hans grav og derfra til hans forældres gård, hvor jeg traf hans moder og fortalte hende det. Hun svarede: Jeg har også set ham efter hans død.« *H.*

752. Også vedrørende noget så aktuelt som fjernvarme har jeg optegnet et eksempel på forvarsel. Da man for tre år siden spekulerede på at få fjernvarme i en sidegade i Herning, stod en kone en dag og drøftede spørgsmålet med en mand. Han sagde: Nej, det bliver altfor dyrt, vi skal ikke have det lagt ind. Dertil svarede konen: *Da har frk. J. i et syn set, at fortovet ved din side var gravet op* — hun troede først, at det var kloaken. Manden lo ad varslet; men han fik fjernvarme indlagt! *H.*

752 b. Rentier Chr. Christensen, Sjørslev, har meddelt mig følgende: Da man en lys høstaften for ca. 60 år siden kørte korn hjem med tre spænd heste til gården Sølyst i Handbjerg, blev de betænkelig, thi der løb en stor indretning rundt og brummede på en indtægt. Nu er det flere år siden, at traktoren begyndte at køre rundt på Sølysts marker.

753. Lærer Alfred Kaae, Kronhede pr. Ulfborg, har meddelt mig følgende ejendommelige historie:

Fader, der var lærer i Flemsted, fortalte, at hans fader, der var født 1777 i Skannerup, Gjern h., og var tømrer, *kunde høre, når der var dødsfald i vente, for så skramlede det sådan i hans fjæl om natten.*

Fader, der var født i Voel 1847 havde som yngre en ejendommelig oplevelse. En ældre søster tjente i flere år på en gård; men hun var ikke så rask og døde. Engang, fader arbejdede på denne gård ved dræning, sov han i et loftsværelse, hvor søsterens skab stod. Om afte-

nen syntes han ikke, at han kunde sove. *Pludselig gik døren op, søsteren kom ind, gik hen til skabet og lukkede op. Det var, ligesom hun tog noget, og så gik hun igen uden at sige noget.*

Om morgenen spurgte fader hende om, hvad hun havde hentet. Hun svarede, at *hun ikke havde været deroppe.*

Nogen tid efter blev hun mere syg og døde, og så arvede fader hendes skab. Det var omkring 1880. Lærer Kaae fortsætter: Skabet, et stort dobbeltskab med skuffe nedenunder, stod alle dage i mit hjem, og da fader døde i 1936, arvede min broder, Karl Kaae, skabet. Han blev gift med Dynes Nielsens datter i Volsgård ved Studsgård, og nu kom skabet til at stå på loftet i Volsgård.

En dag skulde én af deres drenge hente sit halstørklæde i skabet. Klædet lå i bunden, men det hang fast i en lille skydelås. Han fandt da ud af, at der var en tynd, hemmelig skuffe under. Denne skuffe havde afdrig været åbnet siden ovennævnte piges død. Her lå hendes breve, også et uafsendt til en ung mand, som hun havde holdt meget af; og der var breve fra en karl, hun havde været forlovet med; men hun havde gjort det forbi, da hun var bange for at gifte sig med ham. Skabet gemte altså en ung piges bristede forhåbninger. *H.*

754. Medens teglbrænder A. Andersen arbejdede på Lemvig teglværk, satte han sig en nat på en trillebør og læste i en avis. Med et *så han en stor og kraftig mand med sort fuldskæg og iført en hvidstribet bluse stå foran børen. Skikkelsen bøjede sig ned for at tage fat på trillebøren* — men så forsvandt synet.

Andersens makker blev sindssyg en tid efter og kom på en anstalt. Da den nye mand kom, viste det sig, at det var denne, Andersen havde set i varslet, og så sagde han, efter hvad A's søn i Ilbro har fortalt mig: Du har været her før. *H.*

755. Midt i 1930erne cyklede frk. J. en eftermiddag fra Herning til Studsgård, og da lagde hun mærke til, at en kvinde stod og pudsede vinduer i den sydligste gård i Kæret. Hun blev meget overrasket ved på hjemturen om aftenen at se, *der var strøet grønt på vejen udfor samme gård,* hun syntes, det var underligt nu til natten. Næste dag så hun efter i bladene, hvem der var død der ude, men der var ingen død. Et par år efter kom meddelerens svoger og fortalte, at han havde været til begravelse i omtalte gård. Og der var strøet grønt på vejen.

En aften samme fortæller var ude i byen for at se til sine forældre,

så hun til sin forbavselse, at der var strøet grønt i en port i Grønnegade. Hvem mon der er død, tænkte hun; hun havde ikke hørt om noget dødsfald, og det var der heller ikke. Det var i september, hun så varslet; men i november døde en gammel tømrer Nielsen der. *H.*

Det er frøken J.s opfattelse, at virkeligheden indtræffer samme dag, hvis varslet ses om morgenen eller om middagen; men viser varslet sig senere, kan det vare længe, inden virkeligheden indtræffer.

756. Dyrlæge S. Stigaard i Lemvig fortalte, at hans fader, Niels Petersen, Thing i L. Højland, ofte nøjagtig kunde forudsige tildragelser. Da fortælleren en morgen i november 1890 gik og mugede i stalden, medens faderen fodrede, var faderen tavs, der var noget, der tyngede ham. Så vendte han sig mod sønnen og sagde: Du skal være forsigtig og passe godt på dig i dag. *Der vil komme fire kørende i en fjedervogn, og de skal længere hen. De har to brune heste for; men den nærmeste er ustyrlig, fuldstændig toset, er hvinsk, slår og giver vand fra sig, og før den når her til, har den sparket vognspejlet i stykker. Den bliver ombyttet med vor hest, og vognen kører bort; men du kommer til at ride den tossede hest hjem, og derunder rejser den sig flere gange på bagbenene.*

En times tid efter kom Jens Brun og hustru fra Refskov i Hou og fortællerens morbroder, Gregers Stigaard og hustru, fra L. Stigaard kørende, de skulde til bryllup i Sinkbæk i Flynder. Og alt skete, som N. P. havde set det i et syn natten før. Da S. Stigaard red hesten hjem til V. Refskov, krydsede den vejen fra den ene side til den anden, og engang imellem rejste den sig på bagbenene. *H.*

756b. Chr. Christensen, Sjørslev, fortæller: En dag vi i Handbjerg sad ved middagsbordet, *kom en vogn ind i gården, der blev slået knald med pisken, portdøren til laden blev åbnet, og så kørte vognen der ind, og så kom en lyd, som om et brædt blev knækket.* Det var et forvarsel; men vi så hverken vogn, heste eller kusk. Dagen efter på samme tid blev varslet gentaget.

Otte dage efter blev vor nabo pludselig syg og døde. På begravelsesdagen kom naboens karl kørende ind i vor gård i en fjedervogn for at søge ly for en skrap tordenbyge. *Ladeporten blev slået op, han kørte ind og knækkede et tyndt brædt. H.*

757. Niels Skave, der var født i gården Skave, der senere fik navnet Clasonsborg, i Skarrild s., fortalte fra sit barndomshjem, *at de aldrig kunde holde hestene tøjret efter solnedgang, hvor fabrikken blev bygget. Folk havde hørt en mærkelig banken og tummel på denne plads; og Maren Kragsig, der i 1820erne tjente i Skave, fortalte, at deres hund ofte sad o söj't* (gøede) *oppe på en brink, og så keg den ned i dalen, hvor fabrikken kom til at ligge i 1840. H.*

757b. Om natten *hørte Søren Andersen og kone, Kjærgård i Sunds, en mærkelig knæbren inde i deres stue;* men der var ingenting at se, og de kunde ikke regne ud, hvad det var for lyde. Imidlertid fik de en strikkemaskine i huset, og de fik døgndrift. En nat, da konen vågnede ved at høre strikkemaskinen, mindedes hun varslet. *H.*

ANELSER OG DRØMME-VARSLER

Ud fra erfaring og logisk tænkning opstår der anelser. Vi aner f. e., at det kan gå galt, når visse betingelser synes at være til stede. Rejser en voldsom storm sig over havet, og en kone har sin mand eller søn på søen, så fyldes hun med bekymring og bange anelser. Og når Kaj Munk optrådte så uforfærdet overfor besættelsesmagten, så måtte han ane, at det kunde gå galt.

Men, *der forekommer både i vågen tilstand og i drømme anelser, hvis årsag hverken skyldes erfaring eller logisk tænkning,* hvad vi jo allerede har set adskillige eksempler på.

758. I 1945 blev Mariane Fonager i Borris 100 år, i hvilken anledning jeg besøgte hende, og da fortalte hun blandt andet, at hun som ung pige gik omkring og syede. Engang, hun syede i Gåsvig, skulde hun om natten have ligget hos pigen; men ud på eftermiddagen *kom der en underlig uro over hende, og hun syntes bestemt, at hun skulde hjem — der måtte være noget galt på færde.* Konen tiggede hende for at blive, deres dreng manglede klæder, de havde længe ventet på hende, og nu vilde hun stikke af; til sidst blev konen vred — men Mariane *måtte* hjem!

Da hun kom hjem, mødte hun sin mor i gården, og denne spurgte forbavset, hvorfor pigen kom nu. *Er dæ et' nåt ve'd?* spurgte Mariane. Men det var der ikke, Alligevel følte hun stadig et mærkeligt tryk;

men hun gik dog om til en nabo for at sy klæder til en ung mand, og så blev hun der om natten.

Men næste morgen kom moderen forgrædt løbende om til Mariane og fortalte, at lynet om natten var slået ned i Gåsvig, havde dræbt pigen, som Mariane skulde have ligget hos, og det havde væltet en balk, hvorved et lille barn, der lå hos sin moder, var blevet dræbt. Men det var et koldt lyn, der ikke tændte. *H.*

759. Afdøde provst A. C. Andersen i Brande fortalte, at han d. 13. aug. 1913 mellem kl. 18 og 18.30 følte en sær og voksende uro over sig. Han gik rastløs fra stue til stue, og så gik han tilsidst i seng. Syg var han ikke, men han følte det, lige som noget ondt var efter ham. På samme tid druknede hans datter, der var sygeplejerske, ved Vejrs strand. *H.*

760. En præst i Magleby på Langeland havde en datter, der var gift i Lybæk. Da hun ventede en lille, skulde en ugift søster rejse over til hende; men pigen anede, at hun ikke vilde komme tilbage derfra, og hun var ikke glad ved at rejse. Men da hendes fader holdt på, at hun burde rejse, så rejste hun.

I præstens lysthus stod et bord på fire pæle, og der plejede præsten at sidde og læse. En dag, han trådte derind, *faldt det svære bord sammen.* Præsten blev underlig til mode og han anede, det var et varsel. Og nogle dage efter kom der bud, at den unge pige var død. Meddelt *DFS.* af havebrugskand. R. Munkegaard. 1923.

761. Lærer S. K. Risbjerg Thomsen i Roskilde var i sommeren 1953 på besøg hos slægtninge i Midtjylland. Det var meningen, at han ville have opholdt sig der nogle dage; men pludselig kom det over ham, at han *skulle* hjem, og han lod sig ikke overtale til at blive. Fru R. Th. var meget overrasket ved, at han kom så snart tilbage og hun spurgte, hvorfor han kom nu. På den tid var fruen rask; men *tre timer efter fik hun voldsomme smerter, kom på sygehuset og blev opereret for galdesten. H.*

762. En dag i 1950 sad kontorist fru Kaja Lundby på telefonmesterens kontor i Herning. Fruen fortæller: Pludselig kom det til mig — den svenske konge var død! Og jeg havde, vel at mærke, hverken hørt eller læst om, at han var syg. Men samme eftermiddag bragte bladene meddelelse om, at kong Gustav d. V var død. *H.*

763. Blandt de forholdsvis få synske folk, der stadig har set eller

hørt mange varsler, må fremhæves Laurs Kr. Laursen i Labing ved Harlev, f. 1883. Denne mand har lige til nu jævnlig haft syner eller modtaget varsler gennem følelsen eller anelse. Foruden adskillige forved citerede eksempler kan nævnes, at han forudså branden på Højbjerggård i Oktober 1936, og proprietær Søren Overgaards søns død. Han så mejeribestyrer Dige, Lykkedal i Ormslev, ligge død i sin bil på landevejen, ramt af et hjerteslag. Det var i første halvdel af 1930erne.

764. Om en ikke afholdt kriminalassistent i Hasle herr. skriver L. K. L.: »En dag i efteråret 1936 kom det til mig, at nu ville han snart være færdig med at genere folk—«. Manden blev lammet og døde i april 1937.

765. Indtil 1940 havde L. en nabo, som havde to sønner og en datter. »En dag i 1941 kom det pludselig til mig, at de ville få en stor sorg —.« Og i januar 1942 døde datteren, en dejlig pige i sit enogtyvende år.

766. Fra den nyeste tid kan nævnes, at dronning Alexandrine blev indlagt på hospitalet i 1952. Det så en tid ud til, at dronningen atter ville komme sig, så hun kunne komme til at fejre julen i Trend. Men L. sagde: Nej, hun kommer aldrig hjem mere — jeg har set hende ligge i sin ligkiste! Dronningen døde d. 28. decbr. 1952.

767. Og Laurs Kr. Laursen så i et syn statsminister Hans Hedtoft ligge død i sin seng på et hotel (i Malmø) d. 29. jan. 1955.

768. For et par år siden sagde L. K. L. til sin kone, at de snart ville høre om et dødsfald i Århus, og han var bange for, at det var blomsterhandler Frederiksen, med hvem han havde haft forbindelse gennem mange år. Laursen havde i et syn set en mand ligge ved siden af sin cykel på landevejen. Og kort tid efter læste han i avisen, at Frederiksen var styrtet med sin cykel, ramt af et hjerteslag.

769. Og en dag i efteråret kom det pludselig over L., at der ville ske dødsfald i Århus, og at det drejede sig om en mand, der havde offentlige hverv og vistnok noget at gøre med universitetet, men Laursen kunne ikke regne ud, hvem det var. En tid efter læste de i aviserne, at landsretssagfører C. Holst-Knudsen var død. Så var gåden løst. *H.*

770. For et halvthundrede år siden sad redaktør E. W. Lorentzen, Vejle, en stormfuld aften på kontoret og skrev et længere brev til Amerika. Han manglede kun et par linier til sidst, og klokken var knap 9 1/2, *da han efter en pludselig indskydelse rejste sig med et sæt,*

smed brevet i en skuffe, tog frakken på, låste døren og næsten løb over gården. Idet han lagde hånden på portens dørhåndtag, lød et voldsomt brag. Det var skorstenen på mellembygningen, der blæste ned og ind over kontoret, hvor der nu lå 2—3 store murbrokker og glasskår fra vinduet over bordet, stole og gulvet. Der er ingen tvivl om, at det var en pludselig umotiveret anelse om en overhængende fare, der reddede Lorentzen fra en ulykke. *H.*

771. Trine Axelsen, der var f. 1849 i Nørager ved Skjern, fortalte mig følgende: Da jeg var 23 år, tjente jeg hos Jens Jepsen i Hvirvelgård, hvor jeg lå hos barnepigen i den ene seng i stuen, og der sov jeg som en sten. Men så en tid kom der en underlig følelse over mig, så jeg ikke kunne sove, når jeg havde lagt mig, og jeg syntes, der blev sådant spektakel oppe i stuen. Hen på natten siger barnepigen: Å lille Trine, hvordan kan det være, du er så urolig, du plejer ellers at sove så godt? Jeg svarede: Der er sådan spektakel — *a ka et' såw'!* Denne uro kom også, når jeg vilde sove til middag.

En nat ved Sct. Hanstid måtte jeg op længe før dag, jeg kunde ikke holde ud at være i sengen. Jeg syntes, at jeg råbte på Jens, at Lotte var løs, koblerne ringlede, og der var sådan uro.

Jeg gik så ud i gården, hvor jeg traf mandens moder — de gamle var på aftægt og boede i et fløjhus. Kjæstn Mari, som hun hed, havde heller ikke kunnet sove for uro, ellers sov hun længe. Vi gik ud og så os omkring, og da så vi, at der trak en torden op i sydvest. Imidlertid var de andre folk også kommen op; vi fik vor davre, manden var gået op på loftet for at kaste korn, karlen gjorde tag i porten, og jeg var ved at pudse bilæggeren i stuen. Da blev det så mørkt, at man ikke kunde se en hånd for sig, og da kom en skypumpe og tog den vestre ende af laden, trak porten langt ud på marken og væltede syv fag af stuehuset. Sten, spær, lægter, tag og korn flød rundt om, og så øste det ned med vand. Siden sov Trine godt. *H.*

772. Max Møller Hansen, Voerladegård ved Skanderborg, stod en dag i sin kostald og følte, der måtte være noget galt, og da han gik ind i hestestalden, viste det sig, at hans tolvårige søn blev klemt af et føløg, og at det let kunde være blevet en katastrofe, hvis han ikke var kommen til undsætning.

773. Samme har fortalt mig følgende: En kone, der skulde flytte på aftægt, sad på flyttelæsset, og da sagde hun: *Det er, som jeg aldrig*

kommer til Voerladegård. Da vognen kom ud for hendes nye hjem, løb hesten løbsk, hun kom på sygehuset, hvor hun døde. *H.*

774. Fru Aase Kjølby i Hjørring bestemte sig i aug. 1950 til at ville rejse over at besøge en søn i Amerika. Men hun følte hverken glæde eller begejstring og ombestemte sig kort før rejsen; men da manden blev vred, rejste hun.

Hun var glad ved at se sin søn i New York; men der var noget, som ikke skulde være, hvad sønnen også bemærkede. Og efter en måneds ophold, følte hun en uimodståelig trang til at komme hjem til manden, og så bad hun om at få en billet. Han svarede imidlertid afvisende — nu skulde hun nyde den tid, der var bestemt. Atter bad hun om at få en billet, og nu svarede manden: Du skal få lov til at komme hjem med båd den 18. oktober.

Der var imidlertid stadig uro over hende, og familien lo ad hende, og sagde, hun var umulig. To dage før OSLOFJORD skulde sejle, opholdt hun sig i New York, og da hun stod i en butik, og var ved at købe et sengetæppe, sagde en indre stemme: Køb det blot — men du får ingen glæde af det! Da hun så kom ud på båden, lå der besked, at fruen skulde flyve hjem, hendes mand var kommen på hospitalet.

Det viste sig, at manden var kommen på hospitalet, netop, som hun stod og vilde købe tæppet, og han døde samme nat d. 18. oktober.

Den 13. januar 1956 skulde fruen atter over at besøge familien i U.S.A.; men hun var ikke opsat på at rejse, og hun var betænkelig ved datoen. Hun kom dog af sted, men var urolig under rejsen, og det var med ulyst, at hun deltog i kaptejnens middag den sidste dag. Tidlig næste morgen lå der telegram til hende fra sønnen: Mor, vi er kørt galt med vognen og forhindret i at være ved båden. Afvent anden ordre. Heldigvis kom familien fra hospitalet to dage efter og kun bilen var ødelagt. *H.*

774b. Som tiårs drenge tjente J. K. som hyrde på gården Brink i Vester Tim. Da han en dag gik ude ved kvierne i kæret, slog det pludselig ned i ham: *Nu dør bedstemor!* og han havde, vel at mærke, ikke hørt, at hun var syg. Det gjorde et så dybt indtryk på ham, at han kom til at græde. Og bedstemoderen, gamle Kirsten Pedersdatter, var død samme stund. *H.*

*

Fra de ældste tider har de såkaldte kulturfolk været optaget af drømme, og man spurgte: Hvad betyder det, man har drømt? Vi mindes Faraos drøm om de syv fede og syv magre køer og Josefs tydning. Og vi husker Saxo's beretning om Gorm den Gamles drøm om de to fugle og Tyras udlægning; og op gennem tiderne har der været et utal af beretninger om berømte eller bekendte folks drømme.

Når vi sover, arbejder underbevidstheden, og vi ser i drømme en stadig skiftende række billeder af lokaliteter, hjemlige og fremmede, af personer, kendte og ukendte, med hvem vi taler, og vi oplever forskellige sandsynlige eller usandsynlige situationer. Analyserer vi vore drømme, så opdager vi snart, at en stor del har relation til noget, som vi tidligere har oplevet, set, hørt, læst om eller tænkt på; men derimellem dukker der forvirrede billeder frem, der nærmest synes at være skabt i en feberforvildet eller narkotisk påvirket hjerne uden spor af mening.

Der er imidlertid mange sikre beretninger om, at folk i søvne har fået meddelelse om begivenheder, der senere blev til virkelighed, og derved svarer disse hallucinationer ofte til de varsler, som de synske oplever om dagen. Her er en række eksempler på sådanne drømmevarsler, og flere findes rundt om i andre afsnit.

775. Sidst i november 1955 så Johanne Skovbjerg i Ikast i en drøm, at der holdt *en sort varebil, hvorpå der lå et par buketter,* udenfor huset. Men, der var ingen ligkiste på vognen, og forved stod to mennesker, som hun ikke kendte. Da Johanne havde været dårlig længe, så var hun temmelig sikker på, at nu var der bud efter hende.

Johanne havde haft en familie boende hos sig, og de havde et par børn, hvoraf det ene var en dejlig dreng på halvtredie år; men nu var familien flyttet op i Møllegade i en bedre lejlighed. En dag blev den lille dreng kørt ned af en bil og kom på Herning sygehus, hvor han døde. Så blev han kørt til Bogense, hvor moderen var fra. I denne anledning gik der en sort varebil fra Ikast med en krans og et par buketter til Herning for at hente liget. Det var den situation, Johanne Skovbjerg havde set. *H.*

776. Kr. Jørgensen i Pederstrup skriver: I min kones familie, der stammer her fra Langeland, er der flere, der mener, at de har modtaget varsler, særlig om dødsfald, og min kone har ofte omtalt disse varsler, der nærmest ytrer sig på den måde, at hun på grænsen mellem

søvn og vågen drømmer, at hun deltager i et ligtog, og hun kan mange gange udpege, hvem der har været med i ligtoget, men sjælden, hvem der er død. Hun er gerne rastløs og utilpas, ofte i mange dage, før hun hører om et dødsfald indenfor familien eller vore bekendte, og først da er hun atter rolig. Jeg har nærmest været tvivlende og har tit trukket på smilebåndet. Men forrige vinter skete følgende, som jeg ikke kan bortforklare: En morgen, før vor sædvanlige ståop tid, fór min kone op og fortalte fuld af ophidselse, at *hun igen havde gået bag efter en kiste og havde holdt en lille, lyshåret dreng i hånden.* Synet havde været ualmindelig tydeligt, og hun var meget eksalteret, men kunde dog ikke sige, hvem den døde var. Midt på eftermiddagen rygtedes det, at en mand, der var meget kendt her i egnen, han var sognerådsmedlem m. m., havde skudt sig, og han havde en lille, omtrent hvidhåret dreng. *H.*

777. Isenkræmmer Brandt-Madsen i Ølgod meddeler, at hans mormor, fru Magdalene Brandt i Degnegård, Bodilsker s., en villiestærk og tankeklar dame fra et anset hjem og ditto slægt, fortalte, at hun under den første verdenskrig havde fire sønner i Amerika. Først på året 1918, da hun i lange tider ikke havde hørt fra disse, drømte hun en nat, at hun kom ind i et baraklignende hus, hvor hun ved indgangen blev modtaget af en engelsktalende, uniformeret person, der førte hende ind på et sygehus med masser af unge mænd, og da han standsede ved et af sengene, ser hun til sin skræk, at *det er hendes yngste søn, Axel, der ligger der* — og så vågnede hun.

Nogle måneder efter fik hun brev fra sønnen, vistnok gennem Røde Kors. Han havde meldt sig til militærtjenesten og i en nærmere angivet tid været på lazaret med blindtarmsbetændelse. Tidspunktet passede med drømmen, og det gjorde naturligvis et dybt indtryk på mor-mor.

Da nævnte dame fyldte 80 år i 1938, *vågnede meddeleren en nat ved, at der blev banket hårdt på døren;* men der var ingen. Samme nat døde hans mor-mor, det var nogle dage efter hendes fødselsdag. Brandt-Madsen havde i sin læretid boet hos hende i fire år, og han var vel nok den af hendes børnebørn, der stod hende nærmest.

Medens Brandt-Madsen i 1936 boede i Rønne, blev hans broder indlagt på det der værende sygehus med læsioner efter en påkørsel. Den tredie nat derefter *drømte meddeleren, at broderen døde; men drøm-*

men blev afbrudt ved, at værtinden bankede på døren og råbte, at der var telefonbud fra sygehuset om, at broderen var død. Dog tænker Brandt-Madsen sig muligheden af, at drømmen kan være fremkaldt af bankningen på døren, da meddelelsen i nogen grad var ventet. H.

778. Grd. C. K. Skærlund i Hyvild ved Brande er ikke synsk, men en nat *drømte han, at en nabo blev sparket i hovedet af en hest, og det skete virkelig næste morgen. H.*

779. Proprietær Joh. P. Jensen-Saltö, Cathrinebjerg pr. Røjle på Fyn, har meddelt mig, at *han en nat midt i juni 1911 vågnede med fornemmelsen af, at der var noget galt.* Han, der dengang var forvalter på en større gård, stod op og gik ud for at se efter, om der skulde være noget ivejen med dyrene; men både køerne og hestene stod roligt i deres tøjr. Efter, at han var gået gennem bygningerne, gik han atter i seng, og da var kl. 1. Næste morgen ringede fortællerens fader og fortalte, at Jensen-Saltö's moder var død af et hjerteslag kl. 12.30.

Ved faderens død i 1912 blev hjemmet opløst, og i 1935 købte Jensen-Saltö sin nuværende ejendom. En nat drømte han, at han sad i sit gamle hjem med sin fader og dennes to yngre brødre. Den ene af disse havde lige skrevet familiens historie. Faderen spurgte bl. a. sin broder: *Hvorfor har du ikke i dine erindringer omtalt den gule postvogn,* som kørte forbi Harrested? Fortælleren skriver: Jeg vågnede i det samme ved faders røst, som jeg ikke havde hørt i 23 år, og da jeg ikke kunde falde i søvn igen, stod jeg op og skrev til min onkel og spurgte, om der nogensinde havde gået en gul postvogn der? I et brev af 12. 12. 1935 svarede onklen »Den gule Postvogn er rigtig nok. Hver Søndag gik den fra Næstved til Fuglebjerg — — —«.

I omtalte drøm kan *postvognen ikke være et erindringsbillede, thi vognen hørte op med at køre samme år, Jensen-Saltö blev født! H.*

779b. Redaktør Aage Jensen i Vordingborg meddeler, at hans forældre stammer fra Lemvigegnen, at faderen som ung ofte havde set varsler, og at Aage Jensen selv har haft en række af disse oplevelser.

Som ung journalist besøgte han fru brofoged Thorbro i Frederiksund. I hendes familie, en gammel sjællandsk væver- og sømandsslægt, har der været mange tilfælde af varsler. Således oplevede *et medlem, der boede i Amerika i et varsel, at hans to brødre druknede ved skibsforlis.* Det viste sig, at de var druknet i Svendborgsund.

780. Engang var fru Thorbro fyldt med bange anelser om, at hendes mand, der sejlede på Syden, var i stor fare. Et øjeblik så hun en nat i drømme hans hånd med vielsesringen blive lagt på hendes bryst, og da følte hun sig beroliget. Hendes mor, der næste morgen hørte om oplevelsen, sagde, det måtte være bevis for, at manden var i behold. Senere fik fruen meddelelse om, at manden den pågældende nat havde været i overhængende livsfare.

781. Medens redaktør Aage Jensen boede i Slagelse, sad han en aften og talte med sin kone om, at det kunde være morsomt, hvis en bekendt fra Århus, som opholdt sig i byen, vilde komme og besøge dem. Jensen fortæller: — min kone spurgte i forbigående, om jeg syntes, hun skulde ringe til hans hotel. I det samme *så jeg manden spadsere over Schweizerpladsen og standse foran rytterstatuen,* hvorfor jeg gjorde hende opmærksom på, at hun måtte vente med at ringe. Hun var en del skeptisk over for dette syn; men *5 minutter efter så jeg manden gå ind i sit hotel,* og jeg sagde til min kone, at nu kunde hun ringe. Da manden senere på aftenen besøgte os, fortalte han uopfordret om sin tur gennem byen, og at han bl. a. havde stået og glædet sig over det smukke anlæg omkring rytterstatuen.

782. Nævnte mand var afgjort modstander af den slags trolderi; men da jeg nogle aftener senere for ham *skildrede et fjernt landskab med en gammel rønne og en ældre kvinde, blev han forbavset, kvinden var nemlig hans moder, og stedet var hendes fødested,* som han en enkelt gang havde besøgt, før det blev revet ned.

Her er altså et tilfælde af tilbageblik og ikke fremsyn. *H.*

783. Faktor Poul Petersen i Randers fortalte engang Aage Jensen, at han en nat i drømme havde oplevet, at *han styrtede med cyklen ned ad en bakke.* Da han lang tid efter genkendte sit syn, sprang han af cyklen for at undgå, at drømmen skulde blive til virkelighed, og så trak han omtrent til bakkens fod. Så mente han, at faren var forbi, sprang atter på cyklen — styrtede et øjeblik efter, idet cyklen gled i noget sand. Men, han slap med at få et knæ slået en del. *H.*

784. I 1920 boede Valborg Nielsens forældre i Boeslunde ved Skelskør, og da drømte hun, at *hendes fader skulde hen på et hospital og aldrig kom hjem mere.* Drømmen gik i opfyldelse. Og en måneds tid efter *drømte hun, at hendes mor skulde dø, og at hun selv skulde hen til en farbroder i Munkebjergby.* Det kom også til at passe. For-

tælleren var dengang knap 11 år. Men ikke nok med det, thi *i drømme så hun sin moders kiste, der var brun, og farbroderens hus lige så tydeligt.*

785. Samme fortæller havde en broder, som de ikke havde set, fra han var 19 til han blev 35 år. En dag sagde fortælleren til sin søster: *Nu træffer vi Kaj igen — det har jeg drømt — vi finder ham ved noget vand.* O fortælleren fandt ham også i en pram.

786. Sidste gang, Valborg Nielsen oplevede et varsel, var på Falster i 1953. Det var også noget med vand og en begravelse. Hun troede, varslet gjaldt en fisker, der en tid efter faldt udenbords, men dog kom levende op i båden igen. Men en tid efter blev Valborgs broder myrdet og kastet i Sortedamssøen, så det var nok ham, hun havde set varsel for. *H.*

787. Fru Ketty Olesen, der er født i Bogense 1915, flyttede i 1941 til Herning. I 1949 døde hendes fader. Tre måneder, før han døde, gik hun en dag hen for at hvile sig, og da så hun faderen udenfor vinduet komme hen imod hende. Hun vågnede og syntes det var mærkeligt, for hun havde ellers ikke tænkt på ham. Natten, før han døde, så hun hans ansigt på ruden akkurat, som han så ud, da han lå lig. *H.*

788. Hans Fr. Danielsen i Ryslinge meddeler, at hans moder, der var f. 1849 i Slude, Frørup s., en nat drømte, at hun var til begravelse, og der var både Kirstine Nørgård og Stine — »hvad kan det dog være for en begravelse, at de to er med, så forskellige de er?« sagde hun.

Kort efter døde vor genbo, lærer P. Winther. Da mor på begravelsesdagen kom der ind, var den første, hun så, Kirstine Nørgård, og da hun kom ind i skolestuen, hvor kisten stod, så stod Stine Andersen der. Ofte sagde mor: I dag får jeg noget at høre fra Slude (hendes gamle hjem), og det slog aldrig fejl, enten fik hun brev eller besøg — Slude ligger 17 km fra Ryslinge. *H.*

789. Sv. Jørgensens søster i Kjær-Mølle ved Hejls har til tider haft mærkelige drømme. Således *så hun nøjagtig en begravelse med påfølgende kaffebord, da hendes og fortællerens fætter og kone blev begravet i Kolding.* Manden, der var repræsentant for hørfabrikken i Tommerup, kørte på Falster mod et vejtræ, da han fik bud om, at hans kone pludselig var død fra tre små børn. *H.*

790. W. Lindhardt har meddelt *DFS.*, at han en nat, han lå i Ørbæklunde på Fyn, *drømte, at Juulskov brændte.* Han stod op, lukkede et vindue op og bad én se efter; men der var intet at se, og så gik han atter i seng. Men halvanden time efter kom baron Juel fra Hindemae ridende for at melde, at nævnte gård brændte.

791. Tidligere fabriksarbejder Sv. Anton Christensen, nu i Voervadsbro ved Skanderborg, har meddelt mig følgende: Jeg er søn af afd. smedemester S. V. Christensen, Øde Førslev ved Haslev og Johanne, f. Pedersen fra Tybjerglille — altså sjællændere — og begge havde evne til at forudsige begivenheder.

Jeg har tjent på Lolland, men kom hjem på grund af sygdom. Nogle dage efter min hjemkomst siger mor en morgen: Svend, hvad har du dog lavet? Jeg har ikke lavet noget forkert! svarede jeg. Jo, Svend, *jeg drømte i nat, at sognefogden kom og sprang af cyklen her udenfor og spurgte efter dig, og så trak han et stort dokument frem og læste op for dig.* Jamen, mor, jeg har ikke lavet noget galt, sagde jeg.

Et par timer efter kom sognefogden, sprang af cyklen udenfor mit hjem og spurgte efter mig. Da jeg kom derud, trak han et stort dokument frem og begyndte at læse op for mig — det drejede sig kun om en forfalden skat, der var sendt til udpantning, nu jeg var rejst. Men mor havde altså set det i drømme.

792. Jeg har også selv evner i den retning. Således oplevede jeg mit eget bryllup i drømme *flere gange* nøjagtig, som det kom til at forme sig. Da jeg traf min kone, som dengang var ringforlovet med en anden og bestemt ikke skænkede mig en tanke, sagde jeg til hende: Du kan hoppe og springe så tosset, du vil, for det bliver nu os to til sidst, for det har jeg set i drømme. Hun lo ad mig og sagde, at jeg ikke var rigtig klog. Men, det endte med, at det blev os to, og vel at mærke uden, at jeg havde spor af indflydelse på begivenhederne.

793. En anden gang drømte jeg om en plads, jeg skulde have, og at der vilde blive en hel del vrøvl og besværligheder for mig. Jeg kunde ikke forstå, der var sådan virvar af hjul, maskiner o. l. Denne drøm havde jeg *flere* gange; men først flere år efter gik drømmen i opfyldelse, og vanskelighederne meldte sig nøjagtig, som jeg havde drømt. *H.*

794. C. J. i B. har meddelt mig følgende: Min broder rejste som ungt menneske til Sydamerika, hvorfra han af og til sendte blade

hjem til os. Således kom der en oktoberdag, da han havde været der ovre i 6 år, en bunke, som vi fordelte mellem os og sendte rundt.

En nat indtil jul vågnede mor og fortalte, at hendes ovennævnte søn *havde stået ved hendes seng så lyslevende, at hun kunde mærke ham, og han sagde: »Mor — har du fået det armbånd, jeg har sendt til dig?«*

»Hvilket armbånd?« spurgte mor, og han varede:

»Det armbånd, der gemtes i de blade, som du måske fik i efteråret! Jeg har sendt det sådan til dig, for at du ikke skulde betale told. Fik du det, er det godt — er det gået tabt, så får du et andet!«

Meddeleren fortsætter: Moders sindstilstand om morgenen aner vi andre kun. Fra dette øjeblik vidste hun, at hun havde kontakt med sin dreng.

Da hun kom op, gik hun på jagt efter de blade, der var sendt rundt; men hun fortalte kun om sin drøm til en enkelt af familien, der så hjalp hende med at opspore bladene. Og det lykkedes at få fat på et, hvor *der stak en ca. 0,5 cm lang rød silketråd ud fra ryggen. De opdagede, at den var klistret ind, og så viste det sig, at der var skåret blade ud så dybt og langt, at der kunde ligge et guldarmbånd i lænker der — på den brede lås stod der MOR.* Så var de andre blade klistret over, så de skjulte armbåndet.

Den betagelse, det blev for mor, som for os alle, glemmer ingen af os nogensinde. Mor lever endnu (80 år i 1956); men min broder er død. Men da han, samme år, armbåndet kom frem, var hjemme på besøg, sagde han:*Jeg gik sådan og tænkte på, lille mor, om du nogensinde fandt armbåndet, men turde ikke skrive, hvis du skulde blive skuffet. H.*

795. R. Hørdum i Silkeborg har sendt mig en ejendommelig beretning om sin selvoplevelse i Amerika, hvoraf her bringes et uddrag:

Som ung mand rejste Hørdum i 1902 til Amerika. Efter at han et års tid havde arbejdet i en by i Iowa og var blevet sprogvant, fik han lyst til at tage en tur vest på, tog noget medtaget tøj på og overgav en kuffert med sit gode tøj til værten til opbevaring, og så entrede han et godstog, der skulde vest på; således bar eventyrerne sig ad.

Det gik godt de første dage, han kom til Cannon City i Colorado, et stort trafikcenter, og der fandt han en tom godsvogn, der skulde videre vest på, og så lagde han sig til at sove. Men en time efter blev

døren rullet op, og der kom tre andre eventyrere ind til Hørdum. De spurgte, om han havde whisky? nej, det havde han ikke, og da han heller ingen penge havde, opdagede de, at han havde en fin guldkæde. En af mændene vilde se kæden; Hørdum tog den af uret og fik lidt efter en kæde tilbage — men det var en anden og billigt kram. Hørdum protesterede, der blev slagsmål, tre mod én; men Hørdum, der var stor og stærk, holdt dem nogenlunde fra livet. Da hørte han én sige: Vi må slå ham ned, smide ham over skinnerne og lade toget køre over ham!

Hørdum havde ingen papirer på sig, blev han slået ned, vilde han være forsvundet, som så mange andre, uden nogen nogensinde fik at vide, hvad der var blevet af ham.

Pludselig, da kampen var på sit højeste, gik én af modstanderne over på Hørdums parti, og det blev let at ordne de to andre; manden, der havde taget kæden, måtte aflevere denne, og de to fik et par over nakken og forsvandt.

Så entrede H. og hans nye kammerat godsvognen igen. Det viste sig snart, at manden var en uhyggelig fyr, han kaldte sig selv »kvæleren«, og for at blive fri for ham, måtte H. indlade sig i slagsmål med ham, men det var en let sag at få ham smidt ud. Nu havde eventyrlysten forladt H., og af frygt for, at de tre banditter skulde finde sammen igen og overfalde ham, løste han billet tilbage til Mount Vernon, og så fik han sit gamle arbejde igen.

En halvsnes dage efter fik han brev fra sin fader, der fortalte, at han havde drømt, at sønnen *var kommen i slet selskab, var i dårligt tøj osv., med andre ord, han havde set hele episoden!* Derom kunde ingen have givet ham underretning, og han vidste heller ikke, at sønnen var rejst fra Mount Vernon.

Hørdum skriver: »Til at begynde var det en gåde for mig, at han kunde beskrive endog tøjet, jeg havde på — det havde han jo aldrig set. Senere blev jeg dog klar over, at det, der var sket, var sikkert dette, at min far ret ofte havde mig, som sit eneste barn, i sine tanker. I det øjeblik, der blev sagt derude på skinnerne, at man bare skulde slå mig ned og kaste mig under toget, må min tanke sikkert være gået til min far — uden, at jeg dog erindrer noget derom.« *H.*

796. I mine unge dage sejlede jeg med en norsk damper HEKLA, fortæller fabrikant J. P. Hansen i Hals. En nat *drømte jeg, at vi*

kolliderede med en havnemole og fik et så stort hul i boven, at man kunde køre derigennem med et hølæs.

Senere lå vi i Hull i England og lastede kul til Århus. Da vi under turen havde rundet Skagen, var vandet sydefter fyldt med drivis, og kaptejnen besluttede da at søge ind til Frederikshavn; men under manøvren for at komme til kaj løb vi stævnen så hårdt mod hjørnet af den mole, hvorpå det gamle krudttårn står, at *vi fik et hul så stort ovenbords i stævnen, som det jeg så i drømme. H.*

797. Forhv. lærer G. P. Thomsen i Sønderho meddeler, at hans fader havde flere syner. Da han sejlede som matros på et tysk skib *så han i et syn en kammerat, der hed Vilhelm falde over bord fra bovsprydet. Og natten der efter skete ulykken.* Og en nat, han sejlede ud for St. Helene, *vågnede han og fandt sig selv grædende i sin køje. I et syn havde han set sin 14årige datter, Petrea, døende hjemme på Fanø.* Og da han kom til Macassar på Celebes, lå der brev fra hans kone, hvori hun fortalte om datterens død. *Hun var død på det tidspunkt, da han havde nævnte syn. H.*

798. Frk. K. M. Vistad, nu Sønderborg, fortæller, at hun som 6—7årig *drømte, at hun vilde kalde på sin mor, men ikke var istand til at frembringe en lyd;* en situation, der jo ikke er så sjælden i drømme. Men et *par dage efter var pigen på nippet til at blive kvalt i flæskesvær.* Og nogle år senere havde hun nøjagtig *samme drøm, og dagen efter drak hun ved en fejltagelse salmiakspiritus og kunde ikke åbne munden og kalde på sin mor,* der heldigvis var i nærheden og fik barnet reddet.

799. Som voksen indtog fortælleren en overordnet stilling i et firma i København. *En nat drømte hun, at der skete indbrud i forretningen,* og nogle dage efter blev hun ringet op af chaufføren, der samtidig havde vagt, og han fortalte, at der var sket indbrud. Frk. Vistad bemærkede, at det ikke overraskede hende, og *hun kunde både sige, hvorledes tyven var kommet ind, og hvorledes han så ud.* Da politiet blev tilkaldt, havde en anden funktionær fortalt om frøknens drøm, og da viste betjenten sin rapport frem — signalementet passede nøjagtig til frk. Vistads beskrivelse.

Nøjagtig et år efter *drømte frøknen om et nyt indbrud, men på en anden måde, og så skete dette præcis, som hun havde drømt. H.*

800. I sommeren 1922 havde lærer J. i S. en mærkelig drøm. Han

lå på operationsbordet på Lemvig sygehus og så på de mange instrumenter, glasskåle osv., der var lagt frem. Over ham var der en mærkelig indretning, en stor kasse med en mat glasplade, han syntes, det mest lignede en ligkiste med et menneske i. Videre så han overlægen dr. Stürup, læge Nørby samt endnu en læge samt et par sygeplejersker. »Der blev sat en maske for næsen af mig, bevidstheden svandt bort, og det sidste, jeg sansede var, at overlægen udtalte noget i retning af: Vi kan jo eliminere hovedet! Og så vågnede jeg. Men drømmen stod ualmindelig tydelig og klar i min hukommelse.

To måneder efter kom jeg på operationsstuen som patient med en mellemørebetændelse og gennemgik en øreopmejsling. Det mærkelige var nu, at *jeg kendte hver eneste ting, skønt jeg aldrig havde været der før.* Og da opdagede jeg, at kisten, som jeg havde set i drømme, var lyskassen med de mange el. pærer. Jeg har ofte siden tænkt over, om vi mennesker kan gå ud af vort eget jeg og gå på tur i fremtiden?« *H.*

801. Samme lærer J. fortæller: Som ung lærer havde jeg 6—7 år et kvistværelse i Fåre stationsby, og da boede min mor som enke i sit hus ved Nr. Nissum. Mellem os var der en snes km og jeg var ofte hjemme.

En nat hørte jeg pludselig min mor kaldte mig ved navn, og der var angst i stemmen. Øjeblikkelig sprang jeg ud af sengen, troede, at jeg lå hjemme i et værelse på loftet, og først da jeg kom ud af mit værelse, blev jeg klar over, at jeg var i Fåre og ikke hjemme. Det gav mig et helt chock, og min første tanke var: Mor er død. Jeg lagde mærke til, at klokken var *fem minutter over et.* Men den nat sov jeg ikke mere, og da jeg næste middag var færdig med skolen, tog jeg hjem.

Der fandt jeg mor i bedste velgående ude i haven — det var højsommer. Jeg talte ikke om drømmen lige straks; men da vi sad og drak kaffe, spurgte jeg, om hun havde været syg eller dårlig, siden jeg sidst var hjemme. Det benægtede hun; men lidt efter siger hun: Jo, *i nat var jeg dårlig, men det var kun i drømme, eller det vi kalder mareridt. Jeg så en grim skikkelse, der vilde gøre mig fortræd, og jeg kunde ikke komme fri; men så forekom det mig, at du var hjemme og sov oppe på loftskammeret, og så kaldte jeg to gange, men du kom*

ikke. Så bad jeg mit fadervor, den onde skikkelse forsvandt — og jeg vågnede.

Da lærer J. spurgte om tiden, svarede hun, at det var lige fem minutter over et! *H.*

802. I efteråret 1956 kørte den 70årige Henrik L. Larsen, Kæmpehøj, Båstrup, en formiddag på knallert i retning af Asminderød. Under kørslen vinkede han til en mand, og da en hundehvalp pludselig løb foran knallerten, væltede Larsen, slog sig bevidstløs og døde på Bispebjerg hospital.

Da hans kone blev underrettet om ulykken, sagde hun, at det forbavsede hende ikke, for *natten før havde hun drømt, at manden vilde komme ud for et uheld og derfor havde hun bedt ham om at være forsigtig i det fedtede føre. H.*

803. I dagspressen juli 1956 kunde man læse om en ung pige, Grethe Ginderskov fra Feldborg ved Skive, der en nat havde haft en uhyggelig drøm om en ulykke. Næste formiddag var hun stærkt berørt af drømmen, og moderen rådede hende fra at tage ud med sin slægtning, lagerforvalter Ekard Ginderskov, på motorcykle om søndagen. De kørte trods advarsel ud, og ti minutter efter stødte de mod en rutebil og blev dræbt.

804. Men folk oplever dog også varsel for noget glædeligt i drømme. Således kunde man i dagbladene jan. 1957 læse, at mælkeforhandler Johan Jørgensens frue i Torslunde ved Tåstrup vågnede en nat med et skrig. *I drømme havde hun set sin svoger fra U.S.A. tydeligt stå foran sig. Og næste formiddag dukkede svogeren aldeles uventet op som gæst i hendes hjem.* Det var 51 år siden han rejste, og i 33 år havde man ikke hørt fra ham! Det er dog ikke første gang, fru Jørgensen har haft syner, og i hendes familie er der flere, der har denne evne.

805. Lærer Leo Novrup, Gesten, meddeler, at han flere gange har drømt noget, der siden gik i opfyldelse. Om et særlig interessant tilfælde fortæller han: Som ungt menneske satte jeg en aften en fiskesnøre i Alslev å. *Om natten drømte jeg, at en stor gedde var gået på krogen, og at den havde snoet snøren fast omkring nogle vandplanter midt ude i åen. Jeg kunde ikke rykke snøren op, hvorfor jeg måtte smide bukserne og vade ud i åen for at frigøre snøren og få fisken ind.*

Da jeg tidlig næste morgen gik til åen, så jeg straks, ligesom i

drømme, den stramme snøre, der gik omkring en tot vandplanter, der stod op af vandet som et neg. Da jeg ikke kunde rykke snøren op, trak jeg af bukserne, vadede ud og fik snøren fri — og så sandelig, der sad den store gedde, som jeg nu lyslevende så for anden gang, og snart lå den i engen. *H.*

806. Da folkene en morgen sad ved davrebordet i Krønge ved Maribo, fortalte forkarlen, at han om natten *havde drømt, at hans dyne blev så tung, at han ikke kunde få vejret.* Samme dag stod karlen og brækkede mergel løs i bunden på en mergelgrav, da skred skrænten ned over ham og han omkom. Meddeleren, Rikke Bruusen i V. Ulslev, tjente dengang på gården. *DFS.*

807. N. Chr. Terkelsen i Krejbjerg pr. Torlund tjente som 16-årig på Bjørnskovgård ved Nr. Snede. En dag i marts skulde han pløje på et bakkedrag. Solen skinnede, karlen blev træt og så slap han i søvn. *Og da drømte han, at han sad på et vognsæde, og at hans fader lå lig i en kiste bag i vognen.*

Tyve år efter og samme dato kørte Terkelsen fra Bedstrup sygehus med faderens lig, medens Terkelsen selv sad ved rattet. *H.*

808. Karl M. Nielsen i Als Østjylland, f. 1875, har meddelt mig følgende: Hele sin manddom havde han rejst på østsiden af Jylland fra Skagen til Grenå for at købe skind og rav. For nogle år siden *drømte han kort før jul om et sjældent ravfund på Thy, og at han stod med stykket, der havde en stærk rødlig stribe gennem klumpen. Han spurgte tre gange ejeren om, hvad denne forlangte for stykket; men manden smilede bare hver gang* — og så vågnede Nielsen.

Om morgenen fortalte Nielsen om sin drøm og sagde, at han havde lyst til at rejse til Thy, da han troede, der var noget i denne drøm; men man lo ad ham. Da landposten kom i det samme, og fortællerens svigersøn tog avisen, *så stod der på forsiden et stykke om, at slagter Martin Christensen i Hansted havde fundet en ravklump på tre pund.*

Det blev nu bestemt, at Nielsen skulde rejse over til slagteren 3. juledag; men da han opdagede, at denne dag var en *man*dag, så udsatte han rejsen til dagen efter.

Da han kom ind til slagteren, lå ravklumpen på skrivebordet, *Nielsen kunde straks kende den, og stykket havde en rød stribe tværs over.* Nielsen spurgte, hvad slagteren vilde forlange for stykket, et spørgsmål, *han gentog tre gange. Slagteren smilede kun;* men da en med-

arbejder i butikken bemærkede, at slagteren godt kunde forlange 215 kr., så blev denne pris forlangt, og det endte med, at Nielsen fik klumpen, der vejede godt et kg., og nogle andre stykker for 200 kr.

Det må bemærkes, at Nielsen ikke havde været i Thy før, og at han og slagteren ikke kendte spor til hinanden. *H.*

809. Max Møller Hansen i Voerladegård drømmer ofte noget, der senere bliver til virkelighed. Således drømte han en nat om *to, der kom op at skændes, hvad de sagde og hvad de foretog sig,* og det oplevede han nogle dage efter. En anden gang så han i drømme, at *der blev født en kalv med fem ben,* og det skete virkelig nogle dage senere. *H.*

810. Maler E. Højgaard i Valby, nu Søborg, drømte en nat i 1914, at hans kæreste på Falster havde skrevet et brev til ham og meddelt, at hun havde fået en akut blindtarmsbetændelse og skulde opereres. Drømmen gjorde et så dybt indtryk på Højgaard, at han næste morgen henvendte sig på posthuset og spurgte, om der ikke var kommet et brev til ham fra Falster. Nej; men posten var ikke kommet ind syd fra endnu. Brevet kunde måske ligge på hovedpostkontoret, men det var ikke let at få fat på det der.

Imidlertid tog Højgaard ind til hovedpostkontoret, hvor det lykkedes ham at komme i forbindelse med én, der oplyste, at der var 3—4 sække fra Falster med flere tusinde breve, så det var ikke let at få fat på det ønskede brev. Da sagde Højgaard, efter en pludselig indskydelse: Prøv at se efter øverst i den sæk, han pegte på. Op trak postmanden et brev og spurgte: Er De E. Højgaard? Da var det brevet fra kæresten, og indholdet stemte med hans drøm. *H.*

811. Højgaards fader, forhv. højskoleforstander Niels Højgaard, lå i 1925 på kommunehospitalet i København efter en operation. Fortælleren, der søgte en stilling som lærer ved håndværkerhøjskolen i Haslev, sad i toget, da han kl. 9.15 fik en underlig fornemmelse, og så sagde han til sig selv: Nu døde far! Men ingen telefonerede, og da han kom hjem, og der ikke var flag oppe, tænkte han, det kan jo ikke passe. Da han tog ud på hospitalet, mødte han en sygeplejerske, og da han spurgte: Hvorledes har gamle Højgaard det? svarede hun: Han døde i morges kl. 9.15. Det var altså det klokkeslet, da fortælleren havde haft omtalte anelse. *H.*

ENGLISH SUMMARY

FROM the earliest times man has taken auguries from sun, moon, stars, comets, and the clouds as to future wind and weather and what events might be expected. He took auguries from birds of passage and believed that some birds boded happiness (stork, cuckoo), while others boded death and disaster (owl, raven, crow), and he took auguries from various insects and plants.

Besides these auguries from nature there were many auguries from speculations, through which man tried to lift a corner of the veil that covers the riddles of the future. But in the supernatural, spontaneous omens which will be treated here, those which I term *true omens*, it is not a question of attempts at looking into the future, which sceptics are asked to note. Conversely, it may be said that the future only shows what the omen, which was not looked for, actually meant.

There are comparatively few people who have the power to see or hear an omen; but the power, which is sometimes hereditary, can be found in both sexes and at all ages.

Spontaneous omens, which defy common sense, the laws of nature, time and space, belong to the most enigmatic phenomena of all, and it does not seem possible to offer any fairly reasonable explanation *why and from where* clairvoyant people experience omens, which often are no concern at all of the observer's and which in many cases only come true after the observer's death. The event may take place simultaneously with the omen, but mostly it does so days, weeks, or years later.

It is not possible to experiment with the supernatural omens, as they cannot be evoked, still less be re-evoked; but indirectly it is possible to give proof that they are real:

I. When several persons simultaneously or at different times have seen or heard an omen of a later event, it is at any rate a proof that it is not a question of a single person's figments.

II. When an omen shows something which is unknown to the observer, or something which conflicts with his reasoning, and the event takes a course of which the clairvoyant person cannot have a vestige of knowledge or suspicion, this is just a proof that the omen was true. There are numerous examples of this.

III. It had an improbable ring when somebody told that he had seen a corpse being driven away from instead of to the church, or that in an apparition a well-known man had been seen to drive with piebald horses before the hearse, as there were no such horses in the whole parish. — Nobody could suspect that melting snow would fall on the man's horses during the funeral.

IV. It is of special interest for the argumentation that there are some cases in which children have seen omens of deaths without comprehending what the apparition meant.

V. Among indirect proofs that the spontaneous omens are true, it should also be mentioned that horses and dogs in many cases have reacted to omens.

VI. Finally, it should emphasized, as a weighty proof that supernatural omens are true, that among hundreds of examples not a single one is known of these phenomena having appeared after the omen has come true.

Apparitions and omens do not bear the stamp of superstition, neither heathen nor Christian, and they defy both days and periods which otherwise play a great part in popular belief. Therefore it is strange that "the holy figure three" occurs fairly often, so that e. g. there is a knocking three times as a presage, and there are several examples of three drops of blood having dropped on something white as an omen of death.

Omens have been seen or heard in the case of weddings, but it is especially in cases of death that various forms of omens have been observed: a blue light seen above houses, knocking, footsteps, calls, cries, screams, smell of decomposition, hymn singing, etc. It has been observed that a bell rang, that a picture fell down, and that a clock suddenly stopped at the very moment of death.

Many people have seen a coffin, have heard that boards were thrown about, have heard sawing, planing, and hammering as an omen that a coffin was to be made. Furthermore, people have heard clattering of furniture that was to be moved, of dishes, and clinking of silver spoons on account of a funeral.

Among omens of deaths it should also be mentioned that the clairvoyant has run against something, e.g. a coffin, and many people have met a funeral procession and have been thrown over when walking in the middle of a road.

There are innumerable omens of accidents, drowning, and shipwreck. Furthermore, of house-building or fire. In a number of cases a house or farm was seen to be burnt before it was built!

Moreover, omens have been seen of railway construction and of motor cars, of mining of lignite, of war, aviation, and bombing, etc.

In the cases mentioned above it is mainly a question of omens which the clairvoyant saw when awake; but cases have been reported in which a person received an omen as a misgiving of something unpleasant, and there are many cases in which somebody has seen or heard an omen in his dreams which has come true.

SYNER OG VARSLER

Ambulance 446.
Anelser 450, 758 f., 811.
Arbejdsfjedervogn 385.
Armbånd 794.
Arvesølv 545 f.

Baner og biler 8, 9, 10, 395, 641 f., 649 b.
Banken og bump (se også under rabalder og under tre gange) 7, 36 f., 57, 77, 106, 142 f., 153, 159, 173, 178, 199, 216, 536, 556, 576.
Barsel 320, 542.
Besættelsen 713 f., 724.
Billede falder 231 f.
Bloddråber 56 f., 451.
Bombning 727 f.
Bord 760 b.
Brand 556 f., 604 b.
Brandskær 556 f., 604, 733.
Brand sættes hen 606.
Brev, sortrandet 308, 810.
Brudedragt 76.
Bryllup 64 f., 379, 792.
Brugsforening 745.
Brunkul 685 f.
Brædder 181 f.
Brødmaskine 219, 303.
Brønd 16, 140, 376, 464.
— sat af soj (græstørv) 2.
Bukser, røde 697.
Børn, synske 31, 32, 33, 34, 105, 109, 150, 175, 186, 190, 197, 198, 202, 206, 218, 221, 228, 261, 289, 297, 299, 300, 302, 303, 306, 310, 312, 316, 335, 337, 355, 358, 364, 372, 375, 381, 445, 454, 456, 518, 520, 522, 635, 641, 645, 658.

Cementvejen til Karup 680.
Cykel 294, 783.

Dame, mystisk 98, 736.
Dowlap varsler barnets køn s. 10.
Dronning Alexandrines død 765.
Drukning 478 f.
Druknet og frelst 490.
— i en brønd 50.
Drømme-varsel 236, 310, 340, 426, 442, 489, 497, 501, 528, 586, 714, 758 f., 775 f., 810.
Drøm om både gennem byen 708.
— om danske soldater i Haderslev 712.
— om redning 528.
Due 256.
Dyne 598, 806.
Døren 39, 202, 302.

Englænderne i 1801 693.
Erindringsbilleder s. 6.

Fabrik 757.
Fakkellys 480.
Faldt for en ligskare 97, 344, 347, 348, 349, 355, 361, 522.

Faldt 12 gange 350.
Fanø-guld 531.
Fjedervogn 439, 474, 508.
Fjernvarme 752.
Flygtning-transport 796.
Flytning 749, 772.
Flyveplads 721, 721 b., 723.
Flyvning, varsel 1906 729.
Forheksede dyr 547, 551.
Fortrængt (trykket) af varsel 307.
Se også under trængt.
Fotografisk mystik 716.
Frihedskæmpere 735 f.
Føløg for ligvogn 386 f.
Fugle s. 1.

Gaslugt 285.
Geddefangst 805.
Gnist fra økse 606.
Glød 545.
Gryde knirker 223.
Grønt, strøet 755.
Gråspurv 742.
Gøg s. 10 f.
Gårdbrand 4 f., 11 f., 54, 429, 432, 556 f., 608, 617, 686.
Gårdmølle 205.
Gåsebrystben s. 10.

Hakkelsemaskine går 206, 470.
Hare 555.
Hat, en sær 342, 364, 375, 415.
— blæser af tre gange 55.
Hekseri 546 f.
Heste, synske 206, 388 f., 473, 706, 756.
— for ligvogn 365 f.
— brogede, der ikke var brogede 370.
— reagerer 388, 392 f., 394 f., 643, 706.
— løb løbsk for varsel 395.
— vil ikke trække 372 f., 388 f.
— en anden 86, 99, 141, 368 f.
Hund, synsk 35, 107, 195, 264, 408 f., 423, 424, 429, 430, 432 f., 707, 757.
— tuder for en stud 427.
— varsler sin egen død 24, 431.
— varsler for sig selv 424.

Insekter s. 10.
Is går i stykker 49, 222.

Jamren 584.
Jernbaneulykke 436 f.
Jetjagere 722.
Jomfruer varsler 531.
Jødeforfølgelser 736.

Kalden og stemmer 44, 142, 160, 165 f., 167, 168, 169, 172, 174, 175 f., 179, 320, 444, 505, 584, 801.
Kalv (ufødt) med fem ben 809.
Karl, ny 76.
Kahyt med vand 527.
Kakkelovnsrør 746.
Kalv, rødbroget 485.
Kapper, hvide 705.
Kender ikke sig selv 81, 101 f., 391.
Kineser, hængt sig 454.
Kirke, ny 23, 25, 633 f.
— klokke 6, 319.
— muld 548.
— tårn 635.
Kistelåg slår i 457.
Kjole børstes 290.
Klingrende lyd 221.
Klipning 194 f.
Klirren 224 f., 453.
Kloge folk 383, 547 f.
Klokke dirrer 237.
— går 61, 541.
— slår 247 f., står 242 f., 250.
— ringer 6, 61, 541.
Klæde varsler bryllup 75.
Klædeskab 753.

Knagende lyd 228.
Knallert 802.
Kniv stryges 220.
Ko død 263, 573.
Kompas 747.
Kong Christian X's fald 731 f.
— Gustav V's død 762.
Kors 3, 461, 462.
Kornsegl 544.
Krage varsler 2.
Krig, besættelse etc. 415, 693 f., 704.
Kæresteri 554 f.
Køer brøler 573.
Kørsel-uheld 74, 438 b.
Kyllingerugemaskine 428.

Lade, ny 19, 632.
— pyntet 341.
Landsby, varsel for 612.
Lejren 709, 738.
Levende begravet 543.
Lig føres over marken 21, 30, 141.
Ligkiste 88, 89, 90, 331 f., 355, 441.
Lig bæres 29, 76, 128, 298.
— køres fra kirken 22, 23, 24, 25, 27, 29.
Ligkål s. 11.
Liglam 312 f.
Liglugt 275 f.
Liglys 2, 45, 50, 53, 93, 100, 111 f., 135 f., 140, 141 b., 355, 398, 464, 475, 476, 478, 487, 496, 498, 499, 500, 501, 503.
Ligskare 17, 341 f., 358, 389 f.
— kører over marker 30, 122, 127.
— uden lig 26.
Lommeur varsler 250.
Luftalarm 725.
Lynnedslag 13, 471, 560, 585, 592, 593, 594 f., 603, 604, 686.
Lys for brudeskare 67, 68, 77.
— for en kirke 25.
— går ud tre gange 53.
Løb efter brand 4, 5, 560, 567, 577, 594, 596, 597, 614, 627.
Løb mod noget 257, 478, 640.
Løbskkørsel 102, 426, 459, 473.

Malkning over kors 545.
Mareridt 801.
Mejeri 628 f.
Mergelbane 10, 668 f.
Mergelgrav 496, 747.
Milt varsler s. 10.
Minesprængning 522.
Modstandsbevægelsen 735 f., 751.
Muldvarp 10.
Musik 64 f., 738.
Myrte blomstrer 311.
Møbler ramler 580.
Mødte noget 80, 85, 268, 269.
Mølle 205, 206, 236 f.

Nybygning 16, 201, 607 f.
Nytårsny s. 11.

Operation 443, 810.
Operationsstue 800.

Pandekage-lugt 283.
Pavillon brænder 733.
Pengelån til død 292.
Pigebarn ser sin tilkommende 310.
Pikkelhue 706.
Planter s. 11.
Plasken 208.
Politi 468.
Postvogn 779.
Profeter s. 12.
Præstens død 602.

Rabalder, skramlen o. lign. Se også under banken 157, 158, 200, 201, 209 f., 249, 341, 357, 478, 504, 522, 580.
Rav 531, 808.
Reb i forstuen 482.
Rensdyr 407, 741.
Ringen dinglede 240.
Risgærde 406.

Rytter 291.
Røgen imod vinden 12, 583.

Saks klippede 290.
Salmebog s. 11.
Salmesang 314 f., 359, 438, 534.
Sand mod et vindue 575.
Sang 315 f.. 493.
Saves, bankes etc. 18, 88, 428.
Seks hører varsel, en dreng ikke 101.
Sengetøj 272, 301.
Skikkelse, hvid 204.
Skole 624 f.
Skubbet til side 77.
Slæbende trin 266, 290, 458 f., 469 b., 522, 717.
Slæde 522.
Smidt noget 198 f., 575.
Smørkærning 546.
Society for Psychical Research s. 13.
Soldat, såret 76.
Soldatergrav 702.
Solemærker (julemærker) s. 11.
Spekulations-varsler s. 11.
Sporvogn blev til en bane 8.
Spøgeri 688.
Spåmænd og -koner s. 12.
Sten mod vindue 245.
Stork på skorsten s. 9.
Stranding 511 f.
Strikkemaskine 757 b.
Stål 388, 545.

Tagbrand som varsel 288.
Tilbageblik 782.
Tilfældige varsler s. 11.
Tælle på knapperne s. 11.
Traktor 20, 752 b.
Tre gange 38, 40, 49, 51, 53, 54, 55, 56 f., 62, 63, 90, 101, 108, 129, 172, 173, 174, 313, 347, 350, 425, 465, 478, 508, 545, 575, 576, 603, 649 b.
Tre ejendomme brænder 603.
Trin hørtes 151 f., 502.
Trodse varslet, men forgæves 18, 141, 290, 373 f., 379, 540, 645 f., 783, 803.
Trængt (trykket) af ligfølget 77, 80, 307, 324, 514.
Træsko mistet 362.
Træskotramp 469 b., 471.

Udgravning af en høj 691.
Ufødt sås i et varsel 369, 485.
— kalv med fem ben 809.
Uvejr, varsel for 491, 758, 770.

Vand drypper 486.
Varslet går i rundkreds 122.
Vand pumpes 217.
Varsel for dyrs død 141, 399 f.
— for egen død 63, 81 f., 94 f., 264, 309, 319, 321, 323, 378, 392, 426, 455.
Varslet forsvinder, når man snakker 66, 92, 588, 604, 611.
Verdenskrigen I 710 f., 777.
— II 713.
Vogn med kiste 303.
Vognstangen, lyden af 357.
Vækkeur varsler 61, 541.
Værktøj, uro 180 f.
Vådeskud 447 f.

Æggeblomme varsler 3.

STEDNAVNE

Adsbøl, Strellev 188, 379.
Agerskov, Bording 2, 471, 606, 616.
Albæk, Snejbjerg 12.
Als, Østjylland 808.
— Sønderjylland 703.
Alslev ved Varde 805.
Amerika 444, 773, 779 b., 795.
Angel 706.
Anholt 510.
Annise 200.
Ansager 23, 484, 577, 666, 720.
Arbjerg 601.
Arnborg 31, 206.
Arnkil 703.
Assels, Vester 151.
Assing 16, 213, 230, 281.
Aulum 226, 388, 636, 653, 682.
Avnbøl 628.

Bagsværd 156.
Balle ved Odder 472.
— ved Strukstrup 507.
Balleby 661.
Ballum 696.
Barde 691.
Bardrup 705.
Batavia 718.
Bedsted 349, 500.
Bejsnap, Ølgod 350.
Beldringe 746.
Binderup 265.
Birk ved Herning 217, 269, 574.
Birkmose, Timring 168.
Bjallerbæk, Tjørring 1.
Bjarslev 367.
Bjerregård, Holmsland 520.
— Ølgod 387.
— Dalby 556.
Bjerrehus, Sdr. Nissum 95, 534 f.
Blands, Stokkemarke 266.
Blåhøj 634, 685.
Bodilsker, Bornholm 491, 777.
Boeslunde, Skelskør 784.
Bogense 201.
Boholtgård 711.
Bollingsted, Sydslesvig 72.
Bonnet 745.
Borbjerg 118, 411, 621.
Bording 2, 10, 67, 442.
Bordinggård 420.
Bornholm 529 f.
Borris 501, 738 f.
Bostrup hede, Salling 88.
Bovbjerg 451, 505, 532.
Brabrand 497.
Bramminge 85, 437.
Brande 759.
Branderup 316.
Bredde 237, 490.
Bregentved 254.
Breum 342.
Brink, Daler 4.
— Tim 774 b.
Broager 692.
Brydebol, Lemvig 76.
Brylle, Odense 158.
Brøndum, Løgstør 402.
Bukkær, Assing 199, 405, 610.

Bur 568, 592.
Bygholm, Vejle 618.
Bækby, Husby 381.
Bælum 40.
Bølling 635.
Bøvling 138, 400, 508, 533.
Bøvlingbjerg 611.
Båstrup 802.

Cathrinebjerg, Røjle 779.
Celebes 797.
Christiania 458.
Christiansfeldt 415.

Dalsgård ved Kellerup 181.
Dalum 409.
Damholt mergelbane 673.
Damslette, Møn 377 b.
Danemare, Lolland 359.
Darum 184, 263, 268, 317.
Debelmose, Borris 63, 270.
Djeld 363.
Duedal, Borris 356.
Duedalsminde 630.
Duelund, Sjørslev 413.
Dunkær, Ærø 742.
Dybe 579.
Dybbøl 57, 176.
Døstrup 449.

Ebberup 166.
Eg 569, 664.
Elholm 233.
Elsø 50.
Engetofte ved Maribo 736.
Engetofte ved Maribo 736.
Engholm, Vinding 572.
Egebjerg, Ejsing 398.
Egelund, Haderup 155, 385, 399, 597 f.
Ejsing 189, 198, 398, 746 b.
Errested, Haderslev 712.
Esbjerg 24.
Esrom 170.

Fabjerg 152, 230.
Falster 786, 810.
Fanø 3, 186 f., 318, 346, 509, 531, 576, 727, 747.
Farup, Sdr. Vedsted 455.
Fasterholt 21, 447.
Fastrup, Gjellerup 593.
Faurholt, Ikast 570.
Feldborg 361, 803.
Femø 108.
Ferring 73, 677.
Filåt, Nykirke 485.
Fjaltring 258, 514 f.
Fjand, Sdr. Nissum 92, 534 f., 713.
Fjandø 498.
Fjellerup 63, 475.
Fjelstervang 68, 614, 670.
Fjerbæk, Lønborg 28.
Fjolde 612.
Flødstrup 241.
Fløjstrup, O. 143.
Fonager, Borris 69.
Framlev 462.
Frakrig, grd. på Lolland 397.
Frederiks 652.
Frederikshavn 160, 796.
Frifelt, Ølgod 191.
Frørup mark 330.
Frøsang, Sdr. Nissum 561.
Frøslev 74, 283, 629, 710.
Fåborg 248.
Fårbæk 473.
Fåre 801.

Gamby 315.
Gejlbjerg, Skarrild 11.
Gerlev 493.
Gevninge 334.
Gildmose, Tjørring 107.
Gjellerup ved Herning 124, 389, 427.
Glistrup 288.
Gram 369.
Grate 25.
Grejs 22.
Greve Strand 37.

Grevinge 83.
Grinderslev Kloster 342.
Grindsted-Vardebanen 664.
Grynderup 504.
Grønhøj hede (Kongenshus) 407, 441.
Grønning ved Skive 180.
Gullestrup, Herning 100, 122, 401, 650.
Gundslev 319.
Gåsdal, Borris 605, 613.
Gåsvig 758.

Haderslev 34, 105, 298, 307, 314, 364, 414, 715, 744.
Haderup 290.
Hagebro 608.
Hald ved Højslev 179.
— ved Tvede 221.
Hallundbæk 634.
Hamborg i Rind 141 b.
Hammel 445.
Hammerum 340.
Handbjerg 752 b., 756 b.
Handerup 113.
Handsted 808.
Harboøre 5, 522, 662.
Harndrup 429.
Harreskov, Assing 419, 646.
Harrested 779.
Haunstrup, Snejbjerg 468.
Havløkke, Fredericia 224, 345.
Havredal 456, 652.
Hedding, Store 255.
Hedeby, Ringgive 66.
Hedehusene, Ølgod 117.
Hee 571.
Hejbøl, Ølgod 54.
Hejls 47, 209, 287.
Helleskov, Vildbjerg 654.
Heltborg, Thy 115, 420, 446, 615.
Herborg 112.
Herning 35, 98, 194, 293, 302, 320, 352, 421, 443, 638, 640, 752, 762, 787.
Herning-Holstebrobanen 653 f.
— -Viborgbanen 649 f.
Herningsholm 8, 573 f.
Herpinggård, Trans 566.
Hesselager 309.
Hesselbjerg, Thyregod 291.
Hestlund, Bording 442.
Hindemae 790.
Hjarbæk 123.
Hjortkær 464, 589, 602.
Hobro 42.
Hodsager 344.
Holluf, Nr. Fraugde 43, 148.
Holmager, Velling 99.
Holmsland 519, 524.
Holstebro 126, 150, 196.
Hornbæk, Randers 102.
— Sjælland 732.
Houmå, Lemvig 745.
Houvig 523.
Hove, Lemvig 128.
Hoven, Tarm 97.
Hover, Vejle 190.
Hule 323.
Hunderup 18, 46, 263, 271, 327, 404.
Husby 518, 526.
Hvide Sande 335.
Hvistendal 617.
Hvinningdal 36, 374.
Hvælplund, Sdr. Omme 560.
Hyvild, Brande 728.
Høed Gyde, Flemløse 584.
Højbjerggård 763.
Højland, Lemvig 756.
Høllet, Stauning 19.
Hørbylunde 709.
Hørdum 663.
Hørsholm 285.
Hørup, Jellinge 17, 212, 453.

Ikast 144, 645, 775.
Ilskov 604 b., 649, 649 b., 680, 721 b.
Jaruplund 396.
Jebjerg 462.
Jetsmark 58.

Juulskov 790.
Jyderupegn 279.
Jærnved 86.
Jølby, Øster 273.

Kamp, Vem 214.
Kallehave 242.
Karup 353, 719 f.
Kauslunde 292.
Ketting 699.
Kibæk 646.
Kidde, Jelling 169.
Kiddegård 375.
Kilsholm, Bur 101.
Kirkeby, Løgumkloster 14.
Kisbøl, Lejrskov 332.
Kjærgård, Lem 658.
Kjær-mølle, Hejls 56, 789.
Klapholt 626.
Klegod 276.
Knudstrup, Kellerup 313, 674.
Kolding 251.
Koldbjerg 367.
Kongenshus 407, 741.
Korntved 432 b.
Korshøj, Nøvling 656.
Kragelund 348.
Krejbjerg 807.
Kronborg 44.
Krusbjerg, Ølgod 426.
Krønge, Maribo 804 b.
Kurborg 684.
Kvols 202, 495.
Kyvling, Tarm 337, 373.
Kæret, Herning 755.
Kærby, Over 704.
København 62, 129, 234. 239, 245, 249, 278, 461, 750, 799.
Køge 177.
Kølkær 51, 134, 393, 633, 669.

Labing, Harlev 20, 253, 338, 460, 763 f.
Langagergård, Benløse 412.
Langelund, Give 193, 634.
Lanetvedskov 631.
Lemvig 257, 274, 282, 362, 479, 754, 779 b., 800.
Lihme, Salling 355.
Lind, Herning 243, 423.
Lindbjerg, Ølgod 560.
Lindelse, Langeland 142, 304.
Lindet, Vester 418.
Lillelund, Herning 600.
Lilleøre, Harboøre 512 f.
Lobager 372.
Lohals 410.
Lonnebjerg, Store. Sinding 382.
Lovens 323.
Lund, Hæstrup 310.
— Roager 207.
Lundgård, Tjørring 132, 599.
Lumby, Beldringe 301.
Lybæk 760.
Lygum, Sdr. 295.
Lyne 625.
Lyng, Sdr. Felding 366.
Lægind, Mors 624.
Læsø 300.
Løgumkloster 578, 714, 731.
Lønborg 70, 110, 394, 564.

Madum, Ulfborg 195, 370, 587.
Magleby, Langeland 760.
Marstal 147, 527.
Medelby, Sydslesvig 305.
Middelfart 38, 55.
Midtfelt, Møgeltønder 642.
Moltkenbjerg, Vorbasse 90.
Moselund 594.
— Vester 127.
Mou 159.
Møgelvang, Vinderup 607, 668.
Møn 174.
Mågård, Nr. Bork 588.

Navlholm, Rask-mølle 583.
Nees 26, 639.

Nissum fjord 494 b., 498.
Nissum, Sdr. 81, 96, 288, 299, 469, 622, 676.
Nyboder 285.
Nygård ved Hesselbjerg 185.
Nykøbing-Kragehave 736.
Nykøbing M. 223.
Nylarsker, Bornholm 416.
Nysted 294.
Næstved 162.
Nørager, Skjern 770.
Nørballegård, Starup 380.
Nøvlingskov 441.

Odense 238, 247.
Oksby, Nr. 137.
Ollerup 6.
Olling, Kibæk 9.
Omme Sdr. 225, 637, 671.
Onsbjerg, Samsø 431.
Ordrup 164.
Ormslev 763.
Oversø, Thy 481.

Palstrup 347.
Pederstrup 776.
Pelebjerget, Fanø 727.
Pilgård, Ejsing 619.
Pinemünde 727.
Poager, Vinding 572.
Pøl, Malling 32.
Pårup, Assing 15.

Ragebøl 702.
Rallebæk, Fåborg 41.
Randers 783.
Raulund, Blåhøj 192 b., 218, 665.
Raunsø, Hostrup 483.
Rends 603.
Resen 116, 326, 617.
Ribe 135 b., 250.
Rindum 235, 384.
Rise, Lille, Ærø 590.
— Store, Ærø 506.
Roager 609.
Rosenlund, Søby 688.
Roskilde 761.
Rostrup, Gadbjerg 183.
Ry 49.
Ryde 368.
Rydde, Angel 432.
Ryslinge 788.
Ryesmølle, Haderslev 192.
Rødding 365.
Røjle 779.
Rømø 161. 503.
Rønbjerg 286.
Rønge 310.
Rønne 777.
Røst, Sydslesvig 695.

Sahl, Vinderup. 440.
Salholt, Herning 289.
Salling 65, 450.
Salten 378.
Sangild, Torning 591.
Shellhuset 736.
Sejstrup 246.
Sem 284.
Sevel 64.
Silkeborg 737.
— -Herning-Skjernbanen 645 f.
Simmenkjær 636.
Sindbjerg 22.
Sinding 229, 336.
Singapur 743.
Sivebæk, jørring 71.
Sjelborg, Hostrup 477.
Sjørslev 413, 429 b., 756 b.
Skagen 492.
Skagerak 256.
Skallebæk 284.
Skannerup 753.
Skarrild 324.
Skave (Clasonsborg) 757.
Skibsby 149.
Skinderholm, Sunds 728.
Skive 559.
Skjern 580.
— -Videbækbanen 659.

Skjærbæk, Sønderjyll. 698.
— Rind 433.
Skjærup 380.
Skodborg 675.
Skovbjerg, Arnborg 121, 140 f.
Skovby, Vinderup 439.
Skovlund 23.
Skygge, Bording 10.
Skørping 104.
Skåne 59 f.
Slagelse 466, 602, 781.
Slude, Frørup 788.
Smøl, Broager 692.
Snejbjerg 27.
Sneum 436.
Solbjerg 482.
Solsøhede, Videbæk 730.
Sottrupskov 703.
Stamphøj, Dybe 205, 486.
Stagshede, Kragelund 94.
Stauning, Skjern 7, 19, 306.
Stokkebro 643.
Stokkeby, Ærø 360.
Stolk 694.
Stovbæk, Aulum 114.
Strøby, Stevns 311.
Studsgård 648, 753.
Stundsig, Horne 175.
Sunds s. 5, 499, 595, 651, 681, 604, 757 b.
Svendborg 244, 308.
Svendborgsund 779 b.
Sydamerika 794.
Søby, Rind 686.
Sønderborg 798.
Sønderho 186, 187, 318, 346, 435, 509, 531, 576, 727, 747.
Søndervig 30.

Tange, Ribe 30.
Tarm 82, 89, 208, 211, 280.
— -Nr. Nebelbanen 660.
Tastum 478.
Thisted 325.
Thy 93.
Tim 282, 563.
Timring 417, 679.
Tistrup 454.
Tjørring, Herning 171, 296, 386.
Tofte, Bogense 315.
Toftum, Vester Resen 78.
Tolk 729.
Tommerup 789.
Torig, Nr. Vium 689.
Torning 474, 708.
Torslunde, Tåstrup 804.
Torsminde 525.
Torsted, Ulfborg 371, 448.
Torstrup, Varde 109.
Tostrup, Møn 465, 585.
Torup, Lille Sparkær 131.
Trabjerg, Holstebro 210, 607, 621.
Trans 259, 511, 516, 521, 532.
Trevål, Sevel 172.
Troldhede 84.
Trælborg 275.
Tved Sjølundgård, Vejlby 596.
Tvevad, Nøvling 567.
Turø 528.
Tyvkjær 582.
Tønder 154, 641.
Tørslev, Øster 343.
Tåsinge 494.

Udbjerg 740.
Uldum 390.
Ulfborg 383.
Understrup, Ørre 457.

Valby 810.
Valsølille, Ringsted 39.
Vandborg 77.
Vandel 667.
Varde 240.
Varhede, Aulum 203.
Varnæs 173, 328.
— Vig 260.
Vedbæk 489.
Vedersø 562.

Vedersø klit 526.
Vedskølle, Vallø 53.
Vedslet 392.
Veje, Dybe 717.
Vejen 487, 581.
Vejle 770.
Vejrs 759.
Vestergård. Vile 403.
Vesterholm. Herning 600.
Vestervig 232.
Vesterø. Læsø 467.
Viborg-Herningbanen 680.
Vigersdals mølle, Benløse 165.
Vildbjerg 75, 434, 459, 496, 654 f.
Vinderslev 312, 347.
Vinding, Sørvad 133.
Vinderup 157, 182, 215, 351, 355.
Vistorp, Sunds 331.
Vium, Sjørslev 408.
— Nr., Troldhede 103, 678, 689.
Voel 753.
Voergård 25, 772 f.
Voerladegård 377, 809.
Voervadsbro 791.
Vognsgård, Lemvig 135.
Vollum. Nr. 120.
Vollum, Sdr. 119.
Vorgod 48, 130, 748 b.
Vostrup 79.
Vrejlev 149.
Vrøgum 438.
Vrå, Gjellerup 222, 586.
— Vendsyssel 146.

Yllebjerg, Hodsager 153.

Ærø 488.

Øde Førslev, Haslev 791.
Ølgod 145, 272, 627, 672.
Ølsby 29, 451.
Ørnhøj 679.
Ørre, Herning 139, 216, 707.
Ørsted, Sommersted 204.
Ørum 125.
Østbirk 167.

Ådum, Tarm s. 34, 277, 341.
Ålborg 733.
Ålbæk, Lime 92, 355.
Ålling, Ansager 577.
Århus 252, 734 f.

H. P. HANSEN

har tidligere blandt andre bøger
og skrifter udgivet:

Natmændsfolk og Kjæltringer I–II, 1921–22.
Fra gamle dage I–III, 1921–30.
Om Renlighed i gamle Dage. 1928.
Trestrup fra Torsted. 1930.
Løb og Løbbinding. 1937.
De gamle fortalte I–III. 1939–50.
Hyrdeliv på heden. 1941.
Kloge Folk, Folkemedicin og Overtro I–II. 1942–43.
Folk bander. 1943.
Jydepotter og Løb. 1944.
An Wåt's Saga. 1946.
Spind og Bind. Bindehosens – Bindestuens og Hosekræmmerens Saga. 1947.
Jyske Originaler. 1948.
Skøjere og Rakkere. 1952.
Bondens Brød. 1954.

A. RASMUSSENS BOGTRYKKERI
RINGKJØBING